

Kompendium úmluv, doporučení a usnesení Rady Evropy týkajících se penitenciární oblasti

Komentář k vydání české verze kompendia

Už více než 40 let Rada Evropy tvoří standardy týkající se oblasti vězeňství, vznikají závazné úmluvy, protokoly a doporučení, která mají za úkol sjednotit přístup k vězněným osobám v členských státech s přihlédnutím k jejich možnostem. Dokumenty se snaží ujednotit oblast řízení penitenciárních institucí, zacházení s vězněnými osobami, ale i nároky na personál s důrazem na dodržování lidských práv. Tyto standardy jsou určeny nejen oficiálním autoritám, ale také zaměstnancům věznic, kteří jsou v každodenním kontaktu s vězněnými osobami.

Jedním z takových dokumentů je také předkládané Kompendium úmluv, doporučení a usnesení týkajících se penitenciární oblasti, který v anglické verzi vydává Rada Evropy. Kompendium nabízí souvislý přehled standardů zabývajících se vězeňskou problematikou přímo, ale i takovými tématy, jako jsou například podmíněné propuštění, alternativní tresty, mediace a podobně.

Vězeňská služba ČR již zpřístupnila českou verzi kompendia z roku 2007 v příloze časopisu České vězeňství č. 4/2008, a nyní se můžete seznámit s aktualizovanou verzí z roku 2009. Toto vydání se od předešlého liší nově publikovaným doporučením Výboru ministrů členským státům o Evropských pravidlech pro mladistvé pachatele vystavené sankcím nebo opatřením (Rec(2008)11).

Jelikož překlad anglických doporučení byl z větší části pořízen jazykovou agenturou, je třeba pohlížet na tento dokument jako na pracovní materiál, který nemá charakter oficiálního překladu a je určen pouze pro studijní účely.

Věříme, že tento soubor vám umožní blíže se seznámit s nejnovějšími trendy v oblasti evropského vězeňství.

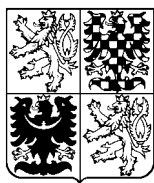
Rada
plk. Mgr. Robert Káčer
ředitel kabinetu a vnějších vztahů
Generální ředitelství Vězeňské služby ČR

Kompendium úmluv, doporučení a usnesení týkajících se penitenciární oblasti, r. 2009

Poř. č.	Dokument	Název dokumentu	Zdroj české verze
1	ETS 51	Evropská úmluva o dohledu nad podmíněně odsouzenými a podmíněně propuštěnými pachateli	Sbírka mezinárodních smluv č. 75/2002 (http://www.radaevropy.cz/dokumenty/Sm02_075.pdf)
2	ETS 112	Úmluva o předávání odsouzených osob	Sbírka zákonů č. 553/1992 (http://www.radaevropy.cz/dokumenty/Sb92_553.pdf)
3	ETS 167	Dodatkový protokol k Úmluvě o předávání odsouzených osob	Sbírka mezinárodních smluv č. 26/2003 (http://www.radaevropy.cz/dokumenty/Sm03_026.pdf)
4	Rec(2008)11	Doporučení o Evropských pravidlech pro mladistvé pachatele vystavené sankcím nebo opatřením	Překladačská agentura
5	Rec(2006)13	Doporučení o výkonu vazby, podmínkách jejího výkonu a zárukách proti jejímu zneužití	http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=13&dir=DESC&order=date&Itemid=97&limit=20&limitstart=0
6	Rec(2006)2	Doporučení k Evropským vězeňským pravidlům	http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=13&dir=DESC&order=date&Itemid=97&limit=20&limitstart=80
7	Rec(2003)23	Doporučení týkající se vedení vězeňských správ v oblasti dlouhodobých a doživotních trestů	http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=13&dir=DESC&order=date&Itemid=97&limit=20&limitstart=0
8	Rec(2003)22	Doporučení týkající se podmíněného propuštění	http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=13&dir=DESC&order=date&Itemid=97&limit=20&limitstart=0
9	Rec(2000)22	Doporučení týkající se zlepšování implementace Evropských pravidel o alternativních trestech a opatřeních	Institut pro kriminologii a sociální prevenci (http://www.ok.cz/iksp/docs/292.pdf)
10	R(99)22	Doporučení R(99)22 týkající se přeplněnosti vězeňských zařízení a nárůstu počtu vězňů	http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=13&dir=DESC&order=date&Itemid=97&limit=20&limitstart=40
11	R(99)19	Doporučení o mediaci v trestních věcech	http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=13&dir=DESC&order=date&Itemid=97&limit=20&limitstart=0
12	R(98)7	Doporučení týkající se etických a organizačních aspektů zdravotní péče ve vězeních	http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=13&dir=DESC&order=date&Itemid=97&limit=20&limitstart=0
13	R(97)12	Doporučení o personálu zajišťujícím sankce a opatření	http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=13&dir=DESC&order=date&Itemid=97&limit=20&limitstart=0

Kompendium úmluv, doporučení a usnesení týkajících se penitenciární oblasti, r. 2009

14	R(93)6	Doporučení týkající se vězeňských a kriminologických aspektů boje s přenosnými chorobami, včetně AIDS, a souvisejících zdravotních problémů ve věznici	http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=13&dir=DESC&order=date&Itemid=97&limit=20&limitstart=0
15	R(92)18	Doporučení týkající se praktického používání Úmluvy o předávání odsouzených osob	http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=13&dir=DESC&order=date&Itemid=97&limit=20&limitstart=0
16	R(92)16	Doporučení o Evropských pravidlech alternativních sankcí a opatření	http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=13&dir=DESC&order=date&Itemid=97&limit=20&limitstart=0
17	R(89)12	Doporučení o vzdělávání ve věznicích	http://www.epea.org/index.php?option=com_content&task=view&id=478&Itemid=496
18	R(88)13	Doporučení týkající se uplatňování v praxi Úmluvy o předávání odsouzených osob	Překladatelská agentura
19	R(84)12	Doporučení týkající se cizinců	http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=13&dir=DESC&order=date&Itemid=97&limit=20&limitstart=0
20	R(84)11	Doporučení týkající se informací o Úmluvě o předávání odsouzených osob	http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=13&dir=DESC&order=date&Itemid=97&limit=20&limitstart=0
21	R(82)17	Doporučení týkající se vazebních opatření a zacházení s nebezpečnými vězni	http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=13&dir=DESC&order=date&Itemid=97&limit=20&limitstart=0
22	R(82)16	Doporučení týkající se možnosti opustit věznici	http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=13&dir=DESC&order=date&Itemid=97&limit=20&limitstart=0
23	R(79)14	Doporučení týkající se uplatňování Evropské úmluvy o dohledu nad podmíněně odsouzenými nebo podmíněně propuštěnými pachateli	http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=13&dir=DESC&order=date&Itemid=97&limit=20&limitstart=0
24	Res(70) 1	Usnesení - Praktická organizace opatření pro dohled a ochranný dohled nad podmíněně odsouzenými nebo podmíněně propuštěnými pachateli	Překladatelská agentura
25	Res(67) 5	Usnesení - Výzkum na vězních zvažovaný z individuálního pohledu a z pohledu vězeňské komunity	Překladatelská agentura
26	Res(62) 2	Usnesení - Volební, občanská a sociální práva vězňů	Překladatelská agentura

SBÍRKA MEZINÁRODNÍCH SMLUV

ČESKÁ REPUBLIKA

Částka 33

Rozeslána dne 11. července 2002

Cena Kč 27,80

O B S A H:

75. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské úmluvy o dohledu nad podmíněně odsouzenými a podmíněně propuštěnými pachateli

75

SDĚLENÍ

Ministerstva zahraničních věcí

Ministerstvo zahraničních věcí sděluje, že dne 30. listopadu 1964 byla ve Štrasburku přijata Evropská úmluva o dohledu nad podmíněně odsouzenými a podmíněně propuštěnými pachateli.

Jménem České republiky byla Úmluva podepsána ve Štrasburku dne 15. října 1999.

S Úmluvou vyslovil souhlas Parlament České republiky a prezident republiky Úmluvu ratifikoval. Ratifikační listina České republiky byla uložena u generálního tajemníka Rady Evropy, depozitáře Úmluvy, dne 10. dubna 2002.

Při podpisu a ratifikaci Úmluvy bylo učiněno následující prohlášení České republiky:

„1. Česká republika využívá v souladu s článkem 38 odst. 1 Úmluvy výhrady podle bodu 1 Přílohy k Úmluvě a nepřijímá ustanovení Úmluvy, která se týkají výkonu trestů (část III Úmluvy – Výkon trestu) a jejich úplného výkonu (část IV – Odevzdání úplného výkonu trestu do dožádaného státu).

2. Česká republika bude v souladu s článkem 29 odst. 2 Úmluvy vyžadovat, aby žádosti a průvodní doklady byly přeloženy do českého nebo anglického nebo francouzského jazyka.“

Úmluva vstoupila v platnost na základě svého článku 34 odst. 2 dne 22. srpna 1975. Pro Českou republiku vstupuje v platnost podle odstavce 3 téhož článku dne 11. července 2002.

Anglické znění Úmluvy a její překlad do českého jazyka se vyhlášují současně.

**EUROPEAN CONVENTION
ON THE SUPERVISION
OF CONDITIONALLY SENTENCED
OR CONDITIONALLY RELEASED OFFENDERS**

Strasbourg, 30.XI.1964

PŘEKLAD

EVROPSKÁ ÚMLUVA
o dohledu nad podmíněně odsouzenými
a podmíněně propuštěnými pachateli

Štrasburk 30. 11. 1964

Preamble

The member States of the Council of Europe, signatory hereto,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve greater unity among its members;

Being resolved to take concerted action to combat crime;

Considering that, to this end, they are in duty bound to ensure, in the territory of the other Contracting Parties, either the social rehabilitation of offenders given suspended sentences or released conditionally by their own courts, or the enforcement of the sentence when the prescribed conditions are not fulfilled,

Have agreed as follows:

Part I – Basic principles**Article 1**

- 1 The Contracting Parties undertake to grant each other in the circumstances set out below the mutual assistance necessary for the social rehabilitation of the offenders referred to in Article 2. This assistance shall take the form of supervision designed to facilitate the good conduct and readaptation to social life of such offenders and to keep a watch on their behaviour with a view, should it become necessary, either to pronouncing sentence on them or to enforcing a sentence already pronounced.
- 2 The Contracting Parties shall, in the circumstances set out below and in accordance with the following provisions, enforce such detention order or other penalty involving deprivation of liberty as may have been passed on the offender, application of which has been suspended.

Article 2

- 1 For the purposes of this Convention, the term “offender” shall be taken to mean any person, who, in the territory of one of the Contracting Parties, has:
 - a been found guilty by a court and placed on probation without sentence having been pronounced;
 - b been given a suspended sentence involving deprivation of liberty, or a sentence of which the enforcement has been conditionally suspended, in whole or in part, either at the time of the sentence or subsequently.
- 2 In subsequent articles, the term “sentence” shall be deemed to include all judicial decisions taken in accordance with sub-paragraphs a and b of paragraph 1 above.

Article 3

The decisions referred to in Article 2 must be final and must have executive force.

Preamble

Členské státy Rady Evropy, signatáři této Úmluvy,

mající na zřeteli, že cílem Rady Evropy je dosažení větší jednoty mezi jejími členy,

odhodlány podniknout konkrétní kroky v boji proti zločinu,

mající na zřeteli, že k dosažení tohoto cíle je jejich povinností zajistit na území ostatních smluvních států společenskou rehabilitaci pachatelů, kteří byli podmíněně odsouzeni nebo podmíněně propuštěni z výkonu trestu jejich vlastními soudy, nebo výkon trestu v případě neplnění uložených podmínek,

se dohodly na následujícím:

ČÁST I

Základní zásady

Článek 1

1. Smluvní strany se zavazují poskytovat si za níže uvedených podmínek vzájemnou pomoc potřebnou pro společenskou rehabilitaci pachatelů uvedených v článku 2. Pomoc se poskytuje ve formě dohledu zaměřeného na ulehčení dobrého chování a opětovného přizpůsobení se pachatelů životu ve společnosti a na sledování jejich chování s cílem, pokud to bude potřebné, buď jim uložit trest nebo vykonat trest již uložený.

2. Smluvní strany za níže uvedených podmínek a v souladu s následujícími ustanoveními zajistí výkon trestů odnětí svobody nebo jiných trestů spojených s odnětím svobody, které byly pachateli uloženy a jejichž výkon byl odložen.

Článek 2

1. Pro účely této Úmluvy se „pachatelem“ rozumí každá osoba, která na území jednoho ze smluvních států:

- a) byla soudem uznána vinnou a byl nad ní vysloven dohled, aniž byl vynesena trest,
- b) byla odsouzena k podmíněnému trestu odnětí svobody nebo trestu, jehož výkon byl podmíněně odložen, celý nebo jeho část, buď v době vynesení trestu nebo následně.

2. V následujících člancích bude pojem „trest“ zahrnovat všechna soudní rozhodnutí vynesena v souladu s odstavcem 1 písm. a) a b) výše.

Článek 3

Rozhodnutí uvedená v článku 2 musí být konečná a vykonatelná.

Article 4

The offence on which any request under Article 5 is based shall be one punishable under the legislation of both the requesting and the requested State.

Article 5

- 1 The State which pronounced the sentence may request the State in whose territory the offender establishes his ordinary residence:
 - a to carry out supervision only, in accordance with Part II;
 - b to carry out supervision and if necessary to enforce the sentence, in accordance with Parts II and III;
 - c to assume entire responsibility for applying the sentence, in accordance with the provisions of Part IV.
- 2 The requested State shall act upon such a request, under the conditions laid down in this Convention.
- 3 If the requesting State has made one of the requests mentioned in paragraph 1 above, and the requested State deems it preferable, in any particular case, to adopt one of the other courses provided for in that paragraph, the requested State may refuse to accede to such a request, at the same time declaring its willingness to follow another course, which it shall indicate.

Article 6

Supervision, enforcement or complete application of the sentence, as defined in the preceding article, shall be carried out, at the request of the State in which sentence was pronounced, by the State in whose territory the offender establishes his ordinary residence.

Article 7

- 1 Supervision, enforcement or complete application shall be refused:
 - a if the request is regarded by the requested State as likely to prejudice its sovereignty, security, the fundamentals of its legal system, or other essential interests;
 - b if the request relates to a sentence for an offence which has been judged in final instance in the requested State;
 - c if the act for which sentence has been passed is considered by the requested State as either a political offence or an offence related to a political offence, or as a purely military offence;
 - d if the penalty imposed can no longer be exacted, because of the lapse of time, under the legislation of either the requesting or the requested State;
 - e if the offender has benefited under an amnesty or a pardon in either the requesting or the requested State.
- 2 Supervision, enforcement or complete application may be refused:

Článek 4

Trestný čin, na nějž se žádost podle článku 5 odvolává, musí být trestným činem podle práva dožadujícího i dožádaného státu.

Článek 5

1. Stát, který vynesl trest, může požádat stát, na jehož území má pachatel bydliště:

- a) aby pouze provedl dohled v souladu s částí II,
- b) aby provedl dohled, a pokud to bude nutné, zajistil výkon trestu v souladu s částmi II a III,
- c) aby na sebe vzal odpovědnost za úplný výkon trestu v souladu s ustanoveními části IV.

2. Dožádaný stát na základě žádosti jedná v souladu s podmínkami této Úmluvy.

3. Pokud dožadující stát podal jednu ze žádostí uvedených v odstavci 1 výše a dožádaný stát dává v konkrétní věci přednost některému z výše uvedených postupů, dožádaný stát může odmítnout postupovat podle žádosti a zároveň prohlásit, že je ochoten postupovat jiným způsobem, který označí.

Článek 6

Dohled, výkon a úplný výkon trestu podle předchozího článku provádí na žádost státu, ve kterém byl trest vynesen, stát, na jehož území má pachatel své obvyklé bydliště.

Článek 7

1. Dohled, výkon a úplný výkon budou odmítnuty:

- a) pokud se dožádaný stát domnívá, že žádost by mohla narušit jeho suverenitu, bezpečnost, základy právního řádu nebo jiné podstatné zájmy,
- b) pokud se žádost týká trestu uloženého za trestný čin, který v posledním stupni projednal soud v dožádaném státu,
- c) pokud čin, za který byl trest uložen, se v dožádaném státu považuje za politický čin nebo trestný čin související s politickým trestným činem nebo za čistě vojenský trestný čin,
- d) pokud uložený trest nemůže již být vykonán z důvodu promlčení podle předpisů dožadujícího státu nebo dožádaného státu,
- e) pokud pachatel byl účasten amnestie nebo mu byla udělena milost, a to jak v dožadujícím, tak v dožádaném státě.

2. Dohled, výkon nebo úplný výkon lze odmítnout:

- a if the competent authorities in the requested State have decided not to take proceedings, or to drop proceedings already begun, in respect of the same act;
 - b if the act for which sentence has been pronounced is also the subject of proceedings in the requested State;
 - c if the sentence to which the request relates was pronounced *in absentia*;
 - d to the extent that the requested State deems the sentence incompatible with the principles governing the application of its own penal law, in particular, if on account of his age the offender could not have been sentenced in the requested State.
- 3 In the case of fiscal offences, supervision or enforcement shall be carried out, in accordance with the provisions of this Convention, only if the Contracting Parties have so decided in respect of each such offence or category of offences.

Article 8

The requesting and requested State shall keep each other informed in so far as it is necessary of all circumstances likely to affect measures of supervision or enforcement in the territory of the requested State.

Article 9

The requested State shall inform the requesting State without delay what action is being taken on its request

In the case of total or partial refusal to comply, it shall communicate its reasons for such refusal.

Part II – Supervision

Article 10

The requesting State shall inform the requested State of the conditions imposed on the offender and of any supervisory measures with which he must comply during his period of probation.

Article 11

- 1 In complying with a request for supervision, the requested State shall, if necessary, adapt the prescribed supervisory measures in accordance with its own laws.
- 2 In no case may the supervisory measures applied by the requested State, as regards either their nature or their duration, be more severe than those prescribed by the requesting State.

Article 12

When the requested State agrees to undertake supervision, it shall proceed as follows:

- 1 It shall inform the requesting State without delay of the answer given to its request;
- 2 It shall contact the authorities or bodies responsible in its own territory for supervising and assisting offenders;

- a) pokud příslušné orgány v dožádaném státě rozhodly nezahájit řízení nebo zastavit zahájené řízení týkající se stejného trestného činu,
- b) pokud čin, za který byl uložen trest, je rovněž předmětem řízení v dožádaném státě,
- c) pokud trest, kterého se žádost týká, byl vynesен v nepřítomnosti,
- d) v rozsahu, v jakém dožádaný stát považuje trest za neslučitelný se zásadami aplikace svého trestního práva, zvláště pak, pokud z důvodu věku nelze pachatele v dožádaném státě potrestat.

3. V případě fiskálních trestných činů se dohled nebo výkon provádí v souladu s ustanoveními této Úmluvy, pouze pokud se smluvní státy takto rozhodly s ohledem na každý takový trestný čin nebo kategorii trestných činů.

Článek 8

Dožadující a dožádaný stát se v případě nutnosti vzájemně informují o veškerých okolnostech, které by mohly ovlivnit opatření dohledu nebo výkon na území dožádaného státu.

Článek 9

Dožádaný stát bez prodlení informuje dožadující stát o krocích, které podniká na základě této žádosti.

V případě úplného nebo částečného odmítnutí žádosti sdělí důvody tohoto odmítnutí.

ČÁST II

Dohled

Článek 10

Dožadující stát informuje dožádaný stát o podmínkách uložených pachateli a veškerých jiných opatřeních dohledu, které musí během období dohledu splňovat.

Článek 11

1. Při postupu na základě žádosti o dohled dožádaný stát, pokud je to třeba, přizpůsobí opatření dohledu svým vlastním právním předpisům.

2. V žádném případě nesmí být opatření dohledu prováděná dožádaným státem přísnější, pokud jde o jejich povahu a trvání, než opatření stanovená dožadujícím státem.

Článek 12

V případě, že dožádaný stát souhlasí s dohledem, postupuje následovně:

- 1. neprodleně informuje dožadující stát o odpovědi na žádost,
- 2. spojí se s orgány nebo institucemi, které jsou na jeho území odpovědné za výkon dohledu a pomoc pachatelům,

- 3 It shall inform the requesting State of all measures taken and their implementation.

Article 13

Should the offender become liable to revocation of the conditional suspension of his sentence referred to in Article 2 either because he has been prosecuted or sentenced for a new offence, or because he has failed to observe the prescribed conditions, the necessary information shall be supplied to the requesting State automatically and without delay by the requested State.

Article 14

When the period of supervision expires, the requested State shall, on application by the requesting State, transmit all necessary information to the latter.

Article 15

The requesting State shall alone be competent to judge, on the basis of the information and comments supplied by the requested State, whether or not the offender has satisfied the conditions imposed upon him, and, on the basis of such appraisal, to take any further steps provided for by its own legislation.

It shall inform the requested State of its decision.

Part III – Enforcement of sentences

Article 16

After revocation of the conditional suspension of the sentence by the requesting State, and on application by that State, the requested State shall be competent to enforce the said sentence.

Article 17

Enforcement in the requested State shall take place in accordance with the law of that State, after verification of the authenticity of the request for enforcement and its compatibility with the terms of this Convention.

Article 18

The requested State shall in due course transmit to the requesting State a document certifying that the sentence has been enforced.

Article 19

The requested State shall, if need be, substitute for the penalty imposed in the requesting State, the penalty or measure provided for by its own legislation for a similar offence. The nature of such penalty or measure shall correspond as closely as possible to that in the sentence to be enforced. It may not exceed the maximum penalty provided for by the legislation of the requested State, nor may it be longer or more rigorous than that imposed by the requesting State.

3. informuje dožadující stát o veškerých přijatých opatřeních a jejich provádění.

Článek 13

Pokud u pachatele má dojít ke zrušení podmíněného odkladu jeho trestu uvedeného v článku 2, a to buď proto, že je trestně stíhán či odsouzen za spáchání nového trestného činu, nebo protože neplní stanovené podmínky, dožádaný stát o tomto automaticky a bez odkladu informuje dožadující stát.

Článek 14

Po uplynutí období dohledu dožádaný stát na žádost dožadujícího státu zašle všechny potřebné informace.

Článek 15

Pouze dožadující stát je oprávněn k tomu, aby posoudil na základě informací a vyjádření poskytnutých dožádaným státem, zda pachatel splnil uložené podmínky, a na základě tohoto vyhodnocení podnikne další kroky stanovené jeho vnitrostátními předpisy. O svém rozhodnutí informuje dožádaný stát.

ČÁST III

Výkon trestu

Článek 16

Poté, co dožadující stát zrušil podmíněný odklad výkonu trestu a na jeho žádost, je dožádaný stát oprávněn vykonat předmětný trest.

Článek 17

Výkon v dožádaném státě probíhá v souladu s předpisy tohoto státu poté, co byla potvrzena pravost žádosti o výkon a její slučitelnost s podmínkami této Úmluvy.

Článek 18

Dožádaný stát v patřičné lhůtě předá dožadujícímu státu doklad o tom, že byl trest vykonán.

Článek 19

Dožádaný stát v případě potřeby nahradí trest uložený v dožadujícím státě trestem nebo opatřením stanoveným jeho vnitrostátními předpisy pro podobný trestný čin. Povaha tohoto trestu nebo opatření musí odpovídat a být co nejbližší trestu, který má být vykonán. Nesmí překročit maximální trest stanovený předpisy dožádaného státu ani nesmí být delší či přísnější než trest uložený dožadujícím státem.

Article 20

The requesting State may no longer itself take any of the measures of enforcement requested, unless the requested State indicates that it is unwilling or unable to do so.

Article 21

The requested State shall be competent to grant the offender conditional release. The right of pardon may be exercised by either the requesting or the requested State.

Part IV – Relinquishment to the requested State

Article 22

The requesting State shall communicate to the requested State the sentence of which it requests complete application.

Article 23

- 1 The requested State shall adapt to its own penal legislation the penalty or measure prescribed as if the sentence had been pronounced for the same offence committed in its own territory.
- 2 The penalty imposed by the requested State may not be more severe than that pronounced in the requesting State.

Article 24

The requested State shall ensure complete application of the sentence thus adapted as if it were a sentence pronounced by its own courts.

Article 25

The acceptance by the requested State of a request in accordance with the present Part IV shall extinguish the right of the requesting State to enforce the sentence.

Part V – Common provisions

Article 26

- 1 All requests in accordance with Article 5 shall be transmitted in writing. They shall indicate:
 - a the issuing authority;
 - b their purpose;
 - c the identity of the offender and his place of residence in the requested State.
- 2 Requests for supervision shall be accompanied by the original or a certified transcript of the Court findings containing the reasons which justify the supervision and specifying the measures imposed on the offender. They should also certify the enforceable nature of the sentence and of the supervisory measures to be applied. So far as possible, they shall state the circumstances of the offence giving rise to the sentence of supervision, its time and place and legal destination and, where necessary, the length of the sentence to be enforced. They shall give full details of the nature and duration of the measures of supervision

Článek 20

Dožadující stát dále sám nesmí přijímat žádná opatření výkonu, která jsou předmětem žádosti, vyjma případů, kdy dožádaný stát vyjádří, že není ochoten či schopen sám tato opatření přijmout.

Článek 21

Dožádaný stát je příslušný k tomu, aby pachatele podmíněně propustil. Milost může udělit jak dožadující, tak dožádaný stát.

ČÁST IV

Odevzdání úplného výkonu trestu do dožádaného státu

Článek 22

Dožadující stát oznámí dožádanému státu trest, o jehož úplný výkon žádá.

Článek 23

1. Dožádaný stát uložený trest nebo opatření přizpůsobí svým vlastním předpisům, jako kdyby byl trest uložen za stejný trestný čin spáchaný na jeho vlastním území.

2. Trest uložený dožádaným státem nesmí být přísnější než trest vyneseny v dožadujícím státě.

Článek 24

Dožádaný stát zajistí úplný výkon takto přizpůsobeného trestu, jako kdyby toto rozhodnutí uložily jeho vlastní soudy.

Článek 25

Přijetím žádosti dožádaným státem v souladu s částí IV pozbývá dožadující stát právo vykonat trest.

ČÁST V

Společná ustanovení

Článek 26

1. Veškeré žádosti podle článku 5 budou podány písemně. Budou obsahovat:

- a) označení orgánu, který žádost vydal,
- b) účel žádosti,
- c) totožnost pachatele a jeho bydliště v dožádaném státě.

2. Žádosti o dohled je třeba opatřit originálem nebo ověřenou kopií soudního rozhodnutí včetně odůvodnění a specifikace opatření uložených pachateli. Žádosti by měly také osvědčit vykonatelnost trestu a opatření dohledu, která se mají provést. Pokud je to možné, uvedou okolnosti trestného činu, za který byla uložena opatření dohledu, dobu a místo jeho spáchání, právní kvalifikaci a, pokud je to nutné, délku trestu, který se má

requested, and include a reference to the legal provisions applicable together with necessary information on the character of the offender and his behaviour in the requesting State before and after pronouncement of the supervisory order.

- 3 Requests for enforcement shall be accompanied by the original, or a certified transcript, of the decision to revoke conditional suspension of the pronouncement or enforcement of sentence and also of the decision imposing the sentence now to be enforced. The enforceable nature of both decisions shall be certified in the manner prescribed by the law of the State in which they were pronounced.

If the judgment to be enforced has replaced an earlier one and does not contain a recital of the facts of the case, a certified copy of the judgment containing such recital shall also be attached.

- 4 Requests for complete application of the sentence shall be accompanied by the documents mentioned in paragraph 2 above.

Article 27

- 1 Requests shall be sent by the Ministry of justice of the requesting State to the Ministry of Justice of the requested State and the reply shall be sent through the same channels.
- 2 Any communications necessary under the terms of this Convention shall be exchanged either through the channels referred to in paragraph 1 of this article, or directly between the authorities of the Contracting Parties.
- 3 In case of emergency, the communications referred to in paragraph 2 of this article may be made through the International Criminal Police Organisation (Interpol).
- 4 Any Contracting Party may, by declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, give notice of its intention to adopt new rules in regard to the communications referred to in paragraphs 1 and 2 of this article.

Article 28

If the requested State considers that the information supplied by the requesting State is inadequate to enable it to apply this Convention, it shall ask for the additional information required. It may fix a time-limit for receipt of such information.

Article 29

- 1 Subject to the provisions of paragraph 2 of this article, no translation of requests, or of the supporting documents, or of any other documents relating to the application of this Convention, shall be required.
- 2 Any Contracting Party may, when signing this Convention or depositing its instrument of ratification, acceptance or accession, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, reserve the right to require that requests and supporting documents should be accompanied by a translation into its own language, or into one of the official languages of the Council of Europe, or into such one of those languages as it shall indicate. The other Contracting Parties may claim reciprocity.
- 3 This article shall be without prejudice to any provision regarding translation of requests and supporting documents that may be contained in agreements or arrangements now in

vykonat. Uvedou podrobnosti o povaze a délce požadovaných opatření dohledu a konkrétní zákonná ustanovení spolu s nezbytnou informací o charakteru pachatele a jeho chování v dožadujícím státě před a po vynesení rozhodnutí o dohledu.

3. Žádosti o výkon je třeba opatřit originálem nebo ověřenou kopií rozhodnutí, kterým byl zrušen podmíněný odklad rozhodnutí o uložení trestu nebo podmíněný odklad výkonu trestu, jakož i rozhodnutí, kterým byl uložen trest, jenž má být vykonán. Vykonatelná povaha obou rozhodnutí musí být osvědčena způsobem předepsaným předpisy státu, ve kterém tato rozhodnutí byla vynesena.

Pokud rozsudek, který má být vykonán, nahrazuje předchozí rozsudek a neobsahuje popis skutkového stavu věci, je třeba připojit ověřenou kopii rozsudku, který tento popis obsahuje.

4. Žádosti o úplný výkon trestu je třeba opatřit doklady uvedenými v odstavci 2 výše.

Článek 27

1. Žádosti zasílá ministerstvo spravedlnosti dožadujícího státu ministerstvu spravedlnosti dožádaného státu a odpovědi se zasílají stejnou cestou.

2. Výměna sdělení potřebná podle ustanovení této Úmluvy se uskutečňuje cestou uvedenou v odstavci 1 tohoto článku nebo přímo mezi orgány smluvních států.

3. V naléhavých případech lze sdělení uvedená v odstavci 2 tohoto článku zaslat prostřednictvím Organizace mezinárodní kriminální policie (Interpolu).

4. Na základě prohlášení adresovaného generálnímu tajemníkovi Rady Evropy mohou smluvní strany oznámit svůj úmysl přijmout nová pravidla upravující styk stanovený v odstavcích 1 a 2 tohoto článku.

Článek 28

Pokud dožádaný stát má za to, že informace poskytnuté dožadujícím státem nejsou dostatečné k tomu, aby mohl postupovat podle této Úmluvy, dožádaný stát požádá o další dodatečné informace. Může stanovit lhůtu pro dodání těchto informací.

Článek 29

1. S výhradou ustanovení odstavce 2 tohoto článku se nevyžaduje překlad žádostí, průvodních dokladů nebo jiných dokladů týkajících se použití této Úmluvy.

2. Každá smluvní strana si může, při podpisu této Úmluvy nebo uložení ratifikačních listin nebo listin o přijetí nebo přístupu, na základě prohlášení adresovaného generálnímu tajemníkovi Rady Evropy vyhradit právo požadovat, aby žádosti a průvodní doklady byly opatřeny překladem do jejího jazyka nebo do některého z úředních jazyků Rady Evropy nebo do jednoho z těchto jazyků, který označí. Ostatní smluvní strany mohou uplatnit vzájemnost.

3. Tímto článkem nejsou nikterak dotčena ustanovení ohledně překladu žádostí a průvodních dokladů,

force or that may be concluded between two or more of the Contracting Parties.

Article 30

Documents transmitted in application of this Convention shall not require authentication.

Article 31

The requested State shall have powers to collect, at the request of the requesting State, the cost of prosecution and trial incurred in that State.

Should it collect such costs, it shall be obliged to refund to the requesting State experts' fees only.

Article 32

Supervision and enforcement costs incurred in the requested State shall not be refunded.

Part VI – Final provisions

Article 33

This Convention shall be without prejudice to police regulations relating to foreigners.

Article 34

- 1 This Convention shall be open to signature by the member States of the Council of Europe. It shall be subject to ratification or acceptance. Instruments of ratification or acceptance shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.
- 2 This Convention shall enter into force three months after the date of the deposit of the third instrument of ratification or acceptance.
- 3 In respect of a signatory State ratifying or accepting subsequently, the Convention shall come into force three months after the date of the deposit of its instrument of ratification or acceptance.

Article 35

- 1 After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe may invite any non-member State to accede thereto.
- 2 Such accession shall be effected by depositing with the Secretary General of the Council of Europe an instrument of accession which shall take effect three months after the date of its deposit.

Article 36

- 1 Any Contracting Party may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or accession, specify the territory or territories to which this Convention shall apply.
- 2 Any Contracting Party may, when depositing its instrument of ratification, acceptance or accession or at any later date, by declaration addressed to the Secretary General of the

které mohou být případně součástí již platných nebo případných budoucích dohod nebo ujednání mezi dvěma či více smluvními stranami.

Článek 30

Doklady předané při provádění této Úmluvy není třeba ověřovat.

Článek 31

Dožádaný stát má právo vymáhat na žádost dožadujícího státu úhradu nákladů trestního řízení, které vznikly v dožadujícím státě.

V případě, že vymůže tyto náklady, je povinen vyplatit dožadujícímu státu pouze znalečné.

Článek 32

Náklady na dohled a výkon vzniklé v dožádaném státě se nevrací.

ČÁST VI

Závěrečná ustanovení

Článek 33

Tato Úmluva se nedotýká policejních předpisů týkajících se cizinců.

Článek 34

1. Tato Úmluva bude otevřena k podpisu členskými státem Rady Evropy. Podléhá ratifikaci nebo přijetí. Ratifikační listiny nebo listiny o přijetí budou uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy.

2. Tato Úmluva vstoupí v platnost tři měsíce po datu uložení třetí ratifikační listiny nebo listiny o přijetí.

3. Ve vztahu ke státu, který Úmluvu podepsal a poté Úmluvu ratifikoval nebo k ní přistoupil, Úmluva vstoupí v platnost tři měsíce po dni uložení ratifikační listiny nebo listiny o přijetí.

Článek 35

1. Po vstupu této Úmluvy v platnost může Výbor ministrů Rady Evropy přizvat jakýkoliv nečlenský stát, aby přistoupil k této Úmluvě.

2. Přístup se uskuteční uložení listiny o přístupu u generálního tajemníka Rady Evropy. Úmluva vstoupí v platnost tři měsíce po dni uložení této listiny.

Článek 36

1. Kterýkoliv smluvní stát může při podpisu nebo při uložení ratifikační listiny, listiny o přijetí nebo přístupu upřesnit území, na kterém nebo kterých se bude tato Úmluva provádět.

2. Kterýkoliv smluvní stát může při uložení ratifikační listiny, listiny o přijetí nebo přístupu, nebo kdykoliv

Council of Europe, extend this Convention to any other territory or territories specified in the declaration and for whose international relations it is responsible or on whose behalf it is authorised to give undertakings.

- 3 Any declaration made in pursuance of the preceding paragraph may, in respect of any territory mentioned in such declaration, be withdrawn according to the procedure laid down in Article 39 of this Convention.

Article 37

- 1 This Convention shall not affect the undertakings given in any other existing or future international Convention, whether bilateral or multilateral, between two or more of the Contracting Parties, on extradition or any other form of mutual assistance in criminal matters.
- 2 The Contracting Parties may not conclude bilateral or multilateral agreements with one another on the matters dealt with in this Convention, except in order to supplement its provisions or facilitate application of the principles embodied in it.
- 3 Should two or more Contracting Parties, however, have already established their relations in this matter on the basis of uniform legislation, or instituted a special system of their own, or should they in future do so, they shall be entitled to regulate those relations accordingly, notwithstanding the terms of this Convention.

Contracting Parties ceasing to apply the terms of this Convention to their mutual relations in this matter shall notify the Secretary General of the Council of Europe to that effect.

Article 38

- 1 Any Contracting Party may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or accession, declare that it avails itself of one or more of the reservations provided for in the annex to this Convention.
- 2 Any Contracting Party may wholly or partly withdraw a reservation it has made in accordance with the foregoing paragraph by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe which shall become effective as from the date of its receipt.
- 3 A Contracting Party which has made a reservation in respect of any provision of this Convention may not claim the application of that provision by any other Party; it may, however, if its reservation is partial or conditional, claim the application of that provision in so far as it has itself accepted it.
- 4 Any Contracting Party may, on signing the present Convention, or on depositing its instrument of ratification, acceptance or accession, notify the Secretary General of the Council of Europe that it considers ratification, acceptance or accession as entailing an obligation, in international law, to introduce into municipal law measures to implement the said Convention.

Article 39

- 1 This Convention shall remain in force indefinitely.
- 2 Any Contracting Party may, in so far as it is concerned, denounce this Convention by

později, prohlášením adresovaným generálnímu tajemníkovi Rady Evropy rozšířit působnost této Úmluvy na jakékoliv jiné nebo jiná území uvedená v tomto prohlášení, za jejichž mezinárodní vztahy je tento stát odpovědný nebo jejichž jménem může přijímat závazky.

3. Prohlášení učiněná v souladu s předchozím odstavcem mohou být, ve vztahu k územím v nich uvedených, vzata zpět v souladu s postupem stanoveným v článku 39 této Úmluvy.

Článek 37

1. Touto Úmluvou nejsou dotčeny závazky vyplývající z jiných mezinárodních úmluv, dvoustranných i mnohostranných, uzavřených mezi dvěma či více smluvními stranami o vydávání pachatelů trestných činů nebo o vzájemné pomoci v trestních věcech.

2. Smluvní strany nemohou vzájemně uzavírat žádné dvoustranné či mnohostranné dohody o otázkách upravených touto Úmluvou, vyjma těch, jejichž cílem je doplnit její ustanovení nebo usnadnit aplikaci v ní obsažených zásad.

3. Pokud však dva nebo více smluvních států již v této oblasti navázaly styky na základě jednotné legislativy nebo zavedly svůj zvláštní systém nebo pokud tak učiní v budoucnosti, mohou v souladu s tímto upravit tyto vztahy bez ohledu na podmínky této Úmluvy.

Smluvní státy, které přestanou aplikovat podmínky této Úmluvy na své vzájemné vztahy v oblasti upravené touto Úmluvou, o tom informují generálního tajemníka Rady Evropy.

Článek 38

1. Smluvní strany mohou při podpisu nebo při uložení ratifikačních listin, listin o přijetí nebo přístupu učinit prohlášení, že využívají práva učinit výhradu nebo výhrady upravené v Příloze této Úmluvy.

2. Smluvní strany mohou zcela nebo částečně vzít zpět výhradu, kterou učinily v souladu s výše uvedeným odstavcem na základě prohlášení adresovaného generálnímu tajemníkovi Rady Evropy, které se stane účinným k datu převzetí.

3. Smluvní strana, která učinila výhradu ve vztahu ke kterémukoliv ustanovení této Úmluvy, nesmí požadovat uplatnění tohoto ustanovení vůči jiné smluvní straně. V případě částečné či podmíněné výhrady však může požadovat uplatnění tohoto ustanovení do té míry, do které jej sama přijala.

4. Každá smluvní strana může při podpisu této Úmluvy nebo při uložení ratifikačních listin, listin o přijetí nebo přístupu oznámit generálnímu tajemníkovi Rady Evropy, že považuje ratifikaci, přijetí nebo přístup za okolnost, která zakládá mezinárodněprávní závazek zavést do vnitrostátního práva opatření k provádění této Úmluvy.

Článek 39

1. Platnost této Úmluvy není časově omezena.

2. Každá smluvní strana může tuto Úmluvu vypovědět na základě oznámení doručeného generálnímu tajemníkovi Rady Evropy.

means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

- 3 Such denunciation shall take effect six months after the date of receipt by the Secretary General of such notification.

Article 40

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council, and any State that has acceded to this Convention of:

- a any signature;
- b any deposit of an instrument of ratification, acceptance or accession;
- c any date of entry into force of this Convention in accordance with Article 34;
- d any notification or declaration received in pursuance of the provisions of paragraph 4 of Article 27, of paragraph 2 of Article 29, of paragraph 3 of Article 37 and of paragraph 4 of Article 38;
- e any declaration received in pursuance of the provisions of paragraphs 2 and 3 of Article 36;
- f any reservation made in pursuance of the provisions of paragraph 1 of Article 38;
- g the withdrawal of any reservation carried out in pursuance of the provisions of paragraph 2 of Article 38;
- h any notification received in pursuance of the provisions of Article 39, and the date on which denunciation takes effect.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at Strasbourg this 30th day of November 1964, in English and French, both texts being equally authoritative, in a single copy which shall remain deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each of the signatory and acceding States.

3. Výpověď nabude účinnosti šest měsíců od data jejího doručení generálnímu tajemníkovi.

Článek 40

Generální tajemník Rady Evropy bude informovat členské státy Rady Evropy a státy, které k Úmluvě přistoupily, o:

- a) státech, které podepsaly Úmluvu,
- b) uložení ratifikačních listin, listin o přijetí nebo přístupu,
- c) datech vstupu této Úmluvy v platnost podle článku 34,
- d) veškerých oznámeních nebo prohlášeních, které obdržel podle ustanovení odstavce 4 článku 27, odstavce 2 článku 29, odstavce 3 článku 37 a odstavce 4 článku 38,
- e) prohlášeních či oznámeních, které obdržel podle ustanovení odstavců 2 a 3 článku 36,
- f) výhradách učiněných podle odstavce 1 článku 38,
- g) odvolání výhrad učiněných podle odstavce 2 článku 38,
- h) oznámeních, které obdržel podle článku 39, a datu, kdy výpověď nabude účinnosti.

Na důkaz toho níže podepsaní, jsouce k tomu řádně zmocnění, podepsali tuto Úmluvu.

Dáno ve Štrasburku dne 30. listopadu 1964 v jazyce anglickém a francouzském, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy. Generální tajemník Rady Evropy předá ověřené kopie každému státu, který je signatářem Úmluvy nebo k ní přistoupil.

ANNEX

Any Contracting Party may declare that it reserves the right to make known:

- 1 that it does not accept the provisions of the Convention as related to the enforcement of sentences or their complete application;
- 2 that it accepts only part of these provisions;
- 3 that it does not accept the provisions of paragraph 2 of Article 37.

PŘÍLOHA

Každá smluvní strana může prohlásit, že si vyhrazuje právo oznámit, že:

1. nepřijímá ustanovení této Úmluvy, která se týkají výkonu trestů a nebo jejich úplného výkonu,
2. přijímá pouze část těchto ustanovení,
3. nepřijímá ustanovení odstavce 2 článku 37.

553

SDĚLENÍ
federálního ministerstva zahraničních věcí

Federální ministerstvo zahraničních věcí sděluje, že dne 21. března 1983 byla ve Štrasburku sjednána Úmluva o předávání odsouzených osob.

Jménem České a Slovenské Federativní Republiky byla Úmluva podepsána ve Štrasburku dne 13. února 1992.

S Úmluvou vyslovalo souhlas Federální shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky a prezident České a Slovenské Federativní Republiky ji ratifikoval. Ratifikační listina byla uložena u generálního tajemníka Rady Evropy, depozitáře Úmluvy, dne 15. dubna 1992.

Úmluva vstoupila v platnost na základě svého článku 18 odst. 2 dnem 1. července 1985. Pro Českou a Slovenskou Federativní Republiku vstoupila v platnost v souladu se svým článkem 18 odst. 3 dnem 1. srpna 1992.

Český překlad Úmluvy se vyhlašuje současně.

ÚMLUVA
o předávání odsouzených osob

Členské státy Rady Evropy a další signatářské státy

majíce na zřeteli, že cílem Rady Evropy je dosažení větší jednoty mezi jejími členy;

přejíce si další rozvoj mezinárodní spolupráce v oblasti trestního práva;

domnívajíce se, že tato spolupráce by měla napomáhat spravedlnosti a resocializaci odsouzených osob;

domnívajíce se, že tyto cíle vyžadují, aby cizincům, kteří byli zbaveni svobody v důsledku toho, že spáchali trestný čin, byla dána možnost vykonávat své tresty v jejich společnosti a

domnívajíce se, že tohoto cíle může být nejlépe dosaženo tím, že budou předáni do jejich zemí,

se dohodly na následujícím:

Článek 1
Definice

Pro účely této Úmluvy:

- a) „trestem“ se rozumí každé potrestání nebo opatření, které zahrnuje zbavení svobody nařízené na omezenou nebo neomezenou dobu za trestný čin soudem;
- b) „rozsudkem“ se rozumí rozhodnutí nebo nařízení soudu, kterým se ukládá trest;

c) „odsuzujícím státem“ se rozumí stát, v němž byl uložen trest osobě, která může být nebo již byla předána;

d) „vykonávajícím státem“ se rozumí stát, do kterého může být nebo již byla předána odsouzená osoba k výkonu trestu.

Článek 2
Obecné zásady

1. Strany se zavazují vzájemně co nejvíce spolupracovat při předávání odsouzených osob podle ustanovení této Úmluvy.

2. Osoba odsouzená na území jedné strany může být předána na území druhé strany podle ustanovení této Úmluvy k výkonu trestu, který jí byl uložen. Za tímto účelem může odsouzená osoba odsuzujícímu nebo vykonávajícímu státu vyjádřit svůj zájem na předání podle této Úmluvy.

3. O předání může žádat odsuzující nebo vykonávající stát.

Článek 3
Podmínky předání

1. Odsouzená osoba může být předána podle této Úmluvy pouze za následujících podmínek:

- a) je-li tato osoba státním občanem vykonávajícího státu;
- b) je-li rozsudek konečný;
- c) jestliže v době přijetí žádosti o předání má odsouzená osoba vykonat ještě nejméně šest měsíců trestu odnětí svobody nebo trest byl uložen na neurčitou dobu;
- d) souhlasí-li odsouzená osoba nebo, pokud to považuje za nutné jeden z obou států vzhledem k jejímu věku, fyzickému nebo psychickému stavu její právní zástupce;
- e) jestliže čin nebo opomenutí, pro které byl uložen trest, je trestným činem podle právního řádu vykonávajícího státu nebo by byl trestným činem, pokud by byl spáchán na jeho území a
- f) souhlasí-li jak odsuzující, tak i vykonávající stát s předáním.

2. Ve výjimečných případech se mohou strany dohodnout o předání odsouzené osoby i přestože je doba, po kterou má odsouzený vykonat trest, kratší, než uvedená v odst. 1, písmeno c).

3. Kterýkoli stát může při podpisu, uložení svých ratifikačních listin nebo listin o přijetí, schválení nebo přístupu prohlášením adresovaným generálnímu tajemníkovi Rady Evropy sdělit, že hodlá ve vztahu k jiným stranám vyloučit použití některého z řízení uvedených v článku 9, odst. 1, písmeno a) a b).

4. Kterýkoli stát může v rozsahu, v jakém se ho to týká, kdykoliv v prohlášení adresovaném generálnímu tajemníkovi Rady Evropy vymezit pojem „státní občan“ pro účely této Úmluvy.

Článek 4

Povinnost poskytovat informace

1. Každá odsouzená osoba, na kterou se může tato Úmluva vztahovat, musí být odsuzujícím státem informována o podstatě této Úmluvy.

2. Jestliže odsouzená osoba vyjádří odsuzujícímu státu zájem, aby byla předána podle této Úmluvy, informuje tento stát, jakmile je to možné realizovat po té, co se rozsudek stal konečným, vykonávající stát.

3. Informace bude obsahovat:

- a) jméno, datum a místo narození odsouzené osoby,
- b) její adresu ve vykonávajícím státě, pokud ji má,
- c) popis skutkového stavu, na základě kterého byl uložen trest,
- d) druh, délku a datum zahájení výkonu trestu.

4. Jestliže odsouzená osoba vyjádří svůj zájem vykonávajícímu státu, odsuzující stát na žádost poskytne tomuto státu informace uvedené v odst. 3 shora.

5. Odsouzená osoba bude písemně informována o všech opatřeních, která přijal odsuzující nebo vyko-

návající stát podle předchozích odstavců, stejně tak jako o rozhodnutí, které bylo přijato kterýmkoliv z obou států na základě žádosti o předání.

Článek 5

Žádosti a odpovědi

1. Žádosti o předání a odpovědi budou v písemné formě.

2. Žádosti budou adresovány ministerstvem spravedlnosti dožadujícího státu ministerstvu spravedlnosti dožádaného státu. Odpovědi budou posílány stejnou cestou.

3. Kterákoli strana může v prohlášení adresovaném generálnímu tajemníkovi Rady Evropy uvést, že bude používat jiný způsob styku.

4. Dožádaný stát bude bez odkladu informovat dožadující stát o svém rozhodnutí, zda souhlasí nebo nesouhlasí s požadovaným předáním.

Článek 6

Potřebné doklady

1. Vykonávající stát dodá, je-li o to požádán odsuzujícím státem, následující:

- a) doklad nebo prohlášení o tom, že odsouzená osoba je státním občanem tohoto státu;
- b) kopii příslušného právního předpisu vykonávajícího státu, který stanoví, že jednání nebo opomenutí, za které byl uložen trest v odsuzujícím státě, je trestným činem podle právního řádu vykonávajícího státu nebo by byl trestným činem, pokud by byl spáchán na jeho území;
- c) prohlášení obsahující informaci uvedenou v článku 9, odst. 2.

2. Je-li podána žádost o předání, odsuzující stát dodá vykonávajícímu státu následující doklady, pokud jeden z obou států již neuvedl, že nebude souhlasit s předáním:

- a) ověřenou kopii rozsudku a textu právního předpisu, na jehož základě byl vynesen;
- b) potvrzení o tom, jaká část trestu již byla vykonána, včetně informace o vazbě, prominutí části trestu a všech ostatních skutečnostech důležitých pro výkon trestu;
- c) prohlášení obsahující souhlas s předáním, jak je uvedeno v článku 3, odst. 1, písmeno d) a
- d) tam, kde to přichází v úvahu, zdravotní a sociální zprávu o odsouzené osobě, informaci o jejím léčení v odsuzujícím státě a doporučení k dalšímu léčení ve vykonávajícím státě.

3. Kterýkoli stát může požádat o předložení jakýchkoli dokladů nebo prohlášení uvedených v odst. 1 nebo 2 shora předtím, než požádá o předání nebo

přijme rozhodnutí o tom, zda bude nebo nebude souhlasit s předáním.

Článek 7 Souhlas a jeho ověření

1. Odsuzující stát zajistí, že osoba, která má vyjádřit souhlas s předáním podle článku 3, odst. 1, písmeno d), tak učiní dobrovolně a s plnou znalostí právních důsledků. Způsob vyjádření tohoto souhlasu se bude řídit právním řádem odsuzujícího státu.

2. Odsuzující stát umožní vykonávajícímu státu, aby si prostřednictvím konzula nebo jiného představitele, na kterém se dohodne s vykonávajícím státem, ověřil, že souhlas byl vysloven za podmínek uvedených v odstavci 1 shora.

Článek 8 Důsledky předání pro odsuzující stát

1. Převzetí odsouzené osoby orgány vykonávajícího státu bude považováno za přerušení výkonu trestu v odsuzujícím státě.

2. Odsuzující stát nemůže pokračovat ve výkonu trestu, jestliže má vykonávající stát za to, že výkon trestu byl ukončen.

Článek 9 Důsledky předání pro vykonávající stát

1. Příslušné orgány vykonávajícího státu zajistí:

- a) pokračování výkonu trestu ihned nebo nařízením soudu nebo správního orgánu za podmínek stanovených v článku 10, nebo
- b) přeměnu trestu do rozhodnutí tohoto státu, kterým se v soudním nebo správním řízení nahrazuje sankce uložená odsuzujícím státem sankcí stanovenou právním řádem vykonávajícího státu za stejný trestný čin, a to za podmínek stanovených v článku 11.

2. Vykonávající stát, je-li o to požádán, uvědomí odsuzující stát před předáním odsouzené osoby o tom, podle jakého řízení se bude postupovat.

3. Výkon trestu bude prováděn podle právního řádu vykonávajícího státu a pouze tento stát bude příslušný pro přijímání všech odpovídajících rozhodnutí.

4. Kterýkoli stát, který podle svého právního řádu nemůže použít některého z řízení uvedených v odst. 1 k výkonu opatření, jež byla přijata na území jiné smluvní strany ohledně osob, které nejsou pro duševní stav odpovědný za spáchání trestného činu, ale který je ochoten převzít takové osoby pro další léčení, může v prohlášení adresovaném generálnímu tajemníkovi Rady Evropy uvést, podle jakého řízení se bude v takových případech postupovat.

Článek 10 Pokračování ve výkonu trestu

1. V případě, že bude pokračováno ve výkonu trestu, vykonávající stát je vázán druhem a délkou trvání trestu tak, jak byl uložen odsuzujícím státem.

2. Pokud je však druh a délka trvání tohoto trestu neslučitelná s právním řádem vykonávajícího státu, nebo pokud to jeho právní řád vyžaduje, tento stát může soudním nebo správním rozhodnutím přizpůsobit sankci trestu nebo opatření stanovenému jeho právním řádem za obdobné trestné činy. Pokud jde o druh, bude trest nebo opatření odpovídat co nejvíce trestu nebo opatření, uloženému rozhodnutím, které má být vykonáno. Trest nebo opatření nezhorší co do svého druhu nebo délky sankci uloženou v odsuzujícím státě a nepřekročí horní hranici stanovenou v právním řádu vykonávajícího státu.

Článek 11 Přeměna výroku o trestu

1. V případě přeměny trestu se bude postupovat v řízení stanoveném v právním řádu vykonávajícího státu. Při přeměně příslušné orgány:

- a) budou vázány skutkovými zjištěními tak, jak přímo či nepřímo vyplývají z rozsudku, který byl vynešen v odsuzujícím státě;
- b) nesmějí přeměnit trest odnětí svobody na peněžitý;
- c) započítají celé dosavadní omezení svobody odsouzené osoby a
- d) nezhorší trestně-právní postavení odsouzené osoby a nebudou vázány žádnou dolní hranicí trestní sazby, která je stanovena ve vykonávajícím státě pro spáchaný trestný čin nebo trestné činy.

2. Jestliže se řízení o přeměně trestu uskuteční po předání odsouzené osoby, vykonávající stát bude tuto osobu držet ve vazbě nebo jinak zajistí její přítomnost ve vykonávajícím státě v době, kdy probíhá řízení.

Článek 12 Milost, amnestie, zmírnění trestu

Obě strany mohou udělit milost, amnestii nebo zmírnit trest v souladu se svou ústavou nebo jinými zákony.

Článek 13 Přezkoumání rozsudku

Pouze odsuzující stát má právo rozhodovat o žádostech o přezkoumání rozsudku.

Článek 14 Ukončení výkonu trestu

Vykonávající stát ukončí výkon trestu, jakmile ho odsuzující stát informuje o rozhodnutí nebo opatře-

ní, v důsledku kterého rozhodnutí přestane být vykonatelným.

Článek 15 Informace o výkonu trestu

Vykonávající stát poskytne odsuzujícímu státu následující informace o výkonu trestu:

- a) kdy považuje výkon trestu za ukončený;
- b) když odsouzená osoba uprchne ještě před tím, než je výkon trestu ukončen, nebo
- c) když odsuzující stát vyžádá zvláštní zprávu.

Článek 16 Průvoz

1. V souladu se svým právním řádem vyhoví strana žádosti o průvoz odsouzené osoby přes své území, když o to požádá druhá strana a tento stát se dohodl s další stranou nebo třetím státem na průvozu této osoby na své území nebo ze svého území.

2. Strana může odmítnout povolit průvoz, jestliže:

- a) odsouzená osoba je jejím státním občanem, nebo
- b) čin, za který byl uložen trest, není podle jejího právního řádu činem trestným.

3. Žádosti o průvoz a odpovědi budou předávány způsobem uvedeným v ustanoveních článku 5, odst. 2 a 3.

4. Strana může vyhovět žádosti o průvoz odsouzené osoby přes své území, uskutečněný třetím státem, pokud se tento stát dohodne s další stranou na průvozu na své území nebo ze svého území.

5. Strana, která byla požádána o povolení průvozu, může držet odsouzenou osobu ve vazbě jen tak dlouho, jak to vyžaduje průvoz přes její území.

6. Strana, která byla požádána o povolení průvozu, může být požádána o ujištění, že odsouzená osoba nebude na území státu průvozu trestně stíhána, nebo s výjimkou toho, co je uvedeno v předchozím odstavci, držena ve vazbě nebo jinak omezena na svobodě za trestný čin spáchaný, nebo trest uložen před jejím odjezdem z území odsuzujícího státu.

7. Žádost o průvoz se nevyžaduje, pokud je průvoz prováděn letecky přes území strany a pokud se nepočítá s přistáním. Kterýkoli stát však může při podpisu nebo uložení svých ratifikačních listin nebo listin přijetí, schválení nebo přístupu v prohlášení adresovaném generálnímu tajemníkovi Rady Evropy, vyžadovat, aby byl informován o každém takovém průvozu přes své území.

Článek 17 Jazyk a náklady

1. Informace podle článku 4, odst. 2 a 4 bude po-

skytnuta v jazyce strany, které je určena, nebo v některém z oficiálních jazyků Rady Evropy.

2. S výjimkou níže uvedeného odstavce 3 se nevyžadují překlady žádostí o předání nebo o příslušné doklady.

3. Kterýkoli stát může při podpisu nebo uložení svých ratifikačních listin nebo listin o přijetí, schválení nebo přístupu prohlášením adresovaným generálnímu tajemníkovi Rady Evropy požádat, aby žádosti o předání a příslušné doklady byly opatřeny překlady do jejího jazyka nebo některého oficiálního jazyka Rady Evropy nebo některého z těchto jazyků, který určí. Při této příležitosti může vyjádřit svou ochotu přijímat překlady i do jiného jazyka vedle oficiálního jazyka nebo jazyků Rady Evropy.

4. S výjimkou vedenou v článku 6, odst. 2, písmeno a) doklady předávané při provádění této Úmluvy nemusí být ověřovány.

5. Náklady vzniklé při provádění této Úmluvy hradí vykonávající stát s výjimkou nákladů, které vznikly výlučně na území odsuzujícího státu.

Článek 18 Podpis a vstup v platnost

1. Tato úmluva bude otevřena k podpisu členskými státy Rady Evropy a nečlenskými státy, které se podílely na jejím vypracování. Podléhá ratifikaci, přijetí nebo schválení. Ratifikační listiny, listiny o přijetí nebo schválení budou uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy.

2. Tato Úmluva vstoupí v platnost první den měsíce po uplynutí tříměsíční lhůty po dni, kdy tři členské státy Rady Evropy vyjádří svůj souhlas být vázány Úmluvou v souladu s ustanovením odst. 1.

3. Ve vztahu ke každému státu, který Úmluvu podepsal a poté vyjádřil svůj souhlas být vázán Úmluvou, Úmluva vstoupí v platnost prvním dnem měsíce po uplynutí tříměsíční lhůty po dni, kdy uložil ratifikační listiny, listiny o přijetí nebo schválení.

Článek 19 Přístup nečlenských států

1. Po vstupu této Úmluvy v platnost může Výbor ministrů Rady Evropy po konzultacích se smluvními státy přizvat kterýkoliv stát, který není členem Rady a není uveden v článku 18, odst. 1, aby přistoupil k této Úmluvě, a to rozhodnutím přijatým většinou, jak je stanovena v článku 20, písm. d) Statutu Rady Evropy, které musí zahrnovat hlasy všech představitelů smluvních států, jež jsou členy Výboru.

2. Ve vztahu ke každému přistupujícímu státu Úmluva vstoupí v platnost první den měsíce po uplynutí tříměsíční lhůty po dni, kdy byla u generálního tajemníka Rady Evropy uložena listina o přístupu.

Článek 20 Územní působnost

1. Kterýkoli stát může při podpisu nebo uložení svých ratifikačních listin nebo listin o přijetí, schválení nebo přístupu vymezit území, na kterém nebo kterých se bude tato Úmluva používat.

2. Kterýkoli stát může kdykoli později, prohlášením adresovaným generálnímu tajemníkovi Rady Evropy, rozšířit působnost této Úmluvy na jakékoliv jiné území uvedené v tomto prohlášení. Ve vztahu k takovému území Úmluva vstoupí v platnost první den měsíce po uplynutí tříměsíční lhůty od přijetí tohoto prohlášení generálním tajemníkem.

3. Prohlášení učiněná podle předchozích dvou odstavců mohou být ohledně jakéhokoli území uvedeného v takovém prohlášení odvolána sdělením adresovaným generálnímu tajemníkovi. Odvolání nabude účinnosti první den měsíce po uplynutí tříměsíční lhůty od přijetí takového sdělení generálním tajemníkem.

Článek 21 Časová působnost

Tato Úmluva bude použita na výkon trestů uložených jak před, tak po jejím vstupu v platnost.

Článek 22 Vztah k jiným úmluvám a dohodám

1. Tato Úmluva nemá vliv na práva a závazky vyplývající ze smluv o vydávání nebo jiných smluv o mezinárodní spolupráci v trestních věcech upravujících průvoz osob ve vazbě pro účely konfrontace nebo získání svědeckých výpovědí.

2. Pokud dvě nebo víc stran již sjednaly dohodu nebo smlouvu o předávání odsouzených osob nebo jinak upravily své vztahy v těchto věcech, nebo kdyby tak učinily v budoucnosti, budou mít právo používat tyto dohody nebo smlouvy nebo podle nich upravovat tyto vztahy namísto této Úmluvy.

3. Tato Úmluva nemá vliv na právo států, které jsou stranami Evropské úmluvy o uznávání rozsudků v trestních věcech, sjednávat mezi sebou dvoustranné nebo mnohostranné dohody o otázkách upravených v té úmluvě, aby doplňovaly jejich ustanovení nebo napomáhaly plnění zásad v ní obsažených.

4. Pokud žádost o předání patří do působnosti jak této Úmluvy, tak i Evropské úmluvy o uznávání rozsudků v trestních věcech nebo jiné dohody nebo smlouvy o předávání odsouzených osob, dožadující stát uvede při podání žádosti smluvní dokument, na kterém spočívá daná žádost.

Článek 23 Smírné urovnání

Evropský výbor pro problémy kriminality Rady Evropy bude informován o provádění této Úmluvy a podnikne vše potřebné pro usnadnění smírného urovnání všech potíží, které mohou vzniknout při jejím provádění.

Článek 24 Výpověď

1. Kterákoliv strana může kdykoliv vypovědět tuto Úmluvu sdělením adresovaným generálnímu tajemníkovi Rady Evropy.

2. Výpověď nabude účinnosti prvního dne měsíce po uplynutí tříměsíční lhůty od přijetí tohoto sdělení generálním tajemníkem.

3. Tato Úmluva však bude nadále používána na výkon trestů osob, které byly předány v souladu s ustanoveními Úmluvy přede dnem, kdy taková výpověď nabude účinnosti.

Článek 25 Informace

Generální tajemník Rady Evropy bude informovat členské státy Rady Evropy, nečlenské státy, které se účastnily vypracování této Úmluvy a státy, které k ní přistoupily, o:

- a) všech podpisech;
- b) uložení ratifikačních listin, listin o přijetí, schválení nebo přístupu;
- c) datech vstupu této Úmluvy v platnost podle článku 18, odst. 2 a 3, článku 19, odst. 2, a článku 20, odst. 2 a 3;
- d) kterémkoliv jiném aktu, prohlášení, sdělení, nebo oznámení, které se vztahuje k této Úmluvě.

Na důkaz toho níže podepsaní, jsouce k tomu řádně zmocnění, podepsali tuto Úmluvu.

Dáno ve Štrasburku dne 21. března 1983 v jazyce anglickém a francouzském, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy; Generální tajemník Rady Evropy předá ověřené kopie všem členským státům Rady Evropy, nečlenským státům, které se podílely na vypracování této Úmluvy, a státům, které byly přizvány, aby k ní přistoupily.

SDĚLENÍ

Ministerstva vnitra

o opravě nesprávností v překladu do českého jazyka v Dodatkovém protokolu
k Úmluvě o předávání odsouzených osob (č. 167),
vyhlášeném pod č. 26/2003 Sb. m. s.

V článku 3 má odstavec 1 správně znít:

„1. Na žádost odsuzujícího státu může vykonávající stát v souladu s ustanoveními tohoto článku souhlasit s předáním odsouzené osoby bez jejího souhlasu, pokud rozhodnutí, kterým byla odsouzena, nebo správní rozhodnutí vydané v důsledku tohoto odsouzení, zahrnuje příkaz k vyhoštění, vypovězení nebo jiné opatření, v jehož důsledku tato osoba nebude moci dále setrvávat na území odsuzujícího státu poté, co byla propuštěna.“.

Vydává a tiskne: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., Bartůňkova 4, pošt. schr. 10, 149 01 Praha 415, telefon: 272 927 011, fax: 272 952 603 – **Redakce:** Ministerstvo vnitra, Nad Štolou 3, pošt. schr. 21/SB, 170 34 Praha 7-Holešovice, telefon: 974 832 341 a 974 833 502, fax: 974 833 502 – **Administrace:** písemné objednávky předplatného, změny adres a počtu odebíraných výtisků – MORAVIAPRESS, a. s., U Póny 3061, 690 02 Břeclav, telefon: 519 305 161, fax: 519 321 417. Objednávky ve Slovenské republice přijímá a titul distribuuje Magnet-Press Slovakia, s. r. o., Teslova 12, 821 02 Bratislava, tel.: 00421 2 44 45 46 28, fax: 00421 2 44 45 46 27. **Roční předplatné** se stanovuje za dodávku kompletního ročníku včetně rejstříku a je od předplatitelů vybíráno formou záloh ve výši oznámené ve Sbírce mezinárodních smluv. Závěrečné vyúčtování se provádí po dodání kompletního ročníku na základě počtu skutečně vydaných částek (první záloha na rok 2003 činí 1500,- Kč, druhá záloha na rok 2003 činí 4000,- Kč, třetí záloha na rok 2003 činí 1500,- Kč, čtvrtá záloha na rok 2003 činí 1500,- Kč) – Vychází podle potřeby – **Distribuce:** MORAVIAPRESS, a. s., U Póny 3061, 690 02 Břeclav, celoroční předplatné – 516 205 176, 519 305 176, objednávkový jednotlivých částek (dobírky) – 516 205 179, 519 305 179, objednávkový-knihkupci – 516 205 161, 519 305 161, faxové objednávky – 519 321 417, e-mail – sbirky@moraviapress.cz, zelená linka – 800 100 314. **Internetová prodejna:** www.sbirkyzakonu.cz – **Drobný prodej** – **Benešov:** Oldřich HAAGER, Masarykovo nám. 231; **Brno:** Ing. Jiří Hrazdil, Vranovská 16, SEVT, a. s., Česká 14, Knihkupectví JUDr. Oktavián Kocián, Příkop 6, tel.: 545 175 080; **Břeclav:** Prodejna tiskovin, 17. listopadu 410, tel.: 519 322 132, fax: 519 370 036; **České Budějovice:** SEVT, a. s., Česká 3; **Hradec Králové:** TECHNOR, Wonkova 432; **Hrdějovice:** Ing. Jan Fau, Dlouhá 329; **Cheb:** EFREX, s. r. o., Karlova 31; **Chomutov:** DDD Knihkupectví – Antikvariát, Rus-ká 85; **Kadaň:** Knihařství – Příbíkova, J. Švermy 14; **Kladno:** eL VaN, Ke Stadionu 1953; **Klatovy:** Krameriovo knihkupectví, nám. Míru 169; **Liberec:** Podještědské knihkupectví, Moskevská 28; **Litoměřice:** Jaroslav Tvrdlík, Lidická 69, tel.: 416 732 135, fax: 416 734 875; **Most:** Knihkupectví „U Knihomila“, Ing. Romana Kopková, Moskevská 1999; **Olomouc:** ANAG, spol. s r. o., De-nisova č. 2, Zdeněk Chumchal – Knihkupectví Tycho, Ostružnická 3; **Ostrava:** LIBREX, Nádražní 14, Profesio, Hollarova 14, SEVT, a. s., Nádraž-ní 29; **Otrokovice:** Ing. Kučeřík, Jungmannova 1165; **Pardubice:** LEJHANEC, s. r. o., třída Míru 65; **Plzeň:** ADMINA, Úslavská 2, EDICUM, Vojanova 45, Technické normy, Lábkova pav. č. 5; **Praha 1:** Dům učebnic a knih Černá Labuť, Na Poříčí 25, FIŠER-KLEMENTINUM, Karlova 1, LINDE Praha, a. s., Opletalova 35, Specializovaná prodejna Sbírky zákonů, Na Florenci 7–9, tel.: 606 603 946, e-mail: prodejna.zakonu@moraviapress.cz, PROSPEKTRUM, Na Poříčí 7, Knihkupectví Seidl, Štěpánská 30, NEOLUXOR s. r. o., Václavské nám. 41; **Praha 2:** ANAG, spol. s r. o., nám. Míru 9 (Národní dům), NEWSLETTER PRAHA, Šafaříkova 11; **Praha 4:** PROSPEKTRUM, Nákupní centrum Budějovická, Olbrachtova 64, SEVT, a. s., Jihlavská 405; **Praha 5:** SEVT, a. s., E. Peškové 14; **Praha 6:** PPP – Staňková Isabela, Puškinovo nám. 17; **Praha 8:** JASIPA, Zenklova 60, Specializovaná prodejna Sbírky zákonů, Sokolovská 35, tel.: 224 813 548; **Praha 9:** Abonentní tiskový servis-Ing. Urban, Jablonecká 362; **Praha 10:** BMSS START, s. r. o., Vínohradská 190, Mediaprint & Kapa Pressegrosso, Štěrbobohorská 1404/104, Donáška tisku, s. r. o., Slovinská 991/31; **Prerov:** Knihkupectví EM-ZET, Bartošova 9; **Sokolov:** KAMA, Kalousek Milan, K. H. Borovského 22, tel.: 352 303 402; **Šumperk:** Knihkupectví D & G, Hlavní tř. 23; **Tábor:** Milada Šimonová – EMU, Budějovická 928; **Teplice:** Knihkupectví L & N, Masarykova 15; **Trutnov:** Galerie ALFA, Bulharská 58; **Ústí nad Labem:** Severočeská distribuční, s. r. o., Havířská 327, tel.: 475 603 866, fax: 475 603 877, Kartoon, s. r. o., Solvayova 1597/3, Vazby a doplňování Sbírky zákonů včetně dopravy zdarma, tel.+fax: 475 501 773, www.kartoon.cz, e-mail: kartoon@kartoon.cz; **Zábřeh:** Mgr. Ivana Patková, Žižkova 45; **Žatec:** Prodejna U Pivovaru, Žižkovo nám. 76, Jindřich Procházka, Bezděkov 89 – Vazby Sbírek, tel.: 415 712 904. **Distribuční podmínky předplatného:** jednotlivé částky jsou expedovány neprodleně po dodání z tiskárny. Objednávky nového předplatného jsou vyřizovány do 15 dnů a pravidelné dodávky jsou zahajovány od nejbližší částky po ověření úhrady předplatného nebo jeho zálohy. Částky vyšlé v době od zaedívání předplatného do jeho úhrady jsou doposílány jednorázově. Změny adres a počtu odebíraných výtisků jsou prováděny do 15 dnů. **Reklamace:** informace na tel. číslo 519 305 168. V písemném styku vždy uvádějte IČO (právnícká osoba), rodné číslo (fyzická osoba). **Podávání novinových zásilek** povoleno Českou poštou, s. p., Odštěpný závod Jižní Morava Ředitelství v Brně č. j. P/2-4463/95 ze dne 8. 11. 1995.

26

SDĚLENÍ

Ministerstva zahraničních věcí

Ministerstvo zahraničních věcí sděluje, že dne 18. prosince 1997 byl ve Štrasburku přijat Dodatkový protokol k Úmluvě o předávání odsouzených osob^{*)} (č. 167).

Jménem České republiky byl Dodatkový protokol podepsán ve Štrasburku dne 26. dubna 2000.

S Dodatkovým protokolem vyslovil souhlas Parlament České republiky a prezident republiky jej ratifikoval. Ratifikační listina České republiky byla uložena u generálního tajemníka Rady Evropy, depozitáře Dodatkového protokolu, dne 2. října 2002.

Dodatkový protokol vstoupil v platnost na základě svého článku 4 odst. 2 dne 1. června 2000. Pro Českou republiku vstoupil v platnost podle odstavce 3 téhož článku dne 1. února 2003.

Anglické znění Dodatkového protokolu a jeho překlad do českého jazyka se vyhláší současně.

^{*)} Úmluva o předávání odsouzených osob, přijatá ve Štrasburku dne 21. března 1983, byla vyhlášena pod č. 553/1992 Sb.

European Treaty Series - No. 167

**ADDITIONAL PROTOCOL TO THE EUROPEAN
CONVENTION ON THE TRANSFER OF
SENTENCED PERSONS**

Strasbourg, 18.XII.1997

Rada Evropy

č. 167

PŘEKLAD

DODATKOVÝ PROTOKOL

k Úmluvě o předávání odsouzených osob

Štrasburk 18. prosince 1997

Preamble

The member States of the Council of Europe, and the other States signatory to this Protocol,

Desirous of facilitating the application of the Convention on the Transfer of Sentenced Persons opened for signature at Strasbourg on 21 March 1983 (hereinafter referred to as "the Convention") and, in particular, pursuing its acknowledged aims of furthering the ends of justice and the social rehabilitation of sentenced persons;

Aware that many States cannot extradite their own nationals;

Considering it desirable to supplement the Convention in certain respects,

Have agreed as follows:

Article 1 - General provisions

- 1 The words and expressions used in this Protocol shall be interpreted within the meaning of the Convention.
- 2 The provisions of the Convention shall apply to the extent that they are compatible with the provisions of this Protocol.

Article 2 - Persons having fled from the sentencing State

- 1 Where a national of a Party who is the subject of a sentence imposed in the territory of another Party as a part of a final judgment, seeks to avoid the execution or further execution of the sentence in the sentencing State by fleeing to the territory of the former Party before having served the sentence, the sentencing State may request the other Party to take over the execution of the sentence.
- 2 At the request of the sentencing State, the administering State may, prior to the arrival of the documents supporting the request, or prior to the decision on that request, arrest the sentenced person, or take any other measure to ensure that the sentenced person remains in its territory, pending a decision on the request. Requests for provisional measures shall include the information mentioned in paragraph 3 of Article 4 of the Convention. The penal position of the sentenced person shall not be aggravated as a result of any period spent in custody by reason of this paragraph.
- 3 The consent of the sentenced person shall not be required to the transfer of the execution of the sentence.

Article 3 - Sentenced persons subject to an expulsion or deportation order

- 1 Upon being requested by the sentencing State, the administering State may, subject to the provisions of this Article, agree to the transfer of a sentenced person without the consent of that person, where the sentence passed on the latter, or an administrative decision consequential to that sentence, includes an expulsion or deportation order or any other measure as the result of which that person will no longer be allowed to remain in the territory of the sentencing State once he or she is released from prison.

Preamble

Členské státy Rady Evropy a ostatní signatářské státy tohoto Protokolu,

přejíce si usnadnit užití Úmluvy o předávání odsouzených osob, otevřené k podpisu dne 21. března 1983 ve Štrasburku (dále jen „Úmluva“), a zejména pak sledující své uznávané cíle napomáhání spravedlnosti a resocializace odsouzených osob;

berouce v úvahu, že řada států nemůže vydat své vlastní státní příslušníky;

domnívající se, že je žádoucí Úmluvu v některých ohledech doplnit,

se dohodly na následujícím:

Článek 1

Všeobecná ustanovení

1. Slova a výrazy použité v tomto Protokolu se budou vykládat v rámci významu Úmluvy.
2. Ustanovení Úmluvy se užijí v míře odpovídající slučitelnosti s ustanoveními tohoto Protokolu.

Článek 2

Osoby, které uprchly z odsuzujícího státu

1. Pokud se státní příslušník smluvní strany, kterému byl uložen trest na území jiné smluvní strany jako součást pravomocného rozsudku, snaží vyhnout výkonu nebo dalšímu výkonu trestu v odsuzujícím státě tak, že uprchne na území první smluvní strany ještě před skončením výkonu trestu, může odsuzující stát požádat druhou stranu o převzetí výkonu trestu.

2. Na žádost odsuzujícího státu může vykonávající stát ještě před doručením písemností dokládajících žádost anebo ještě před přijetím rozhodnutí ve vztahu k takové žádosti odsouzenou osobu uvěznit, anebo přijmout jiná opatření, jimiž se zajistí, aby odsouzená osoba zůstala na jeho území v průběhu vyřizování žádosti. Žádosti o předběžná opatření budou zahrnovat informace uvedené v odstavci 3 článku 4 Úmluvy. Trestní postavení odsouzené osoby nebude zhoršeno v důsledku jakékoli doby strávené ve vazbě podle tohoto odstavce.

3. Nebude vyžadován souhlas odsouzené osoby s předáním k výkonu trestu.

Článek 3

Odsouzená osoba, které je uloženo vyhoštění nebo vypovězení

1. Na žádost odsuzujícího státu může vykonávající stát v souladu s ustanoveními tohoto článku souhlasit s předáním odsouzené osoby bez souhlasu této osoby, v případě, kde na tento stát přešel výkon trestu, anebo kde správní rozhodnutí následující po takovém trestu zahrnuje příkaz k vyhoštění nebo vypovězení anebo jiné opatření, v jehož důsledku tato osoba nebude moci déle setrávat na území odsuzujícího státu poté, co byla propuštěna.

- 2 The administering State shall not give its agreement for the purposes of paragraph 1 before having taken into consideration the opinion of the sentenced person.
- 3 For the purposes of the application of this Article, the sentencing State shall furnish the administering State with:
 - a a declaration containing the opinion of the sentenced person as to his or her proposed transfer, and
 - b a copy of the expulsion or deportation order or any other order having the effect that the sentenced person will no longer be allowed to remain in the territory of the sentencing State once he or she is released from prison.
- 4 Any person transferred under the provisions of this Article shall not be proceeded against, sentenced or detained with a view to the carrying out of a sentence or detention order, for any offence committed prior to his or her transfer other than that for which the sentence to be enforced was imposed, nor shall he or she for any other reason be restricted in his or her personal freedom, except in the following cases:
 - a when the sentencing State so authorises: a request for authorisation shall be submitted, accompanied by all relevant documents and a legal record of any statement made by the convicted person; authorisation shall be given when the offence for which it is requested would itself be subject to extradition under the law of the sentencing State or when extradition would be excluded only by reason of the amount of punishment;
 - b when the sentenced person, having had an opportunity to leave the territory of the administering State, has not done so within 45 days of his or her final discharge, or if he or she has returned to that territory after leaving it.
- 5 Notwithstanding the provisions of paragraph 4, the administering State may take any measures necessary under its law, including proceedings *in absentia*, to prevent any legal effects of lapse of time.
- 6 Any contracting State may, by way of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, indicate that it will not take over the execution of sentences under the circumstances described in this Article.

Article 4 - Signature and entry into force

- 1 This Protocol shall be open for signature by the member States of the Council of Europe and the other States signatory to the Convention. It shall be subject to ratification, acceptance or approval. A Signatory may not ratify, accept or approve this Protocol unless it has previously or simultaneously ratified, accepted or approved the Convention. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.
- 2 This Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the deposit of the third instrument of ratification, acceptance or approval.
- 3 In respect of any signatory State which subsequently deposits its instrument of ratification, acceptance or approval, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of deposit.

2. Vykonávající stát nedá svůj souhlas pro účely odstavce 1, aniž by vzal v úvahu stanovisko odsouzené osoby.

3. Pro účely užití tohoto článku odsuzující stát poskytne vykonávajícímu státu:

- a. prohlášení obsahující stanovisko odsouzené osoby k navrhovanému předání a
- b. kopii příkazu k vyhoštění nebo vypovězení nebo jakéhokoli jiného příkazu, na základě něhož by odsouzená osoba po propuštění z vězení již nemohla déle setrávat na území odsuzujícího státu.

4. Jakákoliv osoba předávaná podle ustanovení tohoto článku nebude stíhána, odsouzena anebo zadržena, pokud jde o výkon trestu nebo příkaz k zadržení v souvislosti s jakýmkoli jiným trestným činem spáchaným před předáním, než je ten, za který byl vykonávaný trest uložen, a ani nebude z jiného důvodu omezována její osobní svoboda, s výjimkou těchto případů:

- a. pokud stát, v němž došlo k odsouzení, souhlasí; žádost o souhlas bude podána spolu se všemi příslušnými doklady prohlášením učiněným obviněnou osobou před soudem; souhlas bude udělen tehdy, jestliže trestný čin, pro který je vyžadována, by sám o sobě byl předmětem vydání podle práva odsuzujícího státu, anebo pokud by vydání bylo vyloučeno pouze z důvodu výše trestu;
- b. pokud odsouzená osoba, která měla možnost opustit území vykonávajícího státu, tak v průběhu 45 dnů od svého propuštění neučinila, anebo se na jeho území opět vrátila poté, co je opustila.

5. Bez ohledu na ustanovení odstavce 4 vykonávající stát může přijmout jakékoli opatření, jež bude nezbytné podle jeho práva, včetně řízení v nepřítomnosti, aby tak předešel jakýmkoli právním důsledkům promlčení.

6. Kterýkoli smluvní stát může prohlášením adresovaným generálnímu tajemníkovi Rady Evropy sdělit, že nepřevzme výkon trestů za okolností popsaných v tomto článku.

Článek 4

Podpis a vstup v platnost

1. Tento Protokol bude otevřen k podpisu členskými státy Rady Evropy a ostatním státům, které podepsaly Úmluvu. Podléhá ratifikaci, přijetí nebo schválení. Smluvní stát, který Protokol podepsal, ho nemůže ratifikovat, přijímat nebo schvalovat, pokud již předtím anebo současně neratifikoval, nepřijal nebo neschválil Úmluvu. Ratifikační listiny, listiny o přijetí nebo schválení budou uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy.

2. Tento Protokol vstoupí v platnost první den měsíce následujícího po uplynutí tříměsíční lhůty po uložení třetí ratifikační listiny, listiny o přijetí nebo schválení.

3. Pro každý stát, který podepsal Protokol a který následně uložil svoji ratifikační listinu a listinu o přijetí nebo schválení, vstoupí Protokol v platnost prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí tříměsíční lhůty od data uložení.

Article 5 - Accession

- 1 Any non-member State which has acceded to the Convention may accede to this Protocol after it has entered into force.
- 2 In respect of any acceding State, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of accession.

Article 6 - Territorial application

- 1 Any State may at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this Protocol shall apply.
- 2 Any Contracting State may, at any later date, by declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Protocol to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.
- 3 Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 7 - Temporal application

This Protocol shall be applicable to the enforcement of sentences imposed either before or after its entry into force.

Article 8 - Denunciation

- 1 Any Contracting State may at any time denounce this Protocol by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.
- 2 Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.
- 3 This Protocol shall, however, continue to apply to the enforcement of sentences of persons who have been transferred in conformity with the provisions of both the Convention and this Protocol before the date on which such denunciation takes effect.
- 4 Denunciation of the Convention automatically entails denunciation of this Protocol.

Article 9 - Notifications

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe, any Signatory, any Party and any other State which has been invited to accede to the Convention of:

- a any signature;
- b the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;

Článek 5

Přístup

1. Kterýkoli nečlenský stát, který přistoupil k Úmluvě, může přistoupit k tomuto Protokolu po jeho vstupu v platnost.
2. Pro kterýkoli přistupující stát vstoupí Protokol v platnost první den měsíce následujícího po uplynutí tříměsíční lhůty od data uložení listiny o přístupu.

Článek 6

Územní působnost

1. Kterýkoli stát může v okamžiku podpisu nebo uložení své ratifikační listiny, listiny o schválení nebo listiny o přístupu vymezit území, na kterém nebo kterých se bude Protokol používat.
2. Kterýkoli smluvní stát může kdykoli později prohlášením adresovaným generálnímu tajemníkovi Rady Evropy rozšířit působnost tohoto Protokolu na jakékoli jiné území uvedené v tomto prohlášení. Ve vztahu k takovému území vstoupí Protokol v platnost první den měsíce následujícího po uplynutí tříměsíční lhůty od data přijetí tohoto prohlášení generálním tajemníkem.
3. Prohlášení učiněná podle předchozích dvou odstavců mohou být ohledně jakéhokoli území uvedeného v takovém prohlášení odvolána sdělením adresovaným generálnímu tajemníkovi. Odvolání nabude účinnosti první den měsíce následujícího po uplynutí tříměsíční lhůty od přijetí takového sdělení generálním tajemníkem.

Článek 7

Časová působnost

Tento Protokol bude užíván pro výkon trestů uložených jak před, tak po jeho vstupu v platnost.

Článek 8

Výpověď

1. Kterákoli strana může kdykoli vypovědět tento Protokol sdělením adresovaným generálnímu tajemníkovi Rady Evropy.
2. Výpověď nabude účinnosti první den měsíce následujícího po uplynutí tříměsíční lhůty od data přijetí tohoto sdělení generálním tajemníkem.
3. Tento Protokol však bude nadále používán na výkon trestů osob, které byly předány v souladu s ustanoveními Úmluvy i tohoto Protokolu přede dnem, kdy taková výpověď nabude účinnost.
4. Výpověď Úmluvy současně znamená výpověď tohoto Protokolu.

Článek 9

Informace

Generální tajemník Rady Evropy bude informovat členské státy Rady Evropy, nečlenské státy, které Protokol podepsaly, a další strany a státy, které byly vyzvány k přístupu k Úmluvě, o

- a. všech podpisech;
- b. uložení ratifikačních listin, listin o přijetí, schválení nebo přístupu;

- c any date of entry into force of this Protocol in accordance with Articles 4 or 5;
- d any other act, declaration, notification or communication relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this eighteenth day of December 1997, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to the other States signatory to the Convention and to any State invited to accede to the Convention.

- c. datu vstupu tohoto Protokolu v platnost podle článku 4 nebo 5;
- d. kterémkoli jiném aktu, prohlášení, sdělení nebo oznámení ve vztahu k tomuto Protokolu.

Na důkaz toho níže podepsaní, jsouce k tomu řádně zmocněni, podepsali tento Protokol.

Dáno ve Štrasburku dne 18. prosince 1997, v anglickém a francouzském jazyce, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy. Generální tajemník Rady Evropy předá ověřené kopie všem členským státům Rady Evropy, nečlenským státům, signatářům Úmluvy a státům, které byly přizvány, aby k ní přistoupily.

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

RADA EVROPY

Výbor ministrů

Doporučení CM/Rec(2008)11

Výboru ministrů členským státům

o Evropských pravidlech pro mladistvé pachatele vystavené sankcím nebo opatřením

*(Schváleno Výborem ministrů dne 5. listopadu 2008
na 1040. zasedání náměstků ministrů)*

Výbor ministrů v souladu s ustanoveními článku 15.b Statutu Rady Evropy,

vzhledem k tomu, že cílem Rady Evropy je dosáhnout větší jednoty mezi jejími členy, zejména sbližováním právních předpisů k věcem společného zájmu;

s ohledem zejména na:

- Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod (ETS č. 5) a judikaturu Evropského soudu pro lidská práva,
- Evropskou úmluvu o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (ETS č. 126) a na práci výboru pověřeného jejím prováděním;
- Úmluvu Organizace spojených národů o právech dítěte;

s přihlédnutím zejména k:

- doporučení Rec(2006)2 o Evropských vězeňských pravidlech;
- doporučení Rec(2005)5 ohledně práv dětí žijících v institucionálních zařízeních;
- doporučení Rec(2004)10 týkajícího se ochrany lidských práv a důstojnosti osob s duševními poruchami;
- doporučení Rec(2003)20 o nových způsobech zvládnutí kriminality mládeže a úloze justice pro mladistvé;
- doporučení č. R (97) 12 o personálu zajišťujícím provádění sankcí a opatření;
- doporučení č. R (92) 16 o Evropských pravidlech alternativních sankcí a opatření;
- doporučení č. R (87) 20 o sociální reakci na kriminalitu mladistvých;

s přihlédnutím dále k:

- směrnici Organizace spojených národů pro prevenci kriminality mládeže (Rijádská směrnice);
- minimálním standardním pravidlům Organizace spojených národů týkajícím se výkonu soudnictví nad mladistvými (Pekingská pravidla);
- minimálním standardním pravidlům Organizace spojených národů pro ne vazební opatření (Tokijská pravidla);
- minimálním standardním pravidlům Organizace spojených národů pro ochranu mladistvých zbavených svobody (Havanská pravidla);

s ohledem na závěrečnou deklaraci a akční plán přijatý na třetím summitu hlav států a vlád Rady Evropy (Varšava, Polsko, 16.–17. května 2005), a zejména na část III.2 akčního plánu s názvem „Budování Evropy pro děti a s dětmi“, a dále s ohledem na usnesení č. 2, přijaté na 28. konferenci evropských ministrů spravedlnosti (Lanzarote, Španělsko, 25.–26. října 2007);

vzhledem k tomu, že je potřebná společné akce na evropské úrovni pro lepší ochranu práv a pohody mladistvých, kteří se dostanou do konfliktu se zákonem, a pro rozvoj systému spravedlnosti příznivého pro děti v členských státech;

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

protože považuje v této souvislosti za důležité, aby členské státy Rady Evropy pokračovaly ve zlepšování, aktualizaci a dodržování společných principů v rámci své národní politiky a postupů v systému spravedlnosti mladistvých a zvýšily mezinárodní spolupráci na tomto poli,

doporučuje vládám členských států:

- aby se ve své legislativě, politice a praxi řídily pravidly obsaženými v příloze tohoto doporučení;
- aby zajistily překlad a co největší rozšíření tohoto doporučení a průvodního komentáře zejména mezi soudními orgány a policií, službami pověřenými prováděním sankcí a opatření zaměřených na mladistvé pachatele, nápravnými zařízeními, zařízeními sociální péče a psychiatrickými léčebnami pro mladistvé pachatele a mezi jejich personálem i mezi sdělovacími prostředky a širokou veřejností.

Příloha doporučení CM/Rec(2008)11

Evropská pravidla pro mladistvé pachatele vystavené sankcím nebo opatřením

Účelem těchto pravidel je posílit práva a bezpečnost mladistvých pachatelů vystavených sankcím nebo opatřením a napomoci k jejich tělesné, duševní a sociální pohodě, když jsou podrobeni alternativním sankcím nebo opatřením, nebo když jsou v nějaké formě zbavení svobody.

Nic v těchto pravidlech nemá být vykládáno tak, že vylučuje použití jiných příslušných mezinárodních právních dokumentů o lidských právech a standardů, které jsou příznivější pro zajištění práv, péče a ochrany mladistvých. Navíc ustanovení doporučení Rec(2006)2 o Evropských vězeňských pravidlech a doporučení č. R (92) 16 o Evropských pravidlech alternativních sankcí a opatření se uplatňují ku prospěchu mladistvých provinilců, pokud nejsou v rozporu s těmito pravidly.

Část I – Základní principy, působnost a definice

A. Základní principy

1. Při práci s mladistvými pachateli, kteří jsou podrobni sankcím nebo opatřením, jsou respektována jejich lidská práva.
2. Sankce nebo opatření, jež mohou být mladistvým uloženy, stejně jako způsob jejich výkonu, jsou určeny zákonem a založeny na principech sociální integrace a výchovy a prevence opětovného páčání trestných činů.
3. Sankce a opatření ukládá soud, v případě že je ukládá jiný právně uznaný orgán, podléhají neprodlenému soudnímu přezkumu. Jsou stanoveny a uloženy na minimální nutnou dobu a jen pro legitimní cíl.
4. Minimální věk pro uložení sankcí nebo opatření za spáchání trestného činu nesmí být příliš nízký a je dán zákonem.
5. Sankce a opatření jsou ukládány a vykonávány s ohledem na nejlepší zájmy mladistvých pachatelů, jsou omezeny závažností trestných činů, kterých se dopustili (princip úměrnosti), a přihlížejí k jejich věku, tělesné a duševní pohodě, vývoji, schopnostem a osobním okolnostem (princip individualizace), které jsou v případě potřeby potvrzené zprávami o jejich psychologickém, psychiatrickém nebo sociálním vyšetření.
6. Kvůli přizpůsobení výkonu sankcí a opatření konkrétním okolnostem každého případu mají orgány odpovědné za jejich provádění dostatečný prostor pro vlastní uvážení, které však nepovede k vážné nerovnosti v zacházení.

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

7. Sankce nebo opatření nesmí mladistvé, kteří jsou jim podrobeni, zahanbit nebo ponížit.
8. Sankce nebo opatření se neuplatňují způsobem, který zvýší jejich skličující charakter nebo představuje zbytečné riziko tělesné nebo duševní újmy.
9. Sankce nebo opatření se vykonají bez zbytečné prodlevy a jen v rozsahu a po dobu, která je zcela nezbytná (princip minimálního zásahu).
10. Zbavení mladistvého svobody je opatření chápáné jako poslední možnost a uloží se a vykoná za co nejkratší možnou dobu. Zvláštní úsilí musí být vynaloženo s cílem zabránit vyšetřovací vazbě.
11. Sankce nebo opatření se ukládají a vykonávají bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženské vyznání, sexuální orientace, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení (princip nediskriminace).
12. Ve všech stádiích řešení problémů mladistvých se podporuje mediace nebo jiná restorativní opatření.
13. Každý systém spravedlnosti, zabývající se mladistvými, zajistí jejich účinnou účast na řízení spojeném s uložením a výkonem sankcí nebo opatření. Mladiství nemají podle obecných pravidel trestního řízení méně zákonných práv a záruk než dospělí pachatelé.
14. Každý systém spravedlnosti, zabývající se mladistvými, vezme náležitě v úvahu práva a povinnosti rodičů a zákonných zástupců a co možná nejvíce je zapojí do řízení a výkonu sankcí a opatření, pokud to není v rozporu s nejlepšími zájmy mladistvého. V případě pachatelů ve věku zletilosti není účast rodičů a zákonných zástupců povinná. Do příslušného řízení mohou být případně zapojeni i příslušníci rozšířených rodin pachatelů a širší komunity.
15. Každý systém spravedlnosti, zabývající se mladistvými, zvolí multidisciplinární přístup a přístup počítající se zapojením více institucí a spojí se s širšími sociálními iniciativami pro mladistvé, aby tak byl zaručen holistický přístup a kontinuita péče o takové mladistvé (principy zapojení komunity a trvalé péče).
16. Ve všech stádiích řízení se v plném rozsahu respektuje právo mladistvých na soukromí. Totožnost mladistvých a důvěrné informace o nich a o jejich rodinách nejsou předány nikomu, kdo není zákonem oprávněn je obdržet.
17. Pachatelé, kteří patří do věkové kategorie mladých dospělých, mohou být považováni za mladistvé a podle toho je pak s nimi zacházeno.
18. Všichni pracovníci, kteří pracují s mladistvými, vykonávají důležitou veřejnou službu. Jejich přijímání, speciální školení a pracovní podmínky musí zaručit jejich schopnost poskytovat odpovídající úroveň péče, aby byly splněny zvláštní potřeby mladistvých a aby pro ně tito pracovníci představovali pozitivní model chování.
19. K dispozici musí být dostatečné zdroje a dostatečně početný personál, aby bylo zaručeno, že jejich zásahy do života pachatelů budou smysluplné. Nikdy nelze ospravedlnit porušení lidských práv mladistvých nedostatkem zdrojů.
20. Výkon každé sankce nebo opatření je předmětem pravidelných vládních inspekcí a nezávislého monitorování.

B. Působnost a definice

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

21. Pro účely těchto pravidel:

21.1 „mladistvým pachatelem“ se rozumí jakákoli osoba ve věku pod 18 let, která se měla dopustit nebo která se dopustila trestného činu. Odkazy na mladistvé, činěné v těchto pravidlech, se považují za odkazy na mladistvé pachatele, jak jsou výše definováni;

21.2 „pachatelem věkové kategorie mladý dospělý“ se rozumí jakákoli osoba ve věku 18 až 21 let, která se měla dopustit nebo která se dopustila trestného činu a je předmětem těchto pravidel, protože spadá do působnosti ustanovení pravidla 17. Odkazy na mladé dospělé činěné v těchto pravidlech se považují za odkazy na pachatele věkové kategorie mladý dospělý, jak jsou výše definováni;

21.3 „trestným činem“ se rozumí jakýkoli čin nebo opomenutí, které poruší trestní právo. Pro účely těchto pravidel to zahrnuje každé takové porušení, kterým se zabývá trestní soud nebo nějaký jiný soudní nebo správní orgán;

21.4 „alternativními sankcemi nebo opatřeními“ se rozumí jakákoli jiná sankce nebo opatření než vazební opatření, kterými jsou mladiství drženi ve společenství a které zahrnují určitá omezení jejich svobody ve formě uložení podmínek a/nebo povinností, jejichž výkon zajišťují instituce určené k tomu zákonem. Předmětný výraz zahrnuje jakoukoli sankci uloženou soudním nebo správním orgánem a jakékoli opatření přijaté před rozhodnutím o sankci nebo místo něj, stejně jako způsoby vykonání rozsudku o odnětí svobody mimo vězeňské zařízení;

21.5 „zbavením svobody“ se rozumí jakákoli forma umístění v zařízení z rozhodnutí soudního nebo správního orgánu, které mladistvý nemůže z vlastní vůle opustit;

21.6 „zařízením“ se rozumí fyzický objekt pod kontrolou veřejných orgánů, v němž mladiství žijí pod dohledem personálu v souladu s oficiálními pravidly.

22. Tato pravidla se mohou uplatňovat také ve prospěch dalších osob držených ve stejných zařízeních nebo ve stejném prostředí jako mladiství pachatelé.

Část II - Alternativní sankce a opatření

C. Právní rámec

23.1 Ve všech stádiích řízení je využíván velký rozsah alternativních sankcí a opatření, přizpůsobených podle různých vývojových stádií mladistvých.

23.2 Přednost mají sankce a opatření, jež mají výchovný dopad a jež znamenají restorativní odpověď na trestné činy, které mladiství spáchali.

24. Vnitrostátní právní předpisy stanoví následující znaky různých alternativních sankcí a opatření:

- a. definice a způsob uplatnění všech sankcí a opatření vztahujících se na mladistvé;
- b. jakoukoli podmínku nebo povinnost, která je důsledkem uložení příslušné sankce nebo opatření;
- c. případy, kdy je požadován souhlas mladistvého, předtím než je možné sankci nebo opatření uložit;
- d. které orgány odpovídají za uložení, přizpůsobení a výkon sankce nebo opatření a jaké jsou jejich povinnosti a odpovědnosti;
- e. důvody a postupy použitelné na přizpůsobení uložené sankce nebo opatření; a
- f. postupy pravidelné a externí důkladné kontroly práce prováděcích orgánů.

25. Za účelem splnění specifických potřeb mladistvých vnitrostátní právní předpisy stanoví:

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

- a. povinnost každého příslušného orgánu vysvětlit obsah a cíle právních předpisů, kterými se řídí ukládání alternativních sankcí nebo opatření mladistvým pachatelům a v případě potřeby jejich rodičům nebo zákonným zástupcům;
- b. povinnost každého příslušného orgánu usilovat o co nejlepší spolupráci s mladistvými pachateli a jejich rodiči nebo zákonnými zástupci; a
- c. práva rodičů a zákonných zástupců mladistvých pachatelů, kteří mohou být podrobeni alternativním sankcím nebo opatřením, možná omezení jejich práv a povinností v souvislosti s uložením a výkonem jakékoli takové sankce nebo opatření.

26. Rozhodnutí uložit nebo zrušit alternativní sankci nebo opatření přijme soudní orgán; v případě že jsou tato rozhodnutí přijata právně zmocněným správním orgánem, podléhají soudnímu přezkumu.

27. V závislosti na pokroku, kterého mladistvý dosahuje, jsou příslušné orgány, pokud to stanoví vnitrostátní právní předpisy, oprávněny zkrátit trvání jakékoli sankce nebo opatření, zmírnit jakoukoli podmínku nebo povinnost předepsanou sankcí nebo opatřením, nebo sankci či opatření ukončit.

28. Práva mladistvých využívat možností vzdělávání, výcviku k povolání, péče o tělesné a duševní zdraví, zajištění bezpečnosti a sociálního zabezpečení nejsou uložením nebo výkonem alternativních sankcí nebo opatření omezena.

29. Kdykoli je požadován souhlas mladistvých nebo jejich rodičů nebo zákonných zástupců s uložením nebo výkonem alternativních sankcí nebo opatření, musí jít o souhlas informovaný a bezvýhradný.

30.1 Jestliže mladiství nesplní podmínky a povinnosti alternativních sankcí nebo opatření, které jim byly uloženy, nepovede to automaticky k jejich zbavení svobody. Pokud možno se původní alternativní sankce nebo opatření nahradí pozměněnými nebo novými alternativními sankcemi nebo opatřeními.

30.2 Nedodržení neznamena automaticky trestný čin.

D. Podmínky výkonu a důsledky jejich nedodržení

D.1 Podmínky výkonu

31.1 Alternativní sankce a opatření se vykonávají způsobem, který má pro mladistvé co největší smysl a který přispěje k rozvoji jejich vzdělání a zvýšení jejich sociální způsobilosti.

31.2 Mladistvé je třeba podněcovat k diskusi o otázkách týkajících se výkonu alternativních sankcí a opatření a k individuální nebo kolektivní komunikaci s orgány ohledně těchto záležitostí.

32. Výkon alternativních sankcí nebo opatření v maximální možné míře respektuje existující konstruktivní sociální sítě mladistvých a vztahy s jejich rodinami.

33.1 Mladiství jsou informováni, a to způsobem a jazykem, kterému rozumí, jak budou jim uložené sankce a opatření vykonávány a jaká práva a povinnosti v souvislosti s tím mají.

33.2 Mladiství mají právo podávat ústní nebo písemné námítky před jakýmkoli oficiálním rozhodnutím o výkonu alternativních sankcí nebo opatření, stejně jako právo požádat o změnu podmínek výkonu.

34.1 Prováděcí orgány založí pro každý jednotlivý případ spis, který udržují v aktualizovanou stavu.

34.2 Spisy k jednotlivým případům splňují tyto požadavky:

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

- a. informace v něm obsažené zahrnují pouze záležitosti týkající se uložené alternativní sankce nebo opatření a jejich výkonu;
- b. mladiství a jejich rodiče nebo zákonní zástupci mají přístup ke spisu daného případu, pokud tím nejsou porušena práva na soukromí jiných osob; mají právo napadnout obsah těchto spisů;
- c. informace obsažené ve spisu jsou poskytnuty jen osobám, které k tomu mají zákonné právo, a veškeré takto poskytnuté informace se omezí na to, co je důležité pro úkoly orgánu, který informace požaduje;
- d. po ukončení alternativní sankce nebo opatření je spis k případu zničen nebo uložen do archivu, kde je přístup k němu omezen pravidly zajišťujícími ochranu před vyzrazením jejich obsahu třetím stranám.

35. Jakákoli informace o mladistvých, poskytnutá institucím, které zajišťují vzdělávací nebo pracovní umístění nebo osobní a sociální pomoc, je omezená na účel konkrétní uvažované akce.

36.1 Podmínky, za kterých mladiství vykonávají veřejně prospěšnou práci nebo srovnatelné povinnosti, odpovídají standardům stanoveným obecnými vnitrostátními právními předpisy z oblasti zdravotní péče a bezpečnosti.

36.2 Mladiství jsou pojištěni a chráněni před důsledky nehody, zranění a proti obecné odpovědnosti v souvislosti s výkonem alternativních sankcí nebo opatření.

37. Náklady na výkon v zásadě nehradí mladiství nebo jejich rodiny.

38. Vztahy mezi příslušným personálem a mladistvými se řídí principy výchovy a vývoje.

39.1 Výkon alternativních sankcí a opatření je založen na individualizovaném hodnocení a takových metodách zásahu, které jsou v souladu s osvědčenými profesními standardy.

39.2 Tyto metody jsou vyvíjeny s ohledem na poznatky výzkumu a osvědčené postupy sociální práce, péče o mládež a činnosti v příbuzných oborech.

40. V rámci dané alternativní sankce nebo opatření se ke splnění potřeb mladistvých uplatňují různé postupy, jako je sociální práce zaměřená na potřeby jednotlivých osob, skupinová terapie, odborné vedení a každodenní přítomnost i zvláštní způsoby zacházení s různými kategoriemi pachatelů.

41.1 Omezení svobody je úměrné dané alternativní sankci nebo opatření a omezené svými záměry a mladistvým se ukládá, jen pokud je nezbytné pro řádný výkon sankce nebo opatření.

41.2 Personálu, který je přímo odpovědný za provádění alternativních sankcí nebo opatření, jsou poskytovány praktické a přesné pokyny.

42. Kdekoli to je možné, udržují se mezi personálem provádějícím alternativní sankci nebo opatření a mladistvými, pokračující a dlouhodobé vztahy, i když se místo pobytu mladistvého, jeho právní postavení nebo typ zásahu změní.

43.1 Zvláštní pozornost je věnována zásahům pro jazykové nebo etnické menšiny a mladistvé, kteří jsou cizími státními příslušníky.

43.2 Pokud existuje možnost převést výkon alternativních sankcí nebo opatření, uplatňovaných na mladistvé, kteří jsou cizími státními příslušníky, jsou tito informováni o svých právech v této souvislosti. S cílem usnadnit nutnou pomoc takovým mladistvým bezprostředně po jejich příjezdu do země jejich původu se naváže úzká spolupráce s příslušnými orgány justice a sociální péče o mladistvé.

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

43.3 Ve výjimečných případech, kdy mají být mladiství s cizí státní příslušností po výkonu alternativních sankcí nebo opatření vypovězeni do země svého původu, bude vynaloženo potřebné úsilí na navázání kontaktů s orgány sociální péče v zemích jejich původu, pokud tyto kontakty odpovídají nejlepším zájmům dotčených mladistvých.

44. Mladiství jsou podněcováni k tomu, aby podle svých nejlepších schopností nahradili jakoukoli škodu nebo nepříznivé dopady svého trestného činu, pokud taková náhrada spadá do působnosti alternativních sankcí nebo opatření, jimž jsou vystaveni.

45. Veřejně prospěšné práce se nevykonávají jen výhradně za účelem zisku.

D.2. Důsledky nedodržení podmínek

46. Mladiství a jejich rodiče nebo zákonní zástupci jsou informováni o důsledcích nedodržení podmínek a povinností alternativních sankcí nebo opatření a o pravidlech, podle kterých bude obvinění z porušení posuzováno.

47.1 Je třeba jasně definovat postupy, které uplatní orgány při podávání zprávy nebo rozhodování o nedodržení podmínek alternativních sankcí nebo opatření.

47.2 Menší přestupky se zaznamenají do spisů jednotlivých případů, nemusí však být hlášeny orgánu rozhodujícím o porušení, pokud to nevyžadují vnitrostátní právní předpisy. Takové přestupky se mohou řešit okamžitě v rámci vlastního volného uvážení.

47.3 Vážné nedodržení podmínek se okamžitě písemně ohlásí orgánu rozhodujícím o porušení.

47.4 Tyto zprávy poskytnou podrobný popis způsobu, jakým k porušení došlo, okolností, za kterých se to stalo a osobní situace mladistvého.

48.1 Orgán odpovědný za rozhodnutí o porušení vydá rozhodnutí o změně nebo částečném nebo úplném zrušení alternativní sankce nebo opatření až po podrobném prozkoumání faktů, které mu byly sděleny.

48.2 V případě potřeby se vyžádají psychologické nebo psychiatrické posudky nebo výsledky pozorování, stejně jako závěry sociálního šetření.

48.3 Orgán zajistí, aby mladiství a případně jejich rodiče nebo zákonní zástupci měli příležitost prozkoumat důkazy o nedodržování, na nichž je založena žádost o změnu nebo zrušení, a předložit své připomínky.

48.4 Když je zvažováno zrušení nebo změna alternativní sankce nebo opatření, vezme se náležitě v potaz, v jakém rozsahu už mladistvý splnil požadavky původní sankce nebo opatření, aby bylo zajištěno, že nové nebo pozměněné sankce nebo opatření jsou nadále úměrné spáchanému trestnému činu.

48.5 Jestliže kvůli nedodržení zruší nebo pozmění alternativní sankci nebo opatření jiný orgán než soudní, podléhá jeho rozhodnutí soudnímu přezkumu.

Část III - Zbavení svobody

E. Obecná část

E.1 Celkový přístup

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

49.1 Ke zbavení svobody se přistoupí jen za účelem, pro který je tato sankce uložena, a způsobem, který nezvýší s ní spojené utrpení.

49.2 Zbavení svobody nezletilého zahrne možnost předčasného propuštění.

50.1 Mladistvým, kteří byli zbavení svobody, je zaručena řada různých smysluplných aktivit a zásahů podle individuálního souhrnného plánu, který usiluje o pokrok prostřednictvím méně restriktivních režimů a přípravy na propuštění a opětovné začlenění do společnosti. Tyto aktivity a zásahy posílí jejich tělesné a duševní zdraví, sebeúctu a smysl pro odpovědnost a rozvíjejí postoje a dovednosti, které zabrání mladistvým v opětovném páchání trestných činů.

50.2 Mladiství jsou podněcováni k účasti na těchto aktivitách a zásazích.

50.3 Mladiství, kteří byli zbaveni svobody, jsou podněcováni k diskuzi o otázkách obecných podmínek a aktivit v rámci daného režimu v daných zařízeních a k tomu, aby o těchto záležitostech individuálně nebo případně kolektivně komunikovali s příslušnými orgány.

51. Kvůli záruce kontinuity péče pomáhají mladistvým od začátku až do skončení doby, na kterou byli zbaveni svobody, agentury, které mohou být za ně odpovědné po jejich propuštění.

52.1 Protože mladiství, kteří byli zbaveni svobody, jsou značně zranitelní, orgány chrání jejich tělesnou a duševní nedotknutelnost a posilují jejich pohodu.

52.2 Zvláštní péče je věnována potřebám mladistvých, kteří byli vystaveni tělesnému, duševnímu nebo sexuálnímu zneužívání.

E.2 Struktura zařízení

53.1 Zařízení nebo jejich sekce poskytují řadu možností ke splnění individuálních potřeb mladistvých, kteří jsou v nich zadržováni, a konkrétního účelu jejich vazby.

53.2 Tato zařízení poskytují podmínky vyznačující se co nejméně restriktivními bezpečnostními a kontrolními opatřeními, aby chránily mladistvé před vzájemným ubližováním i personál, další osoby nebo širší společenství.

53.3 Život v takovém zařízení se co možná nejvíce přibližuje pozitivním stránkám života ve společenství.

53.4 V zařízení je umístěn přiměřeně malý počet mladistvých, aby byla možná individualizovaná péče. Zařízení se člení do malých obývacích jednotek.

53.5 Zařízení pro mladistvé se nacházejí v místech, která jsou snadno dostupná a usnadňují kontakt mezi mladistvými a jejich rodinami. Měla by být vybudována a začleněna do sociálního, ekonomického a kulturního prostředí společenství.

E.3 Umístění

54. Umisťování různých kategorií mladistvých do zařízení se řídí zejména s ohledem na takový typ péče, který nejlépe odpovídá jejich konkrétním potřebám a požadavkům na ochranu jejich tělesné a duševní nedotknutelnosti a pohody.

55. Pokud je to možné, mladiství jsou umístěni do zařízení, která jsou snadno dostupná z jejich domovů nebo míst sociální reintegrace.

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

56. Mladiství zbavení svobody jsou posíláni do zařízení s nejméně restriktivní úrovní bezpečnosti, která zaručí jejich bezpečnou vazbu.

57. Mladiství, kteří jsou postiženi duševní chorobou a kteří mají být zbaveni svobody, jsou drženi v psychiatrických léčebnách.

58. Pokud je to možné, je počáteční umístění a případné následné přemístění z jednoho do jiného zařízení konzultováno s mladistvými, a když je to reálné, s jejich rodiči nebo zákonnými zástupci.

59.1 Mladiství nejsou drženi v zařízeních pro dospělé, ale v zařízeních pro ně speciálně určených. Jsou-li mladiství přesto výjimečně drženi v zařízeních pro dospělé, jsou ubytováni odděleně, s výjimkou individuálních případů, kdy je v jejich nejlepším zájmu tak neučinit. Ve všech případech se na ně vztahují tato pravidla.

59.2 Z požadavků na oddělenou vazbu ve smyslu pododstavce 1 je možné učinit výjimku, aby se mladiství mohli společně účastnit organizovaných aktivit s osobami v zařízeních pro dospělé.

59.3 Mladiství, kteří dosáhnou věku zletilosti a mladí dospělí, s nimiž se zachází jako s mladistvými, jsou obvykle drženi v zařízeních pro mladistvé pachatele nebo ve specializovaných zařízeních pro mladé dospělé, pokud není možné dosáhnout jejich sociální reintegrace lépe v zařízeních pro dospělé.

60. Mladiství mužského a ženského pohlaví jsou obvykle drženi v oddělených zařízeních nebo v oddělených jednotkách jednoho zařízení. Mladiství mužského a ženského pohlaví nemusí být drženi odděleně v zařízeních sociální péče nebo v psychiatrických léčebnách. I když jsou mladiství mužského a ženského pohlaví drženi odděleně, je jim povoleno společně se účastnit organizovaných aktivit.

61. V jednotlivých zařízeních je zaveden vhodný systém hodnocení pro umístování mladistvých podle jejich výchovných, vývojových a bezpečnostních potřeb.

E.4 Přijetí

62.1 Žádný mladistvý pachatel nesmí být přijat nebo držen v zařízení bez platného příkazu k uvěznění.

62.2 Při přijetí se ihned zaznamenají o každém mladistvém následující informace:

- a. údaje o totožnosti mladistvého a jeho rodičích nebo zákonných zástupcích;
- b. důvody pro uvěznění a orgán, který za to odpovídá;
- c. datum a čas přijetí;
- d. soupis osobních věcí mladistvého, které mají být uloženy v úschově;
- e. jakékoli viditelné zranění a tvrzení o dřívějším špatném zacházení;
- f. jakékoli informace a zprávy o minulosti mladistvého a o jeho vzdělávacích a sociálních potřebách; a
- g. jakékoli informace o hrozbě sebepoškozování mladistvého nebo o jeho zdravotním stavu, které jsou důležité z hlediska tělesné a duševní pohody mladistvého nebo jiných osob, s výhradou požadavků na důvěrnost zdravotní dokumentace.

62.3 Při přijetí jsou mladistvému vysvětlena pravidla zařízení a jeho práva a povinnosti, a to v jazyce a způsobem, kterému mladistvý rozumí.

62.4 Rodičům nebo zákonným zástupcům mladistvého je okamžitě zasláno oznámení o umístění mladistvého a jsou jim sděleny informace o pravidlech, jimiž se zařízení řídí a jakékoli další důležité údaje.

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

62.5 Ihned po přijetí je mladistvý podroben lékařské prohlídce, otevře se jeho zdravotní dokumentace a zahájí léčba případné nemoci nebo zranění.

62.6 Co nejdříve po přijetí:

- a. se uskuteční pohovor s mladistvým a vypracuje se první psychologická, vzdělávací a sociální zpráva identifikující veškeré faktory, které jsou důležité pro stanovení specifického typu a úrovně péče a zásahu;
- b. je zajištěna vhodná úroveň bezpečnosti mladistvého a v případě potřeby jsou provedeny změny v prvotním umístění;
- c. s výjimkou případů velmi krátké doby zbavení svobody je vypracován celkový plán vzdělávacích a výchovných programů v souladu s individuálními vlastnostmi mladistvého a zahájí se provádění těchto programů; a
- d. při sestavování těchto programů jsou brány v úvahu názory mladistvého.

E.5. Ubytování

63.1 Ubytování poskytnuté mladistvým, a zejména veškeré prostory na spaní, respektují lidskou důstojnost a nakolik to je možné, ochranu soukromí, a splňují zdravotní a hygienické požadavky, včetně náležitého ohledu na klimatické podmínky a zvláště na požadavky na podlažní plochu, objem vzduchu, osvětlení, vytápění a větrání. Specifické minimální požadavky v tomto ohledu stanoví vnitrostátní právní předpisy.

63.2 Mladiství jsou obvykle během noci ubytováni v jednolůžkových ložnicích, s výjimkou případů, kdy je pro ně vhodnější spát společně. Ložnice mohou být sdíleny, pouze když jsou pro tento účel vhodné, a měli by v nich pobývat mladiství, kteří jsou schopni se navzájem snášet. Před umístěním do společné ložnice je věc s mladistvými konzultována a ti mohou uvést, s kým by si přáli bydlet společně.

64. Všechny ubytovací prostory jsou pod pravidelným, nevtíravým dohledem personálu, zejména v noci, aby tak byla zaručena ochrana každého mladistvého. Je rovněž vybudován účinný poplašný systém, který může být využit v mimořádných situacích.

E.6. Hygiena

65.1 Všechny části každého zařízení jsou řádně udržovány a průběžně uklizeny.

65.2 Mladiství mají snadný přístup do sociálních zařízení, která jsou hygienická a respektují soukromí.

65.3 Je zajištěno příslušné vybavení, aby se mladiství pokud možno mohli vykoupat nebo vysprchovat každý den, při odpovídající teplotě vzduchu.

65.4 Mladiství udržují sebe, své oblečení a ložnice v čistém stavu a uklizené a orgány je naučí, jak toho dosáhnout a poskytují jim k tomu potřebné prostředky.

E.7. Oblečení a lůžkoviny

66.1 Mladistvým je dovoleno nosit vlastní oblečení, s podmínkou, že je vhodné.

66.2 Mladistvým, kteří nemají vlastní dostatečně vhodné oblečení, poskytne takové oblečení zařízení.

66.3 Za vhodné se považuje oblečení, které není zahanbující nebo ponižující a které odpovídá danému klidu a nepůsobí riziko z hlediska bezpečnosti nebo ochrany.

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

66.4 Mladiství, kteří dostanou povolení zařízení opustit, nemusí nosit oblečení, které je identifikuje jako osoby zbavené svobody.

67. Každému mladistvému je přidělena samostatná postel a vlastní a vhodné lůžkoviny, které musí být udržovány v pořádku a dostatečně často vyměňovány k záruce jejich čistoty.

E.8. Strava

68.1 Mladistvým je poskytována strava, která bere ohled na jejich věk, zdraví, tělesný stav, náboženské vyznání, kulturu a aktivity, které v zařízení vykonávají.

68.2 Strava je připravována a podávána hygienickým způsobem formou tří jídel za den s přiměřenými intervaly mezi nimi.

68.3 Mladiství mají kdykoli k dispozici čistou pitnou vodu.

68.4 V případě potřeby je mladistvým umožněno, aby si sami obstarávali jídlo.

E.9. Zdraví

69.1 Ustanovení obsažená v mezinárodních právních dokumentech o lékařské péči o tělesné a duševní zdraví dospělých vězňů se vztahují také na mladistvé, kteří jsou zbaveni svobody.

69.2 Zdraví mladistvých, kteří jsou zbaveni svobody, je chráněno podle uznávaných lékařských standardů příslušných pro mladistvé ve společenství obecně.

70.1 Zvláštní pozornost je třeba věnovat řešení zdravotních rizik spojených se zbavením svobody.

70.2 Musí být vyvinuta a zavedena speciální opatření k prevenci sebevražd a sebepoškozování mladistvých, zejména během počátečního stadia vazby, izolace a dalších období uznávaných za vysoce rizikové.

71. Mladistvým je poskytována preventivní zdravotní péče a zdravotní osvěta.

72.1 Lékařské zásahy, včetně podávání léků, jsou prováděny jen ze zdravotních důvodů, a nikoli za účelem udržování náležitého pořádku nebo jako forma trestu. Uplatňují se stejné etické principy a principy souhlasu s lékařským zásahem, jaké platí ve svobodné společnosti. O každé léčbě nebo podávání léků jsou vedeny záznamy.

72.2 Mladiství, kteří jsou zbaveni svobody, nejsou nikdy vystaveni experimentálnímu užívání léků nebo experimentální léčbě.

73. Zvláštní pozornost je věnována potřebám:

- a. mladistvých nižšího věku;
- b. těhotných dívek a matek s kojenci;
- c. drogově závislých a alkoholiků;
- d. mladistvých s tělesnými a duševními zdravotními problémy;
- e. mladistvých, kteří jsou zbaveni svobody na výjimečně dlouhou dobu;
- f. mladistvých, kteří byli vystaveni tělesnému, duševnímu nebo sexuálnímu zneužívání;
- g. sociálně izolovaných mladistvých; a
- h. jiných zvlášť zranitelných skupin mladistvých.

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

74.1 Zdravotní služby nabízené mladistvým tvoří nedílnou součást multidisciplinárního programu péče.

74.2 S cílem poskytnout bezproblémovou síť podpory a terapie a bez dotčení služebního tajemství a role jednotlivých profesí je práce lékařů a zdravotních sester úzce koordinována s činností sociálních pracovníků, psychologů, učitelů, dalších odborníků a vlastního personálu, kteří mají s mladistvými pachateli pravidelné kontakty.

75. Zdravotní péče v zařízeních pro mladistvé není omezena jen na léčení nemocných pacientů, ale zahrnuje i sociální a preventivní lékařství a dohled nad stravou.

E.10. Režimové aktivity

76.1 Všechny zásahy jsou určeny na podporu vývoje nezletilých, které je třeba aktivně podněcovat k účasti na nich.

76.2 Tyto zásahy usilují o splnění individuálních potřeb mladistvých v souladu s jejich věkem, pohlavím, sociálním a kulturním prostředím, vývojovým stadiem a typem spáchaného trestného činu. Odpovídají prokázaným profesním standardům, založeným na poznatcích výzkumu a osvědčených postupech v této oblasti.

77. Režimové aktivity se zaměřují na vzdělávání, osobní a sociální rozvoj, výcvik k povolání, nápravu a na přípravu na propuštění. Mohou zahrnovat:

- a. návštěvu školy;
- b. výcvik k povolání;
- c. práci a ergoterapii;
- d. výchovu k občanství;
- e. průpravu v oblasti sociálních dovedností a kvalifikací;
- f. zvládání agrese;
- g. terapii závislosti;
- h. individuální a skupinovou terapii;
- i. tělesnou výchovu a sport;
- j. vzdělání třetího nebo vyššího stupně;
- k. regulování dluhu;
- l. programy restorativní spravedlnosti a náhrady za trestný čin;
- m. aktivity kreativního využití volného času a pěstování zálib;
- n. aktivity mimo zařízení, v komunitě, povolení jednodenního opuštění a jiné formy opuštění zařízení;
- o. přípravu na propuštění a následnou péči.

78.1 Návštěva školy a výcvik k povolání a případně léčebné zásahy mají mít přednost před prací.

78.2 Pokud je to možné, zařídí se, aby mohli mladiství navštěvovat místní školy a výcviková centra a účastnit se dalších aktivit v komunitě.

78.3 Kde není možné, aby mladiství navštěvovali místní školy nebo výcviková centra mimo zařízení, probíhá vzdělávání a výcvik uvnitř zařízení, ale pod dohledem externích vzdělávacích institucí a agentur pro výcvik k povolání.

78.4 Mladistvým je umožněno pokračovat v návštěvě své školy nebo ve výcviku k povolání v průběhu jejich vazby a ti, kteří nedokončili povinnou školní docházku, mohou mít za povinnost tak učinit.

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

78.5 Mladiství držení ve vazbě jsou začleněni do systému vzdělávání a výcviku k povolání dané země, aby tak mohli po svém propuštění bez obtíží pokračovat v návštěvě svých škol a výcviku k povolání.

79.1 Vypracuje se individuální plán, založený na aktivitách v pravidle 77, uvádějící aktivity, kterých se mladistvý zúčastní.

79.2 Účelem tohoto plánu je umožnit mladistvým, aby od samého začátku vazby co nejlépe využívali svůj čas a rozvíjeli své schopnosti a dovednosti, které jim poskytnou možnost znovu se začlenit do společnosti.

79.3 Plán směřuje k přípravě mladistvých na co nejrychlejší propuštění a naznačuje vhodná opatření uplatňovaná po propuštění.

79.4 Plán je realizován a pravidelně aktualizován za účasti mladistvých, příslušných vnějších institucí a pokud možno jejich rodičů a zákonných zástupců.

80.1 Režim umožní mladistvým strávit každý den tolik hodin mimo jejich ložnice, kolik je nutné pro odpovídající úroveň sociální interakce. Pokud možno by to mělo být nejméně osm hodin denně.

80.2 Zařízení nabízí smysluplné aktivity také o víkendech a svátcích.

81. Všem mladistvým, kteří jsou zbaveni svobody, je povoleno pravidelně cvičit nejméně dvě hodiny denně, přitom alespoň jednu hodinu na čerstvém vzduchu, pokud to počasí dovolí.

82.1 Zařízení zajistí pro mladistvé dostatek práce, která je stimulující a má výchovnou hodnotu.

82.2 Za práci přísluší odpovídající odměna.

82.3 Když se mladiství účastní režimových aktivit v pracovní době, dostanou stejnou odměnu jako za práci.

82.4 Mladiství jsou kryti odpovídajícím sociálním pojištěním, podobným tomu, jaké je k dispozici ve svobodné společnosti.

E.11 Kontakty s vnějším světem

83. Mladistvým je povoleno komunikovat prostřednictvím dopisů, bez omezení, co do jejich počtu a co možná nejčastěji také prostřednictvím telefonu nebo jiných komunikačních prostředků se svými rodinami, dalšími osobami a zástupci vnějších organizací a přijímat návštěvy těchto osob.

84. Režim návštěv je nastaven tak, aby umožňoval mladistvým udržovat a rozvíjet své rodinné vztahy co nejvíce běžným způsobem a aby jim poskytoval příležitost k sociální reintegraci.

85.1 Orgány zařízení pomáhají mladistvým udržovat vhodné kontakty s vnějším světem a poskytují jim k tomu odpovídající prostředky.

85.2 Komunikace a návštěvy mohou být předmětem omezení a monitorování, nezbytného z hlediska požadavků pokračujícího trestního vyšetřování, udržování náležitého pořádku, bezpečnosti, prevence trestných činů a ochrany obětí zločinu, avšak tato omezení, včetně zvláštních omezení nařízených soudním orgánem, musí přesto umožnit přijatelnou minimální úroveň kontaktů.

85.3 Mladistvému je okamžitě sdělena každá obdržená informace o úmrtí nebo vážné nemoci některého z jeho blízkých příbuzných.

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

86.1 V rámci normálního režimu jsou mladistvým povolována pravidelná období opuštění, buď s doprovodem nebo bez doprovodu. Navíc je mladistvým povoleno opustit zařízení z humanitárních důvodů.

86.2 Nejsou-li pravidelná období opuštění uskutečnitelná, povolí se další nebo delší návštěvy členů rodiny nebo jiných osob, které mohou pozitivně přispět k vývoji mladistvého.

E.12. Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání

87.1 Je respektována svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání mladistvých.

87.2 Režim v zařízení je organizován tak, aby mladiství mohli vyznávat své náboženství a řídit se svou vírou, navštěvovat bohoslužby nebo náboženská setkání vedené schválenými zástupci takového náboženství nebo víry, přijímat v soukromí návštěvy zástupců svého náboženství nebo víry a mít u sebe knihy nebo další literaturu týkající se jejich náboženství nebo víry.

87.3 Mladiství nesmí být nuceni vyznávat určité náboženství nebo víru, nesmí být nuceni účastnit se bohoslužeb nebo náboženských setkání, ani přijmout návštěvu zástupce nějakého náboženství nebo víry.

E.13. Náležitý pořádek

E.13.1 Obecný přístup

88.1 Náležitý pořádek je udržován vytvořením bezpečného prostředí, v němž je respektována důstojnost a tělesná nedotknutelnost mladistvých a v němž jsou splněny jejich základní vývojové cíle.

88.2 Zvláštní pozornost je věnována ochraně zranitelných mladistvých a prevenci jejich viktimizace.

88.3 Personál uplatní dynamický přístup k zajištění bezpečnosti a ochrany, postavený na pozitivním vztahu s mladistvými v zařízeních.

88.4 Mladiství jsou podněcováni, aby se individuálně a kolektivně věnovali udržování náležitého pořádku v zařízení.

E.13.2 Prohlídky

89.1 Jsou zavedeny podrobné postupy při prohlídkách mladistvých, personálu, návštěvníků a prostorů. Situace, kdy jsou takové prohlídky nezbytné a jejich povaha jsou definovány vnitrostátními právními předpisy.

89.2 Prohlídky respektují důstojnost dotčených mladistvých a pokud možno jejich soukromí. Mladiství jsou prohlíženi personálem stejného pohlaví. Prohlídky na intimních místech musí být ospravedlněny důvodným podezřením v rámci individuálních případů a prováděny jen lékařem.

89.3 Návštěvníci jsou prohlíženi, jen pokud existuje důvodné podezření, že mohou mít u sebe něco, co ohroží bezpečnost zařízení.

89.4 Personál je vyškolen, jak provádět účinné prohlídky a zároveň přitom respektovat důstojnost prohlížených a jejich osobních věcí.

E.13.3 Použití síly, fyzického omezení a zbraní

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

90.1 Personál nepoužívá proti mladistvým sílu, s výjimkou jako poslední možnosti, při sebeobraně nebo v případě pokusu o útěk, fyzického odporu proti zákonnému příkazu, bezprostředního rizika sebepoškození, ublížení jiným nebo vážné škody na majetku.

90.2 Síla se použije v minimálně nezbytné intenzitě a po co nejkratší nutnou dobu.

90.3 Personál, který je v přímém kontaktu s mladistvými, je školen v metodách, které umožní minimální použití síly na potlačení agresivního chování.

90.4 Jsou zavedeny podrobné postupy pro použití síly, včetně ustanovení o:

- a. různých způsobech použití síly;
- b. okolnostech, za nichž mohou být jednotlivé způsoby použití síly uplatněny;
- c. příslušnících personálu, kteří jsou oprávněni uplatňovat různé způsoby použití síly;
- d. úrovni oprávnění, požadovaného před použitím síly;
- e. zprávách, které musí být po použití síly vypracovány; a
- f. procesu zkoumání těchto zpráv.

91.1 Pouta nebo svěrací kazajky se nepoužívají, kromě případů, kdy méně intenzivní formy použití síly selhaly. Pouta se také mohou použít, když je to nezbytné jako prevence násilného chování a útěku při přepravě. Sejmou se, když je mladistvý předveden před soudní nebo správní orgán, pokud tento orgán nerozhodne jinak.

91.2 Omezovací prostředky se nepoužívají na dobu delší než je zcela nezbytná. Je zakázáno používat řetězy a železa.

91.3 Způsob použití omezovacích prostředků je stanoven vnitrostátními právními předpisy.

91.4 Izolace v krizové cele jako prostředek dočasného omezení se použije jen výjimečně a pouze na pár hodin, a v žádném případě nesmí překročit čtyřadvacet hodin. O této izolaci je informován lékař, který má okamžitě k dotyčnému mladistvému přístup.

92. Personálu v zařízeních, v nichž jsou mladiství zbavení svobody, není povoleno nosit zbraně, pokud si to nevyžádá mimořádná provozní situace. V zařízení sociální péče a v psychiatrických léčebnách je nošení a použití smrtících zbraní zakázáno.

E.13.4 Izolace z bezpečnostních a ochranných důvodů

93.1 Pokud musí být ve velmi výjimečných případech určitý mladistvý izolován od ostatních z bezpečnostních a ochranných důvodů, rozhodne o tom příslušný orgán na základě jasných postupů, stanovených vnitrostátními právními předpisy, které blíže určují charakter izolace, jejího maximálního trvání a důvody, podle kterých může být izolace uložena.

93.2 Taková izolace je předmětem pravidelného přezkumu. Mladistvý může navíc podat podle podmínek pravidla 121 stížnost na kterýkoli aspekt takové izolace. O izolaci je informován lékař, který má okamžitě k dotyčnému mladistvému přístup.

E.13.5 Kázeň a trest

94.1 Disciplinární postupy představují mechanismus uplatňovaný jako poslední možnost. Přednost před oficiálním disciplinárním řízením a trestem má restorativní řešení konfliktu a výchovná interakce metodou obvyklého hodnocení.

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

94.2 Jako kázeňský přestupek je možné definovat jen chování, které pravděpodobně ohrozí náležitý pořádek, bezpečnost nebo ochranu.

94.3 Vnitrostátní právní předpisy určí, jaké činy nebo opomenutí představují kázeňské přestupky, postupy, kterými je třeba provádět disciplinární řízení, typy a trvání trestu, který je možné uložit, orgán příslušný k uložení takového trestu a odvolací řízení.

94.4 Mladiství obvinění ze spáchání kázeňského přestupu musí být neodkladně informováni, a to způsobem a jazykem, kterému rozumí, o povaze proti nim vzneseného obvinění a musí jim být poskytnut přiměřený čas a možnosti na přípravu obhajoby; musí jim být dovoleno hájit se sami osobně nebo s pomocí svých rodičů nebo zákonných zástupců, nebo když si to zájmy spravedlnosti vyžadují, cestou právní pomoci.

95.1 Kázeňské tresty se volí pokud možno s ohledem na jejich výchovný dopad. Nesmí být těžší, než jak je odůvodněno závažností trestného činu.

95.2 Kolektivní trest, tělesný trest, trest ve formě umístění do tmavé cely a veškeré jiné formy ponižujícího a zahanbujícího trestu jsou zakázány.

95.3 Mladistvým se neukládá samovazba v cele pro výkon kázeňských trestů.

95.4 Izolace pro kázeňské účely se uloží jen ve výjimečných případech, kdy by byly ostatní sankce neúčinné. Taková izolace trvá po stanovenou dobu, která má být co nejkratší. Režim po dobu takové izolace musí umožnit vhodné kontakty s lidmi, povolit přístup k četbě a nabídnout denně nejméně jednohodinové cvičení venku, pokud to počasí dovolí.

95.5 O této izolaci je informován lékař, který má okamžitě k dotyčnému mladistvému přístup.

95.6 Kázeňský trest nezahrnuje omezení rodinných kontaktů nebo návštěv, pokud kázeňský přestupek nesouvisí právě s takovými kontakty nebo návštěvami.

95.7 V rámci kázeňského trestu nesmí být omezeno cvičení podle podmínek pravidla 81.

E.14. Přesun mezi zařízeními

96. Mladiství jsou přesunuti, pokud mohou být původní kritéria pro jejich umístění nebo další posílení opětovného začlenění do společnosti splněna lépe v jiném zařízení nebo pokud závažná bezpečnostní rizika učiní takový přesun nezbytným.

97. Přesun mladistvých nesmí být proveden jako forma kázeňského opatření.

98. Mladistvý může být přemístěn z jednoho typu zařízení do jiného, jestliže to předepíše zákon a jestliže to nařídí soudní nebo správní orgán po provedení příslušného šetření.

99.1 Kvůli záruce kontinuity péče se zároveň přesunou všechny důležité informace a údaje o mladistvém.

99.2 Podmínky, za kterých jsou mladiství přesouváni, splňují požadavky kladené na vazbu lidí.

99.3 Je respektována anonymita a soukromí přesouváných mladistvých.

E.15. Příprava na propuštění

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

100.1 Všem mladistvým, kteří jsou zbaveni svobody, je poskytována pomoc pro přechod k životu ve společenství.

100.2 Všichni mladiství, o jejichž vině už bylo rozhodnuto, jsou připravováni na propuštění zvláštními formami zásahů.

100.3 Tyto zásahy jsou zahrnuty do individuálního plánu vypracovaného podle pravidla 79.1 a uskuteční se včas před propuštěním.

101.1 Přijmou se opatření k zajištění postupného návratu mladistvého do života svobodné společnosti.

101.2 Taková opatření by měla zahrnovat další povolené opuštění a částečné nebo podmíněné propuštění kombinované s účinnou sociální podporou.

102.1 Od samého začátku, kdy byli mladiství zbaveni svobody, spolu orgány zařízení a služby a agentury, které vykonávají dohled a pomáhají propuštěným mladistvým, úzce spolupracují s cílem umožnit jim znovu se začlenit do společenství, například tím, že jim:

- a. pomohou vrátit se ke svým rodinám nebo najít pěstounskou rodinu a rozvíjet další sociální vztahy;
- b. najdou bydlení;
- c. umožní pokračovat ve vzdělání a výcviku;
- d. najdou zaměstnání;
- e. zprostředkují kontakt na vhodné instituce sociální a zdravotní péče; a
- f. poskytnou finanční pomoc.

102.2 Zástupci takových služeb a agentur mají přístup k mladistvým v zařízeních, aby jim pomáhali připravit se na propuštění.

102.3 Tyto služby a instituce jsou povinny poskytnout účinnou a včasnou pomoc před propuštěním do předpokládaného data propuštění.

103. Když jsou mladiství propuštěni podmíněně, vztahují se na takové podmíněné propuštění stejné principy, jimiž se řídí výkon alternativních sankcí a opatření podle podmínek těchto pravidel.

E.16. Cizí státní příslušníci

104.1 S mladistvými, kteří jsou cizími státními příslušníky a kteří mají zůstat v zemi, v níž jsou drženi, se zachází stejným způsobem jako s ostatními mladistvými.

104.2 Dokud není přijato konečné rozhodnutí, zda mají být cizí mladiství přesunuti do země svého původu, se s nimi zachází stejným způsobem jako s ostatními mladistvými.

104.3 Když bylo rozhodnuto o jejich přesunu, jsou připravováni na opětovné začlenění v zemích svého původu. Pokud možno by se tak mělo dít za úzké spolupráce s institucemi sociální péče a orgány spravedlnosti pro mladistvé, aby byla zaručena nezbytná pomoc těmto mladistvým bezprostředně po příjezdu do země jejich původu.

104.4 Mladiství, kteří jsou cizími státními příslušníky, jsou informováni o možnosti požádat o to, aby byl výkon jejich trestu ve formě zbavení svobody vykonán v zemi jejich původu.

104.5 Mladiství, kteří jsou cizími státními příslušníky, mají povolené prodloužené návštěvy nebo jiné formy kontaktů s vnějším světem, když je to nezbytné pro vyvážení jejich sociální izolace.

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

105.1 Mladiství, kteří jsou cizími státními příslušníky a jsou drženi v zařízeních, jsou neprodleně informováni o svém právu požádat o kontakty a jsou jim povoleny přiměřené prostředky, aby mohli komunikovat s diplomatickým nebo konzulárním zástupcem svého státu.

105.2 Mladiství, kteří jsou státními příslušníky států bez diplomatického nebo konzulárního zastoupení v dané zemi nebo kteří jsou uprchlíky nebo osobami bez státní příslušnosti, mají povoleny podobné prostředky, aby mohli komunikovat s diplomatickým zástupcem státu, který se stará o jejich zájmy, nebo s národním nebo mezinárodním orgánem, jehož úkolem je sloužit zájmům takových osob.

105.3 Orgány nápravných zařízení a sociální péče plně spolupracují s diplomatickými nebo konzulárními úředníky, kteří takové mladistvé zastupují, při plnění jejich zvláštních potřeb.

105.4 Navíc cizím mladistvým, kteří čelí vypovězení, je v této souvislosti poskytnuto právní poradenství a pomoc.

E.17. Etnické a jazykové menšiny v zařízeních

106.1 Pro splnění potřeb mladistvých, kteří patří k etnickým nebo jazykovým menšinám, se v zařízeních přijmou zvláštní opatření.

106.2 Pokud to je schůdné, mohou v zařízení pokračovat kulturní praktiky různých skupin.

106.3 Jazykové potřeby jsou zajištěny využíváním schopných tlumočnicků a poskytováním písemných materiálů v jazycích, které se v daném zařízení používají.

106.4 Přijmou se zvláštní opatření s cílem nabídnout jazykové kurzy mladistvým, kteří nejsou zběhlí v používání úředního jazyka.

E.18. Mladiství se zdravotním postižením

107.1 Mladiství se zdravotním postižením by měli být drženi v běžných zařízeních, která byla přizpůsobena jejich potřebám.

107.2 Mladiství se zdravotním postižením, jejichž potřeby nemohou být zajištěny v běžných zařízeních, jsou přemístěni do specializovaných zařízení, v nichž mohou být jejich potřeby splněny.

F. Zvláštní část

F.1. Policejní vazba, vyšetřovací vazba a jiné formy zbavení svobody před odsouzením

108. Všichni zadržovaní mladiství pachatelé, o jejichž vině soud dosud nerozhodl, jsou považováni za nevinné ze spáchání daného trestného činu, a režim, do kterého jsou zařazeni, není ovlivněn možností, že by mohli být v budoucnu z daného trestného činu usvědčeni.

109. V úvahu se vezme zranitelnost mladistvých zejména v počátečním období vazby, s cílem zaručit, že s nimi bude zacházeno vždy s plným respektováním jejich důstojnosti a osobní nedotknutelnosti.

110. Kvůli zajištění průběžné péče o takové mladistvé jim ihned poskytnou pomoc agentury, které budou za ně odpovědné po jejich propuštění, nebo když budou v budoucnu předmětem vazebních nebo nevazebních sankcí nebo opatření.

111. Svobodu těchto mladistvých je možné omezit jen v rozsahu ospravedlněném účelem jejich vazby.

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

112. Tito mladiství nesmí být nuceni k práci nebo účasti na jakýchkoli zásazích nebo aktivitách, k jejichž provádění nemohou být mladiství nuceni ve společenství.

113.1 Zadržování mladiství, o jejichž vině nebylo dosud rozhodnuto, mají možnost zapojit se do řady zásahů a aktivit.

113.2 Když takoví mladiství požádají o účast na zásazích určených pro mladistvé, o jejichž vině už bylo rozhodnuto, mělo by jim to být pokud možno dovoleno.

F.2. Zařízení sociální péče

114. Zařízení sociální péče jsou především otevřené instituce a uzavřené ubytování poskytují jen ve výjimečných případech a na co nejkratší dobu.

115. Všechna zařízení sociální péče jsou akreditována a zaregistrována u příslušných veřejných orgánů a poskytují péči odpovídající požadovaným národním standardům.

116. S mladistvými pachateli, kteří jsou začleněni do zařízení sociální péče spolu s jinými mladistvými, se zachází stejným způsobem jako s těmito mladistvými.

F.3. Psychiatrické léčebny

117. Mladistvým pachatelům v psychiatrických léčebnách je poskytována stejná celková léčba jako ostatními mladistvými v takových zařízeních a mají stejné režimové aktivity jako ostatní mladiství, kteří jsou zbaveni svobody.

118. Léčba psychiatrických problémů v takových zařízeních je stanovena jen ze zdravotních důvodů a probíhá podle uznávaných a akreditovaných národních standardů, předepsaných pro psychiatrické léčebny, a řídí se principy obsaženými v příslušných mezinárodních právních dokumentech.

119. V psychiatrických léčebnách jsou bezpečnostní standardy pro mladistvé pachatele určovány především s ohledem na zdravotní důvody.

Část IV – Právní poradenství a pomoc

120.1 Mladiství a jejich rodiče nebo zákonní zástupci mají nárok na právní poradenství a pomoc ve všech věcech souvisejících s uložením a výkonem sankcí nebo opatření.

120.2 Příslušné orgány poskytnou mladistvým přiměřené prostředky k zajištění si účinného a důvěrného přístupu k takovému poradenství a pomoci, včetně neomezených a bez dohledu probíhajících návštěv právních poradců.

120.3 Stát poskytne bezplatnou právní pomoc mladistvým, jejich rodičům nebo zákonným zástupcům, když si to zájmy spravedlnosti vyžadují.

Část V - Postupy při vyřizování stížností, inspekce a monitorování

G. Postupy při vyřizování stížností

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

121. Mladiství a jejich rodiče nebo zákonní zástupci mají dostatečné příležitosti pro podávání žádostí nebo stížností orgánu odpovědnému za zařízení, v němž jsou drženi, nebo za alternativní sankci nebo opatření, jimž jsou vystaveni.

122.1 Postupy pro podávání žádostí nebo stížností jsou jednoduché a účinné. O takových žádostech nebo stížnostech je rozhodováno neprodleně.

122.2 Při řešení stížností nebo žádostí je dáována přednost mediaci a restorativnímu způsobu řešení konfliktů.

122.3 Když je žádost nebo stížnost zamítnuta, sdělí se důvody mladistvému a případně rodiči nebo zákonnému zástupci, který ji podal. Mladistvý nebo případně rodič či zákonný zástupce má právo se odvolat k nezávislému a nestrannému orgánu.

122.4 Odvolací řízení provede tento orgán:

- a. způsobem, který je pro mladistvé a s ohledem na jejich potřeby a zájmy citlivý;
- b. pod vedením osob, které rozumí problematice mladistvých; a
- c. v místě, které je pokud možno poblíž zařízení, v němž je mladistvý držen, nebo kde se alternativní sankce nebo opatření, kterým je mladistvý vystaven, vykonávají.

122.5 I když je původní stížnost nebo žádost nebo následné odvolací řízení v písemné formě, má mladistvý možnost být vyslyšen osobně.

123. Mladiství nesmí být za podání žádosti nebo stížnosti trestáni.

124. Mladiství a jejich rodiče nebo zákonní zástupci mají právo požádat o právní poradu ke stížnostem a odvolacímu řízení a využívat právní pomoc, když si to zájmy spravedlnosti vyžadují.

H. Inspekce a monitorování

125. Zařízení, v nichž jsou umístěni mladiství zbavení svobody, a orgány vykonávající alternativní sankce a opatření, jsou pravidelně předmětem inspekce prováděné vládním orgánem, která má zjistit, zda vykonávají svou činnost v souladu s požadavky vnitrostátního a mezinárodního práva a ustanoveními těchto pravidel.

126.1 Podmínky v takových zařízeních a zacházení s mladistvými, kteří jsou zbaveni svobody nebo podrobeni alternativním sankcím nebo opatřením, monitoruje nezávislá instituce nebo nezávislé instituce, ke kterým mají mladiství důvěrný přístup a jejichž zjištění se zveřejňují.

126.2 Pozornost je při tomto nezávislém monitorování věnována použití síly, omezením, kázeňským trestům a jiným zvláště restriktivním formám zacházení.

126.3 Okamžitě, energicky a nezávislým způsobem jsou vyšetřovány všechny případy úmrtí nebo vážného zranění mladistvých.

126.4 Tyto instituce nezávislého monitorování jsou podněcovány ke spolupráci s mezinárodními institucemi, které jsou ze zákona oprávněné navštěvovat zařízení, v nichž jsou drženi mladiství, kteří jsou zbaveni svobody.

Část VI - Personál

127.1 Prostřednictvím oficiálního dokumentu je stanovena komplexní politika práce s personálem odpovědným za provádění alternativních sankcí a opatření a dohled nad mladistvými, jež jsou zbaveni

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

svobody, která pokrývá problematiku přijímání, výběru, odborného vzdělávání, postavení, řídicí odpovědnosti a pracovních podmínek.

127.2 Tato politika stanoví rovněž základní etické standardy, které si má osvojit personál jednající s mladistvými a zaměřuje se na cílovou skupinu mladistvých, která bude předmětem činnosti. Představuje rovněž účinný mechanismus pro jednání o porušování etických a profesních standardů.

128.1 Jsou zavedeny speciální postupy pro přijímání a výběr personálu, který bude ve styku s mladistvými, zohledňující charakterové vlastnosti a odborné kvalifikace nezbytné pro práci s mladistvými a jejich rodinami.

128.2 Postupy přijímání a výběru personálu jsou jednoznačné, jasné, spravedlivé a nediskriminační.

128.3 Při přijímání a výběru zaměstnanců se vezme v úvahu potřeba zaměstnat muže a ženy s dovednostmi potřebnými pro jednání s jazykově a kulturně různorodými mladistvými, za něž jsou odpovědní.

129.1 Personál odpovědný za provádění alternativních sankcí a opatření a za dohled nad mladistvými, kteří jsou zbaveni svobody, má absolvovat odpovídající vstupní školení, postihující teoretické a praktické aspekty jejich práce, a jsou mu předávány pokyny, které mu umožní realisticky poznat svou konkrétní oblast činnosti, své praktické povinnosti a etické požadavky své práce.

129.2 Odborná způsobilost personálu je pravidelně posilována a rozvíjena prostřednictvím dalšího školení při zaměstnání, hodnocení a oceňování dohledu a výkonnosti.

129.3 Školení se zaměří na:

- a. etiku a základní hodnoty předmětné profese;
- b. národní záruky a mezinárodní právní dokumenty o právech dětí a ochraně mladistvých před nepřijatelným zacházením;
- c. právo mladistvých, rodinné právo, psychologii vývoje, sociální a výchovnou práci s mladistvými;
- d. instruování personálu, jakým způsobem vést a motivovat mladistvé, jak si získat jejich respekt a jak poskytnout mladistvým pozitivní model chování a perspektivu;
- e. vybudování a udržování profesních vztahů s mladistvými a jejich rodinami;
- f. ověřené metody zásahu a na osvědčené postupy;
- g. metody, jak se vyrovnat s rozmanitostí předmětných mladistvých; a
- h. způsoby spolupráce v multidisciplinárních týmech i spolupráce s dalšími institucemi, které jsou zapojeny do práce s jednotlivými mladistvými.

130. Personál pověřený prováděním alternativních sankcí a opatření a dohledem nad mladistvými, kteří jsou zbaveni svobody, musí být dostatečně početný, aby splnil účinným způsobem své různé povinnosti, a musí zahrnovat dostatečný počet specialistů pro splnění potřeb mladistvých, kteří jsou v jeho péči.

131.1 Personál je obvykle zaměstnán na dobu neurčitou.

131.2 Vhodní dobrovolní pracovníci jsou podněcováni, aby přispěli k aktivitám s mladistvými.

131.3 Orgán odpovědný za provádění sankcí nebo opatření odpovídá i za záruku, že požadavky těchto pravidel budou splněny i v případech, kdy jsou do prováděcího procesu zapojeny jiné organizace nebo osoby, ať jsou či nejsou za své služby placeny.

132. Personál je zaměstnáván způsobem, který zajistí kontinuitu práce s mladistvými.

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

133. Personál, který pracuje s mladistvými, má vhodné pracovní podmínky a mzdu, odpovídající charakteru jeho práce a srovnatelné s podmínkami jiných osob zaměstnaných k výkonu podobné odborné činnosti.

134.1 Se záměrem zvýšit účinnost spolupráce mezi personálem, který pracuje s nezletilými ve společenství a personálem, který s nimi pracuje ve vazebním prostředí, je podporována možnost vysílání pracovníků těchto dvou skupin na práci v prostředí druhých nebo absolvování výcviku v práci druhých.

134.2 Rozpočtové omezení nesmí nikdy vést k vysílání osob, které nemají potřebnou kvalifikaci.

Část VII - Hodnocení, výzkum, práce se sdělovacími prostředky a s veřejností

I. Hodnocení a výzkum

135. Sankce a opatření určené pro mladistvé jsou připravovány na základě výzkumu a vědeckého hodnocení.

136.1 Pro tyto účely jsou shromažďovány údaje, které umožní hodnotit úspěšnost a neúspěšnost jak vazebních, tak alternativních sankcí a opatření. Pozornost je při tomto hodnocení věnována recidivitě a jejím příčinám.

136.2 Rovněž jsou shromažďovány údaje o osobních a sociálních okolnostech mladistvých a podmínkách v zařízeních, v nichž mohou být mladiství drženi.

136.3 Orgány odpovídají za sběr a uspořádání statistických údajů způsobem, který umožní regionální a jiné srovnávání.

137. Poskytováním finanční podpory a přístupu k údajům a do zařízení je podporován kriminologický výzkum všech aspektů práce s mladistvými, prováděný nezávislými institucemi. Výsledky výzkumu se zveřejní, i když je objednán národními orgány.

138. Výzkum respektuje soukromí mladistvých a splňuje standardy vnitrostátních a mezinárodních právních předpisů na ochranu osobních údajů.

J. Práce se sdělovacími prostředky a veřejností

139.1 Médii a veřejnosti jsou pravidelně poskytovány faktické informace o podmínkách ve vazebních zařízeních pro mladistvé a o krocích přijatých k provádění alternativních sankcí a opatření pro mladistvé.

139.2 Média a veřejnost jsou informovány o účelu alternativních sankcí a opatření a zbavení mladistvých svobody, stejně jako o práci personálu, který provádění zajišťuje, s cílem napomoci k lepšímu porozumění společnosti pro účely takových sankcí nebo opatření.

140. Odpovědné orgány jsou vybízeny k pravidelnému publikování zpráv o vývoji v zařízeních pro mladistvé a o provádění alternativních sankcí a opatření.

141. Média a lidé z řad veřejnosti s odborným zájmem o problematiku mladistvých mají přístup do zařízení, v nichž jsou drženi mladiství, s podmínkou, že přitom bude chráněno soukromí a jiná práva mladistvých.

Část VIII - Aktualizace pravidel

142. Tato pravidla jsou pravidelně aktualizována.

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel jazykovou korekturou a je určen pro studijní účely.

RADA EVROPY

VÝBOR MINISTRŮ

Doporučení Rec (2006) 13

Výboru ministrů členským státům

o výkonu vazby, podmínkách jejího výkonu a zárukách proti jejímu zneužití

*(Schváleno Výborem ministrů dne 27. září 2006
na 974. zasedání náměstků ministrů)*

Výbor ministrů, v souladu s ustanovením článku 15.b Statutu Rady Evropy,
s ohledem na zásadní význam presumpce nevinny a práva osoby na svobodu;
vědom si nevratných škod, které může způsobit vazba osobám, které budou nakonec shledány nevinnými nebo budou propuštěny a škodlivého dopadu, který může mít vazba na rodinné vztahy;

s ohledem na finanční důsledky vazby pro stát, dotčené osoby a hospodářství obecně;

bera v úvahu značný počet osob ve vazbě a problémy působené přeplněním věznic;

s přihlédnutím k judikatuře Evropského soudu pro lidská práva, zpráv Evropského výboru pro zamezení mučení a nelidského a ponižujícího zacházení nebo trestání a na stanoviska institucí Spojených národů pro provádění smluv o lidských právech;

s ohledem na doporučení Výboru ministrů Rec(2006)2 o Evropských vězeňských pravidlech a doporučení Rady ministrů č. R (99) 22 týkajícího se přeplněnosti věznic a růstu vězeňské populace;

vzhledem k potřebě zajistit, aby výkon vazby byl vždy výjimečný a vždy oprávněný;

maje na paměti lidská práva a základní svobody všech osob, zbavených svobody a zejména potřebu zajistit, aby osoby ve výkonu vazby mohly nejen připravit svou obhajobu a zachovat si své rodinné vztahy, ale aby rovněž nebyly drženy ve vazbě za podmínek neslučitelných s jejich právním postavením, které je založeno na presumpci nevinny;

s ohledem na význam přikládaný rozvoji mezinárodních norem týkajících se okolností, za kterým je nařízení o výkonu vazby oprávněné, postupu, kterým je uloženo, nebo kterým se ve výkonu vazby pokračuje a podmínek, za kterých jsou osoby drženy ve vazbě, jakož i mechanismů pro účinné uplatňování takových norem;

doporučuje, aby vlády členských států rozšířily a řídily se ve svém právním řádu a právní praxi principy stanovenými v dodatku k tomuto doporučení, který

nahrazuje usnesení (65) 11 o výkonu vazby a doporučení Výboru ministrů č. R (80) 11 týkající se vazby vykonávané do soudního řízení.

Dodatek doporučení Rec(2006)13

Pravidla pro výkon vazby, podmínkách jejího výkonu a zárukách proti jejímu zneužití

Preamble

Účelem těchto pravidel je:

- a. stanovit striktní meze pro použití výkonu vazby;
- b. podněcovat k použití alternativních opatření, kdykoli to bude možné;
- c. požadovat soudní pravomoc pro uložení a pokračování ve výkonu vazby a alternativních opatření;
- d. zajistit, aby osoby ve výkonu vazby byly drženy v podmínkách a podléhaly režimu odpovídajícímu jejich právnímu postavení, které je založeno na presumpci nevin;
- e. vyžadovat zajištění vhodných zařízení a odpovídající správy pro držení osob ve výkonu vazby;
- f. zajistit zavedení účinných záruk proti možnému porušování pravidel.

Tato pravidla odrážejí lidská práva a základní svobody všech osob, zejména však zakazují mučení a nelidské nebo ponižující zacházení, právo na spravedlivý proces a právo na svobodu a bezpečnost a respektování soukromého a rodinného života.

Tato pravidla jsou použitelná na všechny osoby podezřelé ze spáchání trestného činu, ale zahrnují i speciální požadavky týkající se mladistvých a jiných zvláště zranitelných osob.

I Definice a všeobecné principy

Definice

1. [1] „Výkon vazby“ je jakékoli období zadržování podezřelého pachatele, které bylo nařízeno soudním orgánem a probíhá před odsouzením. Zahrnuje také jakékoli období zadržování podle pravidel pro mezinárodní soudní spolupráci a vydávání, s výhradou jejich specifických požadavků. Nezahrnuje první zbavení svobody policií nebo členem bezpečnostních složek (nebo někým jiným k tomu zmocněným) za účelem výslechu.
[2] „Výkon vazby“ rovněž zahrnuje jakékoli období zadržování po odsouzení, kdy je s osobami čekajícími buď na vynesení trestu nebo potvrzení usvědčujícího rozsudku nebo trestu zacházeno jako s neodsouzenými osobami.
[3] „Vězni ve výkonu vazby“ jsou osoby, které byly vzaty do vazby a které dosud nevykonávají trest odnětí svobody, nebo jsou zadržovány podle jiného právního dokumentu.
2. [1] „Alternativní opatření“ k výkonu vazby mohou například zahrnovat příslib dostavit se k soudnímu orgánu, jakmile a když to bude požadováno, nezasahovat do průběhu spravedlnosti a nedopouštět se určitého chování,

včetně toho, které je spojeno s profesí nebo konkrétním zaměstnáním; požadavek hlásit se denně nebo pravidelně soudnímu orgánu, policii nebo jinému orgánu, požadavek podrobit se dohledu ze strany agentury jmenované soudním orgánem; požadavek podřídit se elektronickému sledování, požadavek bydlet na stanovené adrese s podmínkami nebo bez podmínek týkajících se hodin na tomto místě strávených, požadavek neopustit stanovená místa nebo oblasti, nebo naopak do nich nevstupovat bez souhlasu; požadavek nestýkat se se stanovenými osobami bez souhlasu, požadavek odevzdat pas nebo jiné doklady totožnosti; a požadavek poskytnout nebo zajistit finanční nebo jiné formy záruk za chování do konání soudního procesu.

[2] Kdykoli to je možné, měla by být alternativní opatření uplatněna ve státě, v němž má pachatel své obvyklé bydliště, pokud to není stát, ve kterém byl údajný trestný čin spáchán.

Všeobecné principy

3. [1] S ohledem na presumpci neviny i na presumpci ve prospěch svobody musí být výkon vazby osob podezřelých z trestného činu výjimkou, nikoli normou.
[2] Neexistuje závazný požadavek, aby osobám podezřelým z trestného činu (nebo určitým třídám takových osob) byl nařízen výkon vazby.
[3] Výkon vazby se nařídí v individuálních případech, kdy je to naprosto nezbytné a jako poslední možné opatření a nenařizuje se z trestních důvodů.
4. Se záměrem zabránit nesprávnému využití vazby je k dispozici co největší možný rozsah alternativních, méně restriktivních opatření týkajících se chování podezřelého pachatele.
5. Na vězně ve vazbě se vztahují podmínky, které odpovídají jejich právnímu postavení; znamená to nepřítomnost jiných omezení než těch, která jsou nezbytné pro výkon spravedlnosti, bezpečnost instituce, bezpečnost vězňů a personálu a pro ochranu práv druhých a zejména pro splnění požadavků Evropských vězeňských pravidel a dalších pravidel stanovených v části III tohoto textu.

II. Použití vazby

Oprávněnost

6. Vazba je obecně použitelná jen na osoby podezřelé ze spáchání trestných činů trestaných odnětím svobody.
7. Osobě může být nařízen výkon vazby, jen když jsou splněny následující podmínky:
 - a. existuje dostatečné podezření, že pachatel nebo pachatelka spáchali trestný čin; a
 - b. existují oprávněné důvody pro přesvědčení, že by v případě propuštění on nebo ona buď (i) unikli před spravedlností, nebo (ii) spáchali závažný trestný čin, nebo (iii) zasahovali do průběhu spravedlnosti, nebo (iv) představovali vážnou hrozbu pro veřejný pořádek; a

- c. neexistuje možnost použít k odstranění obav uvedených v bodě b. alternativní opatření; a
 - d. jde o opatření přijaté jako součást procesu trestního soudnictví.
8. [1] S cílem zjistit, zda existují nebo pokračují obavy uvedené v pravidle 7b a zda by mohly být uspokojivě zmírněny použitím alternativních opatření, uplatní soudní orgány odpovědné za rozhodnutí, zda mají být podezřelí pachatelé vzati do vazby, nebo pokud se tak už stalo, zda má být tato vazba prodloužena, objektivní kritéria.
- [2] Břemeno prokázání, že existuje podstatné riziko a že nemůže být takto zmírněno, spočívá na státním zastupitelství nebo vyšetřujícím soudci.
9. [1] Hodnocení jakéhokoli rizika vychází z individuálních okolností případu, avšak zejména se přitom vezme v úvahu:
- a. povaha a závažnost údajného trestného činu;
 - b. trest, který bude pravděpodobně v případě usvědčení vyneseno;
 - c. věk, zdraví, charakter, minulost a osobní a sociální situace dotčené osoby a zejména její vazby na společenství; a
 - d. chování dotčené osoby, zvláště, jak plnila případné povinnosti, které jí mohly být uloženy při předchozích trestních řízeních.
- [2] Skutečnost, že dotčená osoba není státním příslušníkem, nebo nemá žádné jiné vazby na stát, v němž se předpokládá, že byl trestný čin spáchán, nestačí sama o sobě pro odvození závěru, že jde zde nebezpečí útěku.
10. Výkonu vazby by bylo třeba pokud možno se vyhnout v případě podezřelých pachatelů, kteří mají hlavní odpovědnost za péči o nezletilce.
11. Při rozhodování o pokračování vazby je nutné mít na paměti, že konkrétní důkaz, na jehož základě se použití takového opatření zdálo být předtím oprávněné, nebo že nepoužití alternativních opatření se zdálo být neodpovídající, může být s průběhem času interpretován jako méně přesvědčivý.
12. Porušení alternativních opatření může být předmětem sankce, ale automaticky neodůvodní vzetí do vazby. v takových případech si nahrazení alternativních opatření výkonem vazby vyžádá zvláštní odůvodnění.

Soudní souhlas

13. Odpovědnost za vzetí vazby, za schválení jejího pokračování a za uložení alternativních opatření má soudní orgán.
14. [1] Potom, co byla poprvé zbavena svobody policistou (nebo někým jiným s takovou pravomocí), je osoba podezřelá ze spáchání trestného činu neodkladně předvedena k soudnímu orgánu za účelem rozhodnutí, zda je její zbavení svobody oprávněné a zda má či nemá být prodlouženo, nebo má či nemá být nařízena její vazba nebo podrobena alternativním opatřením.
- [2] Doba mezi prvním zbavením svobody a dostavením se dotčené osoby k soudu by neměla být delší než osmačtyřicet hodin, přitom v mnoha případech postačí doba kratší.

15. Existence naléhavého případu v souladu s článkem 15 Evropské úmluvy o lidských právech nepovede k delší době než sedmi dnů mezi prvním zbavením svobody a dostavením se k soudnímu orgánu za účelem nařízení vazby, pokud není zcela nemožné stání uskutečnit.
16. Soudní orgán odpovědný za nařízení vazby nebo souhlas s jejím pokračováním, stejně jako za uložení alternativních opatření, věc neprodleně projedná a rozhodne.
17. [1] Existenci oprávnění pro pokračující výkon vazby pravidelně přezkoumá soudní orgán, který nařídí propuštění podezřelého pachatele, jestliže zjistí, že jedna nebo více podmínek v rámci pravidel 6 A7 *a*, *b*, *c* a *d* nejsou nadále splněny.
- [2] Doba mezi přezkumy není obvykle delší než jeden měsíc, pokud dotčená osoba nemá právo kdykoli na podání a posouzení žádosti o propuštění.
- [3] Odpovědnost za zajištění, že se tyto přezkumy uskuteční, spočívá na státním zastupitelství nebo vyšetřujícím soudním orgánu a v případě, že státní zastupitelství nebo vyšetřující soudní orgán nepodají žádost o pokračování výkonu vazby, bude každá osoba podléhající takovému opatření automaticky propuštěna.
18. Každá osoba ve výkonu vazby, stejně jako každá osoba, jejíž vazba je prodloužena nebo na kterou se vztahují alternativní opatření, má právo odvolat se proti takovému rozhodnutí a být o tomto právu informována při vyhlášení rozhodnutí.
19. [1] Vězeň ve výkonu vazby má dále právo urychleně napadnout u soudu zákonnost svého zadržování.
- [2] Toto právo může být naplněno prostřednictvím pravidelného přezkumu výkonu vazby, pokud to umožní vznést všechny sporné otázky příslušné pro takový protest.
20. Existence naléhavého případu v souladu s článkem 15 Evropské úmluvy o lidských právech se nedotkne práva vězně ve výkonu vazby napadnout zákonnost jeho zadržování.
21. [1] Každé rozhodnutí soudního orgánu o vzetí někoho do vazby, o pokračování ve výkonu vazby nebo uložení alternativních opatření musí být odůvodněno a dotčené osobě musí být poskytnuta kopie tohoto odůvodnění.
- [2] Jen za výjimečných okolností nebudou důvody sděleny týž den jako rozhodnutí.

Trvání

22. [1] Výkon vazby bude pokračovat, jen dokud jsou splněny všechny podmínky v rámci pravidel 5 a 7.
- [2] v žádném případě její trvání nepřekročí, ani nebude za normálních okolností neúměrné trestu, který může být za předmětný trestný čin uložen.
- [3] v žádném případě výkon vazby neporuší právo zadržované osoby na soudní proces v přiměřeném čase.

23. Stanovení maximální doby trvání výkonu trestu nesmí vést k tomu, že by v pravidelných intervalech nebyla zvažována skutečná potřeba jejího pokračování za konkrétních okolností daného případu.
24. [1] Je povinností státního zastupitelství nebo vyšetřujícího soudního orgánu uplatňovat při vedení vyšetřování povinnou péči a zajistit, aby byly věci na podporu výkonu vazby průběžně přezkoumávány.
- [2] Prioritou budou případy týkající se osoby, která už je ve výkonu vazby.

Pomoc právního zástupce, přítomnost dotčené osoby a překlad

25. [1] Záměr nařídit výkon vazby a důvody toho budou neprodleně sděleny dotčené osobě v jazyce, kterému rozumí.
- [2] Osoba, jejíž vzetí do vazby je požadováno, má právo na pomoc právního zástupce při vazebním řízení a má mít odpovídající možnost radit se se svým právním zástupcem při přípravě své obhajoby. Dotčená osoba bude o těchto právech informována v dostatečném předstihu a jazyce, kterému rozumí, aby mohla těchto práv skutečně využít.
- [3] Taková pomoc právního zástupce bude poskytnuta na veřejné náklady, jestliže si ji osoba, jejíž vzetí do vazby je požadováno, nemůže dovolit.
- [4] Existence naléhavého případu v souladu s článkem 15 Evropské úmluvy o lidských právech by se neměla za normálních okolností dotknout práva na přístup k a poradu s právním zástupcem v souvislosti s vazebním řízením.
26. Osoba, jejíž vzetí do vazby je požadováno a její právní zástupce budou mít včas přístup k dokumentaci důležité pro takové rozhodnutí.
27. [1] Osoba, která je státním příslušníkem jiné země a jejíž vzetí do vazby je požadováno, má právo, aby byl v dostatečném předstihu o této možnosti informován konzul této země a mohl jí poradit nebo pomoci.
- [2] Toto právo se vztahuje, kdykoli to je možné, také na osoby, které jsou státním příslušníkem země, ve které je požadována jejich vazba a zároveň i jiné země.
28. Osoba, jejíž vzetí do vazby je požadováno, má právo být přítomna vazebnímu řízení. Za určitých okolností může být tento požadavek splněn použitím vhodného video-spojení.
29. Přiměřené překladatelské služby při projednávání u soudního orgánu, který rozhoduje o nařízení vazby, budou poskytnuty na veřejné náklady, jestliže předmětná osoba nerozumí a nemluví jazykem běžně při těchto řízeních používaným.
30. Osobám, které se zúčastní vazebních řízení, bude umožněno se umýt a v případě vězňů mužského pohlaví se oholit, pokud nehrozí riziko, že by to vedlo k podstatné změně jejich normálního vzhledu.
31. Předchozí pravidla v této části platí také pro rozhodování o pokračování ve výkonu vazby.

Informování rodiny

32. [1] Osoba, jejíž vzetí do vazby je požadováno (nebo pokračování ve výkonu vazby), má právo na to, aby byli členové její rodiny včas informováni o datu a místě konání vazebního řízení, pokud by to neznamenal vážné riziko ohrožení výkonu spravedlnosti nebo národní bezpečnosti.

[2] Rozhodnutí o kontaktování členů rodiny je však v každém případě věcí osoby, jejíž vzetí do vazby je požadováno (nebo prodloužení její vazby), pokud není tato osoba právně nezpůsobilá učinit takové rozhodnutí, nebo pokud proto není nějaký jiný závažný důvod.

Započtení doby vazby před odsouzením do doby trestu

33. [1] Kdekoli strávená doba výkonu vazby před odsouzením se odečte od doby jakéhokoli následně uloženého trestu odnětí svobody.

[2] Při určování ukládaného trestu, pokud jím není zbavení svobody, by mohl být brán ohled na jakoukoli dobu ve výkonu vazby.

[3] Při určování trestu by stejně tak mohl být brán ohled na povahu a trvání dříve uložených alternativních opatření.

Odškodnění

34. [1] Bude zváženo odškodnění osob vzatých do vazby, které nebyly následně usvědčeny z trestného činu, pro který jim byla vazba nařízena; toto odškodnění by mohlo pokrývat ušlý příjem, ztrátu příležitostí a morální újmu.

[2] Odškodnění nebude požadováno, jestliže se zjistí, že osoba vzatá do vazby přispěla svým chováním aktivně k odůvodnění podezření, že se dopustila trestného činu, nebo že úmyslně bránila ve vyšetřování údajného trestného činu.

II. Podmínky výkonu vazby

Všeobecně

35. Podmínky výkonu vazby se s výhradou dále stanovených pravidel řídí Evropskými vězeňskými pravidly.

Nepřítomnost ve vazební instituci

36. [1] Vězeň ve výkonu vazby opustí vazební instituci kvůli dalšímu vyšetřování, jen když je to schváleno soudcem nebo státním zástupcem, nebo na základě výslovného souhlasu vězně ve výkonu vazby, a na omezenou dobu.

[2] Po návratu do vazební instituce se vězeň ve výkonu vazby podrobí na svou žádost co nejdříve důkladné tělesné prohlídce provedené lékařem, nebo výjimečně kvalifikovaným ošetřovatelem.

Pokračující léčba

37. [1] Budou přijata opatření, která umožní vězňům ve výkonu trestu pokračovat v nezbytném lékařském ošetřování nebo ošetřování chrupu, které jim bylo poskytováno před jejich zadržením, když o tom takto rozhodne lékař nebo zubní lékař vazební instituce, pokud možno po konzultaci s lékařem nebo zubním lékařem vězně ve výkonu vazby.

[2] Vězňům ve výkonu vazby bude poskytnuta příležitost navštívit a podrobit se léčbě u svého vlastního lékaře nebo zubního lékaře, když si to vyžádá jejich zdravotní nebo dentistická potřeba.

[3] Bude-li žádost vězně ve výkonu služby o léčbu u jeho vlastního lékaře nebo zubního lékaře zamítnuta, budou mu sděleny důvody.

[4] Náklady, které v souvislosti s tím vzniknou, nepatří pod odpovědnost správy vazební instituce.

Korespondence

38. Na počet dopisů odeslaných nebo obdržených vězni ve výkonu vazby se obvykle nevztahují žádná omezení.

Volby

39. Vězni ve výkonu vazby se mohou účastnit veřejných voleb a referend, které se uskuteční v době jejich vazby.

Vzdělávání

40. Výkon vazby nesmí zbytečně přerušit vzdělávání dětí nebo mladých osob, ani nadměrně narušovat přístup k vyššímu vzdělávání.

Disciplína a trest

41. Žádný kázeňský trest uložený vězni ve výkonu vazby nesmí mít za následek prodloužení vazby nebo rušivý zásah do přípravy jeho obhajoby.
42. Trest samovazby nesmí ovlivnit přístup osoby k právnímu zástupci a musí umožňovat minimální kontakt s rodinou venku. Neměl by se dotknout podmínek vězně ve výkonu trestu, pokud se týká lůžkovin, tělesného cvičení, hygieny, přístupu ke čtivu a schváleným zástupcům církví.

Personál

43. Pracovníci, kteří ve vazební instituci pracují s vězni ve výkonu vazby, by měli být vybíráni a vyškoleni tak, aby byli schopni dbát v plném rozsahu na konkrétní postavení a potřeby vězňů ve výkonu vazby.

Postupy při vyřizování stížností

44. [1] Vězni ve výkonu vazby mají možnost podávat stížnosti jak uvnitř tak mimo vazební instituci a mají právo na důvěrný přístup k vhodnému orgánu, který je zmocněn jejich stížnosti řešit.

Pracovní překlad

[2] Tyto možnosti jsou navíc k případnému právu na zahájení soudního řízení.

[3] Stížnosti se vyřizují co možná nejrychleji.

EVROPSKÁ VĚZEŇSKÁ PRAVIDLA

Doporučení Rec (2006) 2

Výboru ministrů členským státům Rady Evropy
k Evropským vězeňským pravidlům

Příloha časopisu České vězeňství č. 1/2006

RADA EVROPY

VÝBOR MINISTRŮ

Doporučení Rec (2006) 2

Výboru ministrů členským státům k Evropským vězeňským pravidlům.

*(Schváleno Výborem ministrů dne 11. ledna 2006
na 952. zasedání náměstků ministrů)¹*

Výbor ministrů, v souladu s ustanovením článku 15. b Statutu Rady Evropy,

s ohledem na Evropskou úmluvu o lidských právech a precedenční právo Evropského soudu pro lidská práva,

dále pak se zřetelem na práci prováděnou Evropským výborem pro zamezení mučení a nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestání, zejména pak norem, jež tento Výbor zpracoval ve svých všeobecných zprávách,

s opětným důrazem na skutečnost, že nikdo nesmí být zbaven svobody s výjimkou případů, které nelze řešit jinak a v souladu se zákonným postupem,

s důrazem na to, že výkon trestu a zacházení s vězni vyžadují brát zřetel na požadavky bezpečnosti, zabezpečení a kázně, zároveň se zajištěním takových podmínek ve věznicích, které neporušují lidskou důstojnost a které uvězněným nabízejí smysluplné pracovní činnosti i programy zacházení, čímž je připraví na jejich opětovné začlenění do společnosti,

vzhledem k tomu, že Výbor považuje za důležité, aby členské státy Rady Evropy i nadále aktualizovaly a dodržovaly společné principy týkající se jejich vězeňské politiky,

dále pak vzhledem k tomu, že dodržování těchto společných principů posílí mezinárodní spolupráci v této oblasti,

¹ Při schvalování tohoto doporučení a u aplikace článku 10.2c Jednacího řádu pro zasedání náměstků ministrů si zástupce Dánska vyhradil právo pro svou vládu dodržovat, popř. nedodržovat, pravidlo č. 43, odstavec 2, přílohy k tomuto doporučení, neboť jeho vláda zastává názor, že požadavek, aby vězni v samovazbě byli denně navštěvováni zdravotnickým personálem, vyvolává vážné etické obavy ohledně případné role takového personálu, který by se prakticky jako jediný vyjadřoval ke způsobilosti vězně pro další samovazbu.

u vědomí významných společenských změn, které měly v průběhu posledních dvou desetiletí dopad na důležitý vývoj v oblasti vězeňství v Evropě,

s opětným vyjádřením své podpory normám obsažených v doporučeních Výboru ministrů Rady Evropy, týkajících se konkrétních aspektů vězeňské politiky a praxe, zejména pak doporučení č. R (89) 12 o výchově a vzdělávání ve věznicích, č. R (93) 6 o vězeňských a kriminologických aspektech boje s přenosnými chorobami včetně AIDS a souvisejícími zdravotními problémy ve věznicích, č. R (97) 12 o vězeňských pracovnících zabývajících se realizací sankcí a opatření, č. R (98) 7 o etických a organizačních aspektech zdravotní péče ve věznicích, č. R (99) 22 o přeplněných věznicích a nárůstu vězeňské populace, č. Rec (2003) 22 o podmíněčném propuštění (o propuštění na podmínku), a č. Rec (2003) 23 o přístupu vězeňské správy k odsouzeným na doživotí a jiným dlouhodobým trestům,

se zřetelem na Standardní minimální pravidla OSN pro zacházení s vězni,

s ohledem na to, že doporučení č. R (87) 3 Výboru ministrů k Evropským vězeňským pravidlům je třeba podstatně přepracovat a aktualizovat, aby odráželo vývoj, k němuž došlo ve vězeňské politice, ukládání trestů a celkovém řízení vězeňských systémů v Evropě,

doporučuje vládám členských států, aby

- se ve své legislativě, politice a praxi řídily pravidly obsaženými v příloze k tomuto doporučení, které nahrazuje doporučení č. R (87) 3 Výboru ministrů k Evropským vězeňským pravidlům,
- zajistily překlad tohoto doporučení a doprovodného komentáře k jeho textu a zabezpečily jeho co možná nejširší distribuci, zejména mezi soudními orgány, vězeňskými pracovníky a jednotlivými vězni.

Příloha k doporučení Rec (2006) 2

První část

Základní principy

1. Se všemi osobami zbavenými svobody bude zacházeno tak, aby byla respektována jejich lidská práva.
2. Osobám zbaveným svobody budou ponechána veškerá práva, která jim nebyla zákonně odňata uložením výkonu trestu nebo vazby.
3. Omezení ukládaná osobám zbaveným svobody budou v nezbytně minimálním rozsahu a úměrná legitimnímu účelu, pro který byla uložena.
4. Vězeňské podmínky, které porušují lidská práva vězňů, nelze ospravedlnit nedostatkem prostředků.
5. Život ve vězení se musí co možná nejvíce přibližovat pozitivním aspektům života na svobodě.
6. Výkon trestu bude zajišťován tak, aby umožnil osobám zbaveným svobody jejich opětné začlenění do svobodné společnosti.
7. Je nutno podporovat spolupráci s externími sociálními službami a co možná nejvíce i zapojení občanských sdružení do vězeňského života.
8. Vězeňští pracovníci vykonávají důležitou veřejnou službu a jejich přijímání, zaškolení i pracovní podmínky jim musí umožnit udržování vysoké úrovně jejich péče o uvězněné osoby.
9. Ve všech věznicích musí probíhat pravidelné státní inspekce a nezávislé kontroly.

Rozsah a působnost

- 10.1 Evropská vězeňská pravidla se vztahují na osoby, jejichž vazbu nařídil soudní orgán nebo jež byly usvědčujícím rozsudkem zbaveny svobody.
- 10.2 V zásadě pouze osoby, jejichž vazbu nařídil soudní orgán nebo jež byly usvědčujícím rozsudkem zbaveny svobody, by měly být drženy ve věznicích, to je v institucích vyhrazených pro vězně těchto dvou kategorií.
- 10.3 Tato pravidla se rovněž vztahují na osoby:
 - a) které mohou být drženy ve věznici z nějakého jiného důvodu, nebo
 - b) jejichž vazbu nařídil soudní orgán nebo osoby zbavené svobody na základě usvědčujícího rozsudku a které mohou být z nějakého jiného důvodu uvězněny jinde.

10.4 Všechny osoby držené ve věznicích nebo uvězněné způsobem uvedeným v bodě 10.3.b se pro účely těchto pravidel považují za vězně.

11.1 Děti mladší 18 let by neměly být drženy ve věznici pro dospělé, ale v zařízení speciálně navrženém pro tento účel.

11.2 Pokud jsou i přesto děti výjimečně drženy ve věznicích pro dospělé, musí se na ně vztahovat zvláštní předpis, který bude brát v potaz jejich postavení a potřeby.

12.1 Osoby trpící duševní chorobou a osoby, jejichž psychický stav se neslučuje s pobytem ve věznici, by měly být drženy v zařízení speciálně navrženém pro tyto účely.

12.2 Pokud jsou i přesto takové osoby výjimečně drženy ve věznici, musí se na ně vztahovat zvláštní předpis, který bude brát v potaz jejich postavení a potřeby.

13. Tato pravidla musí být uplatňována nestranně. Nelze diskriminovat na základě pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, náboženství, politického nebo jiného přesvědčení, národnostního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní menšině, podle majetku, narození nebo jiného postavení.

Druhá část

Podmínky pro výkon trestu

Příjem

14. Nikdo nesmí být přijat nebo držen ve věznici jako vězeň bez platného nařízení o výkonu vazby nebo trestu, v souladu s národním právem.

- 15.1 Při příjmu se neprodleně zaznamenají následující údaje o každém vězni:
- a) údaje o vězňově totožnosti;
 - b) důvody pro umístění a kompetentní orgán, který o umístění rozhodl;
 - c) den a hodina přijetí;
 - d) soupis osobního majetku vězně, který bude dán do úschovy v souladu s pravidlem č. 31;
 - e) veškerá viditelná zranění a stížnosti na předchozí špatné zacházení;
 - f) při dodržení požadavků na důvěrnost lékařských informací veškeré údaje o zdravotním stavu vězně, jež jsou relevantní pro dobrý tělesný i duševní stav vězně nebo jiných osob.

- 15.2 Všichni vězni budou při příjmu poučeni v souladu s pravidlem č. 30.
- 15.3 Ihned po příjmu bude oznámeno umístění vězně do vazby nebo výkonu trestu v souladu s pravidlem č. 24.9.
16. Co možná nejrychleji po příjmu:
- a) musí být údaje o zdravotním stavu vězně při přijetí doplněny lékařským vyšetřením v souladu s pravidlem č. 42;
 - b) musí být stanovena příslušná úroveň ostrahy pro vězně v souladu s pravidlem č. 51;
 - c) musí být stanoveno bezpečnostní riziko, které tento vězeň představuje, v souladu s pravidlem č. 52;
 - d) musí být vyhodnoceny veškeré dostupné údaje o sociální situaci vězně pro řešení bezprostředních osobních sociálních potřeb vězně;
 - e) v případě vězňů odsouzených k výkonu trestu musí být přijata opatření na realizaci programů v souladu s osmou částí těchto pravidel.

Umístění a ubytování

- 17.1 Pokud je to možné, musí být vězni umístěni ve věznici co nejbližší jejich domova nebo místa jejich sociální rehabilitace.
- 17.2 Při umísťování se také musí brát zřetel na potřeby probíhajícího trestního vyšetřování a bezpečnosti a na nutnost zajistit odpovídající režim pro všechny vězně.
- 17.3 Je-li to možné, musí se s vězněm projednat jejich původní umístění a následné přeložení z jedné věznice do druhé.

- 18.1 Ubytování zajišťované pro vězně, zejména pak veškeré prostory určené pro spaní, musí respektovat lidskou důstojnost a co možná nejvíce potřebu soukromí, a musí odpovídat zdravotnickým a hygienickým požadavkům s patřičným ohledem na klimatické podmínky, zejména s ohledem na plošnou výměru, počet metrů krychlových vzduchu, osvětlení, vytápění a větrání.
- 18.2 Ve všech prostorách, v nichž mají vězni žít, pracovat nebo se shromažďovat, je třeba dodržovat tyto podmínky:

- a) musí mít dostatečně velká okna, aby vězni mohli za normálních okolností při denním světle číst nebo pracovat. Okna musí být konstruována tak, aby umožnila přístup čerstvého vzduchu s výjimkou případů, kdy existuje dostatečně efektivní klimatizační zařízení;
- b) umělé osvětlení musí odpovídat uznávaným technickým normám;
- c) musí být zaveden poplachový signalizační systém, který umožní vězňům neprodleně kontaktovat personál.

18.3 Konkrétní minimální požadavky v záležitostech uvedených v bodě 1 a 2 musí být stanoveny v národní legislativě.

18.4 V národní legislativě musí být zakotveny mechanismy, jimiž se zajistí, že tyto minimální požadavky nebudou nedodržovány v důsledku přeplnění věznic.

18.5 S výjimkou případů, kdy je to považováno za výhodné, aby se dělili o ubytování s jinými vězni, se v noci vězni zpravidla umísťují do samostatných cel.

18.6 Ubytování může být společné, pouze pokud je pro tento účel vhodné, a musí být pro něj vybírání takoví vězni, kteří jsou vhodní a schopni umístění ve společných celách.

18.7 Je-li to možné, musí být vězeň nejprve dotázán, zda souhlasí s umístěním ve společných prostorách pro spaní.

18.8 Při rozhodování o umístění vězně v konkrétní věznici nebo v konkrétním oddělení věznice je třeba brát patřičný zřetel na nutnost umístit:

- a) neodsouzené vězně odděleně od vězňů odsouzených k výkonu trestu;
- b) muže odděleně od žen;
- c) mladé dospělé vězně odděleně od starších vězňů.

18.9 Je možno učinit výjimku u požadavků na oddělené umístění ve smyslu bodu 8, aby vězni měli možnost se společně účastnit organizovaných činností, tyto skupiny však musí být v noci vždy odděleny, pokud nesouhlasí se společným umístěním a pokud správa věznice není přesvědčena, že je to v nejlepším zájmu všech zúčastněných vězňů.

18.10 Ubytování všech vězňů musí probíhat v podmínkách s minimálními restriktivními bezpečnostními opatřeními, které však odpovídají riziku jejich případného útěku, sebepoškození, apod.

Osobní hygiena

19.1 Všechny části každé věznice musí být stále udržovány v dobrém technickém stavu a čistotě.

19.2 Při přijetí vězně do věznice musí být celý nebo jiné ubytovací prostory, do nichž je vězeň přidělen, čisté.

19.3 Vězni musí mít volný přístup k hygienickým zařízením, které jsou zdravotně nezávadné a respektují právo na soukromí.

19.4 Musí být zajištěno vhodné zařízení, aby se každý vězeň mohl vykoupat nebo osprchovat při teplotě odpovídající klimatickým podmínkám, a to pokud možno denně, nejméně však dvakrát týdně (v případě potřeby i častěji) v zájmu všeobecné hygieny.

19.5 Vězni musí dodržovat osobní hygienu a udržovat své ošacení i prostory pro spaní v čistotě a pořádku.

19.6 Vězeňská správa musí dát vězňům k dispozici potřebné prostředky pro tuto činnost, včetně toaletních potřeb a čistících prostředků.

19.7 Hygienické potřeby žen je třeba zajistit speciálním opatřením.

Oděv a lůžkoviny

20.1 Vězňům, kteří nemají dostatečné vlastní ošacení, musí být poskytnuto oblečení odpovídající klimatickým podmínkám.

20.2 Takový oděv v nich nesmí vyvolávat pocit ponížení nebo degradace.

20.3 Všechny části oděvu musí být udržovány v řádném stavu a v případě potřeby vyměněny.

20.4 Pokud vězeň obdrží povolení opustit věznici, nesmí být nucen mít na sobě oděv, ze kterého je patrné, že se jedná o vězně.

21. Každý vězeň musí mít k dispozici vlastní lůžko a vhodné vlastní lůžkoviny, které musí být udržovány v dobrém stavu a které musí být vyměňovány v takovém časovém intervalu, aby byla zajištěna jejich čistota.

Stravování

22.1 Vězňům musí být poskytována strava s přihlédnutím k jejich věku, zdravotnímu a tělesnému stavu, náboženskému přesvědčení, kulturním zvyklostem a charakteru vykonávané práce.

22.2 Požadavky na stravu, včetně jejího minimálního kalorického a proteinového obsahu, musí být stanoveny v národní legislativě.

22.3 Jídlo musí být připravováno i podáváno při dodržování hygienických pravidel.

22.4 Denně se musí podávat tři jídla s rozumně stanoveným časovým intervalem.

22.5 Každý vězeň musí mít stálý přístup k čisté pitné vodě.

22.6 Lékař nebo diplomovaná sestra musí nařídit změnu stravy u konkrétního vězně, pokud je to nutné z lékařských důvodů.

Právní poradenství

23.1 Všichni vězni mají nárok na právní poradenství a vězeňská správa jim poskytne přiměřené možnosti, které jim umožní přístup k takovému poradenství.

23.2 Vězni mohou konzultovat jakoukoli právní záležitost s právním poradcem, kterého si sami zvolí na své vlastní náklady.

23.3 Pokud existuje zavedený systém bezplatné právní pomoci, vězeňská správa s ním musí seznámit všechny vězně.

23.4 Konzultace a jiná komunikace včetně korespondence týkající se právních záležitostí mezi vězni a jejich právními poradci, musí být považovány za důvěrné.

23.5 Soudní orgán může ve výjimečných případech povolit omezení takového důvěrného styku, aby se zabránilo vážnému zločinu nebo zásadnímu porušení bezpečnosti ve věznici.

23.6 Vězni musí mít přístup k dokumentům nebo jim musí být umožněno mít v držení dokumenty související s jejich soudním řízením.

Styk s vnějším světem

24.1 Vězňům musí být dovoleno komunikovat co možná nejčastěji, písemně, telefonicky nebo jinými formami komunikace s jejich rodinami, jinými osobami a zástupci externích organizací, a přijímat návštěvy těchto osob.

24.2 Na komunikaci a návštěvy se mohou vztahovat omezení a kontroly nezbytné s ohledem na potřeby probíhajícího trestního vyšetřování, udržování pořádku, bezpečnosti, zabránění trestných činů a ochrany obětí trestných činů, přitom však tato omezení, včetně konkrétních omezení nařízených soudním orgánem, musí umožňovat přijatelnou minimální úroveň styků.

24.3 V národní legislativě budou vyjmenovány národní a mezinárodní orgány a představitelé, na které se nesmí vztahovat omezení komunikace ze strany vězňů.

24.4 Návštěvy musí být organizovány tak, aby měli vězni možnost udržovat a rozvíjet rodinné vztahy co možná nejnормálnějším způsobem.

24.5 Vězeňská správa musí napomáhat vězňům při udržování dostatečných kontaktů s vnějším světem a k tomuto účelu jim poskytnout příslušnou sociální podporu.

24.6 Veškeré informace obdržené o úmrtí nebo vážné chorobě blízkého příbuzného musí být vězni neprodleně sděleny.

24.7 Pokud to okolnosti umožňují, měl by vězeň získat povolení opustit věznici, buď s eskortou nebo sám, z důvodu návštěvy nemocného příbuzného, účasti na pohřbu nebo z jiných humanitárních důvodů.

24.8 Vězni musí být dovoleno informovat svou rodinu okamžitě po nástupu do výkonu trestu nebo přemístění do jiného ústavu a o vážné chorobě nebo zranění, které případně utrpí.

24.9 Po přijetí vězně do věznice, úmrtí nebo vážném onemocnění nebo vážném zranění vězně nebo při převozu vězně do nemocnice, musí vězeňská správa, pokud ji vězeň nepožádal, aby tak neučinila, neprodleně informovat

manžela/manželku nebo partnera/partnerku vězně, anebo – pokud je vězeň svobodný – nejbližšího příbuzného a případně další osobu, jejíž jméno vězeň dříve uvedl.

24.10 Vězni musí mít možnost získávat pravidelné informace o veřejných záležitostech předplacením a četbou novin, časopisů nebo jiných publikací, poslechem rozhlasu nebo sledováním televizních přenosů s výjimkou jednotlivých případů, kdy soudní orgán vydal v tomto ohledu konkrétní zákaz na určité časové období.

24.11 Vězeňská správa musí zajistit účast vězňů ve volbách, referendu a účast na dalších aspektech veřejného života, pokud národní legislativa toto jejich právo neomezuje.

24.12 Vězňům musí být dovoleno komunikovat se sdělovacími prostředky s výjimkou případů, kdy existují závažné důvody pro zákaz s ohledem na udržení bezpečnosti, veřejný zájem nebo ochranu integrity obětí, ostatních vězňů nebo pracovníků věznice.

Vězeňský režim

25.1 Režim uplatňovaný u všech vězňů musí nabízet vyvážený program činností.

25.2 Tento režim musí umožňovat, aby všichni vězni trávili tolik hodin mimo své cely denně, kolik je zapotřebí pro dostatečné zajištění lidské a společenské interakce.

25.3 Tento režim musí také zajišťovat sociální potřeby vězňů.

25.4 Je nutno věnovat zvláštní pozornost potřebám vězňů, kteří byli vystaveni tělesnému, psychickému nebo sexuálnímu zneužití.

Práce

26.1 Práce vězňů musí být považována za pozitivní prvek vězeňského režimu a nikdy nesmí být používána jako trest.

26.2 Vězeňská správa musí usilovat o zajištění užitečné práce v dostatečném rozsahu.

26.3 Práce musí mít pokud možno takovou povahu, aby udržovala nebo zvyšovala schopnost vězňů si po propuštění vydělávat na obvyklé živobytí.

26.4 V souladu s pravidlem č. 13 nesmí při přidělování druhu práce docházet k diskriminaci podle pohlaví.

26.5 Vězňům, kterým by to prospělo, zejména pak mladým vězňům, je nutno poskytovat práci, jejíž součástí je odborný výcvik.

26.6 V rámci podmínek odpovídajících racionálnímu výběru práce, možnostem

vězeňské správy a požadavků na pořádek a disciplínu ve vězeňských ústavech by vězni měli mít možnost si zvolit druh práce, kterou chtějí vykonávat.

26.7 Organizace a metody práce ve vězeňských ústavech se musí způsobem organizace a metodami co nejvíce podobat obdobné práci ve společnosti mimo vězení, aby se vězni připravili na podmínky normálního života v zaměstnání na svobodě.

26.8 Přestože snaha o finanční zisk z výrobní činnosti ve vězeňských ústavech může znamenat cenný přínos pro zvyšování kvality a relevance výcviku, zájmy vězňů nesmí být tomuto účelu podřízeny.

26.9 Práci pro vězně zajistí vězeňská správa buď ve svých vlastních prostorech nebo ve spolupráci se soukromými podnikateli uvnitř nebo vně vězeňského ústavu.

26.10 Ve všech takových případech musí být za práci vězňů vyplacena odpovídající mzda.

26.11 Vězni musí mít možnost vydat alespoň část svých výdělků za povolené předměty osobní spotřeby a část svých výdělků zasílat svým rodinám.

26.12 Vězni by měli být motivováni, aby část svých výdělků ukládali jako úspory, které jim budou vyplaceny v okamžiku jejich propuštění na svobodu, nebo které mohou být použity pro jiné povolené účely.

26.13 Vězni musí být dostatečně chráněni zavedenými předpisy týkajícími se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které musí odpovídat podmínkám, v nichž pracují občané na svobodě.

26.14 Je třeba přijmout opatření zabezpečující odškodnění vězňů v případě pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, a to za stejných podmínek, jaké jsou stanoveny v národní legislativě pro občany pracující na svobodě.

26.15 Maximální počet denních a týdenních pracovních hodin vězňů se stanoví v souladu s místními předpisy nebo zvyklostmi při zaměstnávání pracovníků na svobodě.

26.16 Vězni musí mít v týdnu nejméně jeden den pracovního klidu a dostatečný čas pro vlastní vzdělávání a jiné činnosti.

26.17 Pokud je to možné, budou pracující vězni pojištěni v rámci státního systému sociálního zabezpečení.

Cvičení a rekreační činnosti

27.1 Pokud to počasí dovoluje, musí mít všichni vězni možnost vykonat nejméně jednu hodinovou procházku denně nebo cvičit na volném prostranství.

27.2 Pro případ špatného počasí je třeba zajistit náhradní možnost pro cvičení vězňů.

27.3 Řádně organizované činnosti pro rozvoj fyzické zdatnosti a zajištění dostatečných možností pro cvičení a rekreační činnosti musí tvořit nedílnou součást vězeňského režimu.

27.4 Vězeňská správa musí tyto činnosti umožnit zajištěním vhodných prostor, zařízení a náradí.

27.5 Vězeňská správa musí zorganizovat speciální činnosti pro vězně, kteří je potřebují.

27.6 Musí být zajištěny možnosti pro rekreační činnosti, ke kterým patří sport, hry, kulturní vyžití, koníčky a jiné volnočasové aktivity, a pokud je to možné, bude vězňům dovoleno, aby je sami organizovali.

27.7 Vězňům musí být umožněn v průběhu cvičení a rekreačních činností vzájemný kontakt.

Vzdělávání

28.1 Každý vězeňský ústav musí usilovat o to, aby všichni vězni měli přístup ke vzdělávacím programům, které budou co možná nejkomplexnější a budou uspokojovat jejich individuální potřeby a brát v potaz jejich ambice.

28.2 Je nutno prioritně připravit programy pro vězně, kteří jsou negramotní nebo neumějí počítat a pro vězně, kteří nemají základní nebo odborné vzdělání.

28.3 Zvláštní pozornost je nutno věnovat vzdělávání mladých vězňů a vězňů se speciálními potřebami.

28.4 Výchovu a vzdělávání je třeba pokládat za součást vězeňského režimu, přičemž vzdělávání by mělo požívat tentýž status jako pracovní činnost, vězni však nesmí být finančně či jinak znevýhodněni za svou účast na vzdělávacích programech.

28.5 Každý vězeňský ústav musí dát vězňům k dispozici knihovnu, která bude dostatečně vybavena širokým spektrem rekreačních i vzdělávacích zdrojů, knih a jiných médií.

28.6 Všude, kde je to možné, je třeba zajišťovat činnost vězeňské knihovny ve spolupráci s veřejnými knihovnami.

28.7 Výchova vězňů by v rámci možností měla být:

- a) integrována do veřejného výchovněvzdělávacího systému dané země, aby vězni po propuštění mohli bez potíží pokračovat ve svém vzdělávání a odborném výcviku,
- b) zajišťována pod záštitou externích výchovněvzdělávacích institucí.

Svoboda myšlení, svědomí a víry

29.1 Právo vězňů na svobodu myšlení, svědomí a víry musí být respektováno.

29.2 V rámci možností musí být vězeňský režim zorganizován tak, aby vězni měli možnost praktikovat své náboženství a víru, zúčastňovat se bohoslužeb nebo náboženských setkání konaných schválenými zástupci takových církví nebo náboženských směrů, přijímat soukromé návštěvy takových zástupců církve nebo náboženského vyznání a mít možnost vlastnit knihy a literaturu týkající se jejich náboženství nebo vyznání.

29.3 Vězni nesmí být nuceni, aby praktikovali určité náboženství nebo vyznání, účastnili se bohoslužeb nebo náboženských setkání nebo jiných náboženských aktivit nebo aby přijímali návštěvy zástupců jiných církví nebo náboženského vyznání.

Informovanost

30.1 Při příjmu, a kdykoli je to nutné i později, musí být všichni vězni informováni písemně i ústně v jazyce, kterému rozumějí, o předpisech upravujících vězeňskou kázeň a o svých právech a povinnostech ve věznici.

30.2 Vězňům musí být dovoleno mít v držení písemnou verzi poskytnutých informací.

30.3 Vězni musí být informováni o veškerých soudních řízeních, jichž se účastní, a pokud jsou odsouzeni k výkonu trestu, i o době výkonu trestu a možnostech předčasného propuštění.

Majetek vězňů

31.1 Veškerý majetek, který si vězni dle vězeňského řádu nesmějí ponechat, se při přijetí do vězeňského ústavu uloží do bezpečné úschovy.

31.2 Vězeň, jehož majetek se uloží do bezpečné úschovy, musí podepsat seznam těchto věcí.

31.3 Musí být přijata opatření, aby byl tento majetek uchován v dobrém stavu.

31.4 Pokud se uzná za nezbytné některý předmět z vězňova majetku zničit, vyhotoví se o tom záznam a vězni se toto sdělí.

31.5 Při splnění požadavků na hygienu, pořádek a bezpečnost musí mít vězni možnost nakoupit či jinak získat zboží, včetně potravin a nápojů, pro svou osobní potřebu za ceny, které nebudou výrazně vyšší než jsou ceny na svobodě.

31.6 Pokud si vězeň přinese nějaké léky, rozhodne lékař, jak s nimi bude naloženo.

31.7 Pokud je vězňům dovoleno mít v držení svůj majetek, vězeňská správa přijme opatření, která pomohou zajistit jeho bezpečnou úschovu.

Přemísťování vězňů

32.1 Jsou-li vězni převáženi nebo odvázeni z věznice nebo přemísťováni na jiná místa, jako jsou například soud nebo nemocnice, musí být co nejméně vystavováni zrakům veřejnosti. Je nutné učinit vhodná opatření, aby byla zajištěna jejich anonymita.

32.2 Je zakázána přeprava vězňů dopravními prostředky s nedostatečným větráním nebo osvětlením nebo způsobem, který by je vystavoval zbytečné tělesné újme nebo ponížení.

32.3 Přeprava vězňů musí být zajišťována na náklady veřejné správy a v souladu s jejími platnými předpisy.

Propouštění vězňů

33.1 Každý vězeň musí být neprodleně propuštěn, jakmile vyprší datum uvedené na nařízení o výkonu trestu nebo jakmile soud či jiný orgán nařídí jeho propuštění.

33.2 Musí být zaznamenány datum a čas propuštění.

33.3 Každý vězeň musí mít možnost využít opatření, jejichž cílem je napomoci mu při návratu do svobodné společnosti po propuštění.

33.4 Při propuštění musí být vězni vráceny všechny jeho předměty a peníze, které byly vzaty do bezpečné úschovy, kromě povolených srážek finančních prostředků nebo povoleného zasílání takového majetku mimo vězeňský ústav, nebo s výjimkou těch předmětů, které musely být zničeny z hygienických důvodů.

33.5 Vězeň musí při navrácení věcí podepsat příjemku.

33.6 Pokud je propuštění projednáno předem, musí být vězni v souladu s pravidlem č. 42 nabídnuto lékařské vyšetření, a to v co možná nejbližším termínu před propuštěním.

33.7 Musí být přijata taková opatření, aby byli vězni při propuštění podle potřeb vybaveni nezbytnými doklady a průkazy totožnosti, a aby jim byla poskytnuta pomoc při hledání vhodného ubytování a zaměstnání.

33.8 Při propuštění by měli být vězni rovněž vybaveni prostředky na živobytí pro první období, vhodným a dostatečným oblečením s ohledem na podnebí a na roční dobu a dostatečnými finančními prostředky umožňujícími dopravu do cíle jejich cesty.

Ženy

34.1 Kromě konkrétních ustanovení, která se v těchto pravidlech vztahují na vězenkyně, musí vězeňská správa věnovat zvláštní pozornost potřebám žen, jako

jsou například jejich fyzické, profesní, sociální a psychické potřeby při rozhodování, jež ovlivňuje některý aspekt jejich umístění ve věznici.

34.2 Zejména je nutno vyvinout zvláštní úsilí, aby byl zajištěn přístup ke speciálním službám pro vězeňkyně, které mají potřeby uvedené v pravidle č. 25.4.

34.3 Vězeňkyním musí být umožněno porodit dítě mimo vězeňský ústav, pokud se však dítě narodí ve věznici, musí vězeňská správa zajistit veškerou nezbytnou podporu i vybavení.

Umístění dětí

35.1 Pokud jsou ve výjimečných případech umístěny ve věznici pro dospělé děti mladší 18 let, musí vězeňská správa zajistit, aby – kromě služeb přístupných všem vězňům – měli mladiství vězni přístup k sociálním, psychologickým a vzdělávacím službám, duchovenské péči a rekreačním programům nebo podobným programům, jež mají k dispozici mladiství na svobodě.

35.2 Každý mladistvý vězeň, na kterého se vztahuje povinná školní docházka, musí mít přístup k takovému vzdělání.

35.3 Mladistvým vězňům propuštěným z vězení musí být poskytnuta i další pomoc.

35.4 Pokud jsou mladiství umístěni ve věznici, musí být zařazeni do té části vězeňského ústavu, která je oddělena od částí věznice využívaných dospělými vězni s výjimkou případů, kdy se má za to, že by to nebylo v zájmu mladistvého vězně.

Děti

36.1 Děti smí pobývat ve věznici s rodičem, pouze pokud je to v nejlepším zájmu daného dítěte. Nesmí s nimi být zacházeno jako s vězni.

36.2 Pokud je dětem povoleno pobývat ve věznici s rodičem, musí být přijato speciální opatření na zajištění dětského zařízení personálně zajištěného kvalifikovanými pracovníky, kam bude dítě umístěno v době, kdy se rodič zabývá aktivitami, jichž se dítě nemůže zúčastnit.

36.3 Musí být vyčleněno speciální ubytování pro zajištění potřeb těchto dětí.

Cizí státní příslušníci

37.1 Vězni, kteří jsou cizími státními příslušníky, musí být neprodleně informováni o svém právu obracet se na diplomatické nebo konzulární představitele státu, jehož jsou příslušníky; je nutno jim poskytnout přiměřené možnosti pro komunikaci s těmito úřady.

37.2 Vězni, kteří jsou státními příslušníky států bez diplomatického nebo konzulárního zastoupení v zemi, jakož i uprchlíci nebo vězni bez státní příslušnosti, musí mít podobným způsobem možnost komunikovat s diplomatickým zástupcem státu, který je pověřen ochranou jejich zájmů, nebo s národními nebo mezinárodními organizacemi, jejichž úkolem je chránit zájmy těchto osob.

37.3 Vězeňská správa musí v plném rozsahu spolupracovat s představiteli diplomatických a konzulárních úřadů v zájmu těch uvězněných cizích státních příslušníků, kteří mohou potřebovat zvláštní pomoc.

37.4 Vězňům pocházejícím z cizích zemí je nutno poskytnout konkrétní informace o právní pomoci.

37.5 Vězně pocházející z cizích zemí je nutno informovat o možnosti, že mohou požádat o to, aby byl výkon jejich trestu převeden do jiné země.

Etnické nebo jazykové menšiny

38.1 Je nutno učinit speciální opatření pro zajištění potřeb vězňů, kteří patří k etnickým nebo jazykovým menšinám.

38.2 Pokud je to možné, je třeba, aby odlišné skupiny mohly i ve vězení praktikovat své kulturní zvyklosti.

38.3 Jazykové potřeby je nutno zajišťovat pomocí kvalifikovaných tlumočnicků a poskytováním psaných materiálů v těch jazycích, kterými se hovoří v konkrétní věznici.

Třetí část

Zdraví

Zdravotní péče

39. Vězeňská správa musí zajistit ochranu zdraví všech vězňů ve své péči.

Organizace zdravotní péče ve vězení

40.1 Zdravotní péče ve věznicích bude zajišťována v těsné spolupráci s veřejným zdravotnictvím v určité oblasti nebo v celonárodním měřítku.

40.2 Zdravotní koncepce ve věznicích bude začleněna do celonárodní zdravotní koncepce a bude s ní slučitelná.

40.3 Vězni musí mít přístup ke zdravotnickým službám dostupným v zemi bez diskriminace z důvodu jejich právního postavení.

40.4 Zdravotní služby ve věznicích musí usilovat o zjišťování a léčbu tělesných nebo duševních chorob nebo postižení, kterými mohou vězni trpět.

40.5 Veškeré nezbytné lékařské, chirurgické a psychiatrické služby včetně služeb dostupných na svobodě musí být pro tyto účely zajišťovány i pro vězně.

Lékařský a zdravotnický personál

41.1 Každé vězení musí mít k dispozici služby alespoň jednoho kvalifikovaného odborného lékaře.

41.2 Je nutno přijmout opatření, aby byla kdykoli v nutných případech neprodleně zajištěna pomoc kvalifikovaného lékaře.

41.3 Pokud ve věznici nepracuje lékař na plný úvazek, musí být zajištěny pravidelné návštěvy externího lékaře.

41.4 V každé věznici musí být vhodně vyškolení pracovníci v oblasti zdravotní péče.

41.5 Každý vězeň musí mít k dispozici služby kvalifikovaného stomatologa a očního lékaře.

Povinnosti lékařského personálu

42.1 Lékař nebo diplomovaná sestra, která je podřízenou tohoto lékaře, se musí dostavit ke každému vězni co nejdříve po jeho příjmu a musí jej vyšetřit s výjimkou případů, kdy to evidentně není nezbytně nutné.

42.2 Lékař nebo diplomovaná sestra, která je podřízenou tohoto lékaře, musí na žádost vyšetřit vězně při jeho propouštění a musí vždy vězně vyšetřit v případě potřeby.

42.3 Při lékařském vyšetření vězně musí lékař nebo diplomovaná sestra, která je podřízenou tohoto lékaře, zejména dbát na následující:

- a) dodržování běžných pravidel důvěrnosti lékařských informací,
- b) diagnostikování tělesných nebo duševních chorob a podniknutí veškerých nezbytných kroků pro jejich léčbu a pokračování stávající léčby,
- c) sepsání zápisu a nahlášení příslušným orgánům jakýchkoli příznaků toho, že na vězni mohlo být spácháno násilí,
- d) rozpoznání abstinenčních příznaků, jež jsou důsledkem užívání drog, léků nebo alkoholu,
- e) rozpoznání psychického nebo jiného stresu způsobeného zbavením svobody,
- f) izolování vězňů s podezřením na infekční a nakažlivé nemoci po období trvání infekce a poskytnutí vhodné léčby,

- g) zajištění, aby vězni s virem HIV nebyli izolováni pouze z tohoto důvodu,
- h) zjištění tělesných nebo psychických potíží, které by po propuštění mohly být překážkou pro opětné začlenění do společnosti,
- i) stanovení, zda jsou vězni způsobilí pracovat a vykonávat tělesná cvičení,
- j) dbát na dohody se společenskými organizacemi ohledně pokračování nezbytné lékařské a psychiatrické léčby po propuštění, pokud vězni k takovým dohodám dají souhlas.

43.1 Lékař musí pečovat o tělesné a duševní zdraví vězňů a musí přijmout – v podmínkách a s četností odpovídající zdravotnickým normám života ve svobodné společnosti – všechny nemocné vězně, všechny ty, kteří se hlásí jako nemocní nebo zranění a každého vězně, na kterého je zaměřena zvláštní pozornost.

43.2 Lékař nebo diplomovaná sestra, která je podřízenou tohoto lékaře, musí věnovat speciální pozornost zdravotnímu stavu vězňů umístěných v samovazbě, musí tyto vězně denně navštěvovat a poskytnout jim okamžitou lékařskou pomoc i léčbu na žádost těchto vězňů nebo vězeňského personálu.

43.3 Lékař je povinen podat zprávu řediteli věznice v každém případě, kdy usoudí, že tělesné nebo duševní zdraví vězně by bylo vážně ohroženo pokračováním pobytu ve vězení nebo jinými okolnostmi věznění včetně režimu samovazby.

44. Lékař nebo jiný kompetentní orgán musí provádět pravidelné kontroly a získávat informace i jinými vhodnými prostředky a poskytovat řediteli rady, pokud jde o:

- a) množství, kvalitu, přípravu a podávání stravy a vody,
- b) hygienu a čistotu vězeňského ústavu a vězňů,
- c) sanitární zařízení, topení, osvětlení a větrání vězeňského ústavu,
- d) vhodnost a čistotu oděvů a lůžkovin vězňů.

45.1 Ředitel věznice posoudí zprávy a rady předložené lékařem nebo jiným kompetentním orgánem podle pravidel č. 43 a 44; souhlasí-li s doporučeními lékaře, podnikne okamžité kroky k jejich realizaci.

45.2 Pokud doporučení lékaře nespádají do kompetence ředitele věznice nebo pokud s nimi ředitel nesouhlasí, předá ředitel doporučení lékaře neprodleně spolu s osobní zprávou nadřízenému orgánu.

Poskytování zdravotní péče

46.1 Nemocní vězni s potřebou odborné léčby budou převezeni do specializo-

vaného zařízení nebo do civilní nemocnice, pokud taková léčba není dostupná ve vězeňském zařízení.

46.2 Pokud má vězeňská služba své vlastní nemocniční zařízení, musí být dostatečně personálně zabezpečeno a vybaveno, aby vězni, kteří budou v tomto zařízení umístěni, získali odpovídající péči a léčbu.

Psychické zdraví

47.1 Pro pozorování a léčbu vězňů trpících psychickými poruchami nebo nenormálními stavy, kteří se však nekvalifikují podle ustanovení pravidla č. 12, musí být k dispozici specializované věznice nebo oddělení s lékařským dozorem.

47.2 Vězeňská lékařská služba musí zajišťovat psychiatrickou léčbu všech vězňů, kteří tuto léčbu potřebují, a musí věnovat zvláštní pozornost předcházení sebevražd.

Jiné záležitosti

48.1 Vězni nesmí být vystaveni žádným experimentům bez jejich vlastního souhlasu.

48.2 Jsou zakázány experimenty na vězních, jejichž výsledkem by mohlo být tělesné zranění, psychický stres nebo jiná újma na zdraví.

Čtvrtá část

Pořádek

Obecný přístup k udržování pořádku

49. Pořádek ve věznici musí být udržován se zřetelem k požadavkům na bezpečnost a kázeň, přičemž musejí být zajištěny takové životní podmínky pro vězně, které respektují lidskou důstojnost a které jim nabídnou kompletní program činností podle pravidla č. 25.

50. Při zabezpečení požadavků na pořádek a bezpečnost musí mít vězni možnost projednávat záležitosti týkající se obecných podmínek výkonu trestu a musí být motivováni k tomu, aby o těchto záležitostech hovořili s vězeňskou správou.

Bezpečnost

51.1 Bezpečnostní opatření vztahující se na jednotlivé vězně musí být v minimálním nezbytném rozsahu, aby byla zajištěna i jejich bezpečná vazba.

51.2 Bezpečnost zajišťovaná fyzickými překážkami a jinými technickými prostředky musí být doplněna dynamickou bezpečností zajišťovanou bdělými pracovníky se znalostí vězňů, nad kterými vykonávají dozor.

51.3 Co možná nejrychleji po příjmu musí být u vězně stanoveno:

- a) riziko, které by v případě útěku představoval pro společnost,
- b) riziko, že se pokusí o útěk samostatně nebo s vnější pomocí.

51.4 Každý vězeň musí být vězněn v takových bezpečnostních podmínkách, které odpovídají výše uvedenému stupni rizika.

51.5 Úroveň nezbytného zabezpečení bude pravidelně prověřována po celou dobu vězňova výkonu trestu.

Osobní bezpečnost

52.1 Co možná nejrychleji po příjmu musí být u vězně stanoveno, zda představuje osobní bezpečnostní riziko pro ostatní vězně, vězeňský personál nebo jiné osoby pracující ve věznici nebo pro návštěvníky věznice, nebo zda u vězně existuje pravděpodobnost sebepoškození.

52.2 Musí být zavedeny postupy pro zajištění osobní bezpečnosti vězňů, vězeňských pracovníků i všech návštěvníků a sníženo na minimum riziko násilí a jiných událostí, jež by mohly ohrozit jejich osobní bezpečnost.

52.3 Musí být podniknuto veškeré možné úsilí, aby měli všichni vězni možnost se plně účastnit každodenních činností se zajištěnou osobní bezpečností.

52.4 Vězni musí mít možnost kdykoli kontaktovat vězeňské pracovníky, a to i v noci.

52.5 Vězeňské ústavy musí dodržovat národní legislativu týkající se zdraví a bezpečnosti.

Zvláštní opatření pro maximální bezpečnost

53.1 Zvláštní opatření pro maximální bezpečnost budou uplatňována pouze za výjimečných okolností.

53.2 V případě, že taková opatření budou uplatňována vůči vězňům, musí být dodržovány jasně stanovené postupy.

53.3 Charakter takových opatření, jejich trvání i důvody pro jejich uplatnění musí být stanoveny v národní legislativě.

53.4 Uplatnění takových opatření musí být v každém jednotlivém případě schváleno kompetentním orgánem, a to pro konkrétní časové období.

53.5 Každé rozhodnutí o prodloužení schváleného časového období podléhá novému souhlasu ze strany kompetentního orgánu.

53.6 Výše uvedená opatření mohou být uplatňována vůči jednotlivcům, nikoli vůči skupinám vězňů.

53.7 Každý vězeň, vůči němuž budou uplatňována taková opatření, musí mít právo podat stížnost podle podmínek stanovených v pravidle č. 70.

Osobní prohlídky a kontroly

54.1 Musí být zavedeny podrobné postupy, kterými se budou řídit pracovníci věznice při provádění prohlídek:

- a) veškerých míst, kde jsou vězni ubytováni, kde pracují a shromažďují se,
- b) vězňů,
- c) návštěvníků a jejich osobních věcí,
- d) pracovníků věznice.

54.2 Situace, ve kterých je nutno provádět takové prohlídky, i charakter těchto prohlídek bude stanoven v národní legislativě.

54.3 Vězeňský personál bude vyškolen pro provádění prohlídek takových způsobem, aby zjistil a zabránil veškerým pokusům o útěk a ukrytí propašovaných věcí, aby však zároveň respektoval důstojnost prohlížených osob a aby nedošlo k poškození jejich osobních věcí.

54.4 Prohlížené osoby nesmějí být v průběhu prohlídek ponižovány.

54.5 Prohlídky osob mohou vykonávat pouze pracovníci stejného pohlaví.

54.6 Vězeňský personál nesmí provádět žádné interní fyzické prohlídky vězňů.

54.7 Vyšetření intimních částí těla spojené s osobní prohlídkou smí provádět pouze lékař.

54.8 Vězni musí být přítomni u prohlídky jejich osobního majetku s výjimkou případů, kdy to neumožňuje vyšetřovací metoda nebo kdy by to pro pracovníka věznice představovalo potencionální riziko.

54.9 Musí být dodržena rovnováha mezi povinností chránit bezpečnost návštěvníků a povinností chránit jejich soukromí.

54.10 Postupy pro kontroly osob navštěvujících věznici z titulu své profese, jako jsou například právní zástupci, sociální pracovníci, lékaři apod., musí být předmětem konzultací s jejich profesními sdruženími, aby byla zajištěna rovnováha mezi potřebami bezpečnosti a právem na zajištění profesní mlčenlivosti.

Trestné činy

55. Údajný trestný čin spáchaný ve vězení musí být vyšetřován stejně, jako by byl vyšetřován na svobodě a v souladu s národní legislativou.

Disciplína a trest

56.1 K disciplinárním opatřením je nutno se uchýlit až po vyčerpání jiných prostředků.

56.2 Kdykoli je to možné, musí vězeňská správa pro řešení sporů s vězni a mezi vězni využívat institutu narovnání a mediaci.

57.1 Za kázeňský přestupek je možno považovat pouze chování, které pravděpodobně představuje ohrožení pořádku a bezpečnosti.

57.2 V národní legislativě bude stanoveno následující:

- a) činy nebo opomenutí na straně vězňů, které představují kázeňské přestupky,
- b) postupy, jež musí být dodržovány při projednávání kázeňských přestupků,
- c) typy a trvání trestů, jež mohou být uloženy,
- d) kompetentní orgány pro ukládání takových trestů,
- e) přístup k institutu odvolacího řízení.

58. Každé údajné porušení kázeňských pravidel vězně musí být neprodleně nahlášeno kompetentnímu orgánu, který jej vyšetří bez zbytečného odkladu.

59. Vězni obvinění z kázeňského přestupku musí:

- a) být neodkladně informováni, podrobně a v jazyce, kterému rozumí, o povaze obvinění vznesených proti nim,
- b) mít dostatek času i možností pro vypracování své obhajoby,
- c) mít možnost se obhajovat osobně nebo prostřednictvím právní pomoci, pokud je to v zájmu spravedlnosti,
- d) mít možnost vyžadovat přítomnost svědků, vyslechnout je, nebo požadovat, aby byli vyslechnuti jejich jménem,
- e) musí jim být zajištěna bezplatná pomoc tlumočníka, pokud nerozumí nebo nehovoří jazykem používaným při projednávání přestupku.

60.1 Veškeré tresty ukládané po usvědčení z kázeňského přestupku musí být v souladu s národní legislativou.

- 60.2 Tvrdość trestu bude úměrná kázeňskému přestupku.
- 60.3 Jsou zakázány kolektivní a tělesné tresty, potrestání umístěním v neosvětlené cele a všechny další formy nehumánních nebo ponižujících trestů.
- 60.4 Součástí trestu nesmí být naprostý zákaz styků s rodinou.
- 60.5 Trest samovazby může být uložen pouze ve výjimečných případech a na určitou dobu, která musí být co možná nejkratší.
- 60.6 V rámci trestu se nikdy nesmí používat omezovací prostředky.

61. Vězeň, který je usvědčen z kázeňského přestupku, musí mít možnost se odvolat ke kompetentnímu a nezávislému nadřízenému orgánu.

62. Žádný vězeň nesmí vykonávat funkci s disciplinární pravomocí.

Dvojitá potrestání

63. Vězeň nesmí být nikdy potrestán dvakrát za tentýž čin nebo chování.

Použití síly

64.1 Vězeňský personál nesmí vůči vězňům používat sílu s výjimkou sebeobranu nebo v případě pokusů o útěk nebo při projevech aktivního či pasivního fyzického odporu vůči zákonnému pořádku a vždy pouze po vyčerpání všech jiných prostředků.

64.2 Síla může být použita pouze v minimálně nezbytné míře a po co možná nejkratší dobu.

65. Musí být zavedeny podrobné postupy pro použití síly včetně stanovení následujícího:

- a) různé typy síly, která může být použita,
- b) okolnosti, za kterých může být použit určitý typ síly,
- c) pracovníci, kteří jsou oprávněni používat různé typy síly,
- d) stupeň kompetence požadovaný před použitím síly,
- e) zprávy, které je nutno vypracovat po použití síly.

66. Pracovníci, kteří přicházejí do přímého styku s vězni, musí být vyškoleni v metodách, které umožňují minimální užití síly při zvládnutí agresivních vězňů.

67.1 Pracovníci jiných orgánů na ochranu práva se smí účastnit zvládnutí vězňů ve věznicích pouze za mimořádných okolností.

67.2 Mezi vězeňskou správou a každým jiným orgánem na ochranu práva musí být uzavřena formální smlouva, pokud takový vztah není upraven v národní legislativě.

67.3 V takové smlouvě bude stanoveno následující:

- a) okolnosti, za kterých mohou pracovníci jiných orgánů na ochranu práva vstoupit do věznice za účelem zvládnutí konfliktní situace,
- b) rozsah kompetencí, které budou mít jiné orgány na ochranu práva během své přítomnosti ve věznici a jejich vztah k řediteli věznice,
- c) různé typy síly, které mohou používat pracovníci těchto orgánů,
- d) okolnosti, za kterých může být použit určitý typ síly,
- e) úroveň kompetencí požadovaných před použitím síly,
- f) zprávy, které musí být vypracovány po použití síly.

Omezovací prostředky

68.1 Použití řetězů a okovů je zakázáno.

68.2 Pouta na ruce, svěrací kazajky a jiné obdobné tělesně omezující prostředky se nesmí používat s výjimkou následujících okolností:

- a) v nevyhnutelném případě jako preventivní opatření proti útěku během převozu za podmínky, že jsou odstraněny, když je vězeň předveden před soud nebo správní orgán, ledaže by tento orgán rozhodl jinak,
- b) na příkaz ředitele, selžou-li ostatní opatření pro zvládnutí vězně, aby si nemohl sám ublížit nebo nemohl ublížit jiným osobám nebo způsobit vážné škody na majetku; v těchto případech musí ředitel okamžitě informovat lékaře a podat o tom zprávu nadřízenému vězeňskému orgánu.

68.3 Omezovací prostředky nelze použít déle, než je nezbytně nutné.

68.4 Způsob používání omezovacích prostředků musí být stanoven v národní legislativě.

Zbraně

69.1 S výjimkou operativních nouzových stavů nesmí být vězeňský personál ozbrojen v rámci areálu věznice.

69.2 Nošení jiných nezakrytých zbraní včetně obušků osobami, které jsou ve styku s vězni, je v rámci areálu věznice zakázáno s výjimkou případů, kdy jsou při zvládání konkrétní události nezbytné pro zajištění bezpečnosti.

69.3 Pracovníci věznice nesmí být ozbrojeni zbraněmi, pokud nebyli vyškoleni pro jejich použití.

Žádosti a stížnosti

70.1 Vězni, individuálně nebo jako skupina, musí mít dostatek příležitostí pro předkládání žádostí nebo stížností řediteli věznice nebo jinému kompetentnímu orgánu.

70.2 Pokud se jeví jako vhodná mediace, měla by se použít jako první řešení.

70.3 Pokud je žádost zamítnuta nebo stížnost nepřijata, budou důvody vězni sděleny a vězeň musí mít právo se odvolat k nezávislému orgánu.

70.4 Vězni nebudou potrestáni z důvodu předložení žádosti nebo podání stížnosti.

70.5 Kompetentní orgán se musí zabývat písemnými stížnostmi příbuzných vězně, pokud má důvod se domnívat, že došlo k porušení jeho práv.

70.6 Právní zástupce ani organizace zabývající se životními podmínkami vězňů nemůže podat stížnost jménem vězně, pokud s tím tento vězeň nesouhlasí.

70.7 Vězni mají nárok na právní poradenství týkající se stížností a odvolacích postupů a na právní pomoc, pokud je to v zájmu spravedlnosti.

Pátá část

Vedení věznice a personál

Práce ve věznici jako veřejná služba

71. Věznice musí být řízeny orgány státní správy nezávisle na vojenských a policejních orgánech a orgánech činných v trestním řízení.

72.1 Věznice musí být řízeny se zřetelem k etickému kodexu uznávajícímu závazek zacházet se všemi vězni humánně a s respektem pro důstojnost, která je vlastní každému člověku.

72.2 Pracovníci věznice musí dávat jasně najevo svou znalost účelu vězeňství. Vedení věznice musí vést pracovníky v jejich úsilí o co možná nejlepší dosažení tohoto účelu.

72.3 Povinnosti personálu obsahují více než pouhý výkon dozorčí činnosti a musí přihlížet k potřebě umožnit opětné začlenění vězňů do společnosti po vykonání trestu odnětí svobody prostřednictvím programů pozitivní péče a pomoci.

72.4 Vězeňský personál musí pracovat na vysoké profesionální i osobní úrovni.

73. Jednou z největších priorit vězeňské správy musí být dodržování pravidel týkajících se vězeňského personálu.

74. Zvláštní pozornost je nutno věnovat řízení vztahů mezi dozorci a vězni v jejich péči.

75. Personál se musí vždy chovat a vykonávat své povinnosti tak, aby ovlivnil vězně svým dobrým příkladem a aby si získal jejich respekt.

Výběr vězeňského personálu

76. Vězeňský personál bude pečlivě vybírán a řádně zaškolen na průběžné bázi hned po přijetí, bude odměňován jako odborný personál a bude mít postavení, které si získá respekt v civilní společnosti.

77. Při výběru nových pracovníků musí klást vězeňská správa velký důraz na požadavek jejich bezúhonnosti, lidskosti, profesionální způsobilosti i vhodnosti jejich osobnosti pro složitou práci, kterou budou muset vykonávat.

78. Pracovníci mají být zpravidla zaměstnáváni na plný úvazek jako profesionální vězeňský personál s právním statutem státních úředníků a mají tak mít zabezpečeny veškeré jistoty, pracovní a sociální, jejichž požívání pak závisí pouze na jejich korektním chování, efektivitě práce, na jejich tělesných a mentálních schopnostech a na přiměřeném stupni vzdělání.

79.1 Odměna za práci má být dostatečná, aby přitahovala do této služby a zabezpečovala udržení schopných a vhodných pracovníků.

79.2 Je třeba stanovit různé výhody a upravit podmínky služby s ohledem na náročný charakter jejich práce, jakožto orgánu na ochranu práva.

80. Kdykoli bude nutné přijmout pracovníky na částečný úvazek, musí se na ně vztahovat výše uvedená kritéria v odpovídajícím rozsahu.

Výcvik vězeňských pracovníků

81.1 Před nastoupením do služby musí personál projít výcvikem týkajícím se jejich obecných a konkrétních povinností a musí absolvovat teoretické i praktické zkoušky.

81.2 Vedení věznice zajistí, že si v průběhu své pracovní kariéry budou všichni zaměstnanci udržovat a zdokonalovat své znalosti a profesionální způsobilost účastí v kurzech při zaměstnání a že jejich profesní rozvoj bude zajišťován ve vhodných časových intervalech.

81.3 Personál, který pracuje se specifickými skupinami vězňů, jako jsou například cizí státní příslušníci, ženy, mladiství nebo duševně nemocní vězni apod., musí absolvovat speciální školení zaměřené na jejich specializovanou práci.

81.4 Školení všech pracovníků musí obsahovat i vzdělávání v oblasti mezinárodních a regionálních dokumentů a norem týkajících se lidských práv, zejména Evropské úmluvy o lidských právech a Evropské úmluvy o zamezení mučení a nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestání, včetně používání Evropských vězeňských pravidel.

Řízení věznic

82. Personál musí být vybírán a jmenován do služby na základě rovnosti, bez diskriminace z důvodů, jako jsou například pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické či jiné přesvědčení, národnostní či sociální původ, spojení s národnostní menšinou, narození, majetkové či jiné postavení.

83. Vězeňská správa musí zavést systém organizace a řízení, který:

- a) zajistí řízení věznic na permanentně vysoké úrovni, jež bude odpovídat mezinárodním a regionálním dokumentům o lidských právech,
- b) umožní dobrou komunikaci mezi věznicemi a mezi různými kategoriemi personálu v jednotlivých věznicích a vhodnou koordinaci všech oddělení uvnitř i vně věznic, která zajišťují služby pro vězně, zejména s přihlédnutím k péči o vězně a jejich opětovnému začlenění do společnosti.

84.1 Každá věznice musí mít ředitele, který bude mít odpovídající kvalifikaci pro tuto funkci vyplývající z jeho charakteru, administrativních schopností, odpovídajícího profesního výcviku a zkušeností.

84.2 Ředitelé věznic budou pracovat na plný úvazek a veškerý svůj čas budou věnovat svým oficiálním povinnostem.

84.3 Vězeňská správa zajistí, aby byla každá věznice permanentně řízena ředitelem, jeho náměstkem nebo jiným pověřeným představitelem.

84.4 Pokud ředitel odpovídá za více věznic, v každém z těchto vězení musí vždy pracovat jeho pověřený zástupce.

85. Muži a ženy musí mít ve vězeňském personálu rovnoměrné zastoupení.

86. Vedení věznic musí vytvořit takové podmínky, aby probíhaly konzultace

s pracovníky věznice týkající se obecných záležitostí a zejména záležitostí týkajících se jejich pracovních podmínek.

87.1 Je nutno přijmout opatření, jejichž cílem bude motivovat co možná nejlepší komunikaci mezi vedením věznice, ostatními pracovníky, externími organizacemi a vězni.

87.2 Ředitel, vedení věznice a většina ostatních pracovníků vězeňského ústavu musí hovořit jazykem většiny umístěných vězňů nebo jazykem, kterému většina vězňů rozumí.

88. Pokud existují soukromě spravované věznice, musí se na ně vztahovat veškerá Evropská vězeňská pravidla.

Odborný personál

89.1 V rámci možností je třeba zařadit mezi vězeňské pracovníky dostatečný počet odborníků, jakými jsou psychiatři, psychologové, sociální pracovníci, učitelé, mistři odborného výcviku, učitelé tělesné výchovy a sportovní instruktoři.

89.2 V rámci možností je třeba motivovat vhodné pracovníky na částečný úvazek a dobrovolníky, aby přispívali k činnostem vykonávaným s vězni.

Informovanost veřejnosti

90.1 Vězeňská správa musí průběžně informovat veřejnost o účelu vězeňství a o práci vykonávané vězeňským personálem, aby u veřejnosti přispěla k lepšímu pochopení role, kterou mají věznice ve společnosti.

90.2 Vězeňská správa by měla motivovat občany, aby v případě potřeby přispívali svou dobrovolnou prací k činnostem ve věznicích.

Výzkum a hodnocení

91. Vězeňská správa musí podporovat programy na provádění výzkumné a hodnotící činnosti týkající se účelu vězeňství, jeho role v demokratické společnosti a míry, v jaké naplňuje tento svůj účel.

Šestá část

Inspekce a kontroly

Státní inspekce

92. Ve věznicích musí být pravidelně prováděny inspekce ze strany státních orgánů za účelem zjištění, zda jsou řízeny v souladu s požadavky zakotvenými v národní a mezinárodní legislativě a také s ustanoveními těchto pravidel.

Nezávislé kontroly

93.1 Podmínky uvěznění a zacházení s vězni musí být kontrolovány nezávislým orgánem nebo orgány, jejichž zjištění musí být zveřejňována.

93.2 Tento nezávislý kontrolní orgán nebo orgány musí být motivovány, aby spolupracovaly s mezinárodními organizacemi, které jsou ze zákona oprávněny k návštěvám věznic.

Sedmá část

Neodsouzení vězni

Postavení neodsouzených vězňů

94.1 Pro účely těchto pravidel se pod pojmem neodsouzený vězeň rozumí vězeň, jehož výkon vazby byl nařízen soudním orgánem před soudním procesem, usvědčením nebo uložením trestu.

94.2 Některé státy se mohou rozhodnout, že za neodsouzené vězně budou považovat ty vězně, kteří byli usvědčeni a kterým byl uložen výkon trestu, avšak o jejichž odvolání dosud nebylo pravomocně rozhodnuto.

Přístup k neodsouzeným vězňům

95.1 Režim uplatňovaný u neodsouzených vězňů nesmí být ovlivněn možností, že mohou být v budoucnu usvědčeni z trestného činu.

95.2 Účelem pravidel v této části je poskytnout další ochranu neodsouzeným vězňům.

95.3 Při jednání s neodsouzenými vězni se musí vězeňská správa řídit pravidly, která se vztahují na všechny vězně a musí umožnit neodsouzeným vězňům, aby se účastnili různých činností stanovených v těchto pravidlech.

Ubytování

96. Pokud je to možné, musí mít neodsouzení vězni možnost ubytování v samostatných celách s výjimkou případů, kdy by jim společné ubytování s jinými neodsouzenými vězni mohlo být ku prospěchu nebo v případech, kdy soud konkrétně nařídil, jakým způsobem by měl být ubytován konkrétní neodsouzený vězeň.

Oděv

97.1 Neodsouzeným vězňům musí být dovoleno nosit jejich vlastní oděv, pokud je vhodný pro vězeňské podmínky.

97.2 Neodsouzení vězni, kteří nemají vlastní vhodný oděv, musí být vybaveni ošacením, které nesmí být stejné jako stejnokroje, které nosí odsouzení vězni.

Právní poradenství

98.1 Neodsouzení vězni musí být výslovně poučeni o svém právu na právní poradenství.

98.2 Pro neodsouzené vězně musí být zajištěno veškeré potřebné vybavení, aby mohli vypracovat svou obhajobu a sejít se se svým právním zástupcem.

Styk s vnějším světem

99. S výjimkou případů, kdy v konkrétní věci uložil soudní orgán konkrétní zákaz na určité období, neodsouzení vězni:

- a) musí mít možnost přijímat návštěvy a komunikovat s rodinnými příslušníky a jinými osobami stejným způsobem jako odsouzení vězni,
- b) mohou přijímat další návštěvy a mít další přístup k jiným formám komunikace,
- c) musí mít přístup ke knihám, novinám a jiným zpravodajským médiím.

Práce

100.1 Neodsouzeným vězňům musí být nabídnuta příležitost pracovat, práce se však od nich nesmí vyžadovat.

100.2 Pokud se neodsouzený vězeň rozhodne pracovat, musí se na něj vztahovat veškerá ustanovení pravidla č. 26, včetně ustanovení o odměně za práci.

Přístup k režimu pro odsouzené vězně

101. Pokud neodsouzený vězeň požádá, aby mu bylo umožněno zařazení do režimu pro odsouzené vězně, vězeňská správa musí této žádosti pokud možno vyhovět.

Osmá část

Cíle režimu pro odsouzené vězně

102.1 Kromě pravidel, která se vztahují na všechny vězně, musí být režim pro odsouzené vězně vytvořen tak, aby jim umožnil vést odpovědný život bez zločinnosti.

102.2 Uvěznění je v důsledku odnětí svobody trestem samo o sobě a režim pro odsouzené vězně tudíž nesmí ještě zhoršovat utrpení, které je dáno samotnou podstatou uvěznění.

Realizace režimu pro odsouzené vězně

103.1 Režim pro odsouzené vězně musí být zahájen co nejdříve po přijetí osoby do věznice se statutem odsouzeného vězně, pokud již nebyl zahájen dříve.

103.2 Co možná nejdříve po příjmu musí být u odsouzených vězňů vypracovány zprávy týkající se jejich osobní situace, plánů výkonu trestu navrhovaných pro každého z nich i strategie přípravy na jejich propuštění.

103.3 Odsouzení vězni budou motivováni k tomu, aby se podíleli na vypracování svých individuálních plánů pro výkon trestu.

103.4 Pokud je to možné, musí tyto plány zahrnovat následující:

- a) práci,
- b) vzdělávání,
- c) další činnosti,
- d) přípravu na propuštění.

103.5 Součástí režimu pro odsouzené vězně mohou být také sociální práce, lékařská a psychologická péče.

103.6 Nedílnou součástí celkového režimu pro odsouzené vězně musí být i systém propustek z vězení.

103.7 Pokud s tím vězeň souhlasí, může být zařazen do programu restorativní justice a odčinění svých trestných činů.

103.8 Je nutno věnovat zvláštní pozornost zajištění vhodných plánů pro výkon trestu a režimů pro doživotně odsouzené a jiné vězně s dlouhodobými tresty.

Organizační aspekty umístování odsouzených vězňů

104.1 Pokud je to možné a se zřetelem na požadavky pravidla č. 17, je nutno použít samostatné věznice nebo samostatná oddělení ve věznici pro řízení různých programů pro konkrétní kategorie vězňů.

104.2 Musí být zavedeny postupy pro vytvoření a pravidelné hodnocení individuálních plánů výkonu trestu pro vězně a po projednání příslušných zpráv, je nutno zajistit komplexní konzultace mezi příslušným personálem a vězni.

104.3 Takové zprávy budou vždy obsahovat i zprávy pracovníků, kteří mají bezprostředně na starosti konkrétního vězně.

Práce vykonávaná odsouzenými vězni

105.1 Program systematické práce musí přispívat k plnění cílů režimu pro odsouzené vězně.

105.2 Od odsouzených vězňů, kteří ještě nedosáhli běžného důchodového věku, se může požadovat práce, za předpokladu jejich tělesné i duševní způsobilosti, o které rozhodne lékař.

105.3 Pokud se od odsouzených vězňů požaduje práce, musí podmínky takové práce odpovídat normám i kontrolním mechanismům, které se uplatňují ve svobodné společnosti.

105.4 Pokud se odsouzení vězni účastní v pracovní době vzdělávacích nebo jiných programů v rámci svého naplánovaného režimu, získají finanční odměnu stejně jako kdyby vykonávali práci.

105.5 Část výdělku odsouzených vězňů nebo úspory z výdělku mohou být použity pro účely odškodnění, pokud to nařídí soud a pokud s tím daný vězeň souhlasí.

Vzdělávání odsouzených vězňů

106.1 Hlavní součástí režimu pro odsouzené vězně bude představovat program systematického vzdělávání, včetně odborného výcviku, s cílem zdokonalovat celkovou úroveň vzdělání vězňů i jejich vyhlídky na vedení zodpovědného života bez zločinnosti.

106.2 Všichni odsouzení vězni musí být motivováni k účasti na programech vzdělávání a odborného výcviku.

106.3 Vzdělávací programy pro odsouzené vězně musí být speciálně upraveny podle předpokládané délky jejich pobytu ve vězení.

Propouštění odsouzených vězňů

107.1 Odsouzeným vězňům musí být v předstihu zajišťována pomoc před propuštěním zaváděním postupů a speciálních programů, jež jim umožní přechod ze života ve vězení do občansky bezúhonného života ve společnosti.

107.2 Pro vězně s delšími tresty je vhodné vytvořit podmínky pro jejich postupnou přípravu na návrat do života ve společnosti.

107.3 K tomuto cíli mají sloužit zejména předpropouštěcí režimy organizované ve vězeňském ústavu, popřípadě formou podmíněného propuštění spojeného s nějakou formou kontroly kombinované s účinnou sociální podporou.

107.4 Vězeňská správa musí úzce spolupracovat se sociálními službami a zařízeními, která pomáhají všem propuštěným vězňům najít místo ve společnosti, zejména ve vztahu k rodinnému životu a zaměstnání.

107.5 Odpovědným zástupcům orgánů státní péče musí být umožněn přístup do vězeňského ústavu a k vězňům, aby se mohli podílet na přípravě vězňů na propuštění a na procesu jejich sociální reintegrace.

Devátá část

Aktualizace pravidel

108. Evropská vězeňská pravidla musí být pravidelně aktualizována.

EVROPSKÁ VĚZEŇSKÁ PRAVIDLA
Doporuční Rec (2006) 2
Výboru ministrů členským státům Rady Evropy
k Evropským vězeňským pravidlům
Příloha časopisu České vězeňství č. 1/2006

Překlad: MARVEL, s.r.o.
Redakce: PaedDr. Lubomír Bajcura
Grafická úprava: František Prchal
Tisk: Tiskárna VS ČR Praha-Pankrác
Praha 2006

www.vscr.cz
ISSN 1213-9297

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel jazykovou korekturou a je určen pro studijní účely.

**RADA EVROPY
RADA MINISTRŮ**

**Doporučení Rec(2003) 23
Výboru ministrů členským státům
týkající se vedení vězeňských správ
v oblasti dlouhodobých a doživotních trestů**

*(Přijaté Výborem ministrů dne 9. října 2003
na 855. zasedání náměstků ministrů)*

Výbor ministrů, za podmínek článku 15 b Statutu Rady Evropy,

Vzhledem k tomu, že je v zájmu členských států Rady Evropy stanovit obecné zásady týkající se provádění výkonu trestu odnětí svobody, aby se posílila mezinárodní spolupráce v této oblasti;

Vzhledem k tomu, že provádění výkonu trestu odnětí svobody vyžaduje zvláštní vyváženost mezi účelem trestu odnětí svobody a zajištěním bezpečnosti a dobrý řád a kázeň ve věznicích na jedné straně, a poskytování slušných životních podmínek odsouzeným, aktivní režim a konstruktivní přípravu na propuštění na straně druhé;

Vzhledem k tomu, že s odsouzenými by mělo být zacházeno způsobem přizpůsobeným individuálním okolnostem a souhlasným se zásadami spravedlnosti, rovnosti a slušnosti;

Odvolává se na usnesení o provádění dlouhodobých trestů odnětí svobody přijaté v říjnu 2001 evropskými ministry spravedlnosti během jejich 24. konference v Moskvě;

Vzhledem k tomu, že zrušení trestu smrti v členských státech vede ke zvýšenému používání trestu doživotního odnětí svobody;

Znepokojen růstem počtu trestů odnětí svobody a jejich délky v mnoha zemích, což přispívá k přeplněnosti věznic a může nepříznivě ovlivňovat efektivní a humánní zacházení s odsouzenými;

Maje na paměti, že provádění zásad obsažených v doporučení R (99) 22, týkajícího se přeplněnosti věznic a růstu vězeňské populace, jakož i zabezpečení vězeňských správ odpovídajícími zdroji a personálem, by významným způsobem mohlo omezit problémy vedení týkající se dlouhodobých trestů odnětí svobody a umožnit bezpečnější a lepší podmínky věznění;

Vzhledem k tomu, že právní předpisy a praxe týkající se výkonu trestu odnětí svobody na doživotí a jiných odsouzených k dlouhodobým trestům odnětí svobody by měly být v souladu s požadavky vtělenými do Evropské úmluvy o lidských právech a precedenčního práva orgánů pověřených jejím prováděním;

Maje na paměti význam zásad obsažených v předchozích doporučeních, zejména v:

- Doporučení R (82) 16 o opuštění věznice;
- Doporučení R (82) 17 týkající se vazebních opatření a zacházení s nebezpečnými vězni;
- Doporučení R (84) 12 týkající se vězněných cizinců;
- Doporučení R (87) 3 o Evropských vězeňských pravidlech;
- Doporučení R (87) 20 o společenských reakcích na trestnou činnost mladistvých;
- Doporučení R (89) 12 o vzdělávání ve věznicích;
- Doporučení R (92) 16 o Evropských pravidlech o společenských sankcích a opatřeních;
- Doporučení R (97) 12 o personálu starajícím se o provádění sankcí a opatření;
- Doporučení R (98) 7 týkající se etických a organizačních aspektů zdravotní péče ve věznicích;
- Doporučení R (99) 22 týkající se přeplněnosti věznic a růstu vězeňské populace;
- Doporučení R (2000) 22 o zlepšení provádění Evropských pravidel společenských sankcí a opatření;
- Doporučení R (2003) 22 o podmíněném propuštění,

Doporučuje, aby vlády členských států:

- se při provádění právních předpisů, politik a praktik týkajících se výkonu trestu odnětí svobody na doživotí jiných odsouzených k dlouhodobým trestům odnětí svobody řídily zásadami obsaženými v dodatku k tomuto doporučení;
- zajistily, že toto doporučení a doprovodná zpráva budou pokud možno co nejvíce šířeny.

Dodatek k Doporučení Rec(2003)23

Definice odsouzených k doživotním nebo dlouhodobým trestům odnětí svobody

1. Pro účely tohoto doporučení se odsouzeným k doživotí rozumí osoba odsouzená k doživotnímu trestu odnětí svobody. Dlouhodobě odsouzeným se rozumí osoba odsouzená k trestu odnětí svobody na pět a více let.

Všeobecné cíle

2. Cíle výkonu trestu odnětí svobody odsouzených k doživotí by měly být:

- zajistit, aby věznice pro výkon trestu odnětí svobody těchto odsouzených byly bezpečným místem pro odsouzené i pro personál a osoby, které je navštěvují;
- působit proti škodlivým účinkům výkonu doživotních a dlouhodobých trestů odnětí svobody;
- zvyšovat a zlepšovat možnosti těchto odsouzených podporující úspěšný návrat po propuštění do společnosti jako řádných občanů.

Všeobecné zásady výkonu trestu odnětí svobody odsouzených k doživotí nebo dlouhodobě odsouzeným

3. Je třeba přihlédnout k rozmanitosti osobních charakterů odsouzených k doživotí a dlouhodobě odsouzených a v úvahu je též třeba vzít nutnost individuálního plánování výkonu trestu odnětí svobody (princip individualizace).
4. Život ve věznici by měl být organizován způsobem, který se pokud možno co nejvíc blíží skutečnostem života ve společnosti (princip normalizace).
5. Odsouzeným by měla být poskytnuta příležitost uplatňovat v denním životě ve věznici osobní odpovědnost (princip odpovědnosti).
6. Mělo by se zřetelně rozlišovat mezi riziky, která pro vnější společnost, pro sebe samé a pro personál a osoby, které je navštěvují představují odsouzení k doživotí a jiní dlouhodobě odsouzení (princip bezpečí a bezpečnosti).
7. Výkon trestu odnětí svobody odsouzených k doživotí a jiných dlouhodobě odsouzených by neměl být prováděn odděleně (princip neoddělování).
8. Individuální plánování výkonu trestu odnětí svobody odsouzených k doživotí a jiných dlouhodobě odsouzených by mělo směřovat k progresivnímu postupu vězeňským systémem (princip postupu).

Plánování výkonu trestu odnětí svobody

9. K dosažení všeobecných cílů a souladu s výše zmíněnými principy by měly být vypracovány komplexní plány výkonu trestu odnětí svobody pro každého jedince. Tyto plány by měly být připravovány a vyvíjeny pokud možno s aktivní účastí odsouzených a, zejména během konečné části výkonu trestu, v těsné spolupráci s orgány odpovědnými za dohled po propuštění a jinými příslušnými orgány.
10. Plán výkonu trestu odnětí svobody by měl zahrnovat vyhodnocení potřeb každého odsouzeného a využívá ke stanovení systematického přístupu k:
 - počátečnímu umístění odsouzeného;
 - progresivnímu postupu vězeňským systémem od více omezujících k méně omezujícím podmínkám, přičemž ideální by bylo, kdyby závěrečná fáze výkonu trestu odnětí svobody mohla být vykonávána v otevřeném zařízení nebo, ještě lépe, ve společnosti;
 - účasti na pracovních, vzdělávacích, školicích a jiných aktivitách, které umožňují smysluplné využití doby strávené ve věznici a zvyšují šance na úspěšný návrat do společnosti po propuštění;
 - účasti na programech navržených v oblasti rizik a potřeb s cílem omezit narušené chování ve věznici a opětovné páčání trestné činnosti po propuštění;
 - účasti na volnočasových a jiných aktivitách cílených na odstranění nebo zmenšení škodlivých účinků dlouhodobého pobytu ve věznici;
 - opatřením a podmínkám podporujícím vedení života řádného občana a přizpůsobivosti ve společnosti po podmíněném propuštění.
11. Plán výkonu trestu odnětí svobody by měl být funkční co nejdříve po nástupu do věznice, v pravidelných intervalech vyhodnocován a v případě potřeby přizpůsobován.

Vyhodnocení rizik a potřeb

12. Vězeňská správa by měla provést pečlivé vyhodnocení mající za cíl stanovit, zda odsouzený představuje nějaké nebezpečí vůči sobě a jiným osobám.

Škála hodnocených rizik by měla zahrnovat možnost způsobení újmy své vlastní osobě, jiným odsouzeným, personálu nebo osobám navštěvujícím věznici nebo veřejnosti, a pravděpodobnost útěku nebo spáchání závažného trestného činu během přerušení výkonu trestu odnětí svobody nebo po propuštění.

13. Vyhodnocení potřeb by mělo usilovat o rozpoznání individuálních potřeb a vlastností spojených s trestným činem spáchaným odsouzeným a jeho škodlivým chováním („kriminogenní potřeby“). Kriminogenní potřeby by měly být osloveny v co největším rozsahu z důvodů omezení rizika páčání trestné činnosti a škodlivého chování odsouzených během výkonu trestu odnětí svobody i po propuštění.
14. Úvodní vyhodnocení rizik a potřeb by mělo být provedeno příslušně vyškoleným personálem, nejlépe ve vyhodnocovacím středisku.
15. a. Měly by se používat moderní nástroje hodnocení rizik a potřeb, neboť tato následně slouží jako vodítko pro rozhodnutí činěná v oblasti provádění výkonu doživotního nebo dlouhodobého trestu odnětí svobody.
b. Vzhledem k tomu, že nástroje hodnocení rizik a potřeb sebou vždy nesou určitou marginální chybu, neměly by nikdy představovat jediný zdroj informací procesu rozhodování a měly by být doplněny jinými formami hodnocení.
c. Veškeré nástroje hodnocení rizik a potřeb by měly být samy vyhodnoceny, aby byly známy jejich silné a slabé stránky.
16. Vzhledem k tomu, že nebezpečnost ani kriminogenní potřeby nepředstavují stabilní charakteristiky, mělo by vyhodnocení rizik a potřeb být prováděno opakovaně v určitých intervalech příslušně vyškoleným personálem, který splňuje požadavky plánu výkonu trestu odnětí svobody, nebo pokud je to zapotřebí.
17. Vyhodnocení rizik a potřeb by mělo být vždy ve vztahu k zacházení s riziky a potřebami. Tato hodnocení by tedy měla sloužit jako informace pro volbu příslušné intervence nebo modifikace stávající situace.

Bezpečnost a bezpečí ve věznicích

18. a. Kontrolní mechanismy ve věznici by měly být založeny na dynamické bezpečnosti, to znamená, že rozvíjení pozitivních vztahů mezi personálem a vězni vychází z neústupné důslednosti a slušnosti v kombinaci s porozuměním vůči individuální situaci vězňů a rizikům, která představují.
b. Tam, kde se používá technické vybavení, jako alarmy a uzavřené televizní okruhy, mělo by toto vždy představovat doplněk k metodám dynamické bezpečnosti.
c. Nošení zbraní používaných v rámci zjištění bezpečnosti, včetně střelných zbraní a obušků, by mělo být zakázáno uvnitř věznice osobám, které přicházejí do styku s vězni.
19. a. Režim věznice by měl být organizován způsobem, který umožňuje dostatečně pružně reagovat na požadavky bezpečnosti a bezpečí.
b. Umístění vězně do zvláštní věznice nebo oddělení věznice by mělo vždy vycházet z komplexního vyhodnocení rizik a potřeb a s přihlédnutím k významu, jaký takové přemístění má, a zda kromě snížení představovaného rizika bere v úvahu rovněž potřeby vězně.

c. Obzvláště vysoká rizika a výjimečné okolnosti, včetně požadavků samotných vězňů, si mohou vyžádat určitou formu segregace jednotlivých vězňů. K zabránění takové segregace by mělo být vyvinuto maximální úsilí nebo, pokud je nezbytné ji uplatnit, je nutné omezit její dobu.

20. a. Oddělení se zvýšenou ostrahou by měla být používána pouze jako krajní prostředek a použití by mělo podléhat pravidelnému přezkoumání.

b. Režim zacházení v oddělení se zvýšenou ostrahou by měl rozlišovat mezi vězni, kteří představují mimořádné nebezpečí útěku a vězni, kteří představují nebezpečí pro ostatní vězně a/nebo zaměstnance a návštěvníky věznice.

c. Režim v oddělení se zvýšenou ostrahou by měl přihlížet k chování vězně a k požadavkům bezpečnosti a jeho cílem by měla být uvolněná atmosféra umožňující kontakt mezi vězni, volný pohyb v rámci oddělení a řadu aktivit.

d. Zacházení s nebezpečnými vězni by se mělo řídit principy obsaženými v doporučení R (82) 17, týkajícího se vazebních opatření a zacházení s nebezpečnými vězni.

Působení proti škodlivým účinkům doživotních a jiných dlouhodobých trestů

21. Aby zabránila a omezila škodlivé účinky doživotních a dlouhodobých trestů odnětí svobody, vězeňská správa by měla:

- poskytnout příležitost a umožnit odsouzenému v samém počátku výkonu jeho trestu, a později kdykoli je to nezbytné, seznámit se s vězeňským řádem a jeho právy a povinnostmi;
- v nejvyšší možné míře poskytnout odsouzeným příležitost osobní volby v oblasti denního života ve věznici;
- nabídnout odpovídající materiální podmínky a možnosti tělesné, duševní a citové stimulace;
- rozvíjet příjemné a snadno použitelné vězeňské prostředí, vybavení a dekorace.

22. Zvláštní úsilí by mělo být vynakládáno v oblasti zabránění zhroucení rodinných svazků. Za tímto účelem:

- by odsouzení měli být v nejvyšší možné míře umísťováni v blízkosti místa bydliště jejich rodin nebo blízkých příbuzných;
- by v nejvyšší možné míře a s přihlédnutím k soukromí měla existovat možnost korespondence, telefonních hovorů a návštěv. Pokud tyto ohrožují bezpečnost nebo bezpečí, nebo pokud k tomu opravňuje vyhodnocení rizik, mohou být tyto kontakty doprovázeny odůvodněnými bezpečnostními opatřeními jako monitorování korespondence a prohlídky před a po návštěvách.

23. a. Podporovány by měly být rovněž jiné způsoby kontaktů s vnějším světem jako jsou přístup k tiskovinám, rozhlas a televize a návštěvy externích návštěvníků.

b. Zvláštní úsilí by mělo být vynakládáno v oblasti udělování různých forem možnosti opuštění věznice, pokud je to nezbytné pod dohledem, se zohledněním principů stanovených doporučením R (82) 16 o opuštění věznice.

24. Odsouzení by měli mít přístup k poradenství, pomoci a jiným formám podpory:

- aby dospěli k uvědomění si svého trestného činu, újmy způsobené obětí a smíření s pocity viny;
- aby se snížilo nebezpečí spáchání sebevraždy, zejména bezprostředně po odsouzení;
- aby se snížili škodlivé účinky dlouhodobého výkonu trestu odnětí svobody jako prizonizace, pasivity, snížená sebeúcta a deprese.

Zvláštní kategorie odsouzených k doživotním nebo dlouhodobým trestům odnětí svobody

25. Vězeňské orgány by měly dbát na možnost repatriace odsouzených cizích státních příslušníků, jak to umožňují Evropská úmluva o přemísťování odsouzených nebo dvoustranné dohody mezi příslušnými státy. O těchto možnostech by odsouzení cizí státní příslušníci měli být informováni. Pokud repatriace není možná, měla by se vězeňská správa řídit doporučením R (84) 12 týkající se vězňů cizinců.
26. Úsilí by mělo být vynakládáno na ochranu bezbranných odsouzených před hrozbou a špatným zacházením ze strany jiných odsouzených. Jestliže je nezbytná ochranná separace od ostatních odsouzených, mělo by se zabránit úplné izolaci a poskytnout podpůrné prostředí.
27. Měly by se umožnit včasné aktivity specialistů za účelem stanovení diagnózy u těch odsouzených, kteří vykazují známky duševního narušení a poskytnout jim odpovídající léčbu. V této oblasti by se měly dodržovat směrnice doporučení R (98) 7 týkající se etických a organizačních aspektů zdravotní péče ve věznicích.
28. Odsouzeným vyššího věku by měla být poskytnuta asistence s cílem udržovat jejich dobré tělesné a duševní zdraví. Za tímto účelem by vězeňská správa měla poskytovat:
- přiměřené diagnostické a léčebné služby;
 - příležitosti k práci, rekreaci a jiným aktivitám odpovídajícím tělesným a duševním schopnostem odsouzených;
 - stravu, která zohledňuje jejich dietní potřeby.
29. a. Aby se smrtelně nemocným osobám umožnilo zemřít důstojně, měla by se vzít v úvahu možnost jejich propuštění, aby jim byla umožněna péče a skon mimo věznici. Vězeňská správa by v každém případě měla usilovat o přiměřenou péči a podporu takových odsouzených a jejich rodin.
- b. Těmto odsouzeným by rovněž měla být poskytnuta přiměřená pomoc v požadovaných praktických záležitostech, například při sepsání poslední vůle, pohřebních záležitosti, atd.
- 30.a. Protože mezi odsouzenými k doživotí a dlouhodobě odsouzenými představují ženy malou menšinu, měl by jejich individuální plán výkonu trestu odnětí svobody být pečlivě zvážěn, aby vyhovoval jejich zvláštním potřebám.
- b. V případě žen by mělo být vyvíjeno úsilí s cílem:
- vyvarovat se společenské izolace tím, že budou pokud možná umístěny mezi běžnou ženskou populací;
 - umožnit přístup ke zvláštním službám ženám, které byly vystaveny tělesnému, duševnímu a sexuálnímu zneužití.

c. Matkám odsouzeným k doživotnímu trestu by neměla být odpírána možnost mít u sebe malé dítě z pouhého důvodu jejich trestu. Pokud jsou malé děti se svými matkami, měla by vězeňská správa vytvořit přiměřené podmínky.

31. Zvláštní pozornost a péče by měly být věnovány specifickým problémům těch odsouzených, kteří svůj život nejspíš stráví ve věznici. Zejména jejich plán výkonu trestu odnětí svobody by měl být dostatečně dynamický a umožňovat jim účast na prospěšných a smysluplných aktivitách a odpovídajících programech, včetně zprostředkování a psychologických služeb vytvořených z důvodů vyrovnání se s jejich trestem.

32. a. Mladiství odsouzení k dlouhodobým trestům odnětí svobody by měli být umísťováni zásadně do samostatných věznic nebo oddělení vyhovujících jejich zvláštním potřebám.

b. Režim a plán výkonu trestu odnětí svobody by se měly řídit příslušnými zásadami stanovenými Úmluvou Spojených národů o právech dítěte a doporučením R (87) 20 o společenských reakcích na trestnou činnost mladistvých, přičemž zvláštní pozornost by měla být věnována:

- otázkám poskytování vzdělávání a školení;
- potřebám udržovat úzké kontakty s rodiči a rodinou;
- problematice odpovídající podpory a poradenství v oblasti citového vývoje;
- dostupnosti přiměřených sportovních a volnočasových aktivit;
- pečlivého plánování převedení mladistvých do režimu pro dospělé s přihlédnutím k potřebám osobního rozvoje mladistvých.

Reintegrace odsouzených k doživotním nebo dlouhodobým trestům odnětí svobody do společnosti

33. Aby bylo možné zajistit překonání zvláštních problémů spojených s návratem odsouzených k doživotním nebo dlouhodobým trestům odnětí svobody do společnosti jako řádných občanů, mělo by být jejich propuštění plánováno pečlivě a v předstihu, přičemž by se v úvahu měly brát zejména:

- potřeb zvláštního plánu pro období před a po propuštění, který zohledňuje příslušná zvláštní rizika a potřeby;
- náležité zvážení možnosti propuštění s následným pokračováním jakýchkoli programů zacházení a zprostředkování, kterých se odsouzení zúčastňovali během pobytu ve věznici;
- potřeba dosažení těsné spolupráce mezi vězeňskou správou a orgány odpovědnými za dohled po propuštění a sociálními a zdravotními službami.

34. Institut podmíněného propuštění odsouzených k doživotním nebo dlouhodobým trestům by se měl řídit zásadami stanovenými doporučením R (2003) 22 o podmíněném propuštění.

Odsouzení vrácení zpět do výkonu trestu odnětí svobody

35. Pokud je odsouzený k doživotnímu nebo dlouhodobému trestu z důvodů zrušení platnosti podmíněného propuštění vrácen zpět do věznice, měly by být i nadále dodržovány dříve uvedené principy. Zejména by mělo být provedeno opětovné vyhodnocení rizik a kriminogenních potřeb a následně

použito pro vhodné umístění a následné zacházení s cílem přípravy odsouzeného na případné propuštění a začlenění do společnosti.

Personál

36. Nábor, výběr, výcvik, pracovní podmínky a mobilita personálu pracujícího s odsouzenými k doživotním nebo dlouhodobým trestům odnětí svobody, jakož i jeho odborné vedení, by se měly řídit principy stanovenými doporučením R (97) 12 o personálu starajícím se o provádění sankcí a opatření.
37. a. Protože personál pracující s odsouzenými k doživotním nebo dlouhodobým trestům odnětí svobody je nucen čelit zvláštním potížím, které tito odsouzení představují, mělo by se mu dostat zvláštního výcviku nezbytného pro plnění jeho povinností.
- b. Personál by měl být vycvičen zejména v oblasti plného chápání principu dynamické bezpečnosti, aby mohl její principy využívat v přístupu k otázkám bezpečnosti i při plnění svých povinností.
- c. Vedoucí pracovníci a specialisté by navíc měli být vycvičeni v oblasti vedení, řízení a podporování personálu na nižší úrovni v používání dynamické bezpečnosti.
38. S přihlédnutím ke zvýšenému riziku manipulace personálem ze strany dlouhodobě odsouzených by měly být podporovány zásady rotace a mobility personálu.
39. Měly by být podporovány pravidelná setkání a diskuse mezi různými kategoriemi personálu mající za cíl dosáhnout a udržet vhodnou rovnováhu mezi žádoucím chápáním problémů odsouzených a důsledností kontrolních mechanismů.

Výzkum

40. Výzkum v oblasti důsledků doživotních nebo dlouhodobých trestů odnětí svobody by měl být prováděn se zvláštním přihlédnutím k úloze, kterou hrají faktory potlačující škodlivé účinky a podporují konstruktivní adaptaci na život ve věznicích.
41. Výzkum by měl být prováděn a zveřejňován s cílem přispět programům navrženým ke zvyšování přizpůsobivosti ve společnosti po propuštění.

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel jazykovou korekturou a je určen pro studijní účely.

**RADA EVROPY
VÝBOR MINISTRŮ**

**Doporučení Rec(2003)22
Výboru ministrů členským státům
týkající se podmíněného propuštění**

*(Schváleno Výborem ministrů dne 24. září 2003
na 853. zasedání náměstků ministrů)*

Výbor ministrů, v souladu s ustanovením článku 15.b Statutu Rady Evropy,

vzhledem k tomu, že je v zájmu členských států Rady Evropy vyhlásit společné principy pro výkon trestů odnětí svobody, aby se tak posílila mezinárodní spolupráce na tomto poli;

s uznáním, že podmíněné propuštění je jedním z nejúčinnějších a nejkonstruktivnějších prostředků prevence recidivy a podpory opětovného usazení, který zajišťuje vězni plánované, asistované a pod dohledem probíhající opětovné začlenění do společenství;

s ohledem na to, že tato možnost by měla být využívána způsoby, které budou přizpůsobeny individuálním okolnostem a budou v souladu s principy spravedlnosti a nestrannosti;

s ohledem na to, že finanční náklady na trest odnětí svobody znamenají pro společnost těžké břemeno a že výzkum ukázal, že věznění má často negativní dopady a nezajistí nápravu pachatelů;

vzhledem k tomu, že je proto žádoucí zkrátit co nejvíce délku trestů odnětí svobody a že podmíněné propuštění před vykonáním celého trestu je důležitým prostředkem k tomu;

s uznáním, že opatření typu podmíněného propuštění vyžadují podporu politických vůdců, úředníků správy, soudců, státních zástupců, advokátů a veřejnosti, kteří proto potřebují podrobné vysvětlení důvodů pro úpravu trestů odnětí svobody;

s ohledem na to, že předpisy a praxe v oblasti podmíněného propuštění by měly být v souladu se základními principy demokratických států, které se řídí zákonnými ustanoveními, jejichž hlavním cílem je garantovat lidská práva v souladu s Evropskou úmluvou o lidských právech a judikaturou orgánů pověřených jejím prováděním;

maje na paměti Evropskou úmluvu o dohledu nad podmíněně odsouzenými nebo podmíněně propuštěnými pachateli (ETS č. 51);

s uznáním významu:

- usnesení (65) 1 o odložení výkonu trestu, probaci a jiných alternativách trestu odnětí svobody;
- usnesení (70) 1 o praktické organizaci opatření pro dohled na následnou péči o podmíněně odsouzené nebo podmíněně propuštěné pachatele;
- usnesení (76) 2 o zacházení s dlouhodobě odsouzenými vězni;
- usnesení (76) 10 o některých alternativních trestních opatřeních k trestům odnětí svobody;
- doporučení č. R (82) 16 o možnosti opustit věznici;
- doporučení č. R (87) 3 o Evropských vězeňských pravidlech;
- doporučení č. R (92) 16 o Evropských pravidlech alternativní sankcí a opatření;
- doporučení č. R (92) 17 týkající se sjednocování při rozhodování o trestech;
- doporučení č. R (97) 12 o personálu zajišťujícím sankce a opatření;
- doporučení č. R (99) 22 týkající se přeplněnosti věznic a růstu vězeňské populace;
- doporučení Rec(2000)22 o zlepšení provádění Evropských pravidel alternativních sankcí a opatření,

doporučuje, aby vlády členských států:

1. zavedly ve svém právním řádu institut podmíněného propuštění, pokud ještě toto opatření neumožňuje;
2. se ve svých předpisech, zásadách a praxi v oblasti podmíněného propuštění řídily principy obsaženými v dodatku k tomuto doporučení;
3. zajistily, aby toto doporučení o podmíněném propuštění a jeho vysvětlující memorandum byly co nejvíce rozšířeny.

Dodatek k doporučení Rec(2003)22

I. Definice podmíněného propuštění

1. Pro účely tohoto doporučení se podmíněným propuštěním rozumí předčasné propuštění odsouzených vězňů podle individualizovaných podmínek platných po propuštění. Tato definice nezahrnuje amnestie a milosti.
2. Podmíněné propuštění je alternativním opatřením. Na jeho zavedení do právního řádu a použití v individuálních případech se vztahují Evropská pravidla alternativních sankcí a opatření obsažená v doporučení č. R (92) 16 a v doporučení Rec(2000)22 o zlepšení provádění Evropských pravidel alternativních sankcí a opatření.

II. Všeobecné principy

3. Cílem podmíněného propuštění by měla být pomoc vězňům při přechodu ze života ve vězení do zákonu dbalého způsobu života ve společenství, při platnosti podmínek a dohledu po propuštění, které podpoří tento záměr a přispějí k veřejné bezpečnosti a snížení kriminality ve společenství.
- 4.a. Za účelem omezení škodlivých dopadů trestů odnětí svobody a na podporu opětovného usazení vězňů za podmínek, které usilují o záruku bezpečnosti v okolním společenství, by měl právní řád umožňovat podmíněné propuštění všem odsouzeným vězňům, včetně vězňů odsouzených na doživotí.
- 4.b. Když jsou tresty odnětí svobody tak krátké, že by podmíněné propuštění nebylo možné, bude třeba hledat jiné způsoby, jak dosáhnout těchto cílů.
5. Při zahájení výkonu svého trestu by vězni měli vědět, kdy se stanou způsobilými pro propuštění, tj. po odpykání minimální doby (definované v absolutních hodnotách a/nebo jako poměrná část trestu) a znát kritéria, která budou použita při rozhodování, zda jim bude uděleno propuštění („dobrovolný systém propuštění“), nebo kdy se stanou způsobilými pro propuštění jako nároku vzniklého odpykáním stanovené doby definované v absolutních hodnotách a/nebo jako poměrná část trestu („povinný systém propuštění“).
6. Minimální nebo stanovená doba by neměla být tak dlouhá, aby účelu podmíněného propuštění nemohlo být dosaženo.
7. Je třeba zvážit úspory prostředků, kterých by mohlo být dosaženo uplatňováním povinného systému propuštění v případě trestů, jejichž negativní individualizované posouzení by znamenalo jen malý rozdíl v datu propuštění.
8. Pro snížení rizika recidivy podmíněně propuštěných vězňů by mělo být možné jim ukládat individualizované podmínky, jako např.:
 - zaplacení odškodného nebo poskytnutí náhrady obětem;
 - zahájení léčby proti zneužívání drog nebo alkoholu, nebo uplatnění jiných, nápravu umožňujících podmínek, jasně spojených s pácháním trestné činnosti;

- práce nebo vykonávání nějaké jiné schválené pracovní činnosti, například vzdělávání nebo výcvik k povolání;
- účast v programech osobního rozvoje;
- zákaz pobytu na určitých místech, nebo jejich návštěvy.

9. Podmíněné propuštění by mělo být v zásadě doprovázeno dohledem, zahrnujícím pomoc a kontrolní opatření. Povaha, trvání a intenzita dohledu by měly být přizpůsobeny podle jednotlivých případů. Úpravy by měly být možné i v průběhu období podmíněného propuštění.

10. Podmínky nebo jednotlivá opatření v rámci dohledu by měly být ukládány na dobu, která nebude neúměrná té části trestu zbavení svobody, která už byla vykonána.

11. Podmínky nebo jednotlivá opatření v rámci dohledu by měly platit na dobu neurčitou, jen když to bude zcela nezbytné pro ochranu společnosti a v souladu se zárukami stanovenými pravidlem 5 Evropských pravidel alternativních sankcí a opatření, revidovaných doporučením Rec(2000) 22.

III. Příprava na podmíněné propuštění

12. Příprava na podmíněné propuštění by měla být organizována v úzké spolupráci s příslušným personálem pracujícím ve věznici a s těmi, kteří jsou zapojeni do dohledu po propuštění a měla by být dokončena před uplynutím minimální nebo stanovené doby.

13. Vězeňská služba by měla zajistit, aby se vězni mohli účastnit vhodných programů před propuštěním a podněcovat je k účasti na vzdělávacích a výcvikových kurzech, které je připraví na život ve společnosti. S ohledem na přípravu vězňů na opětovné usazení ve společnosti by měly být v co největší možné míře využívány zvláštní formy výkonu trestů odnětí svobody, jako jsou částečná detence, otevřené režimy a umístění mimo věznici.

14. Příprava na podmíněné propuštění by měla zahrnovat také to, aby vězni měli možnost si zachovat, vytvořit nebo obnovit vazby se svou rodinou a blízkými a upevnit kontakty se službami, organizacemi a dobrovolnými sdruženími, které mohou podmíněně propuštěným vězňům pomáhat přizpůsobit se životu ve společnosti. Za tím účelem by měly být zajištěny různé možnosti opuštění věznice.

15. Mělo by být podporováno včasné zvažování vhodných podmínek platných po propuštění a opatření v rámci dozoru. Možné podmínky, pomoc, která může být poskytována a požadavky na kontrolu a možné důsledky nedodržování by měly být vězňům pečlivě vysvětleny a s nimi projednány.

IV. Udělení podmíněného propuštění

Dobrovolný systém propuštění

16. Minimální doba, po kterou musí vězni vykonávat trest, aby se stali způsobilými pro podmíněné propuštění, by měla být stanovena v souladu s právním řádem.

17. Příslušné orgány by měly zahájit potřebný postup s cílem umožnit přijetí rozhodnutí o podmíněném propuštění, jakmile vězeň vykoná minimální dobu trestu.

18. Kritéria, která musí vězni splnit, aby byli podmíněně propuštěni, by měla být jasná jednoznačná. Měla by být také realistická v tom smyslu, že by měla brát v úvahu osobnost a sociální a ekonomické okolnosti vězňů i dostupnost programů opětovného usazení.

19. Nedostatečné pracovní příležitosti v době propuštění by neměly být důvodem pro odmítnutí nebo odklad podmíněného propuštění. Bude třeba usilovat o hledání jiných forem zaměstnání. Neexistence stálého bydlení by neměla být důvodem pro odmítnutí nebo odklad podmíněného propuštění a v takových případech by mělo být zařízeno dočasné bydlení.

20. Kritéria pro udělení podmíněného propuštění by měla být uplatňována tak, aby byli podmíněně propuštěni všichni vězni, považovaní za splňující minimální úroveň záruk, že se stanou zákonů dbalými občany. Mělo by být na orgánech, prokázat, že vězeň kritéria nesplnil.

21. Jestliže rozhodující orgán rozhodne neudělit podmíněné propuštění, měl by stanovit datum pro nové zvážení věci. V mnoha případech by vězni měli mít možnost o propuštění opět rozhodující orgán požádat, jakmile se jejich situace změnila podstatným způsobem v jejich prospěch.

Povinný systém propuštění

22. Doba, po kterou musí vězni vykonávat trest, aby získali nárok na propuštění, by měla být stanovena zákonem.

23. Propuštění by mělo být možné odložit jen za výjimečných okolností, stanovených zákonem.

24. Rozhodnutí o odkladu propuštění by mělo určit nové datum pro propuštění.

V. Uložení podmínek

25. Při zvažování podmínek, které mají být uloženy a toho, zda bude dohled nezbytný, by měl mít rozhodující orgán k dispozici zprávy, včetně ústních prohlášení, personálu pracujícího s vězni, který zná vězně a jejich osobní situaci. Informace by měli poskytnout také odborní pracovníci zapojení do dohledu po propuštění, nebo jiné osoby, které mají znalosti o sociální situaci vězňů.

26. Rozhodující orgán by se měl ujistit, že vězni rozumí uloženým podmínkám, vědí, jaká pomoc jim může být poskytována a znají požadavky na kontrolu a možné důsledky, když tyto podmínky nesplní.

VI. Realizace podmíněného propuštění

27. Má-li být podmíněné propuštění odloženo, měli by být vězni čekající na propuštění drženi za podmínek, které se co nejvíce přiblíží podmínkám, s nimiž se pravděpodobně setkají ve společenství.

28. Realizace podmíněného propuštění a uplatňování opatření dohledu by měly být věcí prováděcího orgánu, v souladu s pravidly 7, 8 a 11 Evropských pravidel alternativních sankcí a opatření.

29. Realizace by měla být organizována a zajištěna v souladu s pravidly 37 až 75 Evropských pravidel alternativních sankcí a opatření a se základními požadavky na efektivnost, stanovenými v příslušných ustanoveních principů 9 až 13 doporučení Rec(2000)22 o zlepšení provádění Evropských pravidel alternativních sankcí a opatření.

VII. Nedodržení uložených podmínek

30. Méně závažné pochybení při dodržování uložených podmínek by měl řešit prováděcí orgán formou upozornění nebo napomenutí. Každé závažné nedodržení by mělo být ihned ohlášeno orgánu rozhodujícím o případném zrušení. Tento orgán by však měl zvážit, zda by dostatečným trestem mělo být další upozornění, další napomenutí, přísnější podmínky nebo dočasné zrušení.

31. Nedodržení uložených podmínek by mělo být zpravidla řešeno v souladu s pravidlem 85 Evropských pravidel alternativních sankcí a opatření a zbývajícími příslušnými ustanoveními kapitoly X těchto pravidel.

VIII. Procedurální záruky

32. Rozhodnutí o udělení, odkladu nebo zrušení podmíněného propuštění nebo o uložení či změně podmínek a opatření s tím souvisejících, by měly přijímat zákonem ustanovené orgány, v souladu s postupy, na které se vztahují následující záruky:

- a. odsouzené osoby by měly mít právo být osobně vyslyšeny a mít nárok na pomoc podle zákona;
- b. rozhodující orgán by měl pečlivě zvážit všechny aspekty, včetně prohlášení podaných odsouzenými osobami na podporu jejich případu;
- c. odsouzené osoby by měly mít odpovídající přístup ke svému spisu.
- d. rozhodnutí by měla obsahovat vlastní důvody a být sdělována písemně.

33. Odsouzené osoby by měly mít možnost stěžovat si u vyšších nezávislých nebo nestranných, zákonem ustanovených rozhodujících orgánů proti podstatě rozhodnutí i proti nerespektování procedurálních záruk.

34. Stížnosti by mělo být možné podávat také ve věci realizace podmíněného propuštění.

35. Všechny postupy při podávání a vyřizování stížností by měly dodržovat záruky stanovené v pravidlech 13 až 19 Evropských pravidel alternativních sankcí a opatření.

36. Nic v odstavcích 32 až 35 by nemělo být vykládáno jako omezení nebo odchylka od jakýchkoli práv, které může v této souvislosti garantovat Evropská úmluva o lidských právech.

IX. Metody, jak zlepšit rozhodování

37. Mělo by být podporováno použití a další vývoj spolehlivých nástrojů pro hodnocení rizik a potřeb, které by v součinnosti s dalšími metodami pomáhaly při rozhodování.

38. Pro pracovníky rozhodovací sféry by měly být pořádány informační porady a/nebo vzdělávací programy, s účastí odborníků z oboru právních a sociálních věd a všech osob zapojených do opětovného usazení podmíněně propuštěných vězňů.

39. Měla by být přijata opatření k zajištění přiměřeného stupně jednotnosti v rozhodování.

X. Informace a konzultace o podmíněném propuštění

40. Politici, soudní orgány, rozhodující a provádějící orgány, vedoucí osobnosti ve společnosti, sdružení poskytující pomoc obětem a vězňům, ti všichni by měli stejně jako vysokoškolští učitelé a výzkumníci dostávat informace a být konzultováni ve věci fungování institutu podmíněného propuštění a zavádění nových předpisů nebo praktických postupů na tomto poli.

41. Rozhodující orgány by měly dostávat informace o počtu vězňů, jejichž podmíněné propuštění probíhalo úspěšně nebo neúspěšně i o okolnostech úspěšnosti nebo selhání.

42. Měly by být organizovány mediální a jiné kampaně s cílem informovat širokou veřejnost o fungování a novém vývoji při využívání podmíněného propuštění a roli tohoto institutu v systému trestní spravedlnosti. Tyto informace by měly být pohotově k dispozici v případě každého dramatického a publikovaného selhání, ke kterému dojde v době podmíněného propuštění vězně. Protože takové události přitahují pozornost médií, bude třeba přitom také zdůrazňovat pozitivní účinky podmíněného propuštění.

XI. Výzkum a statistiky

43. S ohledem na získání více poznatků o vhodnosti stávajících systémů podmíněného propuštění a jejich dalším vývoji by mělo být prováděno jejich hodnocení a měly by být shromažďovány statistické údaje poskytující informace o fungování těchto systémů a jejich účinnosti, co do dosažení základních cílů podmíněného propuštění.

44. Kromě výše doporučeného hodnocení by měl být podporován výzkum fungování systémů podmíněného propuštění. Takový výzkum by měl postihovat názory, postoje a představy soudních a rozhodujících orgánů, provádějících orgánů, obětí, členů veřejnosti a vězňů o dočasném propuštění. K dalším aspektům, které by měly být zkoumány, patří to, zda je podmíněné propuštění nákladově efektivní, zda přináší snížení recidivy, jaký podíl podmíněně propuštěných vězňů se uspokojivě přizpůsobí životu ve společenství a jaký dopad by mohl mít rozvoj systému podmíněného propuštění na ukládání sankcí a opatření a na výkon trestu. Předmětem výzkumného bádání by rovněž mohla být povaha programů přípravy na propuštění.

45. Měly by být vedeny statistické údaje o věcech, jako je počet podmíněně propuštěných vězňů v poměru k počtu způsobilých, délka trestů a předmětných trestných činů, podíl doby výkonu trestu před podmíněným propuštěním, počet zrušení, podíl opakovaně odsouzených a minulost a sociálně demografické prostředí podmíněně propuštěných vězňů.

INSTITUT PRO KRIMINOLOGII A SOCIÁLNÍ PREVENCI

**ZDOKONALOVÁNÍ IMPLEMENTACE
EVROPSKÝCH PRAVIDEL
O ALTERNATIVNÍCH TRESTECH
A OPATŘENÍCH**

**Doporučení (2000)22 vydané Výborem ministrů Rady Evropy 29. listopadu 2000
a zpráva**

Překlad: I.T.C. Jan Žižka

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel jazykovou korekturou
a je určen pro studijní účely.

Neprodejné

Praha 2003

Francouzské vydání:

Amélioration de la mise en œuvre des Règles européennes sur les sanctions et mesures appliquées dans la communauté (Rec(2000)22 et rapport)
ISBN 92-871-4605-5

Přeloženo z anglického originálu Improving the Implementation of the European Rules on Community Sanction and Measures (Rec(2000)22 and report)

Vydavatelství Rady Evropy
F-67075 Strasbourg Cedex

ISBN 92-871-4606-3
© Rada Evropy, duben 2002

1. Doporučení Rec(2000)22 přijaté Výborem ministrů Rady Evropy dne 29. listopadu 2000 připravil Výbor odborníků na implementaci Evropských pravidel o alternativních trestech a opatřeních (PC-ER), který byl ustanoven pod záštitou Evropského výboru na řešení problematiky trestné činnosti (*European Committee on Crime Problems CDPC*).

2. Tato publikace obsahuje text Doporučení Rec(2000)22 a zprávu k tomuto Doporučení.

ISBN 80-7338-015-3

© Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Doporučení Rec(2000)22	
Výboru ministrů členským státům o zdokonalování implementace Evropských pravidel o alternativních trestech a opatřeních.....	4
Přílohy 1 a 2 k Doporučení Rec(2000)22.....	5
Příloha 1	5
Příloha 2	5
Zpráva.....	9
I. Obecné domněnky	9
II. Konečné výsledky – Struktura zprávy.....	10
Příloha - Doporučení č. R(92)16 Výboru ministrů členským státům o Evropských pravidlech o alternativních trestech a opatřeních	43

Doporučení Rec(2000)22

Výboru ministrů členským státům o zdokonalování implementace Evropských pravidel o alternativních trestech a opatřeních

(Přijaté Výborem ministrů dne 29. listopadu 2000 na 731. jednání zástupců ministrů)

V souladu s článkem 15.b Vyhlášky Rady Evropy Výbor ministrů

zdůrazňuje pokračující význam vytváření, ukládání a zavádění alternativních trestů a opatření založených na zásadách obsažených v Doporučení č. R(92) 16 o Evropských pravidlech o alternativních trestech a opatřeních;

zohlednil výsledky průzkumu Evropského výboru při řešení problematiky trestné činnosti do implementace Evropských pravidel, a obzvláště problémy, kterým čelí členské státy;

uznal nutnost novely Pravidla 5 Evropských pravidel na základě výsledků průzkumu a vytváření praxe v dohledu nad pachateli;

si je vědom postupného vytváření nových možností účinnějšího a širšího využití alternativních trestů a opatření;

uznal, že důležitý vývoj a měnící se praxe v oblasti alternativních trestů a opatření, a problémy, na které upozornily členské státy, vyžadují další vysvětlení a interpretace několika ustanovení obsažených v Evropských pravidlech;

zdůrazňuje, že hledání východiska v alternativních trestech a opatřeních, a jejich implementace by vždy měly být provázeny respektováním základních právních záruk obsažených v Evropské konvenci o lidských právech (*European Convention on Human Rights*) a zásad stanovených v Evropských pravidlech;

uznává význam Doporučení č. R(92)17 týkajícího se důslednosti v udělování trestů, č. R(97)12, o personálu zabývajícím se implementací trestů a opatření, č. R(99)19 o zprostředkování v trestních záležitostech a č. R(99)22 týkajícího se přeplnění věznic a růstu vězeňské populace pro toto Doporučení;

a doporučuje vládám členských států, aby se:

- ve své legislativě a praxi týkající se délky trvání alternativních trestů a opatření řídily revidovaným zněním Pravidla 5 Doporučení č. R(92)16 o Evropských pravidlech o alternativních trestech a opatřeních, obsaženém v příloze I tohoto doporučení;
- při revizi legislativy, metodiky a praxe ve vztahu k vytváření, ukládání a implementaci alternativních trestů a opatření s cílem efektivnějšího využití alternativních trestů a opatření řídily zásadami stanovenými v příloze II tohoto doporučení;
- aby zajistily co nejširší rozšíření doporučení a zprávy o dosažení účinnějšího využívání alternativních trestů a opatření, které vypracoval Evropský výbor na řešení problematiky trestné činnosti, a věnovaly zvláštní pozornost doplňkovým výkladům a vysvětlením určitých Evropských pravidel, uvedeným v článku 129-168 výše zmíněné zprávy.

Přílohy 1 a 2 k Doporučení Rec(2000)22

Příloha 1

Dodatek k Pravidlu 5 Evropských pravidel o alternativních trestech a opatřeních

Zpravidla by žádný alternativní trest nebo opatření nemělo mít neurčitou délku trvání.

Vyjímečně může být alternativní trest nebo opatření s neurčitou délkou trvání uložen pachatelům, kteří z důvodu spáchání závažného předchozího nebo současného trestného činu spolu se specifickou osobní charakteristikou evidentně představují závažné ohrožení života, zdraví nebo bezpečnosti ve společnosti. Je třeba, aby orgán nezávislý na exekutivě a oprávněný ze zákona zavedl legislativní opatření k pravidelné revizi uložení takového trestu nebo opatření s neurčitou délkou trvání.

Délku alternativního trestu nebo opatření stanoví orgán oprávněný toto rozhodnutí učinit v rámci kompetencí a v souladu s podmínkami stanovenými zákonem.

Příloha 2

Doprovodné zásady k dosažení širšího a účinnějšího využívání alternativních trestů a opatření

Legislativa

1. Je třeba zavést opatření k dostatečnému počtu vhodně rozličných alternativních trestů a opatření, např.:

- alternativy vazby ve fázi přípravného řízení jako např. požadavek, aby se podezřelý pachatel zdržoval na stanovené adrese, nebo aby na něho dohlížel a asistoval mu úřad určený soudním orgánem;
- probace jako nezávislý trest uložený bez prohlášení trestu odnětí svobody;
- odložení výkonu trestu odnětí svobody s uloženými podmínkami;
- veřejně prospěšné práce (tj. neplacená práce pro obec);
- odškodnění oběti / náhrada / zprostředkování mezi obětí a pachatelem;
- pravidla k léčbě pro pachatele obviněné ze zneužití drog nebo alkoholu, a pro osoby, které trpí duševní poruchou související s jejich trestním chováním;
- intenzivní dohled pro příslušné kategorie pachatelů;
- omezení svobody pohybu prostřednictvím např. pravidla k domácí vazbě nebo elektronického monitorování uloženého v souladu s Pravidlem 23 a 55 Evropských pravidel;
- podmíněčné propuštění z vězení a následný dohled po propuštění.

2. Za účelem častějšího využití trestů a opatření nespojených s odnětím svobody (*non-custodial sanctions and measures*) a při vytváření nových zákonů by měl zákonodárský orgán zvážit navržení trestů a opatření nespojených s odnětím svobody namísto uvěznění jako referenční trest u některých trestných činů.

3. Zvláštní pozornost by měla být věnována přezkoumání a omezení formálních opatření, která brání využití alternativních trestů a opatření u nebezpečných pachatelů a recidivistů.

4. Měla by být učiněna opatření ke zkušebnímu zavádění alternativních trestů a opatření.

5. Veškeré provedené pokusy by měly být vykonány v duchu Evropských pravidel, a pečlivě monitorovány a hodnoceny. Je třeba, aby experimentování bylo v souladu s etickými standardy mezinárodní společnosti.

Praxe v ukládání trestů

6. Pokud to ústavní zásady a právní tradice dovolují, měly by být stanoveny základy pro ukládání trestů, a průběžně revidovány zákonodárným nebo jiným kompetentním orgánem, s přihlédnutím mj. k omezení uplatnění trestu odnětí svobody, rozšíření využití alternativních trestů a opatření a stanovení odškodnění oběti.

7. Soudní orgány by měly být zainteresovány v procesu navržení a přehodnocení metodiky využívání alternativních trestů a opatření, a měly by být informovány o výsledcích za účelem zajištění obecného pochopení těchto trestů v rámci soudní komunity.

8. Zvláštní pozornost by měla být věnována definování polehčujících faktorů, jež by umožnily soudním orgánům nepoužít trest odnětí svobody a místo toho uložit alternativní trest nebo opatření.

Základní požadavky účinné implementace alternativních trestů a opatření

9. Mělo by dojít k zavedení adekvátních orgánů na implementaci alternativních trestů a opatření, jimž by byly poskytnuty dostatečné prostředky a jež by byly vytvořeny dle potřeby za účelem zajištění důvěry soudních orgánů ve smysluplnost alternativních trestů a opatření, zajištění bezpečnosti občanů a dosažení zlepšené osobní a sociální situace pachatelů.

10. Má-li dojít k naplnění účelů alternativních trestů a opatření, měly by implementační orgány disponovat vysoce kvalitním personálem, který je nabírán, školen a využíván v souladu se zásadami stanovenými v Doporučení č.R(97)12 o personálu zabývajícím se implementací trestů a opatření.

11. Práce implementačních orgánů by měla být založena na explicitním metodickém prohlášení popisujícím funkci, účel a základní hodnoty těchto orgánů. Toto prohlášení by mělo zahrnovat otázky typu povinnosti a práva pachatelů, účinné provádění zásahů a programů na obnovení situace pachatelů, oprávněné zájmy oběti, organizační zodpovědnost za bezpečnost občanů, a spolupráce s personálem věznic, příslušnými orgány a organizacemi, a zástupci veřejnosti.

12. Metodické prohlášení by mělo být doplněno o plány a praktiky orgánu navrženými za účelem rozšíření povědomí o různých organizacích a osobách zabývajících se implementací

alternativních trestů a opatření, které pojednávají o významu směřování ke společným cílům a sdílení vzájemného pochopení pracovních metod.

13. Opětovná pozornost by měla být věnována vytváření legislativních opatření pro pravidelnou kontrolu a nezávislé přezkoumání práce implementačních orgánů ze strany zkušených osob tak, jak to vyžadují Evropská pravidla.

Zlepšení důvěryhodnosti alternativních trestů a opatření (u soudních orgánů, doplňujících orgánů, široké veřejnosti a politiků)

14. Je třeba zajistit co nejširší rozšíření Doporučení č. R(92)16 o Evropských pravidlech o alternativních trestech a opatřeních v příslušném jazyce.

15. Politici a správní činitelé a široká veřejnost by měli dostávat pravidelné informace o ekonomických a sociálních výhodách vyplývajících z omezeného využívání trestů odnětí svobody a naopak rostoucího využívání alternativních trestů a opatření. Měla by být vytvořena oficiální politika vztahů s veřejností týkající se místních médií. Informace by měly zdůrazňovat skutečnost, že alternativní tresty a opatření mohou zahrnovat účinný dohled a kontrolu pachatelů.

16. Soudní orgány a zaměstnanci implementačních orgánů by měli vytvořit komunikační kanály napomáhající pravidelné diskusi o praktických aspektech doporučování a zavádění alternativních trestů a opatření.

17. Jelikož důležitým cílem alternativních trestů a opatření je reintegrace do společnosti, měly by implementační orgány aktivně spolupracovat se zástupci místní veřejnosti např. tím, že zaangažují zástupce veřejnosti do výkonu dohledu nad pachatelem nebo, že se tito zástupci veřejnosti budou podílet na místních programech prevence kriminality.

18. Za účelem získání podpory veřejnosti, by zavedení nových alternativních trestů a opatření do legislativy a praxe měly doprovázet různé PR kampaně.

Vytvoření účinných programů a zásahů

19. Je třeba vytvořit kritéria účinnosti tak, aby bylo možné z různých pohledů zhodnotit náklady a výhody související s programy a zásahy a dosáhnout tak maximální kvality jejich výsledků. Rovněž je třeba pro realizaci programů a zásahů zřídit normy a ukazatele výkonu.

20. Programy a zásahy je třeba sestavovat v souladu se znalostmi odvozenými z relevantních výzkumů a měl by je provádět školený personál.

21. Programy a zásahy s cílem reintegrace pachatele by měly být založeny na různých metodách. Při navrhování programů a zásahů v kontextu s alternativními tresty a opatřeními je třeba zvláštní pozornost věnovat pravděpodobnému dopadu na pachatele, obzvláště s ohledem na:

základní schopnosti (např. základní gramotnost a znalost základních početních úkonů, obecné řešení problémů, nakládání s osobními a rodinnými vztahy, pro-sociální chování);
situaci z pohledu vzdělání a zaměstnání;
možnou závislost na drogách, alkoholu, lécích a

přizpůsobení orientované na společnost.

22. Umístění pachatelů do specifických programů a zásahů by měla doprovázet explicitní kritéria, jako např. jejich schopnost reagovat na zásah, jejich domnělá nebezpečnost pro veřejnost a/nebo pro personál zodpovědný za program či zásah, a osobní nebo sociální faktory související s pravděpodobností opětovného spáchání trestného činu. K těmto účelům by měly být vytvořeny spolehlivé hodnotící nástroje umožňující správné přidělení do příslušných programů.

23. Zvláštní pozornost je třeba věnovat vytváření programů a zásahů pro pachatele, kteří se opětovně dopustili závažného trestného činu, nebo je velká pravděpodobnost, že k tomu dojde. S ohledem na nedávné výsledky výzkumů by měly tyto programy a zásahy obzvláště používat metody kognitivního chování, tj. naučit pachatele přemýšlet o důsledcích jejich trestního chování, zvýšit jejich povědomí o sobě samém a jejich sebekontrolu, rozpoznávat a vyhýbat se situacím, které předcházejí trestné činnosti, a poskytovat příležitosti ke cvičení pro-sociálního chování.

Výzkum v oblasti alternativních trestů a opatření

24. Do výzkumu by měly být investovány adekvátní prostředky s cílem sledování průběhu a hodnocení výsledků programů a zásahů, kterých se využívá při zavádění alternativních trestů a opatření.

25. Cílem výzkumu by mělo být určení jak faktorů, které vedou pachatele k upuštění od páchaní trestné činnosti, tak i těch, které v tomto směru selžou.

26. Výzkum v oblasti účinku alternativních trestů a opatření by se neměl omezovat na prosté zaznamenávání obvinění po vypršení lhůty dohledu (*post-supervision convictions*), nýbrž by měl používat citlivější kritéria. Takový výzkum by měl zkoumat např. frekvenci a závažnost opětovného páchaní trestné činnosti spolu s osobními a sociálními ukazateli přizpůsobení se ve společnosti, a názory pachatelů na zavádění alternativních trestů a opatření.

27. Výzkum by měl v co největší míře umožnit srovnání účinnosti různých programů.

28. Je třeba vytvořit statistiku, která bude rutinně popisovat míru využití a výsledky alternativních trestů a opatření.

29. Je třeba průběžně zpracovávat kvantitativní a kvalitativní hodnocení množství případů v souvislosti s různými úkoly prováděnými během zavádění alternativních trestů a opatření, a dosáhnout tak vysoké úrovně výkonnosti, zaměstnanecké morálky a duševního zdraví personálu.

Zpráva

I. Obecné domněnky

1. Referenční podmínky

1. Na svém 46. plenárním zasedání (2.-6. června 1997) rozhodl Evropský výbor na řešení problematiky trestné činnosti, že by výbor složený z odborníků měl provést důkladnou kontrolu uplatňování Doporučení č. R(92)16. Toto doporučení obsahuje Evropská pravidla o alternativních trestech a opatřeních. Cílem kontroly bylo zjistit úlohu, kterou alternativní tresty a opatření hrají v systémech trestů členských států. Výbor odborníků měl obzvláště řešit následující otázky:

stávající zavádění alternativních trestů a opatření spolu s jejich formami a legislativním kontextem jejich využití;

stupeň sbližování mezi implementací a Evropskými pravidly;

způsoby podpory využívání alternativních trestů a opatření coby lidského a konstruktivního způsobu zacházení s určitými kategoriemi pachatelů a trestných činů. V této souvislosti měla být věnována pozornost členským státům Rady Evropy, které by mohly požadovat doplňující rady této záležitosti.

2. Výsledkem práce výboru by byla hodnotící zpráva a praktická příručka prostřednictvím popisu programů, které se ukázaly jako účinné. Předpokládalo se, že by tato zpráva pomohla státním zástupcům i probačním službám najít příslušné způsoby, jak podpořit využívání alternativních trestů a opatření. Avšak s tím, jak se práce výboru vyvíjela, zdálo se důležité předložit navíc doporučení a zprávu týkající se přezkoumání jednoho z Pravidel, které řídí zásady jejich praktického uplatnění, a některá vysvětlení a interpretace s cílem lepšího pochopení tohoto Pravidla.

3. Referenční podmínky vyžadovaly, aby práce výboru byla dokončena do prosince 1999. Tento termín byl následně prodloužen do června 2000.

2. Složení výboru odborníků

4. Výbor byl složen z odborníků z Belgie, Chorvatska, Dánska, Francie, Německa, Islandu, Itálie, Litvy, Malty, Moldavska, Portugalska, Rumunska, „bývalé jugoslávské republiky Makedonie“, Ukrajiny a Spojeného království. Byli jmenováni dva vědečtí odborníci, pan Peter van der Laan (Nizozemí) a pan Karl-Ludwig Kunz (Švýcarsko), aby asistovali výboru. Z účinnosti od čtvrtého jednání výboru byl jmenován třetí vědecký odborník pan Norman Bishop (Švédsko). Zástupci z Kanady a Stálé evropské konference o probaci a postpenitenciární péči (*Permanent European Conference on Probation and Aftercare*) se účastnili jednání výboru jako pozorovatelé. Předsedou výboru byl zvolen pan Graham Smith (Spojené království).

3. Metody práce

5. Úvodní diskuse byla zaměřena na otázky definice trestů a opatření, k nimž se vztahují Evropská pravidla.¹ Poté byl všem vládám členských států zaslán dotazník o implementaci Evropských pravidel o alternativních trestech a opatřeních. Odpovědi spolu se zprávami vypracovanými předsedou a vědeckými pracovníky tvořily ústřední složku rokování výboru.

6. Byly shromážděny odpovědi z dvaceti čtyř států, což je míra 60%.² Vzhledem k důležitosti tématu se dala očekávat vyšší míra získání odpovědí. Jelikož však státy, které poskytly odpovědi tvoří přiměřený reprezentativní průřez členských států Rady Evropy, jejich odpovědi v dotazníku umožňují zhodnocení metod, postupů a problémů souvisejících s používáním alternativních trestů a opatření v různých částech Evropy.

7. Cílem shrnutí odpovědí nebylo předložit vyčerpávající seznam všech států, které mají (nebo nemají) zvláštní metody nebo praktiky týkající se alternativních trestů. Seznamy států jsou uvedeny v poznámkách pod čarou, kde se taková informace zdá být užitečnou. Poznámky pod čarou jsou často uvedeny slovy „mezi nimi“, neboť nebylo vždy možné ujistit se, zda daný stát používá nebo nepoužívá konkrétní metody nebo praktiky. Ilustrativní příklady států jsou zmíněny v textu.

II. Konečné výsledky – Struktura zprávy

8. Výsledkem práce výboru bylo Doporučení o zdokonalení implementace Evropských pravidel o alternativních trestech a opatřeních, obsahující revizi Pravidla 5 Evropských pravidel (Příloha I) a doprovodné zásady pro dosažení účinnějšího využití alternativních trestů a opatření (Příloha II). Výbor rovněž vypracoval návrh zprávy o dosažení účinnějšího využití alternativních trestů a opatření obsahující:

komentář k úvodu doporučení;

komentář k Příloze I doporučení (revize Pravidla 5 Evropských pravidel);

popis problémů souvisejících se zaváděním a vytvářením alternativních trestů a opatření;

komentář k Příloze II doporučení, který nastiňuje doprovodné zásady pro dosažení účinnějšího využití alternativních trestů a opatření se zvláštním důrazem na:

různé alternativní tresty a opatření v členských státech;
příklady vytvoření praxe v jejich implementaci;

některé další interpretace a vysvětlení Evropských pravidel s cílem zabránit určitým nedorozuměním;

důvody obnoveného důrazu na Evropská pravidla pojednávající o postupech řešení stížností;

¹ Tato základní otázka je podrobně probrána v kapitole 5 „Další interpretace a vysvětlení určitých Evropských pravidel o alternativních trestech a opatřeních“, viz „Oblast uplatnění Pravidla“, odstavce 130 až 132.

² Belgie, Chorvatsko, Kypr, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Německo, Island, Irsko, Itálie, Malta, Moldavsko, Litva, Nizozemí, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, „bývalá jugoslávská republika Makedonie“ a Spojené království (Anglie a Wales).

Znění Doporučení č. R(92)16 je přiloženo ke zprávě.

Výsledky práce výboru tvoří základ a osnovu zprávy, která následuje.

1. Komentář k úvodu doporučení

9. Během osmi let, které uplynuly od přijetí Doporučení č. R(92)16 o Evropských pravidlech o alternativních trestech a opatřeních, se objevilo mnoho faktorů, které potvrdily a ještě zvýšily význam těchto trestů a opatření coby nezbytné součásti systémů trestů v jednotlivých státech. Pokračující pozoruhodný vývoj v dohledu nad pachateli ve společnosti značně zvýšil možnosti účinného zacházení s těmito osobami. K tomuto vývoji došlo v době, kdy se vlády z důvodu rozpočtových omezení často snažily nespolehat se v takové míře na tresty odnětí svobody a především snížit vysoké náklady, které tyto tresty provázejí.

10. Doporučení č. R(92)16 stanoví doplňující požadavek, a to že vytváření a využívání alternativních trestů a opatření musí jít ruku v ruce se zárukou, že nedojde k ohrožení nebo omezení základních lidských práv pachatelů. Je proto zcela namístě v úvodu zdůraznit význam vytváření, ukládání a implementace alternativních trestů a opatření založených na zásadách obsažených v Doporučení č. R(92)16. Míra sbližování mezi praktikami jednotlivých členských států a Evropskými pravidly byla jednou z otázek, které měly být projednány v souvislosti s prací na tomto doporučení. Lze však okamžitě konstatovat, že až na určité výjimky popsané dále v této zprávě, se projevovala velká míra sbližování mezi legislativními ustanoveními o alternativních trestech a opatřeních a Evropskými pravidly. Problémy, jimž státy čelily při implementaci Evropských pravidel, jsou probrány dále v této zprávě.

11. I přes obecně uspokojivá legislativní opatření o základních právech mohou v průběhu implementace alternativních trestů a opatření vyvstat určité problémy a rozpory. Nevyhnutelně dochází k tomu, že je někdy třeba klást otázky nebo zkoumat soukromější aspekty života pachatelů, čímž dochází k odporu a přesvědčení o narušování důležitých zásad týkajících se respektu a soukromí. Například komunity, v nichž pachatelé žijí nebo vykonávají obecně prospěšné práce někdy projevují negativní přístup k pachatelům. Je tudíž obtížné ochránit pachatele před urážkami, narušováním soukromí nebo nepatřičnou zvědavostí, a může dojít k tomu, že implementace trestu je převedena do jiné oblasti. Pachatelé – cizinci často neovládají jazyk státu, ve kterém se nacházejí, což je překážkou uložení a implementace alternativních trestů a opatření. Konkrétně neznalost jazyka ze strany pachatelů – cizinců často předem vylučuje uplatnění tzv. „výchovných trestů (*learning sanctions*)“, tj. alternativních trestů založených na výchovných programech, které souvisejí s trestním nebo disfunkčním chováním. Někde se za překážku nestranné implementace alternativních trestů a opatření považuje též nezaměstnanost a bezdomovství.

12. V úvodu je odkazováno na další výsledky průzkumu implementace Evropských pravidel, a to na problémy implementace, kterým čelí členské státy a konstruktivní vývoj v zaváděcích praktikách, které se časem objevují. Z větší části jsou pravidla přijatá v Doporučení č. R(92)16 relevantní i vůči těmto novým možnostem. Ale celá řada otázek, které uvedly vlády členských států v souvislosti s praktikami vývoje, vyžaduje další vysvětlení a výklady Evropských pravidel, která jsou uvedena v pozdější kapitole této zprávy.

13. Pouze v jednom ohledu se zdá nezbytné modifikovat jednu ze zásad obsažených v Evropských pravidlech. Zákaz alternativních trestů a opatření na dobu neurčitou

(*indeterminate community sanctions and measures*) obsažený v Pravidle 5 se vzhledem k současnému vývoji zdá být příliš nezvratný (*absolute*). V příloze I tohoto doporučení je proto uveden pozměňovací návrh Pravidla 5, jež je podrobněji vysvětlen v další kapitole této zprávy.

14. Předposlední odstavec úvodu zdůrazňuje, že základním ohledem musí být vždy respektování právních klauzulí obsažených v Evropské konvenci o lidských právech (*European Convention on Human Rights*), z nichž jsou odvozena Evropská pravidla o alternativních trestech a opatřeních. Zopakování této zásady je obzvláště důležité tam, kde jsou v procesu neustálého vývoje nové metody, jež jsou často založeny na nových a vyvíjejících se technologiích.

15. Evropská pravidla a toto doporučení nelze oddělovat od řady jiných důležitých doporučení v oblasti trestní politiky a praxe. Vytváření a ukládání alternativních trestů a opatření je třeba uvažovat ve světle zásad stanovených v Doporučení č. R(92)17 o zásadovosti při ukládání trestů. O zajištění a optimálním využití odborně kvalifikovaného personálu pro implementaci trestů pojednává Doporučení č. R(97)12. Doporučení č. R(99)19 pojednává o zprostředkování jako novém přístupu k řešení konfliktu mezi pachatelem a obětí. A opatření k omezení trestů odnětí svobody a prevence problémů souvisejících s přeplněním věznic jsou předmětem Doporučení č. R(99)22.

16. Úvod je zakončen třemi specifickými doporučeními pro členské státy:

aby se jejich legislativa a praxe řídila zkorigovaným zněním Pravidla 5 obsaženém v Příloze I;

aby se jejich legislativa, metodika a praxe týkající se alternativních trestů a opatření s cílem účinnějšího využívání těchto trestů řídila zásadami stanovenými v Příloze II;

aby zajistily co nejširší rozšíření tohoto doporučení a připojené zprávy o dosažení účinnějšího uplatňování Evropských pravidel o alternativních trestech a opatřeních.

2. Revize Pravidla 5 Evropských pravidel o alternativních trestech a opatřeních (Příloha I Doporučení)

17. Pravidlo 5 ve své původní formě stanoví, že žádný trest nebo opatření nesmí mít neurčitou dobu trvání. Tento zákaz byl učiněn proto, že koncept neurčitosti byl v rozporu s principem přiměřenosti, a tedy spravedlnosti.

18. Výsledky průzkumu však ukázaly, že přinejmenším čtyři členské státy vyjádřily nutnost využívání dohledu s neurčitou délkou trvání u pachatelů v komunitě.¹ Okolnosti, za nichž došlo k vytvoření této praxe se obecně vztahují k pachatelům, kteří z důvodu nějakého osobního rysu, jako např. závažné duševní poruchy nebo psychopatie spolu se závažným předchozím nebo současným trestným činem, představují očividné závažné a neustálé ohrožení života, zdraví nebo bezpečnosti v komunitě. (Obvykle ohrožení komunity souvisí se závažnými násilnými nebo sexuálními trestnými činy, ale nutně se na ně neomezuje. Například pachatel, který má sklon k páčání trestného činu žhářství, vyžaduje dohled s neurčitou délkou trvání.) V těchto státech bylo vytvořeno legislativní opatření pro dohled

¹ Dánsko, Anglie a Wales, Německo a Norsko.

v komunitě (*supervision in the community*) – často po propuštění z vězení nebo psychiatrického ústavu – který by přinejmenším teoreticky mohl být na doživotí, ale v praxi by mohl být i kratší nebo přerušovaný.

19. Tuto formu dohledu ospravedlňuje nutnost adekvátního zajištění bezpečnosti občanů, a je lepší než možná alternativa, jíž je delší (možná s neurčitou délkou trvání) doba odnětí svobody. Využití trestu nebo opatření s neurčitou délkou trvání však vznáší důležitou otázku týkající se lidských práv, která již byla důvodem několika rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (*European Court of Human Rights*), týkajících se analogických situací.

20. Všechny tyto případy se týkaly vězňů, jejichž tresty odnětí svobody na dlouhou dobu nebyly založeny na odvetné přiměřenosti, ale na nějakém rysu dotyčného (např. duševní porucha, pravděpodobná recidivita nebo nebezpečnost), který ospravedlňoval uplatnění rozsáhlé kontroly státu nad jeho životem. Evropský soud pro lidská práva se domníval, že pachatelé mají právo na pravidelné přezkoumání podstaty svého zadržení nebo vrácení zpět do vězení po podmíněčném propuštění, a to ze strany nezávislého orgánu s působností soudu.² Přezkoumání ospravedlňuje skutečnost, že nelze předpokládat, že nějaký rys pachatele, který je důvodem nejvyšší kontroly, bude neomezeně trvat. Podobnou otázku vyvolává využití alternativních trestů a opatření s neurčitou délkou za okolností popsaných níže.

21. Je zřejmé, že existují důležité argumenty pro to, aby alternativní tresty a opatření měly neurčitou délku trvání, pokud se jedná o dohled nad duševně narušenými a potenciálně nebezpečnými pachateli. Revize Pravidla 5 je tudíž oprávněná. Ale s ohledem na aspekt lidských práv celé záležitosti, Pravidlo 5 stanoví, že alternativní tresty a opatření by za normálních okolností neměly mít neurčitou délku trvání. Výjimečně může být uplatnění alternativních trestů a opatření s neurčitou délkou povoleno u kategorie pachatelů popsaných ve zkorigovaném pravidle. A práva pachatele by měl chránit orgán nezávislý na exekutivě a oprávněný ze zákona přezkoumávat rozhodnutí k uložení dohledu s neurčitou délkou trvání nebo aktivaci odloženého dohledu s neurčitou délkou trvání. Tento orgán by měl též pravidelně přezkoumávat nutnost pokračování v dohledu s neurčitou délkou trvání a být oprávněn nařídít jeho ukončení v případech, kdy je tento postup opodstatněn.

3. Problémy spojené se zaváděním a vytvářením alternativních trestů a opatření

22. Průzkum poskytl informace o hlavních překážkách při zavádění a vytváření alternativních trestů a opatření v rámci celoplošného systému trestů. Byly rozlišeny tři problémové oblasti:

legislativní problémy a překážky,
metody odsuzování,
provozní a praktické problémy.

23. Povaha problémů se přirozeně stát od státu lišila. Mezi nimi se však objevovaly obecná atmosféra veřejného mínění vyžadující přísnější tresty a rozpočtová omezení vlád.

² V případě *X. versus Spojené království* (1982) soud rozhodl, že duševně narušení pachatelé mají v souladu se Zákonem o duševním zdraví (*Mental Health Act*) právo na pravidelné přezkoumání ze strany nezávislého orgánu, který je oprávněn nařídít jejich propuštění v případě, že již nejsou označeni jako narušení nebo nepředstavují ohrožení pro komunitu. V případech *Weeks versus Spojené království* (1987) a *Thynne, Wilson a Gunnell versus Spojené království* (1990) soud zjistil, že vězni, kteří byli na základně diskrečního práva odsouzeni na doživotí na základě jejich potenciální nebezpečnosti, mají právo na pravidelné přezkoumání ospravedlnění svého zadržení ze strany orgánu s působností soudu. Toto pravidlo se týkalo jak doby uvěznění tak navrácení pachatele zpět do vězení po podmíněčném propuštění.

V některých státech, obzvláště tam, kde ještě nedošlo k většímu rozvoji alternativních trestů a opatření, je pohled na tyto tresty spíše skeptický. Naproti tomu v zemích, kde dochází ke stále širšímu využívání alternativních trestů a opatření, je zřejmá podpora těchto trestů a opatření ze strany široké veřejnosti i politická podpora.

24. Legislativní problémy jsou v zásadě dvojího druhu. První z nich se týká států, které ještě nezačaly s renovací zastaralého legislativního orgánu ve prospěch moderního, který by umožňoval využívání alternativních trestů a opatření, nebo jsou v počátečních fázích tohoto procesu. Tomuto problému očividně čelí některé ze států, které měly dříve prosovětskou legislativu. Trestní a trestně procesní řád musí být obvykle zcela přepracován. Navíc je třeba vytvořit legislativu k úpravě pravomocí, povinností a statutu implementačních orgánů a stanovit způsoby účinného nastartování této pomocné složky.

25. Dále se jedná o státy, které před nějakou dobou pozměnily legislativu i praxi s cílem využití alternativních trestů a opatření, ale ve světle zkušeností a dalšího vývoje nyní vidí nutnost dalších reforem. Tyto reformy se soustředí na změny v hmotném nebo procesním právu s cílem zintenzivnění a rozšíření uplatňování alternativních trestů a opatření. Reformy tohoto typu probíhají v Belgii, Dánsku, Anglii a Walesu, Finsku, Německu, Itálii, Portugalsku¹, Nizozemí a Švýcarsku. Předpokládané reformy zahrnují rozšíření kvalifikačních kritérií a rozsahu využití alternativních trestů a opatření. Dochází ke změnám v legislativě směrem k využívání alternativních trestů a opatření u trestných činů, které byly dříve trestány odnětím svobody. Dalším stěžejním bodem je technologický rozvoj a zahrnuje využití elektronického monitorování jako nezávislého trestu nebo opatření, nebo uplatňovaného spolu se stávajícími či novými tresty.

26. Problémy v praxi odsuzování byly hlášeny z celé řady států, kde soudci a státní zástupci nebyli vždy uplatňování alternativních trestů a opatření nakloněni. Tresty ani způsoby jejich implementace se soudům nezdály důvěryhodné. Kolem tohoto jevu se může vytvořit bludný kruh. Poněvadž jsou tyto tresty málo důvěryhodné, využívá se jich jen zřídka. Poněvadž se jich využívá zřídka, má implementační orgán potíže se získáváním prostředků na jejich implementaci. Poněvadž je málo prostředků na implementaci, nejsou tyto tresty účinně zavedeny. Poněvadž nejsou účinně zavedeny, netěší se tyto tresty u soudů velké důvěry. A tak dále, a tak dále.

27. Rovněž byly hlášeny problémy provozní a praktické. Za prvé se jedná o problém s nakládáním zvýšeného počtu pachatelů. Za druhé s řešením problémů, které tito pachatelé představují, např. duševní poruchy, zneužití drog a alkoholu. A konečně se jedná o problémy související s nedostatkem vhodného personálu, resp. nábořem a školením vhodných uchazečů. Všechny tyto problémy ještě zhoršuje nedostatek potřebných finančních prostředků.

28. Ve většině států, které odpověděly na dotazník, je předpokladem pro přijetí vhodného uchazeče občanství daného státu, kladná osobní charakteristika a někdy akademické vzdělání – obvykle v oblasti práva, méně často v oblasti sociální práce nebo psychologie. Studium, které připravuje uchazeče na odbornou práci dohledu mohou doplňovat další vhodná školení. Ta mohou mít formu interních školících kurzů v délce několika dnů až tří týdnů. Potíže, kterým čelí některé státy ilustruje situace v České republice, kde v době zpracování dotazníku mělo akademické vzdělání pouze dvanáct z téměř devadesáti pracovníků. Z převážné části dohled vykonávali soudní úředníci, jejichž praxe spočívala hlavně v administrativě.

¹ Legislativní problémy byly v Portugalsku zřetelnější během 80. a na začátku 90. let. Od té doby je větší pozornost soustředěna na praktické problémy.

V Estonsku a Lotyšsku jsou dohlížejší úřady (*supervising offices*) zvláštní odnoží policie, a prošly pouze obecným školením, které podstupují pracovníci policie. Naproti tomu probační orgány v Anglii a Walesu mají vysoce kvalifikovaný odborný personál. Charakter kvalifikace se v poslední době změnil, neboť se objevily univerzitní kurzy zakončené titulem ve studiu probace (to platí např. pro Maltu).

29. Ekonomika většiny členských států předpokládá další období finančních omezení. Nezaměstnanost je závažným problémem v celé Evropě. V některých státech je tak velice obtížné najít vhodnou práci pro pachatele odsouzené k výkonu obecně prospěšných prací. A v zemích, které značně využívají stávajících sociálních služeb k pomoci pachatelům dochází k tomu, že rozpočtové škrty často způsobují, že zodpovědné orgány v první řadě pomáhají spíše občanům, kteří nespáchali trestný čin.

30. Další problém se objevil až nedávno a ještě stále v relativně malém počtu států. Jedná se o neznalost metod, které mohou pozitivně ovlivnit pachatele, aby upustili od kriminálního způsobu života a změnili své chování ve smyslu dodržování zákonů. V minulosti byly vzneseny podstatné požadavky na účinnost různých druhů nakládání s pachateli. Následný průzkum často prokázal, že tyto požadavky nelze ospravedlnit. I při prokázání slibných výsledků, nebylo většinou možné tyto výsledky zopakovat. Převažující ideologií tohoto období se stalo motto „nic nefunguje“. Avšak v posledních letech a zejména v důsledku kanadského výzkumu se objevil optimističtější názor s tím, jak došlo ke zveřejnění výsledků meta-analýz¹. Tyto meta-analýzy vedly k rozvoji psychosociálních zásahů a zásahů prostřednictvím využití metod kognitivního chování se značně zdokonalenými možnostmi pachatelů přizpůsobit se ve společnosti.

4. Základní zásady dosažení účinnějšího využívání alternativních trestů a opatření (Příloha II Doporučení)

31. Základní zásady byly odvozeny z odpovědí obdržených v rámci průzkumu o praktikách jednotlivých států, zvláštních zpráv, které předložil předseda a vědečtí odborníci, a z analýz výboru a navržených řešení problémů a obtíží. Základní zásady jsou uvedeny v doporučení pod celou řadu různých nadpisů. Tyto nadpisy jsou v níže uvedeném komentáři zachovány.

a. Legislativa

32. Zásada 1 týkající se legislativy se zasazuje o vydání ustanovení týkajícího se vhodného počtu alternativních trestů a opatření. Příklady těchto trestů a opatření jsou dány. Tyto příklady byly čerpány z praxe různých členských států.¹ Následující komentář je podrobněji popisuje a popisuje rovněž charakter jejich uplatnění.

33. *Alternativy vazby ve fázi přípravného řízení* jsou předmětem dřívějších iniciativ Rady Evropy s cílem omezení využívání uvalení do vazby. Rozhodnutí (65)11 bylo prvním z nástrojů těchto iniciativ poskytujících poučení v této záležitosti. Toto poučení bylo aktualizováno v Doporučení č. R(80)11 o vazbě během čekání na proces (*custody pending trial*), ve kterém jsou navrženy alternativy uvalení do vazby.

¹ Meta-analýza je podrobněji popsána v odstavcích 102 až 106.

¹ Komplexní statistika využívání alternativních trestů a opatření je obsažena v Výroční trestní statistika rady Evropy (*Annual Penal Statistics of the Council of Europe*), Oblast II, „Alternativní tresty a opatření (*Community Sanctions and Measures (CSM)*), nařízené v roce 1997“, dokument PC-CP (2000)13.

34. V rozsahu Evropských pravidel jsou obsažena opatření ve fázi přípravného řízení (*pre-trial measures*), což je explicitně stanoveno v glosáři k Pravidlům. Velmi důležitá jsou opatření ve fázi přípravného řízení, která se snaží vyhnout se uplatnění uvalení do vazby, neboť v mnoha státech je velký počet vězňů zadržených v očekávání procesu (*prisoners detained pending trial*). Jednou z těchto alternativ je uplatnění dohledu se zajištěním, že se podezřelý dostaví k soudnímu řízení aniž spáchá další trestný čin. Další možností je ustavení probačního pracovníka nebo jiné vhodné osoby jako kontaktní/asistenční osoby. A ještě jinou možností je využití útulků pro podezřelé bez domova. Se souhlasem obviněného se implementační orgán může pokusit motivovat osoby závislé na alkoholu nebo drogách, aby se podrobili léčení. Ochota podrobit se léčení může být následně soudním orgánem považována za polehčující okolnost a vést k povolení alternativního trestu namísto trestu odnětí svobody. Veškerá tato opatření by měla být v souladu s příslušnými ustanoveními obsaženými v Pravidlech.

35. Z výsledků průzkumů v jednotlivých státech by se mohlo zdát, že opatření ve fázi přípravného řízení, která se vyhýbají uvalení vazby, nejsou v legislativě ustanovena ani ve větší míře používána v praxi. V Anglii a Walesu se však probační služba podílí na shromažďování informací a navrhuje státním zástupcům a soudům opatření s cílem vyhnout se nutnosti uvalení do vazby. Zvýšené využívání alternativ uvalení vazby nevedlo ke zvýšenému počtu pachatelů, kteří se nedostaví k soudu, nebo trestných činů spáchaných osobami, které čekají na soudní řízení.

36. Z toho důvodu je možné domnívat se, že by bylo možné více využívat alternativních trestů a opatření jako alternativ k uložení vazby. Tento předpoklad vyžaduje intenzivnější součinnost soudních a implementačních orgánů tak, aby soudním orgánům byly poskytnuty relevantní informace, a aby implementační orgány mohly vykonávat asistenci pod dohledem.

37. *Probace* je samostatný trest, který ukládá rozhodovací orgán bez vyhlášení trestu odnětí svobody. Probační dohled (*probation supervision*) je uplatňován s cílem zajistit dodržování uložených podmínek a poskytování podpory a pomoci pachateli. Porušení podmínek nebo opětné spáchání trestného činu může vést ke zrušení probačního příkazu a uložení jiného trestu. Probace, tak jak je zde definována, je jedním z nejstarších alternativních trestů a opatření a byla zavedena ve Spojených státech, Anglii a Walesu na začátku 20. století. Ve formě, v jaké je popsána v této zprávě, ji v současné době lze najít v poměrně malém počtu států.¹ V mnoha kontinentálních státech však funguje protějšek probace – *odložení uložení trestu odnětí svobody s uloženými podmínkami* (*suspension of the enforcement of a sentence of imprisonment with imposed conditions*), které je popsáno níže.

38. V Irsku existují dva přístupy k využití dohledu u závažných pachatelů. Pokud má soud pochybnosti o tom, zda je pachatel schopen setrvat v účasti na programu dohledu, může rozsudek odložit na pozdější termín a v mezidobí nařídit dohled ze strany probačního pracovníka. Předtím než soud vynese konečný rozsudek, může si vyžádat další zprávy o reakci pachatele na toto opatření. Opatření vzniklo ze soudní praxe a není formálně předepsáno legislativou. Podobného přístupu se využívá v případě, kdy je pachatel obviněn z držení a poskytování kontrolovaných drog. Soud může bez uložení trestu probace nařídit pachateli uzavření závazku, který obsahuje různé podmínky jako např. dohled ze strany probačního pracovníka a podrobení se programu na léčbu drogové závislosti.

¹ Mezi ně patří Belgie, Česká republika, Dánsko, Irsko, Švédsko, „bývalá jugoslávská republika Makedonie“ a Spojené království Velké Británie: Anglie a Wales.

39. *Odložení uložení trestu odnětí svobody s uloženými podmínkami (suspension of the enforcement of a sentence of imprisonment with imposed consitions)* lze najít v mnoha státech.² V některých z těchto států tento trest existuje jako kontinentální protějšek anglo-americké probace, jak je popsána v předchozích odstavcích. V jiných státech existuje tento trest souběžně s probací nebo jako zvláštní forma probace. Délka trestu odnětí svobody, která umožňuje odložení výkonu trestu se značně různí. V Německu je odložení možné u trestů v délce do dvou let v souladu s podmínkami, které se vztahují k délce trestu. Ve Švédsku je délka trestu, která umožňuje rozhodnutí o intenzivním dohledu v komunitě jako alternativě k trestu odnětí svobody tři měsíce. Odpověď z Itálie popisuje způsob výkon trestu nazývaný „domácí vazba“ (*home detention*), který lze uplatnit tehdy, nepřevyšuje-li délka trestu tři roky. Uplatňuje se u osob se zvláštními problémy souvisejícími s výkonem trestu odnětí svobody – např. u těhotných žen, kojících matek, matek s malými dětmi, osob se závažnými zdravotními problémy, u starých a postižených lidí. Cílem je humanizace výkonu trestu spíše než rehabilitace. Navíc legislativa přijatá v roce 1998 stanoví ve vhodných případech na žádost pachatele odložení výkonu trestu odnětí svobody v délce do tří let. Rozhodnutí vykonává soud provádějící dohled.

40. Ve většině států rozhoduje soudní orgán o trestu a ukládá pachateli podmínky. V některých státech, zejména v Dánsku, Finsku, na Islandě a ve Švédsku, však rozhodovací orgán, který je zároveň správním orgánem¹ může rozhodnout, že ve vhodných případech a za určitých podmínek bude výkon trestu odnětí svobody probíhat v komunitě. Výkon trestu může zahrnovat obecně prospěšné práce, podrobení se léčbě nebo intenzivnímu dohledu. Tato otázka je podrobněji projednána v odstavcích 133 až 140. Ve Švédsku probíhá experiment v oblasti intenzivního dohledu a elektronického monitorování jako alternativy k trestu odnětí svobody. Legislativa umožňuje, aby byl uložený trest odnětí svobody správním rozhodnutím vězeňských orgánů a probační služby přeměněn na v podstatě odložený trest podmíněný dodržováním zvláštních podmínek, kterými se řídí intenzivní dozor v komunitě.

41. Spolu s odložením výkonu trestu odnětí svobody může rozhodovací orgán uložit podmínky jako např. bydlení na určitém místě, zapsání do výchovných kurzů nebo kurzů odborné přípravy, účast v léčebných programech souvisejících se zneužitím omamných látek, a docházení do psychologické poradny. Mezi zákazy patří zdržení se kontaktu s určitými lidmi nebo navštěvování určitých míst, drogová a alkoholní abstinence, a zákaz provozování hazardních her.

42. *Obecně prospěšné práce (community service)* v některých státech fungují už přinejmenším pětadvacet let. Pachatel je odsouzen k výkonu neplacené práce ve prospěch komunity. Počet hodin obecně prospěšných prací, který lze nařídit, se různí. Minimální počet hodin v Belgii a Finsku je 20. Česká republika disponuje rozpětím od 50 do 400 hodin. V Anglii a Walesu lze nařídit 40 až 240 hodin obecně prospěšných prací, což je obecný standard ve většině států. Trest obecně prospěšných prací doslova ve všech státech musí být splněn do jednoho roku od jeho uložení. Obecně prospěšné práce jsou převážně náhradou bezprostředního trestu odnětí svobody. V některých státech proto musí soudy uvést, jaký by býval trest odnětí svobody, kdyby nedošlo k rozhodnutí o alternativním trestu obecně prospěšných prací. V mnoha státech tento trest existuje jako samostatný trest. V Německu a na Islandě se používá jako alternativa k odnětí svobody při nezaplacení pokuty. Ve Švédsku je

² Včetně Belgie, Chorvatska, České republiky, Dánska, Finska, Islandu, Itálie, Lotyšska, Malty, Nizozemí, Norska, Polska, Portugalska, Rumunska, Španělska, Švédska, Švýcarska a „bývalé jugoslávské republiky Makedonie“.

¹ Definice „rozhodovacího orgánu“ viz glosář k Evropským Pravidlům o alternativních trestech a opatřeních.

tento trest zvláštní formou probace. I v případech, kdy je obtížnější z důvodu vysoké nezaměstnanosti zprostředkovat výkon obecně prospěšných prací, bylo zjištěno, že často existují možnosti poskytování služeb obci, která by obvykle nevyužila placeného zaměstnání.

43. Organizaci obecně prospěšných prací tradičně vykonávají probační nebo jiné implementační služby. Od svého vzniku byly obecně prospěšné práce zavedeny do systému trestů celé řady států, které poskytly odpovědi na dotazník.²

44. Zkušenosti s obecně prospěšnými pracemi ve všech zemích, které ustanovily tuto formu trestu, jsou převážně pozitivní. Provedený výzkum v oblasti tohoto trestu naznačuje, že na tento trest příznivě pohlízejí soudci, veřejnost i osoby, kterým je tento trest udělen. Mnoho států uvádí, že valná většina pachatelů plní svůj trest obecně prospěšných prací uspokojivě. Je proto nanejvýš opodstatněné nabádat státy, které trest obecně prospěšných prací neuplatňují, aby jeho uplatnění zvážily.

45. *Odškodnění oběti (victim compensation)* se může vyskytnout pouze jako výsledek občanskoprávního řízení. V takovém případě ho nelze považovat za alternativní trest nebo opatření. Ale jako formu nápravné činnosti ze strany pachatele, nebo spolu s ní, může soudní orgán uložit tento trest v souvislosti s trestným činem. Tento trest lze tudíž považovat za jeden z aspektů zprostředkování mezi obětí a pachatelem (*victim-offender mediation*). Aby bylo možné považovat odškodnění, náhradu nebo zprostředkování za alternativní trest nebo opatření (a tedy sankci podléhající Evropským pravidlům) – je nezbytné, aby byly uloženy podmínky, které omezují svobodu pachatele a dodržování těchto podmínek bylo kontrolováno.

46. *Nařízení k léčbě (treatment orders)* u pachatelů obviněných ze zneužití drog nebo alkoholu nebo osob, které trpí duševní poruchou související s jejich trestním chováním, mohou být uložena jako podmínka probace nebo odložení výkonu trestu odnětí svobody. Obvykle jim předchází pečlivý průzkum s cílem zjistit, zda je dotýčený motivován k léčení a zda lze vhodné léčení poskytnout. Poté soudní orgán rozhodne, zda nařízení k léčbě uloží.

47. *Intenzivní dohled (intensive supervision)* se používá u různých kategorií pachatelů. V souladu s definicí v Evropských pravidlech o alternativních trestech a opatřeních se pojem „dohled“ vztahuje na pomocné činnosti, které vykonává implementační orgán (nebo jiný orgán v jeho zastoupení), a jejichž cílem je udržet pachatele ve společnosti, a na činnosti prováděné s cílem zajištění, aby pachatel dodržoval uložené podmínky nebo povinnosti. Intenzivní dozor klade důraz na výběr vhodných pachatelů pro programy, které zahrnují větší častost a/nebo délku kontaktu. Míra zásahu by však měla být přiměřená trestnému činu a stupni ohrožení, které pachatel představuje.

48. *Omezení svobody pohybu (restriction on freedom of movement)* znamená, že pachateli může být zakázáno opustit místo bydliště během nočních hodin (příkaz k domácí vazbě (*curfew order*)), nařízeno, aby byl v určitý čas na určitém místě v souladu s plánem povolených činností, nebo zakázáno navštěvovat určitá místa nebo určité osoby.

49. Stále více států se zajímá o využívání *elektronického monitorování (electronic monitoring)* jako způsobu uskutečnění trestu. O využití elektronického monitorování se

² Mezi ně patří Belgie, Chorvatsko, Česká republika, Dánsko, Finsko, Island, Moldavsko (návrh), Lotyšsko (ve formě nápravné práce), Nizozemí, Norsko, Polsko (jako forma omezení svobody), Portugalsko, Španělsko, Švédsko (jako forma probace), Švýcarsko a Spojené království: Anglie a Wales.

objevuje stále více materiálů.¹ Tato dokumentace je v současné době postačující k provedení hodnocení o stávajících způsobech uplatňování elektronického monitorování. Je však třeba poznamenat, že dosavadní praxe umožňuje využívání pouze monitorovacích nástrojů „první generace“. Lze očekávat, že již velice pokročilý technologický vývoj značně zlepší možnosti monitorování pachatelů elektronicky, například satelitním vyhledáváním. Je třeba tento vývoj sledovat a zvažovat jeho využití jak pro praktickou práci s pachateli, tak z hlediska možných zásahů do osobní integrity a lidských práv. Měla by být rovněž zvážena vhodnost provedení analýzy současného a budoucího využití elektronického monitorování.

50. Je třeba poznamenat, že omezení svobody pohybu obzvláště prostřednictvím elektronického monitorování, by nikdy nemělo vést k obtěžování pachatelů nebo jejich rodin. K tomu může dojít při výkonu nepřiměřených kontrolních činností, např. vzbuzení celé domácnosti uprostřed noci, aby bylo možné zjistit, zda je pachatel doma. Omezení svobody pohybu by též neměla být uplatňována bez některé formy osobní nebo sociální asistence (viz Pravidla 23 a 55 Evropských pravidel). Domácí vězení (*house arrest*) a domácí vazbu (*curfew*) s elektronickým monitorováním bez sociální asistence tak lze podkládat za porušení Evropských pravidel.

51. Elektronické monitorování bylo pokusně zavedeno v Belgii spolu s podporou a pomocí sociálního pracovníka. V Anglii a Walesu se elektronického monitorování využívá převážně u dohledu na podmíněčně propuštěné vězně. Navíc zákaz vycházení umožňuje, aby pachatelé starší 16 let byli podrobeni soudně nařízenému zákazu vycházení až na dvanáct hodin (z každých 24 hodin) po dobu až šesti měsíců. Jiné státy v současné době sledují možnost využití elektronického monitorování jako alternativy k trestu odnětí svobody. Pachatelé ve Švédsku mohou žádat o intenzivní dozor v komunitě jako alternativu k trestu odnětí svobody na dobu do tří měsíců. Pokud je žádost povolena (většina z nich povolena je), využívá se elektronického monitorování jako kontrolního mechanismu spolu s testováním zakázaného požívání alkoholu a drog. Švédský experiment a využití elektronického monitorování v Nizozemí umožňuje pachatelům za určitým účelem odejít z domova, např. za účelem práce, studia a účasti na programech změn osobnosti. Sociální podpora, pomoc a specializované programy na změnu osobnosti se považují za nedílnou součást intenzivního dohledu s elektronickým monitorováním. Jak již bylo uvedeno výše, elektronické monitorování lze využít ve spojení s dohledem na podmíněčně propuštěné vězně („tajné/skryté použití („*backdoor use*“)).

52. *Podmínečné propuštění* je jedním ze způsobů výkonu trestu odnětí svobody, který umožňuje pachateli propuštění předtím, než vykoná celý trest. Proto se jedná o opatření, nikoli trest. Znamená to, že o něm může rozhodnout rozhodovací orgán, jímž může být buď soudní nebo správní orgán.¹ Toto opatření lze nalézt doslova u všech evropských států. Hlavní rozdíly mezi různými státy se týkají:

otázky, zda je předčasné propuštění automatické nebo diskreční, orgánu, který rozhoduje o diskrečním propuštění, momentu v čase, kdy je předčasné propuštění možné.

¹ Vynikající průzkum poskytuje Whitfield, D., *Tackling the tag: elektronické monitorování pachatelů*, Waterside Press, Winchester, 1997.

¹ Viz definice uvedené v glosáři k Evropským pravidlům o alternativních trestech a opatřeních, a diskuse v kapitole 5: „Další výklady a vysvětlení určitých Evropských pravidel o alternativních trestech a opatřeních“, viz „Orgány oprávněné ukládat, upravovat nebo rušit alternativní trest nebo opatření“, odstavce 133 až 140.

Podmínečné propuštění však spadá pod Evropská pravidla o alternativních trestech a opatřeních pouze tehdy, doprovází-li jej dohled s cílem zajistit dodržování uložených podmínek. Ačkoli k uložení podmínek a implementaci dozoru dochází velmi často, není to však pravidlem.

53. Automatické propuštění je nejméně častou formou podmínečného propuštění. Automatické propuštění znamená povinné propuštění z vězení po odpykání části trestu za předpokladu, že uplynula minimální délka výkonu trestu. Disciplinární trest může spočívat v oddálení data automatického propuštění. Uplatňuje se např. v Anglii a Walesu, Nizozemí a Švédsku. Propuštění po odpykání poloviny trestu je uděleno vězňům v Anglii a Walesu, kteří vykonávají trest odnětí svobody v délce jeden až čtyři roky. Poté jsou tito pachatelé pod dohledem probační služby až do doby uplynutí tří čtvrtin trestu. Diskreční podmínečné propuštění se používá v Anglii a Walesu u pachatelů, kteří vykonávají tresty odnětí svobody delší než čtyři roky.

54. V Nizozemí nejsou vězni ve výkonu trestu odnětí svobody na méně než šest měsíců způsobilí pro předčasné propuštění. Těm, kteří vykonávají trest odnětí svobody v délce do jednoho roku, je předčasné propuštění uděleno po šesti měsících a jedné třetině zbytku trestu. Vězňům, kteří vykonávají trest odnětí svobody na více než jeden rok je předčasné propuštění uděleno po odpykání dvou třetin trestu. Předčasné propuštění lze odložit jako trest za závažné disciplinární přestupky.

55. Ve Švédsku, které je tradičně zemí, jež ukládá spíše krátkodobé tresty odnětí svobody, musí být vykonána minimální délka jednoho měsíce. Poté je automaticky po vykonání dvou třetin trestu uděleno podmínečné propuštění. Jako v případě Nizozemí lze i ve Švédsku předčasné propuštění odložit jako disciplinární trest. Dohled po propuštění vykonávaný probační službou není automatický, ale je předmětem rozhodování v každém jednotlivém případě.

56. Další způsoby výkonu trestu odnětí svobody zahrnují propuštění do poloviční ubytovny (*half-way hostel*) na dobu konečné fáze trestu nebo do terapeutické komunity k léčení závislosti na alkoholu nebo drogách. Tato opatření často doprovází poměrně dlouhý pobyt mimo vězení a dohled s cílem zajistit, aby nedošlo ke zneužívání tohoto opatření. Z tohoto důvodu lze tato opatření postavit na stejnou úroveň jako podmínečné propuštění s dohledem po propuštění. Na druhé straně pracovní nebo studijní propuštění z vězení zahrnující pouze jednodenní propuštění je v zásadě záležitostí dohledu vězeňské služby a z tohoto důvodu nespadá do působnosti Pravidel.

57. Výsledky průzkumu celostátní praxe v alternativních trestech a opatřeních ukazují, že legislativní ustanovení o alternativních trestech a opatřeních se stát od státu značně liší. Různorodost se týká jak rozsahu uplatňování těchto trestů a opatření, tak jejich základního charakteru. Přestože mnoho států trpí vysokou populací věznic, jež často obsahuje podstatný podíl podezřelých pachatelů ve vazbě v rámci přípravného řízení, nemají tyto státy téměř žádná nebo velmi řídká legislativní ustanovení pro alternativní tresty a opatření, a používají je zcela málo či vůbec. Přípravují se tak o možnost využití celé řady důležitých příležitostí k omezenému uplatňování různých forem odnětí svobody. Jiné státy disponují značnými legislativními ustanoveními pro alternativní tresty a opatření a využívají jich čteně nejen jako alternativ k trestu odnětí svobody, ale jako zaslouženě samostatných trestů.

58. **Zásada 1** výše nabádá k vytvoření legislativních ustanovení pro „dostatečné množství“ alternativních trestů a opatření. Co však tvoří dostatečné množství nelze s jistotou říci. Ve státech, které do značné míry využívají alternativních trestů a opatření jsou dvě obecné filozofie, které ovlivňují množství a druh uplatňovaných trestů a opatření. Obzvláště skandinávské země dávají přednost trestním systémům, které obsahují omezený počet trestů a opatření s dostatečně pevnou definicí jejich použití u různých typů trestné činnosti. Diskreční právo při výběru trestu nebo opatření je tak uplatňováno v mezích dostatečně pevného legislativního rámce. Základní filozofií je, že trestní systém nejlépe dosahuje svých cílů je-li relativně jednoduchý, srozumitelný a předvídatelný. Jiné státy, především Anglie a Wales, stanoví celou řadu alternativních trestů a opatření a dostatečně široké uplatňování soudního diskrečního práva týkajícího se jejich využití. Tato filozofie má spíše pragmatický charakter, neboť zásady, které řídí využívání různých trestů a opatření jsou vytvářeny z praxe soudů, obzvláště soudů odvolací instance. Určení dostatečného množství alternativních trestů a opatření proto budou ovlivňovat historické právní tradice daného státu. Proto by státy, které se nacházejí v rané fázi vývoje těchto trestů a opatření měly začít nanejvýš obezřetně s přijímáním existujících možností a jejich rozšiřováním o získané zkušenosti. Je však třeba si uvědomit, že pokud bude množství alternativních trestů a opatření příliš velké, bude rovněž obtížné rozhodnout o kritériích jejich důsledného a spravedlivého využívání.

59. **Zásada 2** uvádí přesný návrh na vyvarování se trestu odnětí svobody. Návrh je čerpán z Doporučení č. R(92) 17 o zásadovosti při ukládání trestů. Toto doporučení klade důraz na skutečnost, že uvěznění by mělo být trestem poslední možnosti a nabádá k vytvoření kritérií pro určení okolností, které definují trestný čin jako tak závažný, že jakýkoli jiný trest než trest odnětí svobody by byl zcela zřejmě neadekvátní. Doporučení naopak navrhuje, aby byla vytvořena též negativní kritéria, která by trest odnětí svobody vyloučila. Následkem těchto návrhů má další návrh podobné znění jako Zásada 2.¹ Vysvětlující memorandum k Doporučení č. R(92)17 navrhuje, aby obzvláště v případě zavádění nového trestného činu do legislativy mohl zákonodárny sbor poskytnout soudům asistenci stanovením nejvyššího trestu a naznačením předpokladu ve prospěch nevazebních trestů v případech, kdy jsou tyto tresty vhodné. Účelem tohoto jednání by bylo „omezit míru, ve které se formální zákony uchylují pouze k trestu odnětí svobody, a mohlo by přispět k větší zásadovosti a omezenému uplatňování uvěznění.“²

60. **Zásada 3** nabádá k revizi a omezení formálních ustanovení, která brání uplatnění alternativních trestů a opatření u závažných pachatelů a recidivistů. V zemích, které mají dlouholeté zkušenosti v oblasti alternativních trestů a opatření dovolují legislativní možnosti široké využití dohledu v komunitě, stanoví řídká nebo nulová omezení k jeho uplatnění, a k dohledu v komunitě ve skutečnosti odsuzují velkou část pachatelů. V jiných zemích vede legislativní praxe nebo praxe v ukládání trestů k uplatňování přísnějších kritérií, např. aby se jednalo o první spáchaný trestný čin, nebo aby pachatel neměl žádný předchozí závažný záznam v trestním rejstříku, či aby se přihlíželo k poměrům pachatele. Pozitivní zkušenosti zemí, které potvrzují rozsáhlé využívání alternativních trestů a opatření důrazně navrhuje, aby kritéria pro jejich využití nebyla nepatříčně omezena, a že by měla umožnit uplatnění dohledu v komunitě i u závažných pachatelů a recidivistů.

61. **Zásada 4** je odvozena ze skutečnosti, že historie alternativních trestů a opatření je historií průběžného vývoje. To platí nejen o trestech a opatřeních jako takových, ale i o metodách použitých k jejich implementaci. Z tohoto důvodu je třeba přijmout ustanovení pro zavedení

¹ Doporučení č. R(92)17, Zásada B.5.c.

² Vysvětlující memorandum, strana 28.

nových alternativních trestů a opatření, včetně metod implementace. Jak uspokojivé budou inovace v praxi, lze jen těžko předem vyvodit. Proto by inovační tresty a opatření a metody jejich implementace měly být zaváděny na základě pokusů.

62. **Zásada 5** je založena na základním účelu Evropských pravidel, především na usnadňování „spravedlivého a účinného uplatňování alternativních trestů a opatření spolu se zárukami, že v souladu s těmito tresty nedojde k omezení základních lidských práv.“¹ Ve většině zemí základní práva znamenají rovnost před zákonem, zákaz diskriminace a respektování soukromého a rodinného života. Tato práva jsou zaručena základními legislativními ustanoveními včetně ústavních zákonů², a/nebo dodržováním Evropské konvence o lidských právech. Mnoho států klade důraz na zákony, předpisy nebo základní politické dokumenty, které se přímo týkají práv pachatelů ve vztahu k trestům a opatřením.

63. Inovace a experimenty by nikdy neměly způsobovat porušování lidských práv pachatelů, jejichž ochrana je jedním z cílů Pravidel. Proto i přesto, že doporučení zdůrazňuje význam monitorování a hodnocení soudních řízení také vyžaduje, aby k těmto činnostem docházelo v duchu Evropských pravidel a v souladu s etickými normami mezinárodní společnosti. Otázka experimentace a etických norem je dále podrobněji popsána v kapitole o „Dalších interpretacích a vysvětleních určitých Evropských pravidel o alternativních trestech a opatřeních“.

b. Praxe ukládání trestů (Sentencing practice)

64. **Zásada 6** potvrzuje vhodnost stanovení a revize důvodů pro uložení trestu, tj. prohlášení nebo výkladů zásad nebo důvodů pro odsouzení. Zásada je nezbytná, jelikož ačkoli je vytvoření legislativy o alternativních trestech základní podmínkou pro jejich zavedení, bez toho, aby soudy využili nabízených příležitostí se alternativní tresty a opatření nestanou významnými způsoby nakládání s pachateli. Soudům může také nějaký čas trvat, než se o nových možnostech dozví a začnou je plně využívat.

65. Mnohé zásady týkající se důvodů pro uložení trestu jsou obsahem Doporučení č. R(92)17 o zásadovosti při ukládání trestů. Jedna ze zásad stanoví: „Důvody pro uložení trestu by měly být v souladu s moderními a humánními metodami trestní politiky, obzvláště s ohledem na omezování uplatnění trestu odnětí svobody, rozšiřování využití alternativních trestů a opatření, realizace metod dekriminalizace, využívání opatření odklonu od trestního stíhání jako např. zprostředkování, a zajišťování odškodnění obětí.“²

66. **Zásada 7** zdůrazňuje, že soudní orgány by měly spolupracovat na vytváření a kontrole využití alternativních trestů a opatření, a měla by jim být dána příležitost být informovány o jejich výsledcích. Tato zásada by měla být vnímána jako operativní doplněk Zásady 6.

67. V některých státech organizuje implementační orgán pravidelná jednání s různými aktéry na scéně trestní justice, *mimo jiné*, se státními zástupci, soudci, orgány sociálního zabezpečení, dobrovolnickými organizacemi s cílem vysvětlit, projednat a shodnout se na postupu rozšíření a zdokonalení uplatňování alternativních trestů a opatření. Jelikož nemají k dispozici obecné nové informace, vidí tyto orgány pouze neúspěšné případy, kdy se

¹ Citace z úvodu Přílohy Doporučení č. R(92)16.

² Dánsko, Finsko, Německo, Island, Irsko, Lotyšsko, Malta, Portugalsko, Švédsko a Spojené království: Anglie a Wales.

² Citace z přílohy Doporučení č. R(92)17, část A, bod 6.

pachatelé čerstvě dopustí trestného činu. Obzvláště cenná a doporučeníhodná mohou být pravidelná a přiměřeně častá jednání mezi zástupci implementačního orgánu a soudními orgány.

68. **Zásada 8** zdůrazňuje význam definování polehčujících faktorů, jež umožňují využití alternativních trestů a opatření namísto trestu odnětí svobody. V některých zemích obsahuje trestní legislativa vcelku detailní seznam faktorů, které argumentují pro mírnější trest než je předepsán pro daný trestný čin. Příklady těchto faktorů zahrnují následující:

zda se pachatel v rámci svých nejlepších možností pokusil napravit nebo snížit škodlivý dopad trestného činu,

zda došlo k průkaznému zlepšení osobní nebo sociální situace pachatele, která lze předpokládat sníženou pravděpodobnost spáchání trestného činu,

zda pachatel prohlašuje, že je ochoten podrobit se vhodné léčbě závislosti nebo jiné diagnózy podléhající léčbě, která zásadně přispěla ke spáchání trestného činu, nebo se vhodné léčbě již podrobil,

zda od ukončení předchozího trestu již uplynula značná doba.

c. Základní požadavky účinné implementace alternativních trestů a opatření

69. **Zásada 9** hovoří o základní domněnce. Mají-li být alternativní tresty a opatření řádně realizovány, je třeba adekvátních orgánů s dostatečnými finančními prostředky. Řádná implementace znamená provádění dohledu nad zajištěním bezpečnosti občanů a zlepšováním osobní a sociální situace pachatelů. Význam adekvátních finančních prostředků naznačuje Pravidlo 42 o nutnosti zajišťování adekvátních finančních prostředků pro výkon implementačních činností.

70. **Zásada 10** hovoří o lidských zdrojích potřebných pro účinnou implementaci.

71. Provedená kontrola implementační praxe ukazuje, že dochází k významným změnám v práci implementačních orgánů. V minulosti byla značná pozornost věnována pachateli. Nyní se objevují širší organizační povinnosti, které znamenají nové úkoly a funkce. Nové úkoly a funkce zahrnují organizační odpovědnost za bezpečnost občanů a zájmy obětí. Roste význam odškodnění a náhrad ze strany pachatelů. Také je stále častěji obecně vnímáno, že potrestání pachatelů pravděpodobně není nejúčinnějším způsobem, jak snížit kriminalitu v komunitě. Toho lze účinněji docílit prostřednictvím různých opatření na prevenci kriminality. Užitečnou roli v prevenci kriminality mohou hrát zaměstnanci implementačního orgánu se znalostmi o pachatelích, potenciálních pachatelích a místních sociálních podmínkách (z nichž některé vedou k trestné činnosti).

72. Nové úkoly a funkce vyžadují školený personál, který je bude účinně plnit. Neúčinné plnění představuje riziko jak neúspěchu v dosažení pozitivních výsledků, tak diskreditace práce implementačního orgánu. Doporučení č. R(97)12 stanoví etické směrnice pro implementační práci a obecné zásady náboru, výběru, školení a uplatnění personálu, který realizuje alternativní tresty a opatření. Tyto zásady musí doplňovat státní soupis školících požadavků, které spojují nové trendy v implementaci s vývojem personálu.

73. Doporučení č. R(97)12 rovněž zdůrazňuje význam pravidelných hodnocení zaměstnanců s ohledem na rozvoj personálu. Doporučení uznává, že dohled na pachatele v komunitě může být stresujícím povoláním, navíc s přihlédnutím ke skutečnosti, že alternativní tresty a opatření se uplatňují u obtížnějších pachatelů. Poradenský a technický dozor na personál je nezbytný obzvláště má-li dojít k prevenci jevu „vyhoření (*burn-out*)“. V Dánsku je zaměstnancům k dispozici non-stop telefonní odborná poradenská služba, na kterou se mohou obrátit s jakýmkoli pracovním nebo soukromým problémem.

74. Implementačního personálu musí též být dostatečný počet (Pravidlo 38). Zaměstnání dostatečného počtu personálu může být obtížné v zemích s rozpočtovými omezeními a řadou jiných sociálních problémů, které vyžadují pozornost. V této souvislosti je relevantní Pravidlo 45, které zdůrazňuje význam účasti laiků ze zástupců veřejnosti v implementačním procesu. V některých státech jsou jmenováni vhodní laičtí dozorcí (*supervisors*), kteří pracují pod vedením kvalifikovaných dozorců buď bez odměny, nebo za nominální poplatek.¹ V malém počtu zemí zákon nedovoluje, aby při dohledu asistovali laické osoby, což je poněkud nešťastná situace, neboť legislativa by neměla vylučovat účast zástupců veřejnosti. Měla by ale vyloučit využívání laiků jako levné pracovní síly při plnění úkolů, které jednoznačně náleží odborně kvalifikovaným pracovníkům.

75. Množství případů je pouze hrubým měřítkem adekvátnosti počtu zaměstnanců. Důležitější je zjistit pracovní zátěž, tj. množství času, které personál stráví plněním různých úkolů. Pracovní zátěž je třeba uvést do spojitosti s hodnocením problémů a rizik, které představují různé druhy pachatelů. Zaměstnanecké zdroje by měly být využity tak, aby odpovídaly nutnosti zásahu do míry rizika, které pachatel představuje. Závažní pachatelé vyžadují více zaměstnaneckých zdrojů.

76. **Zásada 11** zdůrazňuje význam založení práce implementačních orgánů na metodickém vyjádření jejich funkce, cílů a základních hodnot. Obsah metodického vyjádření je podrobně popsán. Význam zásady spočívá ve skutečnosti, že personál implementačních orgánů by měl být plně informován o základních zásadách své práce. Je to nezbytné proto, že implementační práce znamená zachování řádné rovnováhy mezi celou řadou cílů. Je třeba dosáhnout rovnováhy např. mezi asistencí pachatelům a kontrolou plnění uložených podmínek, a mezi řešením oprávněných požadavků pachatelů a zajištěním bezpečnosti občanů v komunitě. Dále by měl být personál informován o různých mezinárodních prostředcích ochrany lidských práv, obzvláště pak Evropské konvenci o lidských právech (*European Convention on Human Rights*), Evropské konvenci o prevenci mučení a nelidského nebo ponižujícího jednání nebo trestu (*European Convention for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*), a Evropských pravidlech o alternativních trestech a opatřeních.

77. Pokud nejsou stanoveny jasné směrnice, nemůže personál poskytovat optimální služby komunitě, implementačnímu orgánu ani pachatelům. Obzvláště pak personál s odpovědností vrchního vedení nemůže poskytovat vedení a podporu nutnou pro rozvoj podřízeného personálu jako nezbytnou podmínku jejich účinné práce. O těchto záležitostech podrobně pojednává Doporučení č. R(97)12 o personálu, který se zabývá implementací alternativních trestů a opatření.

78. **Zásada 12** upozorňuje na skutečnost, že nestačí, aby byl personál implementačního orgánu samotný informován o zásadách své práce. O těchto základních zásadách by měly mít povědomí též různé organizace a osoby, se kterými implementační orgán spolupracuje.

¹ To platí především pro Nizozemí a skandinávské země.

Zásada 12 rovněž pojednává o záhodnosti směřování ke společným cílům v rámci spolupráce s partnerskými organizacemi a osobami, a o sdíleném pochopení pracovních postupů. V tomto smyslu by implementační orgán měl vytvářet případné plány a postupy zvyšování povědomí o výše uvedených zásadách.

79. **Zásada 13** upozorňuje na to, že by vlády členských států měly zvážit zákonné ustanovení pravidelné a nezávislé revize práce implementačních orgánů ze strany odborníků. Důvody této zásady jsou následující.

80. Pravidlo 11 vyžaduje, aby pro pravidelnou pečlivou vnější prohlídku práce implementačních orgánů ze strany odborníků bylo vytvořeno zákonné ustanovení. Při schvalování by mělo být přihlédnuto k tomu, že vnější revize implementačních činností by neměla vylučovat pravidelnou vnitřní prohlídku. Vnější a vnitřní kontroly práce by se měly vzájemně doplňovat, přičemž vnější kontrola by měla obvykle tvořit základ občasné kontroly vnitřní. Průzkum metod jednotlivých států však ukázal, že jedinými státy s plně vyvinutým systémem pravidelné, kvalifikované vnější kontroly je Anglie a Wales. Skutečnost, že v jednotlivých státech neexistují ustanovení pro takové kontroly tvoří jedinou nejrozšířenější odchylku státních metod od Pravidel.

81. Anglický a velšský inspektorát provádí rutinní inspekce obecné práce probačních pracovníků. Tyto inspekce jsou prokládány tematickými inspekcemi, tj. inspekcemi týkajícími se konkrétního problému nebo aspektu, např. dohledu na nebezpečné pachatele. Vrchní inspektor (*Chief Inspector*) zodpovídá přímo ministrově vnitra (*Home Secretary*), tj. ministrově, který politicky zodpovídá mj. za systém trestů. Inspektorát významně přispívá k průběžnému vývoji probačních metod. V současné době navrhl, že veškerá probační práce by měla být založena na zásadách, které byly vytvořeny prostřednictvím průzkumu meta-analýzy (*meta-analysis research*).¹ V jiných státech k inspekcím určitě dochází, ale jejich pravidelnost a četnost se různí. Provádí je často auditorské oddělení v rámci implementačního orgánu, nebo jeho vedoucí pracovníci, např. vedoucí regionálního vedení.² Ačkoli mají tyto inspekce jistě svoji hodnotu, jsou však pouze interní povahy. Jejich hodnota by se zvýšila, pokud by zjištění zkontrolovala kvalifikovaná vnější kontrola.

82. Z důvodu manažerských tendencí k decentralizaci rozhodování a implementačních činností je více než kdy jindy nezbytné zajistit dodržování dobrých standardů provozu na místní úrovni. Toho lze vhodně docílit prostřednictvím pravidelné vnější kontroly obzvláště tam, kde bylo dosaženo objektivních ukazatelů plnění. Skutečné plnění lze srovnat s ukazateli úspěšného plnění úkolů. Ačkoli je třeba poukázat na slabiny v plnění, je rovněž důležité (možná i důležitější) ocenit dobrou práci. Nezávislé kontroly (pokud jsou kvalitní) mohou významně přispívat k dalšímu vývoji implementačních metod. Kromě toho, že disponují příslušnými znalostmi, je nezbytné, aby ti, kdo provádějí revize drželi krok s novými znalostmi o implementaci alternativních trestů a opatření. V zájmu ochrany lidských práv a zachování účinnosti služeb implementačního orgánu by měly být zveřejněny zprávy o kontrole.

¹ Stručný popis metody meta-analýzy naleznete v odstavcích 102 až 106.

² To je případ mj. Dánska, Itálie a Švédska.

d. Zvyšování důvěryhodnosti alternativních trestů a opatření

83. **Zásada 14** se týká formální části Doporučení č. R(92)16, které vyžaduje, aby vlády členských států doporučení daly do obecného oběhu. Překlad přílohy obsahující Evropská pravidla do jednotlivých jazyků je důležitým prvním krokem k zajištění jejich obecného rozšíření. Zdá se, že překlad mají k dispozici pouze asi dvě třetiny států, které odpověděly na dotazník. Mají-li pravidla být uvedena do praxe je též nezbytný překlad do státního jazyka a obecné rozšíření Pravidel.

84. Podobně zásada znovu opakuje význam rozšíření Evropských pravidel v národním (nebo obecně srozumitelném) jazyce. Rada Evropy může nabídnout pomoc s překladem státům, které mají z důvodu pomalého ekonomického vývoje problémy s jeho financováním.

85. **Zásada 15** bere význam ovlivňování názorů veřejnosti jako nezbytný faktor pro podporu vytváření a ukládání alternativních trestů a opatření. Navíc veřejné mínění uplatňuje značný vliv na pohyb komunálních zdrojů, na nichž účinná implementace těchto trestů a opatření závisí. To platí zejména o pomoci, kterou lze poskytnout ze strany soukromých sdružení (sportovních klubů, kulturních organizací, atd.) a osob z řad veřejnosti.

86. Existuje tudíž obecná shoda o významu tlumočení výhod a účinnosti alternativních trestů a opatření směrem k politikům, médiím a široké veřejnosti. Zásadním elementem při zajišťování spolupráce komunity je cílená informační politika. Většina požadavků na přísnější tresty mizí, pokud dojde k předložení a přizpůsobení informací o sociálních a ekonomických nevýhodách trestu odnětí svobody a souvisejících výhodách plynoucích z uplatňování alternativních trestů a opatření. Mělo by dojít k vynakládání značných veřejných prostředků na budování dalších věznic, když alternativní tresty a opatření nabízejí levnější a přinejmenším stejně účinné (ne-li účinnější) způsoby nakládání s celou řadou pachatelů? V konfrontaci s touto volbou mnozí zvolí omezené využívání uvěznění v největším možném rozsahu. Zkušenosti jednotlivých států naznačují, že tyto argumenty jsou opodstatněné, a že výskyt požadavků na přísnější tresty se snižuje v poměru k množství poskytnutých informací o nákladech na tyto tresty a jejich možných alternativách. Tato záležitost je tak důležitá, že implementační orgány by měly zvážit finanční opatření nezbytná k rozšíření informací o jejich práci. Často je nejúčinnějším prostředkem ovlivňování veřejného mínění regionální šíření informací prostřednictvím místního tisku, televize a rádia.

87. **Zásada 16** doplňuje Zásady 6 a 7 výše. Aby mohly soudní orgány rozhodnout o uplatnění alternativních trestů a opatření, potřebují relevantní informace o pachatelích. Odborníci by mohli mít znalosti vyvozené z praktických zkušeností a výzkumných zjištění, která ovlivňují (a mohou změnit) povahu těchto informací. To platí především o výsledcích průzkumů v oblasti účinných metod práce s pachateli, nástrojů používaných k posouzení stupně rizika recidivity, kriminogenních požadavků závažných pachatelů, intenzity dohledu požadovaného u jednotlivých pachatelů, a povahy dostupných programů na snížení rizika recidivity. Odborníci však také musí vzít v úvahu základní zásady, kterými se řídí soudní rozhodování. Proto je nanejvýš žádoucí vzájemná komunikace v těchto záležitostech.

88. Zvyšování povědomí o tom, co tvoří relevantní informace, a zda jsou poskytovány, by tedy mělo zahrnovat dvoustrannou komunikaci mezi soudními orgány a personálem implementačních orgánů. Využívané komunikační kanály mohou zahrnovat jednání s cílem prodiskutovat dané otázky nebo písemné výměny informací. Místním justičním nebo jiným soudním orgánům by jako užitečný pomocník (*aide-memoire*) mohl posloužit soupis

popisující povahu a druh alternativních trestů a opatření. Projednání relevantních informací se soudními orgány je třeba vnímat jako jeden z nejvýznamnějších způsobů zajištění důvěryhodnosti alternativních trestů a opatření.

89. Jak bylo vysvětleno v Zásadách 6 a 7, potřebují soudní orgány k vytvoření a uchování důvěryhodnosti v alternativní tresty a opatření též více obecných informací o metodách, praxi a výsledcích implementace.

90. **Zásada 17** pojednává o účasti komunity. Hlavním účelem alternativních trestů a opatření je podpora reintegrace pachatelů do společnosti. Je proto třeba využít účasti organizací a osob z řad veřejnosti „a pomoci pachatelům vytvořit si smysluplné vazby v komunitě, uvědomit si zájem komunity o jejich osobu a rozšířit jejich možnosti kontaktu a podpory“ (Pravidlo 46). V mnoha státech se od implementačních orgánů očekává, že se budou účastnit programů obecné prevence kriminality.

91. Mnohé státy předložily rozsáhlé odpovědi a zcela jasně přikládaly význam mobilizaci a využívání komunálních zdrojů. Některé odpovědi uváděly užitečné rozlišení mezi účastí jiných oficiálních služeb a orgánů (např. zdravotnických služeb nebo orgánů zabývajících se zaměstnaností) a soukromých podniků, dobrovolnických organizací a soukromých osob. Největší rozdíl byl mezi těmito státy a menšinou států, které nečiní zákonná ustanovení pro účast organizací a osob z řad veřejnosti.

92. Odpověď z Anglie a Walesu pokryla otázku účasti komunity velice detailně. Poněvadž se jedná o příklady vhodné praxe, je zde odpověď obšírně citována. Přijatou metodou byla propagace alternativních trestů a opatření a jejich implementace. Toho bylo nejúčinněji dosaženo na místní úrovni. Metodický materiál o státních normách vyžadoval, aby si různé probační jednotky vytvořily vazby s komunitou a rozšířily tak pochopení své práce. Za tímto účelem probační výbory spravující místní probační jednotky zaměstnávaly zástupce z místních komunit. Provozním cílem bylo kromě prostředků poskytovaných na spolupráci se státními orgány věnovat 7% rozpočtu na partnerství s nestátními orgány. Byla přijata místní rozhodnutí o použití prostředků na spolupráci s nestátními orgány: V praxi byla hlavním cílem pomoc osobám závislým na drogách, a pomoc s vyhledáním zaměstnání, ubytování, odborné přípravy a vzdělání. Ministerstvo vnitra (*Home Office*) celostátně přiděluje prostředky soukromým organizacím, které podporují probační cíle, zvláště pak na projekty jedinečného významu. Byly uzavřeny smlouvy, jejichž cílem bylo vždy projednat:

povahu očekávané práce a jejího výsledku,

podmínky uhrazení grantů,

co nejvíce průkazný výsledek vykonané práce,

měření výsledku,

výkazy o výdajích ve vztahu k výsledku,

výměnu informací a stupeň požadované důvěrnosti,

poskytování dalších zpráv, auditů, atd.,

záruky, že poskytovaná práce bude politicky nestranné povahy, a okolnosti, které ospravedlňují ukončení smlouvy.

Od probačních jednotek se očekávalo, že se ujistí, že komunální partner poskytne danou službu efektivně a přiměřeně šetrně, a využije vhodně školeného nebo kvalifikovaného personálu. Očekávaný výsledek byl ušit na míru individuální práci nebo projektu, který měl být zrealizován. Smlouvy též zdůrazňují význam bezpečnosti občanů a personálu. Místní probační jednotky nabírají osoby nebo zaměstnávají organizace, které se specializují na nábor zaměstnanců, aby nábor provedly za ně. Většinu práce však vykonávají komunální organizace. Organizace si sami zajišťují pojištění a náhradu škody.

93. V odpovědi z Anglie a Walesu byly popsány různé projekty a programy. Cílem jednoho z programů je propojit komunální zdroje na pachatele v rozhodujících bodech procesu trestní justice, tj. v době zatčení, vzetí do vazby nebo během čekání na proces, rozsudek nebo po vynesení rozsudku. Jiný program spojuje organizace schopné asistovat pachatelům ve službách zaměstnání, získání odborné kvalifikace a vzdělání. A ještě jiný program zajišťuje spolupráci mezi probační službou a organizací, která se specializuje na nábor a školení dobrovolníků, kteří mohou pracovat po boku probačního pracovníka a pachatele jako instruktoři (*mentors*) poskytující pomoc ve věcech gramotnosti, propuštění na kauci a podporu při zajištění ubytování.

94. Zvláště zajímavý je další projekt, v němž probační služba spolupracuje s místními organizacemi a obyvateli sídliště na komunální bezpečnosti. Projekt se snaží identifikovat a řešit základní sociální problémy, které podřývají komunitu a přispívají ke kriminalitě. Obyvatelům byla poskytnuta pomoc při zpracování kriminologického profilu a profilu sociálních potřeb. Do této chvíle jsou dvěma výsledky zprostředkování v rámci sousedství a podpora rodičů. Další plánované činnosti zahrnují místní systémy výměnného obchodu, potravinová družstva a různé programy pro mladé lidi.

95. Mnoho dalších států funguje podle výše popsaných linií, ale ne vždy tak detailním způsobem.¹ Národní politické a sociální okolnosti přirozeně vytvářejí různé formy organizace. V některých státech je organizace implementace alternativních trestů a opatření stále ve fázi zárodku, a dosud se jedná spíše o plány a záměry než zavedenou praxi. Odpověď z Portugalska popisuje smělý pokus spolupracovat s komunálními organizacemi a osobami, ale uvádí, že tyto snahy nejsou ještě realizovány dostatečně systematicky. V Dánsku, Finsku a Švédsku se využívá laických dozorců, kteří provádí většinu práce přímého dohledu pod vedením profesionálních probačních pracovníků. Značnou výhodou tohoto celoplošného uplatnění soukromých osob v činnostech přímého dohledu je, že se široká veřejnost seznámí se skutečným vnímáním pachatelů, jejich problémy a možnostmi.

96. V zákonech nebo předpisech je často stanoveno využívání státních a nestátních prostředků. Většinou jsou k dispozici fondy pro využití komunálních prostředků. Stále častěji se vytváří partnerství mezi implementačním orgánem a sociálními službami, zaměstnavateli, a soukromými osobami. Obecně odpovědi naznačují obecné přesvědčení na straně státních implementačních orgánů, že alternativní tresty a opatření mohou uspět pouze s pomocí účasti státního a soukromého sektoru v rámci komunity.

¹ Mezi ně patří Belgie, Chorvatsko, Dánsko, Finsko, Německo, Island, Nizozemí, Polsko, Portugalsko, Španělsko, Švédsko a Švýcarsko.

97. **Zásada 18** by měla být chápána ve světle toho, co bylo řečeno v Zásadě 15. Navíc je třeba vzít v úvahu možnost, že zavedení nových forem alternativních trestů a opatření do legislativy, by se mohlo setkat s odporem veřejnosti. Odpor by mohl spočívat v celé řadě důvodů a obav. Různé důvody a obavy mohou účinkovat v různých částech komunity najednou. Je však velká pravděpodobnost výskytu dvou zdrojů odporu: obava z ohrožení bezpečnosti komunity a přesvědčení, že nový trest nebo opatření je neadekvátní trestní reakcí.

98. Obě tyto obavy jsou zcela legitimní, a vládě přísluší, aby novou legislativu vysvětlila a ospravedlnila. Interpretaci a ospravedlnění rozsahu uplatnění nového trestu nebo opatření, jeho obsah a metody implementace musí doprovázet řádná propagace. Jelikož se v současné společnosti velmi cení metody založené na výsledcích vědeckých šetření, je záhodno citovat a pochopitelným způsobem vysvětlit výsledky jakéhokoli výzkumu, který zavedení nové legislativy podporuje. Stejně důležité jsou veškeré argumenty, které naznačují, že nový trest nebo opatření pravděpodobně povede ke snížení finančních nákladů na bedrech systému trestní justice. To platí především pro případy, kdy se očekává, že nový trest nebo opatření značně sníží vězeňskou populaci aniž by ohrozil bezpečnost komunity.

e. Zřízení účinných programů a zásahů

99. **Zásada 19** je nezbytným doplňkem Zásady 11, která nabádá k vypracování explicitního metodického materiálu, který stanoví obecné cíle, hodnoty a metody implementační práce. Tento materiál by měl být veřejně dostupný. Implementační orgány (stejně jako jiné veřejné služby) musí stále více prokazovat efektivitu (*efficiency*) a účinnost (*effectiveness*) provozu. (Efektivita se vztahuje k optimálnímu využití dostupných lidských a finančních zdrojů. Účinnost se týká toho, čeho je v konečném výsledku dosaženo.) Tato zásada proto pojednává o zřízení plánů k dosažení konkrétních výsledků během relativně krátkého časového úseku. Kromě konkrétního popisu těchto kritérií z hlediska účinnosti, by tyto plány měly rovněž specifikovat ukazatele výkonu. Jak naznačuje název, jedná se o ukazatele efektivity metod použitých k dosažení stanovených cílů.

100. Uskutečnění těchto plánů se stanovenými cíly, strategiemi k jejich dosažení a normami plnění umožňuje zhodnocení celkové účinnosti vykonané práce. Náklady a výhody spojené s programy a zásahy lze objasnit stejně jako překážky a zábrany. Získané znalosti lze využít ke zdokonalení odborných schopností implementačního personálu a zvýšení kvality výsledků programů a zásahů.

101. Je však důležité, aby navržené cíle byly realistické a potenciálně dosažitelné. Hodnocení, která ukazují, že nebylo dosaženo nemožných cílů, nepřinesou prospěch nikomu. Je též třeba mít na paměti, že cíle mohou být kvalitativní jakož i kvantitativní povahy. Podobně by ukazatele plnění neměly být jen ty, které snadno podléhají jednoduchému statistickému zaznamenání a analýze. Měly by být realisticky podobné navrženým cílům a pokud možno se vztahovat k teorii nebo teoriím, které spojují použité metody s realizací požadovaných cílů.

102. **Zásada 20** potvrzuje význam zakládání programů a zásahů v souladu s relevantními výsledky průzkumů, a poté zajištění, aby je zrealizoval vyškolený personál. Zásada je založen na Pravidle 75 Evropských pravidel. Toto pravidlo stanoví, že implementační orgány „musí používat metody práce, které jsou konsistentní s průkaznými profesionálními standardy. Tyto metody musí zohledňovat vývoj ve výzkumu, v sociální práci a příbuzných oblastech

činností.“ Nejdůležitějším posledním výzkumem, který se týká především vysoce rizikových pachatelů, je založen na poznatcích vyvozených z meta-analýzy.¹

103. Meta-analýza je komplexní statistická metoda, která umožňuje kombinovat postupy a výsledky velkého množství studií. Metoda umožňuje vyvozovat závěry přesvědčivěji, než je tomu v případě individuálních studií. Při využití této metody byla celá řada dřívějších studií podrobena opakované analýze.

104. Poznatky vyplývající z těchto meta-analýz jsou povzbudivé. Na rozdíl od předchozích závěrů se zdá, že některé programy mají schopnost pozitivně ovlivňovat pachatele. Navíc je možné začít vnímat, které metody pravděpodobně dosáhnou pozitivních výsledků a které ne, přičemž tyto mohou vést dokonce k negativním výsledkům. Poznatky z meta-analýz zkrátka naznačují, že existují účinné a pozitivní způsoby ovlivňování chování pachatelů. Tyto způsoby jsou založeny na teorii poznávací psychologie a sociálního učení. Snaží se přimět pachatele, aby o svém chování přemýšleli a naučili se vhodným sociálním dovednostem. Těchto metod založených na přijatých teoriích se využívá stále více jako základu pro národní strategie zvýšení účinnosti alternativních trestů a opatření.

105. Tyto nové metody vznikly v důsledku provedení průzkumu a praktického využití jeho výsledků. Tento postup byl silným podnětem pro činnosti založené na důkazech. Znamená to, že programy a zásahy by měly být stále více založeny na teoriích, které umožnily výzkumu demonstrovat pozitivní výsledky. Převedení těchto teorií do konkrétních programů, které fungují v konkrétních místních nebo národních prostředích, je však pragmatickým, a tudíž poněkud nejistým úkolem. Nelze proto spoléhat na žádnou záruku, že každý program nebo zásah založený na existující teorii bude účinný. Z tohoto důvodu je nutné programy a zásahy založené na existujících znalostech zhodnotit z hlediska účinnosti.

106. V současné době je zřejmé zvýšené povědomí o významu hodnocení programů. Meta-analýzy naznačují, že lze vytvářet programy, které budou účinně ovlivňovat chování pachatelů, ale je třeba konkrétní programy vždy zhodnotit a určit, zda dosáhnou stanovených výsledků. Skutečnost, že tomu tak nemusí vždycky být, není důvodem k zoufalství. Není třeba plýtvat prostředky na programy, které prokazatelně nedosahují daných cílů. Pečlivá hodnocení mohou naznačit proč program selhal, a umožnit nové a lepší pokusy o vytvoření účinného programu.

107. Pokud mají být programy hodnoceny, musí si zachovat programovou integritu. To znamená, že by měly být komplexní, pečlivě sestavené a po přiměřeně dlouhou dobu spravované. Obvykle využívají sofistikovaných nástrojů k hodnocení problémů, které jednotliví pachatelé představují. A nejvhodnější způsoby řešení těchto problémů obvykle vyžadují odborné intervence. Tyto postupy musí provádět personál, který je dobře obeznámen s teoriemi, na nichž jsou založeny postupy, kterých má být použito, který je odborně školen v oblasti využití nástrojů hodnocení, obratně vytváří situace, které podporují sociální učení pachatelů, a který je schopen vyvíjet tyto snahy po relativně dlouhou dobu. Je tedy bezpochyby třeba kvalifikovaného personálu. Navíc hrozí riziko, že sofistikované metody používané nekvalifikovaným personálem povedou k negativním výsledkům a tudíž program nebo zásah neprávem zpochybní.

¹ Popis tohoto výzkumu lze najít ve zprávě Rady Evropy o průběhu 20. Konference o kriminologickém výzkumu, 1993, pojednávající o „Psychosociálních intervencích v systému trestní justice (*Psychological interventions in the criminal justice system*)“, roč. XXXI, Nakladatelství Rady Evropy, Štrasburk, 1995.

108. **Zásada 21** zdůrazňuje význam vytvoření škály metod pro uplatnění u programů a zásahů. Těchto metod lze využít při řešení celé řady běžných problémů, které lze identifikovat u populace jak závažných tak méně závažných pachatelů. Tento zásada uvádí příklady těchto častých problémů. Tyto problémy mohou podnítit konstruktivní diskuse o potřebách pachatelů, a to nejen s pachateli samotnými.

109. **Zásada 22** se týká explicitních kritérií, která by měla provázet přidělení pachatelů do různých programů a zásahů. Tato kritéria zahrnují osobní a sociální faktory působící v životě pachatelů, které souvisejí s pravděpodobností recidivity, schopností pachatelů reagovat na dané programy a zásahy a mírou ohrožení komunity nebo personálu, které pachatelé představují. Zhodnocení každého z těchto faktorů je obtížná a komplexní záležitost, která může namísto objektivně založených skutečností snadno sklouznout k silně subjektivnímu vnímání pachatelů a jejich situace. V některých jurisdikcích (Kanada, Anglie a Wales) byly vytvořeny nástroje hodnocení pro snadnější přidělení do různých programů a zásahů. V ostatních státech probíhají (a měly by probíhat) další pokusy o vytvoření spolehlivých nástrojů hodnocení.

110. „Přidělení (*Allocation*)“ popisuje umístění pachatelů do konkrétních programů nebo jejich podrobení konkrétním zásahům. Stejně důležité je zjistit míru úspěšnosti přidělení, tj. do jaké míry umístění pachatelé setrvávají nebo nesetrvávají v programech, do kterých byli přiděleni, nebo podrobení zvoleným zásahům. Pro dotyčné pachatele i pro samotný proces přidělení jsou důležité informace o následcích odstoupení z programu nebo setrvání v něm. To však neznamená, že všichni pachatelé musí být umístěni do sofistikovaných programů nebo programů na změnu osobnosti. U prvopachatelů a pachatelů méně závažných trestných činů se recidivita spíše neobjevuje, a vyžadují pouze minimální formy asistence. Není třeba uplatňovat složitých prostředků tam, kde to není nutné.

111. **Zásada 23** uvádí, že zvláštní pozornost je třeba věnovat vhodnosti vytvoření speciálních programů a zásahů s ohledem na moderní výzkumné poznatky. Těchto programů a zásahů je třeba při pokusech o prevenci recidivity, která souvisí se závažnějšími pachateli.

112. V minulosti byla práce s těmito pachateli založena převážně na různých typech náboženské a humanitární víry a různých psychologických teoriích. Došlo k realizaci jen několika málo vyčerpávajících hodnocení a v důsledku toho získání přímého systematického znalostí o nejlepších způsobech ovlivňování závažných pachatelů v tom smyslu, aby se vyvarovali recidivitě. Dostupné poznatky naznačovaly, že mnohé z použitých metod měly slabý nebo vůbec žádný účinek, nebo měly dokonce negativní účinek. Jak bylo vysvětleno výše, vede moderní výzkum využívající metody meta-analýzy ke zcela odlišným a více modulovaným poznatkům.

113. Některé státy v současné době vytvářejí vzdělávací programy pro závažné pachatele, které jsou založeny na těchto poznatcích. To platí především pro Anglii a Wales, Nizozemí, Portugalsko a Švédsko. Tyto programy nabízejí povzbudivé naděje na zdokonalení schopností těchto pachatelů řešit a změnit své trestní chování. Výsledky meta-analýz zdůrazňují následující rysy programů na úspěšnou změnu osobnosti pro pachatele:

identifikace a orientace na vysoce nebezpečné pachatele využitím vhodných nástrojů k hodnocení rizika,
identifikace kriminogenních potřeb pachatelů a chování souvisejícího s těmito potřebami,

využití kognitivních přístupů, které pachatelům pomáhají přemýšlet o svém chování, a co jejich chování způsobuje jim samým i druhým. Tyto metody se zdají být účinnější než psycho-dynamické přístupy k obecnému typu pachatelů, využití strukturovaných programů, provozování těchto programů přesně podle plánu a jejich správa po takovou dobu, která umožní hodnocení (integrita programu). Programy, které se často mění, nelze zhodnotit, implementace personálem, který je speciálně kompetentní takové programy realizovat, poskytování vhodných příležitostí kučení a cvičení relevantních sociálních dovedností zaměřených na prevenci určitých forem trestního chování.

f. Výzkum v oblasti alternativních trestů a opatření

114. **Zásada 24** doporučuje investice do výzkumu s cílem zhodnotit provozování a výsledky programů a zásahů využívaných při implementaci alternativních trestů a opatření. Činí tak z toho důvodu, že významné výsledky, které prokázaly současné studie důrazně navrhuje, aby implementace alternativních trestů a opatření byla založena v co nejvyšší možné míře na poznatcích objektivního výzkumu. Byly již otevřeny nové možnosti pro účinnější metody dohledu určené ke snížení recidivity. Na národní i mezinárodní úrovni došlo k velkému zájmu o nové metody, jež byly odvozeny z empirického výzkumu. V minulosti bylo uplatnění alternativních trestů a opatření ospravedlněno na základě tvrzení, že jsou lidštější a méně nákladné než tresty odnětí svobody. K těmto důvodům pro zvýšené uplatňování alternativních trestů a opatření lze nyní připojit lepší možnosti vyšší účinnosti ve smyslu snižování výskytu recidivity.

115. Je třeba poznamenat, že lze dojít k rozdílu mezi hodnocením založeném na vědecké teorii a přijatých vědeckých metodách, a hodnocením prováděným na základě metod zdravého rozumu. Prvně zmiňovaná metoda je přesnější, což však neznamená, že není prostor pro druhou metodu. Často stojí za pokus jako první krok, obzvláště v souvislosti se sledováním, zda je daný program nebo zásah prováděn v souladu s plány a záměry. Ale jelikož s touto metodou souvisí riziko dosažení falešně pozitivních nebo negativních výsledků, mělo by v závažných záležitostech být provedeno přesné hodnocení.

116. Národní průzkum ukázal, že mnoho států neprovádělo žádné výzkumy ani hodnocení. Jiné státy informovaly o člancích a studiích o různých aspektech provádění programů a účinnosti alternativních trestů a opatření. Občas poskytnuté reference obsahovaly zprávy z výzkumů vážených státních výzkumných orgánů, které bezpochyby provedly pečlivá hodnocení. Jiné reference však naznačily, že daný výzkum měl spíše povahu posouzení (*appraisal*). To by byl případ, kdy např. okresní státní zastupitelství provedla „hodnocení (*evaluations*)“ alternativních trestů a opatření, která byla následně v ústředním státním zastupitelství sloučena do „globálních hodnocení (*global evaluations*)“. Odpověď z Portugalska pravděpodobně shrnula situaci zcela čestně, když uvedla, že bylo provedeno mnoho posouzení (*appraisals*), ale že čistě vědeckých studií je poskrovnu.

117. Evropská pravidla (Pravidlo 89) podporují výzkum. Je zřejmé, že implementaci, která není založena na objektivních domněnkách hrozí riziko, že bude neúčinná a možná i škodlivá. Na druhé straně činnosti založené na důkazech (poznatcích) musí být v první řadě založeny na empirickém výzkumu. Provedení výzkumu však vyžaduje finanční a lidské zdroje, které nejsou vždy v členských státech k dispozici. Nicméně státy, které mají omezené prostředky na výzkum, mohou být schopné zorganizovat omezené výzkumné projekty nebo alespoň hodnocení kvality, a to za velice nízké nebo dokonce nulové náklady prostřednictvím využití

práce vysokoškolských studentů. V průběhu studia musí studenti často vykonávat praktické úlohy. Tyto úlohy lze plánovat ve spolupráci mezi implementačními a vysokoškolskými orgány. Mnohé se lze dozvědět též ze zmapování výzkumů provedených v ostatních státech. Ideálním cílem by samozřejmě mělo být rozšíření snah výzkumů v jednotlivých státech tak, aby došlo k vzájemné výměně informací mezi metodami a praxí a objektivními poznatky jednotlivých států. Tyto snahy by měly ideálně být založeny na vědeckých hodnoceních.

118. **Zásada 25** zdůrazňuje prvořadý účel hodnocení, a to určení faktorů, které vysvětlují získané výsledky. Tato zásada je uvedena z toho důvodu, že výzkum se často omezuje na zjištění míry výskytu recidivity po uplatnění některého konkrétního programu nebo zásahu. Je rovněž důležité vědět, proč byl výsledek takový, jaký byl. Uplatnění a význam zásady ilustrují výsledky výše uvedených meta-analytických studií. Jejich značnou hodnotou není jen konstatování, že některé programy vedly k pozitivním výsledkům, ale i definice podmínek, které jsou příznivé a nepříznivé pro pozitivní výsledky.

119. Zveřejněná zpráva o průběhu 20. Konference kriminologického výzkumu¹ o psychosociálních zásadách v systému trestní justice obsahuje doporučení o nutnosti většího počtu výzkumů „v oblasti procesů, které pomáhají pachatelům vyvarovat se trestného činu nebo se navrátit k recidivitě. To bude vyžadovat aplikaci podélných a kde to bude možné experimentálních výzkumných projektů. Konkrétně by toto řešení mělo důležité důsledky pro orgány postpenitenciární péče“ (str. 205).

120. **Zásada 26** pojednává o kritériích, kterých by se mělo využívat při měření účinku programů a zásahů. Výzkumné studie se docela často omezují na informace pouze o objemu následných opakovaných odsouzení. Výzkum, který se omezuje na analýzu opakovaných odsouzení, by měl přinejmenším brát v úvahu závažnost daných opakovaných odsouzení. Ale i když dojde ke kategorizaci opakovaných odsouzení na více či méně závažné formy recidivity, zůstávají opakovaná odsouzení poměrně hrubým měřítkem účinku. Měření času mezi novými trestnými činy do jisté míry toto hrubé kritérium zlepšuje. V první řadě interpretaci výsledků značně ovlivňuje otázka, zda se recidivita objeví rychle nebo po delší době, nebo zda jsou mezi dvěma či více novými trestnými činy krátké nebo dlouhé intervaly. Za druhé měření doby do výskytu nového trestného činu (nikoli opakovaného odsouzení, neboť to je ovlivněno možným prodloužením v procesu trestní justice) umožňuje výpočet pravděpodobnosti recidivity pro různá časová období. Pokud se tyto pravděpodobnosti vztahují ke konkrétním lhůtám dohledu, mohou implementačním pracovníkům dát důležité signály o momentech v čase, kdy je výskyt recidivity obzvláště pravděpodobný. Naopak v případě, že pravděpodobnost klesla na nízkou a stabilní úroveň, nemá smysl pokračovat v dohledu.

121. Předchozí měření mají však čistě kvantitativní charakter. Jelikož cílem mnoha programů a zásahů je zlepšení sociálního fungování s ohledem na zajištění zákonů dbalého přizpůsobení se v komunitě (viz Zásada 21), je rovněž důležité zjistit, do jaké míry bylo tohoto výsledku dosaženo. Mezi pachateli se často objevuje neschopnost fungovat v osobním a sociálním životě, a proto se programy a zásahy na tento aspekt zaměřují. Otázka, zda je osobní či sociální schopnosti přizpůsobit se ve společnosti dosaženo později, je proto legitimním cílem výzkumného průzkumu. Je však třeba poznamenat, že objeví-li se zlepšení v některé problémové oblasti, může i nemusí souviset s nižší tendencí páchat trestnou činnost. K posunu může dojít i tehdy, když trestní chování pokračuje, a to např. v případě, kdy dojde k ustálení chování v práci. V takovém případě však zůstává dalším cílem zabránit recidivitě.

¹ Rada Evropy, Štrasburk, 1995

122. **Zásada 27** pojednává o klíčové otázce výzkumu. Pokračující analýzy, které se omezují na zkoumání účinků jediného programu nebo zásahu mají pro určení účinnosti jen omezenou hodnotu. Pokud určitý počet pachatelů „selže“ v účasti na programu nebo zásahu, pak byl tento program nebo zásah zřetelně neúčinný, neboť selhání nedokázal zabránit. A skutečnost, že jiným se to „podaří“, lze připisovat programu nebo zásahu, ale i jiným faktorům, které s implementací nemají nic společného. Analýzy omezené na jednotlivé programy nebo zásahy nám tudíž sdělí jak neúčinný byl zásah, ale ne jak účinný.

123. Relativní účinnost lze však měřit tehdy, jsou-li pachatelé s podobnými charakteristikami podrobeni jednomu typu programu nebo zásahu na úkor jiného. Komparativní analýzy jsou pak jediným prostředkem, který poskytuje odpověď na otázku: jaký program nebo zásah dává pachatelům s konkrétními rysy největší šanci, aby z nich vyšli s pozitivními výsledky? Z tohoto důvodu doporučuje zásada využití komparativních analýz. S řádným ohledem na etické otázky umožňuje využití experimentálních projektů (náhodné přidělení pachatelů do zkušební skupiny a kontrolní skupiny) nebo kvazi-experimentálních metod významnější formy hodnocení.

124. **Zásada 28** se zasazuje o zpracovávání statistik¹, které běžně popisují rozsah využití a výsledky alternativních trestů a opatření. V první řadě dobré statistiky poskytují administrátorům nezbytné informace o využití finančních a lidských zdrojů. Pracuje s méně nebezpečnými pachateli nepřiměřené množství zaměstnanců? Pohlcují tito pachatelé nepřiměřené částky peněz, zatímco programy pro závažné pachatele jsou nedostatečně financovány? Pokud jde o výzkumné pracovníky, poskytují jim běžné statistiky základní údaje pro zkoumání tendencí ve využití a výsledcích, jakož i pro další analýzy nebo studie.

125. **Zásada 29** propojuje efektivní pracovní výkony s morálkou zaměstnanců a duševním zdravím. Činí tak prostřednictvím doporučení, že by měly být provedeny analýzy pracovní zátěže zaměstnanců ve vztahu k různým úkolům, které tvoří implementaci alternativních trestů a opatření.

126. V minulosti se běžně množství práce vykonané implementačním personálem měřilo podle množství případů, za něž byli zaměstnanci odpovědní. Tato teorie má však nevýhodu v tom, že nečiní rozdíly mezi případy, které vyžadují málo dohledu a těmi, které vyžadují intenzivnější dohled. Navíc teorie nerozlišuje mezi různými úkoly, které musí být provedeny v průběhu přípravy na dohled a dohledu samotného, např. vznášení dotazů před vynesemím rozsudku, sestavování záznamů, návštěvy pachatelů v jejich domovech, navazování kontaktu se spolupracujícími orgány atd. Srovnání počtu případů tak mohou být zavádějící. Proto je měřítko pracovní zátěže vhodnější než měřítko počtu případů. Měřítko pracovní zátěže se vztahuje na množství času stráveného řešením stanovených úkolů. Umožňuje přesnější popis dané práce, a pracovní úsilí lze uvést do spojitosti s organizačními a osobními požadavky vznesenými ze strany různých typů pachatelů.

127. Není třeba příliš zdůrazňovat, že implementační personál tvoří nejdůležitější nástroj dosažení účinného dohledu. Nástroje hodnocení rizika a sofistikované programy jsou bez schopného a odhodlaného personálu, který je uvede do provozu, málo platné. V zájmu dosažení vysoké úrovně zaměstnanecké morálky a efektivity by měl proto výzkum zkoumat pracovní zátěž zaměstnanců a jejich reakce na požadavky, které jsou na ně kladeny. A poněvadž implementační práce klade na personál značné požadavky (už jen proto, že pod

¹ Viz poznámka týkající se odstavce 32 této žádosti.

dohled jsou přidělováni problémovější a nebezpeční pachatelé), je důležité zabránit „vyhoření (burn-out)“ a špatnému duševnímu zdraví. Tyto otázky jsou podrobně popsány v Doporučení č. R(97)12 o zaměstnancích, kteří se zabývají implementací trestů a opatření.

128. Prostřednictvím využití kvantitativních a kvalitativních metod by měly být provedeny analýzy pracovní zátěže a reakcí zaměstnanců na pracovní zátěž.

5. Další výklady a vysvětlení některých Evropských pravidel o alternativních trestech a opatřeních

a. Úvod

129. Odpovědi zaslané jako reakce na dotazník o praxi jednotlivých států ukázaly, že některá Evropská pravidla nebyla vždy plně pochopena. Proto jsou kromě vysvětlujícího prohlášení o Doporučení č. R(92)16, které pravidla obsahuje, dále uvedena vysvětlení a interpretace pravidel, která nebyla plně pochopena.

b. Oblast uplatnění Evropských pravidel

130. V glosáři k pravidlům jsou alternativní tresty a opatření definovány jako tresty a opatření, „která ponechávají pachatele v komunitě a prostřednictvím uložení podmínek a/nebo závazků, které implementují orgány k tomu ze zákona určené, zahrnují omezení svobody.“ Prvním kritériem pro uplatnění pravidel tedy je, aby svoboda pachatele byla podrobena omezení na základě uložených podmínek, a dodržování těchto podmínek kontrolují orgány k tomu pověřené. Tresty jako např. pokuty a trestní výstrahy tedy pod pravidla nespadají, neboť neukládají zvláštní omezení svobody pachatele, a v důsledku toho nevyžadují zřízení zvláštních orgánů pro kontrolní účely. Naproti tomu využití elektronického monitorování, domácí vazby, intenzivního dohledu apod. tvoří podstatu omezení svobody pachatele a použití přísných metod kontroly ze strany pověřených orgánů. Všechny tyto tresty a opatření tedy spadají do oblasti uplatnění Evropských pravidel.

131. Druhé kritérium však vyplývá z Pravidla 55: „Alternativní tresty a opatření je třeba implementovat takovým způsobem, aby byly pro pachatele co nejsmysluplnější, a měly by se snažit přispívat k příslušnému osobnímu a sociálnímu rozvoji pro přizpůsobení se ve společnosti. Metody dohledu a kontroly těmto cílům slouží.“ Pravidlo 55 je proto nesmírně důležité proto, že stanoví druhé kritérium: kontrolní mechanismy by nikdy neměly být oddělovány od poskytování smysluplné pomoci pachateli.

132. Jedním slovem se Evropská pravidla vztahují na jakýkoli trest nebo opatření, které ukládá podmínky nebo povinnosti, které omezují svobodu pachatele, a sleduje jejich dodržování prostřednictvím kontrolních postupů ze strany pověřených orgánů. Veškeré dohlížejí a kontrolní postupy by měly odrážet snahy nabídnout smysluplnou pomoc při přizpůsobování se pachatele v komunitě.

c. Orgány pověřené ukládáním, rušením nebo úpravou alternativních trestů a opatření

133. Pravidlo 12 stanoví, že rozhodnutí o uložení nebo zrušení alternativního trestu nebo opatření ve fázi přípravného řízení by měl vydávat soudní orgán. Glosář k Evropským pravidlům definuje soudní orgán jako soudce, soud nebo státního zástupce. Povšimněte si

však, že se jedná pouze o alternativní trest nebo opatření ve fázi přípravného řízení. O uložení, úpravě nebo zrušení opatření realizovaných v komunitě Pravidlo 12 nepojednává.

134. Pravidla 4, 77, 80, 82, 83 a 87 se týkají rozhodovacího orgánu. Tento orgán je v glosáři k Evropským pravidlům definován jako „soudní orgán pověřený ze zákona k ukládání nebo rušení alternativního trestu nebo opatření, nebo k úpravě jeho podmínek či závazků, nebo jako jakýkoli orgán, který je podobně zmocněn“. První část definice, která pojednává o soudním orgánu, pouze opakuje ustanovení Pravidla 12. Druhá část definice však upravuje to, co je řečeno v Pravidle 12 a stanoví, že jiný než soudní orgán může požívat podobných pravomocí, pokud je k tomu zmocněn ze zákona.

135. Obecně soudní orgán rozhoduje o uložení, úpravě a zrušení opatření. Opatření (jiná než opatření ve fázi přípravného řízení) lze považovat za způsob implementace trestu. Příkladem těchto opatření může být podmíněčné propuštění z vězení a dohled po propuštění z vězení. Orgán, který rozhodne o podmíněčném propuštění a uloží jakákoli následná opatření dohledu je obvykle též orgán, který je oprávněn upravovat podmínky dohledu a podmíněčné propuštění zrušit. V některých státech rozhodují soudní orgány o udělení podmíněčného propuštění a podmínkách dohledu po propuštění z vězení. V jiných státech existuje dlouhá tradice, kdy je ze zákona oprávněn činit tato rozhodnutí správní orgán, např. ministerstvo spravedlnosti, vězeňská práva nebo poradní výbor, který rozhoduje o podmíněčném propuštění (*parole board*) (takovému orgánu může, ale nemusí předsedat soudce).

136. Podmíněčné propuštění a dohled po propuštění z vězení nejsou jedinými příklady, kdy o opatření v komunitě coby alternativě k uložení trestu odnětí svobody rozhoduje správní orgán. Článek 34 švédského Zákona o zacházení ve vězení (*Swedish Prison Treatment Act*) stanoví, že „pokud lze vězně, který žije mimo vězení podrobit zvláštním opatřením asistence, o nichž se předpokládá, že podpoří jeho přizpůsobení se ve společnosti, pak je možné pro tyto účely tento pobyt povolit za předpokladu, že existují zvláštní důvody. V této souvislosti je třeba věnovat pozornost tomu, zda vězeň vyžaduje nějakou formu léčení zneužívání látky, která způsobuje závislost“. O udělení tohoto pobytu mimo vězení rozhoduje ze zákona pověřená Vězeňská a probační správa (*Prison and Probation Administration*).

137. Podobně článek 49, odst. 2 dánského trestního řádu (*Danish Penal Code*) stanoví, že „v případě, kdy je to vhodné vzhledem k věku, zdravotnímu stavu nebo jiným zvláštním okolnostem vězně, může ministr spravedlnosti rozhodnout, že dotyčný bude buď dočasně nebo na celý zbytek trestu přemístěn do nemocnice, vhodného domova nebo ústavu se speciální ošetrovací péčí“. Rozhodovací pravomoc deleguje ministr spravedlnosti na Vězeňskou a probační správu. Opatření se využívá mj. ke zřízení léčby v komunitě pro pachatele odsouzené k trestu odnětí svobody (obvykle osoby zneužívající drogy). Před vynesením tohoto rozhodnutí je věc konzultována se státním zástupcem. Tak přestože rozhodnutí činí správní orgán, má nad celou záležitostí dohled i soudní orgán. Podobné praktiky existují i ve Finsku a na Islandu.

138. Dalším příkladem, kdy správní orgán jedná jako rozhodovací orgán se vyskytl s experimentálním zavedením intenzivního dohledu s elektronickým monitorováním ve Švédsku. Vězeňská správa je ze zákona pověřena povolovat, aby vhodní pachatelé, kteří jsou odsouzeni k maximálně třem měsícům odnětí svobody, byli podrobeni této formě dohledu, aniž by nastoupili výkon trestu ve vězení. Porušení připojených podmínek vede ke zrušení opatření intenzivního dohledu a aktivaci původního trestu uvěznění. Rozhodnutí o zrušení opatření vydává dohlízející rada (*supervision board*). Jelikož dohlízejícím radám předsedají

soudci, lze je považovat za „orgány podobné soudům (*court-like body*)“.¹ Trestný čin spáchaný v době intenzivního dohledu je běžným způsobem předán státnímu zástupci.

139. Lze diskutovat o tom (a v některých kruzích k tomu dochází), že tyto poslední příklady lze považovat za oslabení pravomocí soudů v tom smyslu, že rozhodnutí soudu o uložení trestu odnětí svobody změni vězeňská správa na dohled v komunitě. Ať už je skutečnost jakákoli, je praxe v souladu s Evropskými pravidly, neboť je legislativně oprávněná.

140. Ve shrnutí lze říci, že v době, kdy byla navrhována Evropská pravidla, snahou bylo zajistit, aby byly správnímu orgánu uděleny zákonné pravomoci podobné těm, kterých požívá soudní orgán. Došlo k tomu z důvodu přijetí dávno zavedené tradice v členských státech, podle níž správní orgán rozhodoval o takových opatřeních jako podmíněčné propuštění, dohled po propuštění z vězení, zrušení podmíněčného propuštění, změna podmínek dohledu po propuštění z vězení, různě dlouhý pobyt mimo vězení atd. Prvořadým účelem opatření týkajícího se rozhodujícího orgánu je proto umožnit správnímu orgánu jako např. ministerstvu, výboru, který rozhoduje o podmíněčném propuštění (*parole board*) nebo vězeňské správě rozhodovat o opatřeních jako formě uplatnění trestu. Definice rozhodujícího orgánu uvedená v glosáři k Evropským pravidlům umožňuje širokou interpretaci pojmů opatření. Interpretace, která na základě zákonně schváleného správního rozhodnutí umožňuje transformaci trestu odnětí svobody na opatření v komunitě, je v souladu s Evropskými pravidly přípustná. V praxi bylo tohoto opatření využito pouze u zvláštních kategorií pachatelů, nebo při řešení zvláštních situací. Nebylo by totiž záměrem Evropských pravidel obdařit správní orgán obecnými pravomocemi, jež jsou srovnatelné s odsouzením k trestu.

d. Diskriminace a diferenciace

141. Pravidlo 20 zakazuje diskriminaci při ukládání a implementaci alternativních trestů a opatření. Interpretační prohlášení k Doporučení č. R(92)16 vysvětluje, že diskriminace znamená nespravedlivé nebo nečestné uplatňování diskrečního práva z důvodů uvedených v Pravidle 20 – z důvody rasy, barvy pleti, etnického původu, národnosti, pohlaví, jazyka, náboženského vyznání, politického nebo jiného názoru, ekonomického, sociálního nebo jiného postavení či fyzického nebo duševního stavu. Zákaz diskriminace však neznamená, že se všemi pachateli musí být nakládáno stejně. Interpretační prohlášení k Doporučení č. R(92)16 stanoví, že je nutné zohlednit zvláštní problémy, potřeby a situace, které pachatelé prezentují obzvláště během implementace alternativního trestu nebo opatření. Diferenciace pachatelů znamená, že implementace může být různá pro různé pachatele.

142. Byla vznesena otázka, zda by využití intenzivních a lehčích forem dohledu u pachatelů odsouzených za stejný druh trestného činu mohlo vzhledem ke značné rozdílnosti v intenzitě dohledu být považováno za diskriminaci.

143. Při odpovědi na tuto otázku je třeba zopakovat, že diskriminace znamená, že při ukládání nebo implementaci alternativních trestů a opatření fungují svévolné a často předpojaté nebo úzkoprsé názory. To však neplatí tehdy, je-li uložení nebo implementace provedena v souladu s kriminogenními potřebami pachatele nebo osobní či sociální situací, která se týká jeho trestního chování. Tato diferenciace pachatelů však nesmí být svévolná, ale musí být založena na objektivních metodách určení a řešení rysů, které souvisejí s kriminalitou. Tento požadavek upevňuje význam zakládání činností vedoucích k uložení nebo implementaci trestu na poznatcích odvozených z průběžného výzkumu.

¹ Tento výraz používá Evropský soud pro lidská práva k pojmenování nezávislého a nestranného orgánu.

e. Etické požadavky

144. Pravidlo 25 zakazuje lékařská nebo psychologická léčení nebo postupy, které jsou v rozporu s mezinárodně přijatými etickými standardy. Ty lze nalézt v mnoha mezinárodních právních instrumentech. Kromě několika prohlášení Světové lékařské asociace (*World Medical Association (WMA)*) lze poučení nalézt též ve dvou doporučeních Rady Evropy – Doporučení č. R(93)6 o vězeňských a kriminologických aspektech kontroly nakažlivých nemocí včetně AIDS a souvisejících zdravotních problémech ve vězení a Doporučení č. R(98)7 o etických a organizačních aspektech zdravotní péče ve vězení.

f. Souhlas a spolupráce

145. Je třeba poznamenat, že Pravidlo 31 nevyžaduje souhlas pachatele s alternativním trestem nebo opatřením.¹ Místo toho vyžaduje, aby alternativní trest nebo opatření nebylo uděleno předtím, než bude jasné, jaké podmínky by bylo vhodné pachateli udělit, a zda lze očekávat jeho/její spolupráci. Určení vhodných podmínek a toho, zda je pachatel připraven plně spolupracovat při jejich plnění není jen záležitost vznesení několika jednoduchých otázek, na které lze dostat jen stručné odpovědi. Místo toho to vyžaduje pečlivé zkoumání vnímavostního světa pachatele a poskytnutí informací o pravděpodobných následcích jednání pachatele. To může vyžadovat další diskuse s cílem zajištění nezbytné úrovně spolupráce. Viz též postupy uvedené v odstavci 38 o praxi irské probace.

146. Úspěšná implementace alternativních trestů a opatření očividně silně závisí na zajištění dohody s pachateli o stanovených cílech a jejich spolupráci na použitých postupech a metodách. Zajímavé jsou jistě příklady praktik zaměřených na rozvoj smyslu pachatele pro společenskou odpovědnost, a metod používaných s cílem zajištění spolupráce.

147. Mnohé státy hovořily o metodách navržených s cílem změnit přístup pachatelů k obětem. Metod zprostředkování (*mediation*) se užívá například v Belgii, Německu a Norsku jako způsobu „zosobnění (*personalising*)“ trestného činu a jeho následků pro oběť s cílem dosažení důkladnějšího uvědomění ze strany pachatele. Pachatelé ve Švédsku jsou podporováni v účasti v kurzech změny osobnosti, jejichž jednou složkou je důkladné uvědomování týkající se obětí. Často jsou organizována skupinová setkání s oběťmi. Vyslyšení a diskuse reakcí obětí na spáchaný trestný čin a následnou nápravu pachatele se prokázaly jako účinné výchovné metody.

148. V Anglii a Walesu se považuje za nezbytné konfrontovat pachatele a zpochybnit jejich chování. Cílem je zvýšit uvědomění o dopadu trestného činu na oběť. Zároveň by však měla být nabídnuta pomoc pachatelům se vzdělávacími a odbornými nedostatky. V mnoha státech se za jeden ze způsobů rozvíjení pachatelova smyslu pro zodpovědnost považuje udělení podmínky alternativního trestu nebo opatření v podobě zaplacení odškodnění oběti, organizaci na podporu obětí nebo charitě. Avšak mají-li tyto přístupy dosáhnout rozvíjení odpovědnosti spíše než odporu, je třeba dát práci psychologický rozměr a schopnost vcítit se do situace obětí.

149. Některé státy vyžadují souhlas pachatele s uložením alternativního trestu nebo opatření, jiné ne. V jiných státech je třeba souhlasu u některých alternativních trestů, a u jiných ne. Ať už je souhlasu třeba nebo ne, zdá se být nesmírně důležité zjistit, jaké podmínky nebo závazky

¹ Souhlas pachatele vyžaduje pouze Pravidlo 35, které pojednává o opatřeních ve fázi přípravného řízení nebo opatřeních odklonu.

by mohly být vhodné, a stejně důležité z praktického hlediska vědět, zda je pachatel připraven nebo alespoň ochoten spolupracovat. Je obtížné uvěřit tomu, že by soudní orgán uložil alternativní trest nebo opatření pachateli, o kterém se ví, že je zcela odmítavý vůči spolupráci s implementačním orgánem. Nicméně nedávná úprava německého trestního řádu (*German Penal Code*)¹ umožňuje soudu, který odloží výkon trestu odnětí svobody a uloží podmínky, aby požadoval účast pachatele na programu léčení bez jeho souhlasu za předpokladu, že léčení nezahrnuje fyzický zásah. Opatření je zamýšleno pro využití u pachatelů odsouzených za sexuální trestné činy nebo jiné nebezpečné trestné činy. Je obecně přijato, že nelze provést nátlakové psychiatrické nebo psychologické léčení. Ale vzhledem k tomu, že pachatelé sexuální trestné činnosti většinou nemají motivaci k podstoupení léčby, považuje se tlak na zahájení léčby za prospěšný. Prvním krokem v léčbě je snaha přesvědčit pachatele o nutnosti spolupráce.

150. V Anglii a Walesu se obecně uznává, že je nereálné očekávat, že pachatel bude ze začátku schopen plně dodržovat tvrdé podmínky. Například pachatelé, kteří užívají drogy, zřejmě nebudou schopni okamžitě splnit podmínku drogové abstinence. Probační pracovník a soud tak mohou v úvodní fázi dohledu přistoupit na minimální stupeň spolupráce ve formě omezování návyku v naději, že úplné abstinence bude dosaženo později. Pokud nedojde k podstatnému zlepšení, je možné dohled ukončit. Tak dojde k přizpůsobivému, ale ne podřadnému posouzení vhodných podmínek a zajištění úvodní spolupráce. Metody popsané v tomto a v předchozím odstavci dokládají význam Pravidla 31 a jeho pružné interpretace.

151. V Nizozemí je do alternativních trestů začleněna celá řada „výchovných programů (*learning programmes*)“, i když často na experimentálním základě. Při prvním kontaktu je pečlivě projednána a zhodnocena osobní situace pachatele. Účast v těchto programech lze pružně zařídit s ohledem na pracovní dobu, rodinné potřeby atd. Předběžná hodnocení naznačují, že pachatelům jsou předávány důležité informace a že dochází k ovlivňování jejich postojů. Nezdá se, že by programy měly značný vliv na míru recidivity, ale zdá se, že doba předtím než dojde k prvnímu opakovanému trestnému činu je delší, a nové trestné činy jsou méně závažné než ty předchozí.

152. Zkušenosti z většiny zemí zkrátka ukazují, že je velmi důležité zjistit, do jaké míry je pachatel schopen vynaložit a udržet si kooperativní postoj k alternativnímu trestu nebo opatření a jeho doprovodným podmínkám. Je třeba předchozího zkoumání ke zjištění základních informací o pachatelích, a lze ho využít k informování o požadavcích a nabízených možnostech během implementace. Relevantní informace ve fázi před odsouzením slouží potřebám rozhodujících orgánů, implementačních orgánů a pachatelů. V podstatě je třeba najít střední cestu. Soud, který zakládá odsouzení pouze na závažnosti stávajícího trestného činu a povaze všech předchozích trestních záznamů, své rozhodnutí činí na základě minimálních znalostí. Naproti tomu soudy nemohou, nesmějí a neměly by být zatěžovány nepřiměřeně detailními životními příběhy a příliš detailním zdůrazňováním domnělých důležitých faktorů. Dosažení konsensu v otázce relevantnosti a užitečnosti informací pro rozhodnutí soudu podtrhuje význam diskusí navržených v Zásadě 16 výše.

153. V době před uložením alternativního trestu nebo opatření se tedy vyžaduje pečlivé zkoumání toho, které podmínky lze nebo nelze doporučit ve zprávě před odsouzením a jejich možný nebo pravděpodobný vliv na rozhodnutí soudu. Fáze přípravného řízení je často období, kdy si pachatelé často začínají uvědomovat závažnost svého postavení a jsou přístupní diskusi o vhodných podmínkách, má-li být nařízen alternativní trest nebo opatření.

¹ Novela článku 56.c z 26. ledna 1998

Realisticky je však třeba uznat, že by mohlo být užitečné přijmout i jen omezenou ochotu dodržovat uložené podmínky předtím, než dojde k zahájení dohledu. V průběhu dohledu by hlavním cílem bylo zvýšit míru ochoty a schopnosti spolupracovat.

154. Je však třeba definovat problémy spojené se snahou zlepšit postoje pachatele. Význam osobního a důvěrného vztahu, který by se měl vytvořit mezi pachateli a jejich dozorci se tak považuje za nezbytný (*sine qua non*) pro změnu postojů a chování. Je však třeba připustit, že tento aspekt není předmětem dostatečného systematického rozvoje. Jiné problémy existují především (ale ne výlučně) ve středoevropských státech, kde jsou možnosti využití alternativních trestů a opatření často v rané fázi vývoje. Přestože je obecně přijato, že by měli dozorci od prvního okamžiku pomáhat pachatelům ve vytváření společensky odpovědných postojů a chování, často není možné toho dosáhnout z důvodu nedostatečného množství zaměstnanců, nedostatku času nebo kvalifikace pro daný úkol.

g. Vhodné kontrolní činnosti

155. Pravidlo 74 vyžaduje, aby kontrolní činnosti byly prováděny jen v míře potřebné pro řádnou implementaci trestu nebo opatření, a zakládaly se na zásadě minimálního zásahu. Byla vznesena otázka, zda zásada minimálního zásahu předem vylučuje využití intenzivních opatření dohledu.

156. Tak tomu však není. Pravidlo 74 končí následující větou: „Měly by být [kontrolní činnosti] v poměru k danému trestu nebo opatření a omezovat se na jeho cíle.“ Jako celek pravidlo zřetelně znamená, že kontrolní činnosti by se měly omezovat jen na to, co je nezbytné pro účinnou implementaci alternativního trestu nebo opatření. Pojem „minimální zásah“ by v tomto textu měl být tedy interpretován jako „vhodný zásah“. Vhodný zásah by měl souviset s mírou nebezpečí, které pachatel představuje při nedodržování podmínek, a nebezpečí, které představuje pro komunitu.

157. Je třeba poznamenat, že to, co se považuje za vhodný zásah, se může v průběhu implementace značně různit. Na začátku dohledu může stupeň ohrožení, které pachatel představuje, vyžadovat nutnost značné kontroly. Jelikož hlavním cílem dohledu je přispět k přizpůsobení pachatele v komunitě, mělo by být možné uvolnit kontrolní opatření s tím, jak pachatel dosahuje pokroků v přizpůsobení. Tento postup lze vnímat jako progresivní nahrazování formálních způsobů kontroly uplatňovaných na začátku dohledu neformálními formami kontroly, které komunita sama uplatňuje na svoje členy.

h. Zohlednění míry dodržování podmínek při zvažování zrušení trestu nebo opatření

158. Pravidlo 85 vyžaduje řádné zohlednění způsobu a rozsahu dodržování uložených podmínek ze strany pachatele při zvažování zrušení alternativního trestu nebo opatření. Pravidlo 86 stanoví, že zrušení trestu nebo opatření nemusí nutně vést k uvěznění.

159. Menší část zemí, které poskytly odpovědi na dotazník uvedla, že zrušení určitých alternativních trestů nebo opatření musí vést k uložení původního trestu odnětí svobody, neboť daný alternativní trest nebo opatření byl alternativou k nepodmínečnému trestu odnětí svobody. Přestože lze tento argument teoreticky opodstatnit, otázky přiměřenosti a spravedlivosti však vedou k názoru, že by soud neměl nutně uložit původní trest odnětí svobody, pokud pachatel před porušením některé podmínky uspokojivě splnil většinu lhůty v rámci alternativního trestu nebo opatření. Tyto domněnky jsou vyjádřeny v Pravidlech 85 a

86. Soudům by tudíž při zvažování zrušení trestu nebo opatření měla být vždy dána možnost přihlédnout ke všem okolnostem, a především k míře dodržování podmínek do doby porušení, a rozhodnout v souladu s těmito zřetely.

6. Obnovený důraz na Evropská pravidla pojednávající o postupech stížností

160. Výsledky výzkumů v jednotlivých státech naznačují, že pravidlům postupů stížností nebyl propůjčen význam, jež si jejich obsah zaslouhoval. Tato pravidla jsou předmětem komentářů, které následují.

161. Pravidlo 15 zajišťuje zřízení orgánu pro řešení stížností pro pachatele, kteří si přejí podat stížnost o rozhodnutích, která provedl implementační orgán nebo naopak o jejich prodlení s vydáním rozhodnutí. Pravidla 16 až 19 stanoví hlavní zásady práce orgánu na řešení stížností. Pravidlo 15 se vztahuje především ke stížnostem a námitkám, které často v průběhu implementace vyvstanou. Toto pravidlo je třeba číst ve spojitosti s pravidlem 59.

162. Obecně by se mohlo zdát, že pachatelé mohou předložit své stížnosti k implementačním rozhodnutím svým dozorcům, a pokud nejsou jejich stížnosti uspokojivě vyřešeny, mohou je postoupit vyšším orgánům. Objevilo se však malé množství podrobných informací o tom, jak tyto postupy fungují v praxi. Následkem toho nelze s jistotou tvrdit, že ustanovení Pravidel jsou obecně dodržována.

163. Mnoho stížností nemá závažný charakter a často je může ke spokojenosti navrhovatele vyřešit dozorce anebo vedoucí oddělení. Pokud tomu tak není, je v zemích s rozvinutými postupy stížností časté postoupit stížnost nejprve vedoucímu pracovníkovi, a poté případně právnímu oddělení implementačního orgánu nebo soudního orgánu.

164. Jelikož se alternativních trestů a opatření začíná využívat ve stále větší míře, a metody dohledu jsou stále náročnější a intenzivnější, lze očekávat častější zpochybnění administrativních rozhodnutí. Tento vývoj povede k nutnosti značně rozvinutých postupů stížností. Uplatnění těchto postupů se doporučuje. Další možností řešení stížnosti je, aby byla předložena ombudsmanovi nebo poslanci parlamentu. Stížnost zahrnující podezření ze zneužití úřední moci ze strany zaměstnance implementačního orgánu, laického dozorce nebo zástupce pomocné organizace, by měla být postoupena k plnému prošetření příslušného orgánu (obvykle policie).

165. Nakonec je třeba poznamenat, že Pravidlo 15 není jediným pravidlem, které pojednává o stížnostech. Pravidlo 13 pojednává o stížnosti, která se týká rozhodnutí o uložení alternativního trestu nebo opatření, nebo úpravy či zrušení tohoto trestu nebo opatření. Mělo by být interpretováno ve spojitosti s výše uvedenými vysvětleními o orgánech, které jsou pověřeny uložit, zrušit nebo upravit alternativní trest nebo opatření. Pravidlo pokrývá celou řadu různých situací. Povaha situace, a obzvláště otázka, zda se stížnost týká trestu nebo opatření, ovlivní přístup ke stížnosti. Například:

situace, kdy soudní orgán uloží nebo zamýšlí zrušit alternativní trest nebo opatření ve fázi přípravného řízení. V tomto případě musí být stížnost (většinou ve formě odvolání) adresována soudnímu orgánu;

situace, kdy soudní orgán uložil trest odnětí svobody a stížnost se týká opatření dohledu po podmíněčném propuštění nebo přeměny trestu na opatření dohledu. V tomto případě je

stížnost předložena rozhodujícímu orgánu, kterým (v závislosti na dané zemi) může být soudní orgán nebo vyšší správní orgán. Příkladem druhé možnosti by byla stížnost proti rozhodnutí místního výboru, který rozhoduje o podmíněčném propuštění (*local parole board*) předložená ústřednímu výboru, který rozhoduje o podmíněčném propuštění (*central parole board*).

166. Pravidlo 14 pojednává o stížnosti, kdy je uložené omezení svobody nebo jakékoli opatření z něho vyplývající protizákonné nebo v rozporu s obsahem uloženého trestu nebo opatření. Tuto stížnost musí projednat soudní orgán v souladu s podmínkami Pravidla 14.

167. Pravidla 16 až 19 pojednávají o procesních aspektech. Postupy stížností by měly být rychlé a jednoduché, a pachatel by měl být pokud možno osobně vyslyšen. Měla by mu být poskytnuta asistence při projednávání stížnosti ze strany osoby, kterou si zvolí, nebo advokáta (pokud k tomuto případu existuje legislativní ustanovení). Rozhodnutí orgánu na řešení stížností by mělo být navrhovatelé a implementačnímu orgánu doručeno písemně.

168. Jak bylo uvedeno výše, je nepochybné, že množství stížností ze strany pachatelů poroste s tím, jak budou implementační postupy přísnější a náročnější. Dohled však musí být zároveň účinný, ale vždy musí respektovat lidská práva pachatele. Dosažení těchto dvou cílů značně napomáhá zřízení postupů stížností v souladu se standardy stanovenými v Evropských pravidlech.

Příloha - Doporučení č. R(92)16 Výboru ministrů členským státům o Evropských pravidlech o alternativních trestech a opatřeních

(Přijaté Výborem ministrů dne 19. října 1992 na 482. setkání zástupců ministrů)

V souladu s podmínkami článku 15.b Zákona Rady Evropy Výbor ministrů

s ohledem na význam ustanovení společných zásad týkajících se trestní politiky mezi členskými státy Rady Evropy a s cílem posílení mezinárodní spolupráce v této oblasti;

s přihlédnutím ke značnému rozvoji, ke kterému došlo ve členských státech v oblasti využití trestů a opatření, jejichž výkon se provádí v komunitě;

vzhledem k tomu, že tyto tresty a opatření tvoří důležité způsoby prevence kriminality a že zabraňují negativním účinkům uvěznění;

s přihlédnutím k významu vývoje mezinárodních norem pro vytváření, ukládání a implementaci těchto trestů a opatření,

doporučuje, aby se vlády členských států ve své vnitřní legislativě a praxi řídily zásadami stanovenými ve znění Evropských pravidel o alternativních trestech a opatřeních, které jsou přílohou tohoto doporučení, s přihlédnutím k jejich progresivní implementaci a co nejširšímu rozšíření tohoto textu.

Příloha k Doporučení č. R(92)16

Úvod

Cílem těchto pravidel je:

- a. stanovit soubor norem, které by umožnily zákonodárcům a příslušným odborníkům v jednotlivých státech (rozhodovacím orgánům a orgánům odpovědným za implementaci) provádět spravedlivé a účinné uplatňování alternativních trestů a opatření. Při tomto uplatňování je třeba zachovávat nezbytnou a vhodnou rovnováhu mezi nutností ochrany společnosti ve smyslu dodržování právního řádu jakož i uplatňování norem pro realizaci odškodnění obětí na straně jedné, a nutností nezbytného uznání potřeb pachatele, které souvisejí s jeho sociální adaptací na straně druhé;
- b. poskytnout členským státům základní kritéria tak, aby kritérium a využití alternativních trestů a opatření bylo možné kombinovat se zárukami, že při uplatnění těchto alternativních trestů a opatření nedojde k narušení lidských práv pachatele. Podobně je třeba zajistit, aby uplatňování těchto trestů a opatření nevedlo k jakémukoli zneužití, nebo újmě ze strany určitých společenských skupin. Je třeba též plně zvážit sociální výhody a nevýhody těchto trestů a opatření, jakož i možná rizika, která z nich vyplývají, nebo by mohla vyplývat. Prostý fakt snahy o nahrazení trestu odnětí svobody neospravedlňuje uchýlení se k jakémukoli druhu trestu nebo opatření nebo způsobu implementace. Je třeba navrhnout jasná pravidla jednání pro personál odpovědný za implementaci alternativních trestů a opatření, a pro veškeré zástupce v komunitě, kteří jsou v této oblasti zaangažováni, s cílem zajistit, aby tato implementace probíhala v souladu se všemi uloženými podmínkami a závazky, a přispěla tak k důvěryhodnosti těchto trestů a opatření. To však neznamená, že implementaci je třeba vnímat formalistickým způsobem. Naopak, měla by být provedena s neustálým ohledem na individualizaci, tj. dosažení souladu mezi trestným činem a trestní reakcí, jakož i osobností a schopnostmi pachatele. Navíc by skutečnost, že lze odkazovat na soubor mezinárodně stanovených pravidel měla usnadnit výměnu zkušeností obzvláště v metodách práce.

Není třeba příliš zdůrazňovat, že alternativní tresty a opatření uplatněná v rámci těchto pravidel jsou důležité pro pachatele i komunitu, neboť pachatel je stále v pozici, kdy může uplatnit volbu a přijmout svou společenskou odpovědnost. A implementace trestů v rámci komunity samotné spíše než prostřednictvím izolace může v dlouhodobém výhledu nabídnout lepší ochranu společnosti, samozřejmě včetně ochrany zájmů oběti nebo obětí.

V důsledku toho musí ukládání a implementaci alternativních trestů a opatření doprovázet nejen tyto ohledy, ale i nezbytný cíl zacházení s pachatelem s respektem a jako se zodpovědnou lidskou bytostí.

Tato pravidla, jež byla vytvořena coby paralela k Evropským vězeňským pravidlům nelze pokládat za modelový systém. Tvoří jádro požadavků, jež by mohly být obecně přijaty a na základě nichž by se mělo postupovat. Bez respektování těchto požadavků nelze alternativní tresty a opatření uspokojivě aplikovat.

Na základě svých zkušeností i komplexního stanoviska k situaci v členských státech je Rada Evropy schopna zajistit, aby tato pravidla provázela a asistovala těm, kdo zodpovídají za zákony v jednotlivých státech i těm, kdo je aplikují.

Ustanovení těchto pravidel pojednávají o všech trestech a opatřeních zavedených v komunitě dle specifikace v glosáři, včetně způsobů výkonu trestů odnětí svobody mimo vězeňská zařízení. Tato pravidla však nepokrývají opatření, která jsou určena speciálně pro mladistvé.

První část – obecné zásady

Pravidlo 1

Tato pravidla musí být uplatňována nezaujatě.

Pravidlo 2

Definice pojmů v glosáři obsaženém v příloze je třeba považovat za nedílnou součást pravidel.

Kapitola I – Právní rámec

Pravidlo 3

Definice, přijetí a uplatňování alternativních trestů a opatření musí být stanoveno ze zákona.

Pravidlo 4

Podmínky a závazky alternativních trestů a opatření, které stanoví rozhodující orgán, jakož i následky nedodržování těchto podmínek a závazků, je třeba definovat jasnými a explicitními zákonnými ustanoveními.

Pravidlo 5

Žádný alternativní trest nebo opatření nesmí mít neurčité trvání.

Trvání alternativních trestů a opatření musí stanovit orgán pověřený učinit rozhodnutí v rámci omezení stanovených ze zákona.

Pravidlo 6

Charakter a trvání alternativních trestů a opatření musí být přiměřené závažnosti trestného činu, za jehož spáchání byl pachatel odsouzen, nebo z něhož je dotyčný obviněn, a musí zohlednit jeho osobní situaci.

Pravidlo 7

Orgány zodpovědné za implementaci alternativních trestů a opatření musí být stanoveny ze zákona.

Úlohy a povinnosti implementačního orgánu musí rovněž být stanoveny ze zákona.

Pravidlo 8

Pravomoci implementačních orgánů rozhodovat o metodách implementace, delegovat své implementační úlohy na třetí strany, je-li to nezbytné, nebo uzavírat dohody týkající se implementace s pachatelem, jinými orgány nebo třetími stranami, musí být stanoveny ze zákona.

Pravidlo 9

Pokud pachatel nedodrží podmínky nebo závazky stanovené v rozhodnutí, kterým je podroben alternativnímu trestu nebo opatření, řídí se uvěznění nebo vazba během implementace příslušnými zákony.

Pravidlo 10

Nemělo by dojít ke zřízení zákonného ustanovení pro automatickou přeměnu alternativního trestu nebo opatření na trest odnětí svobody v případě nedodržení některé podmínky nebo závazku, který byl k tomuto trestu nebo opatření připojen.

Pravidlo 11

Pravidelná a vnější kontrola práce implementačních orgánů musí být stanovena ze zákona. Tuto kontrolu musí provádět kvalifikované a odborné osoby.

Kapitola II – Soudní záruky a postupy stížností

Pravidlo 12

Rozhodnutí o uložení nebo zrušení alternativního trestu nebo opatření ve fázi přípravného řízení musí vydat soudní orgán.

Pravidlo 13

Pachatel musí být oprávněn podat stížnost vyššímu rozhodujícímu orgánu o rozhodnutí, jímž byl podroben alternativnímu trestu nebo opatření, nebo rozhodnutí o úpravě nebo zrušení tohoto trestu nebo opatření.

Pravidlo 14

Odvolání proti rozhodnutí týkajícího se implementace alternativního trestu nebo opatření musí být podáno soudnímu orgánu kdykoli si pachatel přeje vznést stížnost na omezení svobody, nebo na to, že je rozhodnutí nezákonné nebo v rozporu s obsahem uloženého trestu nebo opatření.

Pravidlo 15

Pachateli, který si chce stěžovat na rozhodnutí týkající se implementace, které vydal implementační orgán, nebo na prodlení ve vydání takového rozhodnutí, musí být umožněn postup podání stížnosti.

Pravidlo 16

Postup zahájení stížností musí být jednoduchý. Stížnosti musí být přezkoumány rychle a vyřešeny bez nepatřičného prodlení.

Pravidlo 17

Aby mohl rozhodnout o stížnosti, musí být orgánu na řešení stížností poskytnuty veškeré potřebné informace. Je třeba pečlivě zvážit vhodnost osobního vyslyšení navrhovatele, obzvláště tehdy, když o to projeví zájem.

Pravidlo 18

Rozhodnutí orgánu na řešení stížností a důvody tohoto rozhodnutí musí být navrhovateli a implementačnímu orgánu doručeny písemně.

Pravidlo 19

Pachateli, který chce využít svého práva na podání stížnosti proti rozhodnutí týkajícího se uložení, úpravy nebo zrušení alternativního trestu nebo opatření, nebo proti rozhodnutí týkajícího se implementace tohoto trestu nebo opatření, nesmí být odepřeno povolení asistence ze strany zvolené osoby nebo oficiálně určeného advokáta, existuje-li pro takovou asistenci zákonné ustanovení.

Kapitola III – respektování základních práv

Pravidlo 20

Diskriminace na základě rasy, barvy pleti, etnického původu, národnosti, pohlaví, jazyka, náboženského vyznání, politického nebo jiného názoru, ekonomického nebo jiného postavení či tělesného nebo duševního stavu je při ukládání a implementaci alternativních trestů a opatření zakázána.

Pravidlo 21

Nesmí být vytvořen nebo uložen alternativní trest nebo opatření omezující občanská nebo politická práva pachatele, pokud je to v rozporu s normami přijatými mezinárodní společností pojednávajícími o lidských právech a základních svobodách. Tato práva nesmí být při implementaci alternativního trestu nebo opatření omezena do větší míry, než nezbytně vyplývá z rozhodnutí, jímž se tento trest nebo opatření ukládá.

Pravidlo 22

Charakter všech alternativních trestů a opatření a způsob jejich implementace musí být v souladu se všemi mezinárodně zaručenými lidskými právy pachatele.

Pravidlo 23

Charakter, obsah a metody implementace alternativních trestů a opatření nesmí ohrozit soukromí nebo důstojnost pachatelů či jejich rodin, nebo vést ke zneužívání soukromí nebo důstojnosti. Zároveň nesmí být ohrožena sebeúcta, rodinné vztahy, vazby s komunitou a schopnost fungování ve společnosti. Je třeba přijmout záruky na ochranu pachatele proti urážkám a nežádoucí zvědavosti ze strany veřejnosti.

Pravidlo 24

Veškerá nařízení implementačního orgánu včetně a především těch, které se vztahují ke kontrolním požadavkům, musí být praktická, přesná a omezovat se pouze na to, co je nezbytné pro účinnou implementaci trestu nebo opatření.

Pravidlo 25

Alternativní trest nebo opatření nikdy nesmí zahrnovat lékařské nebo psychologické léčení nebo postupy, jež nejsou v souladu s mezinárodně přijatými etickými standardy.

Pravidlo 26

Charakter, obsah a metody implementace alternativního trestu nebo opatření nesmí obsahovat riziko tělesné nebo duševní újmy.

Pravidlo 27

Alternativní tresty a opatření je třeba implementovat způsobem, který nepřitíží jejich svízelné povaze.

Pravidlo 28

Uložení nebo implementace alternativního trestu nebo opatření nesmí omezit práva na dávky v rámci jakéhokoli existujícího systému sociálního zabezpečení.

Pravidlo 29

Existují-li ustanovení pro poskytování pomoci implementačnímu orgánu ve formě příslušných dozorných činností vykonávaných na základě úhrady organizacím nebo jedincům vybraným z komunity, zůstává odpovědnost za zajištění, aby tyto služby splňovaly požadavky těchto pravidel na implementačním orgánu. Pokud takto poskytnutá pomoc nesplňuje dané požadavky, musí implementační orgán rozhodnout o následném opatření.

Implementační orgán musí též rozhodnout o příslušném opatření tehdy, pokud činnosti dohledu odhalí, že pachatel neplní podmínku nebo závazek vyplývající z uloženého alternativního trestu nebo opatření.

Kapitola IV – Spolupráce a souhlas ze strany pachatele

Pravidlo 30

Cílem ukládání a implementace alternativních trestů a opatření by měla být snaha o vytvoření smyslu pachatele pro zodpovědnost vůči komunitě obecně a vůči oběti konkrétně.

Pravidlo 31

Alternativní trest nebo opatření musí být uložen pouze tehdy, je-li známo, jaké podmínky nebo závazky jsou vhodné a zda je pachatel připraven spolupracovat a tyto podmínky a závazky dodržovat.

Pravidlo 32

Veškeré podmínky nebo závazky, které je pachatel v rámci alternativního trestu nebo opatření povinen dodržovat, musí být stanoveny s přihlédnutím jak k jeho individuálním potřebám nebo relevanci pro implementaci, tak k jeho možnostem a právům, jakož i sociálním povinnostem.

Pravidlo 33

Bez ohledu na otázku formálního dokumentu, který vyjadřuje rozhodnutí o uložení alternativního trestu nebo opatření, musí být pachatel před zahájením implementace a v jazyce, kterému rozumí, jasně informován o charakteru a účelu trestu nebo opatření a podmínkách nebo závazcích, které musí respektovat.

Pravidlo 34

Poněvadž by implementace alternativního trestu nebo opatření měla být navržena tak, aby zajišťovala spolupráci ze strany pachatele a umožnila mu vnímat trest jako spravedlivou reakci na spáchaný trestný čin, měl by se pachatel co nejvíce zapojit do rozhodování o záležitostech týkajících se implementace trestu nebo opatření.

Pravidlo 35

Souhlas obviněného by měl být získán před zahájením uložení jakéhokoli alternativního opatření, aby mohlo být aplikováno před zahájením soudního řízení namísto rozhodnutí o trestu.

Pravidlo 36

Vyžaduje-li se souhlas pachatele, musí o tom být pachatel explicitně informován.

Tento souhlas by nikdy neměl vést ke zbavení základních práv pachatele.

Druhá část – Lidské a finanční zdroje

Kapitola V – Odborný personál

Pravidlo 37

Nesmí docházet k diskriminaci při náboru, výběru a povýšení odborného personálu na základě rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženského vyznání, politického nebo jiného názoru, národnostního, etnického nebo sociálního původu, majetkového, rodného nebo jiného postavení. Nábor a výběr zaměstnanců by měl zohledňovat zvláštní metody na straně konkrétních kategorií osob a rozličnosti pachatelů, na které bude personál dohlížet.

Pravidlo 38

Zaměstnanci zodpovědní za implementaci musejí být dostatečného počtu, aby mohli účinně vykonávat různé úkoly, jež jim náleží. Musejí mít osobnostní kvality a odborné kvalifikace nezbytné pro danou funkci. Je třeba vytvořit normy a metody zajištění, aby množství a kvalita personálu odpovídaly množství práce a profesionálním schopnostem a zkušenostem, které práce vyžaduje.

Pravidlo 39

Zaměstnanci odpovědní za implementaci musí mít adekvátní kvalifikaci, a musí jim být poskytovány informace, které jim umožní reálný pohled na určitou oblast činností, na jejich úkoly a etické požadavky jejich práce. Jejich odborná kompetence musí být pravidelně podporována a vyvíjena prostřednictvím dalších školení a provádění kontrol a hodnocení.

Pravidlo 40

Odborní zaměstnanci musí být jmenováni na takovém právním a finančním základě a na základě takové pracovní doby, aby byla zajištěna odborná a personální kontinuita, aby došlo k rozvoji povědomí zaměstnanců o oficiální odpovědnosti, a aby jejich postavení ve vztahu k podmínkám služby bylo rovnocenné s postavením jiného odborného personálu se srovnatelnou funkcí.

Pravidlo 41

Odborný personál zodpovídá zákonem stanovenému implementačnímu orgánu.

Tento orgán stanoví úkoly, práva a povinnosti svých zaměstnanců a zajistí dohled nad tímto personálem a hodnocení účinnosti jejich práce.

Kapitola VI – Finanční prostředky

Pravidlo 42

Implementační orgány musí mít adekvátní finanční prostředky poskytované ze státních zdrojů. Třetí strany mohou poskytnout finanční nebo jiný příspěvek, ale implementační orgány na nich nesmí být finančně závislé.

Pravidlo 43

V případech, kdy implementační orgány využívají finančních příspěvků třetích stran, musí existovat pravidla definující, jaké postupy je třeba zajistit, které osoby se specifickými povinnostmi budou v této záležitosti figurovat, a způsob auditu využívání těchto prostředků.

Kapitola VII – Účast komunity

Pravidlo 44

Je třeba dát do oběhu vhodné informace o charakteru a podstatě alternativních trestů a opatření, jakož i různých metodách jejich implementace, aby široká veřejnost včetně soukromých osob a soukromých a veřejných organizací a orgánů zainteresovaných v implementaci těchto trestů a opatření mohla tyto tresty chápat a vnímat je jako adekvátní a důvěryhodné reakce na trestní chování.

Pravidlo 45

Práce orgánů zodpovědných za implementaci alternativních trestů a opatření by měla být doplněna využitím vhodných stávajících zdrojů v komunitě a umožnit těmto orgánům vhodné způsoby uspokojení potřeb pachatelů a prosazování jejich práv. K dosažení tohoto cíle je třeba maximálního využití účasti organizací a zástupců veřejnosti.

Pravidlo 46

Účast komunity je třeba využít k vytvoření smysluplných vztahů pachatelů v komunitě, uvědomění si zájmu komunity o jejich osobu a rozšíření jejich možností kontaktu a podpory.

Pravidlo 47

Účast komunity by měla být zajišťována na základě smlouvy s příslušným implementačním orgánem, která bude především specifikovat charakter povinností a způsob, kterým budou vykonávány.

Pravidlo 48

Zúčastněné organizace a zástupci veřejnosti jsou povinni provádět dohled pouze z moci stanovené ze zákona nebo specifikované orgánem, který zodpovídá za uložení nebo implementaci alternativních trestů nebo opatření.

Pravidlo 49

Pověření zástupců veřejnosti nesmí nahrazovat práci, kterou má vykonávat odborný personál.

Pravidlo 50

Implementační orgány musí určit kritéria a postupy, podle nichž budou zástupci veřejnosti vybírání, a informování o svých úkolech, povinnostech, kompetencích, zodpovědnosti a jiných záležitostech.

Pravidlo 51

Zástupcům veřejnosti by měl v nezbytné míře asistovat odborný personál a mělo by jim být umožněno, aby vykonávali své povinnosti, jež korespondují s jejich schopnostmi a možnostmi. V případě potřeby by mělo být zajištěno vhodné školení.

Pravidlo 52

Zúčastněné organizace a osoby vybrané z komunity jsou vázány požadavky na utajení pracovních informací.

Pravidlo 53

Zástupci veřejnosti musí být při výkonu své práce pojištěni pro případ nehody, zranění a zákonné odpovědnosti za škodu. Budou jim proplaceny veškeré nezbytné výdaje vzniklé v průběhu jejich práce.

Pravidlo 54

Zúčastněné organizace a osoby vybrané z komunity budou vyslyšeny v záležitostech obecného charakteru, které spadají do jejich kompetence, jakož i v záležitostech týkajících se jednotlivých případů. Je třeba poskytnout jim informace o zpětné vazbě.

Třetí část – Aspekty řízení ve věcech trestů a opatření

Kapitola VIII – Podmínky implementace

Pravidlo 55

Alternativní tresty a opatření je třeba implementovat tak, aby byla pro pachatele co nejsmysluplnější, a aby přispívala k osobnímu a společenskému vývoji pro přizpůsobení se ve společnosti. Těmto cílům by měly sloužit metody dohledu a kontroly.

Pravidlo 56

Rady soudu nebo státnímu zástupci ve věcech přípravy, uložení nebo implementace alternativního trestu nebo opatření poskytuje pouze odborný personál nebo zákonem stanovená organizace.

Pravidlo 57

Implementační orgán musí zajistit, aby byly poskytnuty informace o jejich právech těm, kterým má být uložen alternativní trest nebo opatření, jakož i asistence při zajišťování těchto práv. O těchto opatřeních je nutné informovat odborný personál, zúčastněné organizace a zástupce veřejnosti.

Pravidlo 58

Pachatel je oprávněn učinit ústní nebo písemné vyličení skutečností před vynesením jakéhokoli rozhodnutí týkajícího se implementace alternativního trestu nebo opatření.

Implementační orgán musí zajistit, aby pachatel v případě konfliktu nebo krize mohl neprodleně kontaktovat odpovědného člena odborného personálu.

Pravidlo 59

Implementační orgán musí reagovat na stížnosti a vyšetřit stížnosti týkající se implementace alternativního trestu nebo opatření, jež je uloženo pachateli. Musí zodpovědně a seriózně zvážit žádost pachatele o změnu dozorce nebo jiné osoby pověřené úkolem, který se týká pachatele.

Pravidlo 60

Implementační orgán si zřídí záznamy individuálních případů. Záznamy musí být aktuální, aby mj. mohla být připravena potřebná zpráva o dodržování podmínek nebo závazků vyplývajících z trestu nebo opatření ze strany pachatele.

Pravidlo 61

Informace v záznamech individuálních případů zahrnují pouze záležitosti relevantní k uloženému trestu nebo opatření a jeho implementaci. Tyto informace musí být co nejspolehlivější a nejobjektivnější.

Pravidlo 62

Pachatel nebo osoba jednající jménem pachatele musí mít přístup k záznamu jeho případu do takové míry, aby nedošlo k porušení práva na soukromí jiných. Pachatel je oprávněn zpochybnit obsah záznamu případu. Podstata zpochybnění musí být zapsána do záznamu případu.

Pravidlo 63

Dozorce je povinen pravidelně pachatele informovat o obsahu záznamu jeho případu a realizovaných zprávách, a obsah mu vysvětlit.

Pravidlo 64

Informace v každém jednotlivém případě mohou být odtajněny pouze osobám se zákonným oprávněním k jejich přijetí, a jakákoli poskytnutá informace musí být omezena pouze na to, co je relevantní vůči úloze orgánu, který informaci ze záznamu případu požaduje.

Pravidlo 65

Po ukončení alternativního trestu nebo opatření musí být záznamy případu v rukách implementačního orgánu zničeny nebo uchovány v archivech v souladu s předpisy obsahujícími záruky pro odtajnění jejich obsahu třetím stranám. K odtajnění nesmí dojít předtím, než pomínou právní účinky trestu nebo opatření, ani po vypršení časové lhůty stanovené v legislativě.

Pravidlo 66

Typ a množství informací o pachatelích, jež jsou poskytovány orgánům, které zprostředkují pracovní umístění nebo osobní či sociální asistenci jakéhokoli druhu jsou určeny a omezeny účelem předmětné konkrétní činnosti. Konkrétně bez výslovného a poučeného souhlasu pachatele nesmí být poskytovány informace o trestném činu a osobní situaci pachatele, ani jiné informace, které by mohly mít nepříznivé sociální následky nebo mohly tvořit podstatu narušení soukromého života.

Pravidlo 67

Úkoly uložené pachatelům, kteří vykonávají obecně prospěšné práce nesmí být bezúčelné, ale společensky užitečné a smysluplné, a musí co nejvíce zdokonalovat schopnosti pachatele. Obecně prospěšné práce nelze provádět za účelem zisku pro nějaký podnik.

Pravidlo 68

Pracovní a zaměstnanecké podmínky pachatelů, kteří vykonávají obecně prospěšné práce musí být v souladu s veškerou stávající legislativou v oblasti zdravotní péče a bezpečnosti práce. Pachatelé musí být pojištěni pro případ nehody, úrazu a zákonné odpovědnosti za škodu v důsledku implementace.

Pravidlo 69

Náklady na implementaci zásadně nenese pachatel.

Kapitola IX – Metody práce

Pravidlo 70

Implementace alternativních trestů a opatření musí být založena na řízení individualizovaných programů a vytváření příslušných pracovních vztahů mezi pachatelem, dozorcem a všemi zúčastněnými organizacemi nebo zástupci veřejnosti.

Pravidlo 71

Metody implementace je třeba individuálně přizpůsobit konkrétním okolnostem každého případu. Orgány a personál zodpovědný za implementaci musí tedy požívat dostatečného stupně diskrečního práva, aby přizpůsobení bylo možné a zároveň nevedlo k závažným nerovnostem v zacházení s pachateli.

Pravidlo 72

Kde je určena individuální nutnost implementace trestu nebo opatření, je třeba poskytnout relevantní osobní, sociální nebo materiální asistenci.

Pravidlo 73

Pokyny implementačního orgánu vydané k implementaci rozhodnutí o trestu nebo opatření musí být praktické a přesné. Nesmí pachatele podrobit požadavkům, které přesahují limity těch, které vyplývají z rozhodnutí.

Pravidlo 74

Kontrolní činnosti je třeba provádět jen do té míry, v jaké jsou nezbytné pro řádnou implementaci uloženého trestu nebo opatření, a musí být založeny na zásadě minimálního zásahu. Musí být přiměřené k trestu nebo opatření a omezovat se na jeho cíle.

Pravidlo 75

Implementační orgány musí využívat metody práce, jež jsou konsistentní s prokázanými odbornými standardy. Tyto metody musí zohledňovat vývoj v oblasti výzkumu, sociální práce a příbuzných oblastech činností.

Kapitola X – Fungování trestu nebo opatření a následky nedodržování

Pravidlo 76

Na začátku implementace alternativního trestu nebo opatření musí být pachatel informován o podstatě trestu nebo opatření, a o tom, co se od něho očekává. Musí být též informován o následcích nedodržování podmínek a závazků uvedených v rozhodnutí a nařízení, prostřednictvím nichž může být vrácen zpět před rozhodovací orgán ve věci nedodržování nebo nedostatečného dodržování požadavků trestu nebo opatření.

Pravidlo 77

Implementační orgán musí jasně určit postupy, které má implementační personál používat *vis-à-vis* k pachateli a rozhodujícímu orgánu v případě nedodržování nebo nedostatečného dodržování uložených podmínek nebo závazků ze strany pachatele.

Pravidlo 78

Méně závažná porušení nařízení ze strany implementačního orgánu nebo podmínek či závazků, která nevyžadují využití postupu zrušení trestu nebo opatření, musí neprodleně být vyřešena uplatněním diskrečních práv, popřípadě správního řízení.

Pravidlo 79

Při každém rozhovoru administrativního charakteru, který se týká méně závažných porušení, musí být pachateli dána příležitost, aby se ke svému chování vyjádřil. Obsah rozhovoru a jakékoli jiné vyšetřovací činnosti musí být zapsán do záznamu individuálního případu a neprodleně a jasně předán pachateli.

Pravidlo 80

Implementační orgán je povinen neprodleně písemně hlásit rozhodovacímu orgánu jakékoli podstatné nedodržení podmínek nebo závazků stanovených v alternativním trestu nebo opatření.

Pravidlo 81

Písemná zpráva o nedodržení podmínek nebo závazků musí uvést objektivní a podrobný popis způsobu, kterým k nedodržení došlo, a okolností, za nichž se nedodržení vyskytlo.

Pravidlo 82

Rozhodovací orgán vynese rozhodnutí o úpravě nebo částečném či úplném zrušení alternativního trestu nebo opatření až poté, co provede podrobné přezkoumání skutečností, které nahlásil implementační orgán.

Pravidlo 83

Před rozhodnutím o úpravě nebo částečném či úplném zrušení alternativního trestu nebo opatření se musí rozhodovací orgán ujistit, že pachatel měl příležitost projít si dokumentaci, na níž je založena žádost o úpravu nebo zrušení trestu nebo opatření, a předložit své vyjádření k domnělému porušení kterékoli uložené podmínky nebo závazku.

Pravidlo 84

Nedodržení podmínek nebo závazků připojených k trestu nebo opatření, jež může v souladu s platnou legislativou vést k úpravě nebo částečnému či úplnému zrušení trestu nebo opatření, samo o sobě netvoří podstatu trestného činu.

Pravidlo 85

V případě, kdy se zvažuje zrušení alternativního trestu nebo opatření, je třeba řádně přihlédnout k tomu jakým způsobem, a do jaké míry pachatel dodržoval uložené podmínky a závazky.

Pravidlo 86

Rozhodnutí o zrušení alternativního trestu nebo opatření nemusí nutně vést k rozhodnutí o uložení trestu odnětí svobody.

Pravidlo 87

Rozhodovacímu orgánu musí být s ohledem na pokroky pachatele a v souladu s platnou legislativou umožněno upravovat jakoukoli podmínku nebo závazek stanovený v alternativním trestu nebo opatření.

Pravidlo 88

Rozhodovací orgán je oprávněn ukončit trest nebo opatření před jeho řádným vypršením pokud je stanoveno, že pachatel dodržel požadované podmínky a závazky a zdá se, že již není nutné je za účelem splnění trestu nebo opatření dodržovat.

Kapitola XI – Výzkum a hodnocení v oblasti fungování alternativních trestů a opatření

Pravidlo 89

Měl by být podporován výzkum v oblasti alternativních trestů a opatření. Tyto tresty a opatření je třeba pravidelně hodnotit.

Pravidlo 90

Hodnocení alternativních trestů a opatření by mělo zahrnovat nejen objektivní hodnocení míry v níž jejich využití:

odpovídá očekáváním tvůrců legislativy, soudních orgánů, rozhodovacích orgánů, implementačních orgánů a komunity co se týká cílů alternativních trestů a opatření,

přispívá ke snížení poměru trestů odnětí svobody,

umožňuje splnění potřeb pachatelů, které se týkají spáchaného trestného činu,

je rentabilní,

přispívá ke snížení kriminality v komunitě.

Příloha – Glosář

1. Alternativní tresty a opatření (Community snactions and measures)

Pojem „alternativní tresty a opatření“ se týká trestů a opatření, jejichž uplatnění ponechává pachatele v komunitě a zahrnuje určité omezení jeho svobody prostřednictvím uložení podmínek a/nebo závazků, a které implementují orgány pro tento účel stanovené ze zákona.

Pojem určuje jakýkoli trest uložený soudem nebo soudcem, a jakékoli opatření přijaté před nebo namísto rozhodnutí o trestu, jakož i způsoby výkonu trestu odnětí svobody mimo vězeňské zařízení.

Ačkoli do této definice nespádají peněžní tresty, spadá do rozsahu těchto nařízení jakákoli dohlížecí nebo kontrolní činnost související se zajištěním implementace peněžních trestů.

2. Zákon – stanoveno ze zákona, řízeno zákonem (Law – laid in, regulated by)

Výrazy „stanoveno ze zákona“ a „řízeno zákonem“ se týkají zákonů vydaných parlamentem, a vydaných vládních vyhlášek (nařízení nebo příkazů) pro implementaci zákona.

3. Soudní orgán (Judicial authority)

Pro účely pravidel znamená pojem „soudní orgán“ soud, soudce nebo státní zástupce.

4. Rozhodující orgán (Deciding authority)

Pojem „rozhodovací orgán“ odkazuje na soudní orgán pověřený ze zákona k ukládání nebo rušení alternativního trestu nebo opatření, nebo k úpravě jeho podmínek a závazků, nebo na jiný orgán s podobnými pravomocemi.

Pojem rozhodovací orgán je obecnější než pojem soudní orgán.

5. Implementační orgán (Implementing authority)

„Implementační orgán“ je orgán nebo soustava orgánů s pravomocí rozhodovat o alternativním trestu nebo opatření, a s primární zodpovědností za praktickou implementaci alternativního trestu nebo opatření. V mnoha státech je implementačním orgánem probační služba.

6. Implementace a aplikace (Implementation and application)

„Implementace“ znamená provádění praktických aspektů práce implementačního orgánu s cílem zajištění řádného výkonu alternativního trestu nebo opatření.

„Aplikace“ znamená uložení i implementaci alternativního trestu nebo opatření.

Aplikace má tedy obecnější význam než implementace.

7. Podmínky a závazky (*Conditions and obligations*)

„Podmínky a závazky“ odkazují na požadavky, jež jsou nedílnou součástí trestu nebo opatření, které uložil rozhodovací orgán.

8. Stížnost (*Complaint*)

Pojem „stížnost“ se týká odvolání k soudnímu orgánu i předložení stížnosti správnímu orgánu.

9. Dohled (*Supervision*)

Pojem „dohled“ se týká pomocných činností, které provádí implementační orgán nebo jiný orgán v jeho zastoupení, a jejichž cílem je ponechání pachatele ve společnosti, jakož i činností prováděných s cílem zajistit, aby pachatel plnil uložené podmínky a závazky.

10. Kontrola (*Control*)

Pojem „kontrola“ se týká činností, které se omezují na zjištění, zda jsou plněny uložené podmínky a závazky, jakož i činností, které mají zajistit dodržování podmínek využitím (nebo pod hrozbou využití) postupů dostupných v případě nedodržování.

11. Pachatel (*Offender*)

Pouze pro účely krátkosti a stručnosti se pod pojmem „pachatel“ rozumí obviněná i odsouzená osoba.

12. Účast komunity (*Community participation*)

Pojem „účast komunity“ se týká všech forem placené nebo neplacené pomoci prováděné na plný nebo částečný úvazek či občasně, kterou implementačnímu orgánu poskytují státní nebo soukromé organizace nebo zástupci veřejnosti.

13. Rod (*Gender*)

V zájmu stručnosti používají pravidla pouze mužského rodu (např. „jeho“, „jemu“, „on“). Ženský rod (např. „její“, „jí“, „ona“) se rozumí vždy ve spojitosti s mužským rodem.

14. Slovesné tvary (*Verb forms*)

Stanovení v pravidlech, která se týkají zásadních požadavků se formulují pomocí slovesných tvarů „má se“ nebo „musí se“. Podobně zásadní zákazy používají těchto slovesných forem v záporu. Stanovení, která se týkají toho, co je vhodné, ale ne absolutně nezbytné používají slovesné tvary „mělo by“. Co by mělo být pokud možno zakázáno, používá těchto slovesných tvarů v záporu.

ZDOKONALOVÁNÍ IMPLEMENTACE EVROPSKÝCH PRAVIDEL O ALTERNATIVNÍCH TRESTECH A OPATŘENÍCH

Překlad: I.T.C. Jan Žižka

Vydavatel: Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Určeno: Pro odbornou veřejnost

Tiskárna: Vydavatelství KUFR
František Kurzweil
Naskové 3, Praha 5

Dáno do tisku: srpen 2003

Vydání: první

Náklad: 160 výtisků

www.kriminologie.cz

ISBN 80-7338-015-3

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

RADA EVROPY VÝBOR MINISTRŮ

DOPORUČENÍ R(99)22 Výboru ministrů členským státům ohledně přeplněnosti vězeňských zařízení a nárůstu počtu vězněných osob

**(přijaté Výborem ministrů 30. září 1999
na 681. schůzi zástupců ministrů)**

Výbor ministrů, v souladu s ustanovením Článku 15 b Statutu Rady Evropy,

vzhledem k tomu, že přeplněnost vězeňských zařízení a nárůst vězeňské populace představuje závažný problém pro vězeňskou správu a celý justiční systém, nejen s ohledem na otázku lidských práv, ale i z hlediska efektivnosti spravování vězeňských zařízení;

vzhledem k tomu, že účinné působení na vězeňskou populaci závisí na takových okolnostech, jakými jsou celkový stav kriminality, priority při regulaci trestné činnosti, rejstřík možných trestů, které jsou v rámci zákona k dispozici, přísnost ukládaných trestů, četnost ukládání veřejných sankcí a nápravných opatření, užívání vyšetřovací vazby, efektivita a výkonnost práce aparátu trestní justice a v neposlední řadě postoj veřejnosti ke kriminalitě a trestní politice;

s konstatováním, že je nezbytné, aby se opatření zaměřená proti přeplněnosti vězeňských zařízení a k omezení počtu vězněných osob stala nedílnou součástí promyšlených a racionálních postupů směřujících k prevenci trestné činnosti a kriminálního chování, efektivnímu prosazování práva, bezpečnosti a ochraně společnosti, individuálnímu přístupu k ukládání sankcí a nápravných opatření a sociální reintegraci pachatelů;

vzhledem k tomu, že taková opatření mají být v souladu se základními principy demokratických států, spravovaných právním řádem a oddaných nejvyššímu cíli, jímž je zaručení lidských práv v souladu s Evropskou úmluvou o lidských právech a judikaturou orgánů povolaných k jejímu aplikování;

navíc s vědomím, že taková opatření vyžadují podporu politiků, představitelů výkonné moci, soudců, státních zástupců a široké veřejnosti, a rovněž soustředění vyvážených informací o roli trestání a o poměru účinnosti trestů spojených a nespojených s odnětím svobody a jiných opatření, a o skutečné situaci ve věznicích;

maje na paměti Evropskou úmluvu pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení či trestání;

s vědomím důležitosti Doporučení R(80)11 ohledně vyšetřovací vazby, Doporučení R(87)3 o Evropských vězeňských pravidlech, Doporučení R(87)18 týkající se zjednodušení trestního soudnictví, Doporučení R(92)16 o Evropských pravidlech o veřejných sankcích a nápravných opatřeních a Doporučení R(92)17 ohledně jednotného přístupu k ukládání trestů;

doporučuje, aby vlády členských států:

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

- přijaly všechna potřebná opatření a při přezkoumání své legislativy a praxe ve vztahu k přeplněnosti vězeňských zařízení a nárůstu počtu vězněných osob aplikovaly zásady stanovené v Příloze k tomuto Doporučení;

- podporovaly co nejširší zveřejnění Doporučení a zprávy ohledně přeplněnosti vězeňských zařízení a nárůstu vězeňské populace, vypracovaných Evropským výborem pro problematiku trestné činnosti.

Příloha k Doporučení R(99)22

I. Základní zásady

1. Zbavení svobody je třeba chápat jako krajní možný postih nebo opatření, a proto by k němu mělo být přistupováno pouze v případech, kde by pro závažnost provinění jiný postih nebo opatření zjevně nebylo dostatečné.
2. Rozšiřování počtu vězeňských zařízení by mělo být spíše výjimečným opatřením, neboť z obecného hlediska dlouhodobě neřeší problém přeplněnosti vězeňských zařízení. Státy, jejichž kapacita nápravných zařízení může být celkově dostatečná, avšak stěží vyhovující místním potřebám, by se měly snažit o promyšlenější rozložení vězeňské kapacity.
3. Měly by být přijaty předpisy upravující soubor veřejných sankcí a nápravných opatření, umožňující odstupňování podle jejich přísnosti; státní zástupci a soudci by měli být nabádáni k jejich co nejširšímu ukládání.
4. Členské státy by měly zvážit možnost dekriminalizace některých typů trestných činů nebo jejich překvalifikování tak, aby tato jednání nemusela být postihována tresty spojenými s odnětím svobody.
5. Za účelem vypracování promyšlené strategie k boji proti přeplněnosti vězeňských zařízení a nárůstu počtu vězeňské populace by měla být zpracována podrobná analýza základních vlivů, které se na tomto stavu podílejí, která by se zaměřila zejména na takové faktory, jako jsou typy trestných činů, které jsou sankcionovány dlouhodobými tresty odnětí svobody, priority v regulaci trestné činnosti, postoje a přístup veřejnosti a existující praxe při ukládání trestů.

II. Řešení nedostatku míst ve vězeňských zařízeních

6. Aby se předešlo rostoucí přeplněnosti vězeňských zařízení, měla by být stanovena jejich maximální kapacita.
7. V místech, kde k překročení kapacity zařízení dojde, by měl být kladen zvláštní důraz na zachování lidské důstojnosti, na povinnost vězeňské správy volit humánní a vstřícné zacházení a důraz na roli personálu věznic a účinných moderních řídicích přístupů. V souladu s Evropskými vězeňskými pravidly by měla být zvláštní pozornost věnována prostoru, který mají vězni k dispozici, hygieně a hygienickým zařízením, zajištění

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

dostatečného množství vhodně připraveného jídla v odpovídající úpravě, zdravotnímu stavu vězňů a možnostem vycházek na čerstvém vzduchu.

8. K tomu, aby se předešlo některým negativním důsledkům překročení kapacity nápravných zařízení, by měl být co možná nejvíce usnadňován kontakt vězňů s jejich rodinami a mělo by být maximálně využito podpory společnosti.
9. Specifické formy výkonu trestů odnětí svobody, jako např. polootevřené a otevřené režimy, volno k opuštění věznice nebo umístění mimo uzavřený prostor, by měly být užívány v rámci možností co nejčastěji, vzhledem k jejich prospěšnosti pro zacházení s vězni a jejich nápravu, podporu jejich vztahů s rodinami a jejich sociálních kontaktů a k omezení napětí v nápravných zařízeních.

III. Opatření vztahující se k přípravnému řízení

Vyhnutí se trestnímu stíhání – omezení užívání vyšetřovací vazby

10. Měla by být přijata odpovídající opatření s cílem plně uplatnit principy stanovené v Doporučení R(87)18, týkající se zjednodušení trestního soudnictví; znamenalo by to zejména, že členské státy, s přihlédnutím ke svým ústavním principům a právní tradici, by začaly uplatňovat zásady diskrečního trestního postupu (nebo postupy se stejným účelem) a ve vhodných případech využívaly možnosti zjednodušeného řízení a mimosoudních dohod jako alternativ k trestnímu stíhání, a vyhnuly se tak úplnému trestnímu řízení.
11. Ukládání vyšetřovací vazby a délka jejího trvání by měly být omezeny na minimum nezbytné pro potřeby trestního řízení. Členské státy by proto měly zajistit, aby jejich zákony a právní praxe byly v souladu s příslušnými ustanoveními Evropské úmluvy o lidských právech a judikaturou jejích orgánů, a měly by se řídit zásadami stanovenými Doporučením R(80)11, týkajícími se vyšetřovací vazby a zejména podmínek, za kterých může být vyšetřovací vazba uložena.
12. V co nejširší míře by měly být využívány alternativy k vyšetřovací vazbě, jako např. povinnost podezřelého zdržovat se na určité adrese, omezení pohybu nebo návštěvy určitých míst bez povolení, propouštění na kauci nebo stanovení úředního dohledu a asistence orgánu určeného soudem. V této souvislosti by měla být věnována pozornost možnostem kontroly dodržování povinnosti zdržovat se na určitém místě prostřednictvím elektronických sledovacích zařízení.
13. Aby mohla být vyšetřovací vazba účinně a humánně využívána, mělo by být k dispozici odpovídající finanční a personální zajištění, stejně jako příslušné procesní prostředky, a měly by být zdokonalovány nezbytné organizační postupy.

IV. Opatření vztahující se k soudnímu procesu

Systém sankcí / opatření – délka trestu

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

14. Mělo by být vyvinuto úsilí k tomu, aby se omezily tendence k ukládání dlouhodobých trestů odnětí svobody, které představují vysokou zátěž pro vězeňský systém, a aby krátkodobé tresty odnětí svobody byly nahrazovány veřejnými sankcemi a nápravnými opatřeními.

15. Při ukládání trestů veřejných sankcí a nápravných opatření, které mohou být uloženy namísto trestu odnětí svobody, je třeba vzít v úvahu:

- odklad výkonu trestu odnětí svobody za stanovených podmínek;
- zkušební dobu jako samostatnou sankci ukládanou bez vynesení trestu odnětí svobody,
- důsledný dozor,
- veřejné služby (např. neplacená práce ve prospěch společnosti),
- nařízení či smluvní zacházení pro zvláštní kategorie pachatelů,
- zprostředkování narovnání mezi obětí a pachatelem (odškodnění oběti),
- omezení svobody pohybu, např. prostřednictvím zákazu vycházení nebo elektronického sledování.

16. Veřejné sankce a nápravná opatření by měly být ukládány v souladu se zárukami a podmínkami stanovenými v Evropských pravidlech o veřejných sankcích a nápravných opatřeních.

17. Do právních předpisů i praxe by měly být zavedeny kombinace trestů spojených a nespojených s odnětím svobody, kdy na nepodmíněné tresty odnětí svobody naváže např. veřejná služba, (intenzivní) dohled na veřejnosti, elektronicky sledované domácí vězení nebo v odůvodněných případech povinnost podstoupit léčbu.

Ukládání trestů a role státních zástupců a soudců

18. Při aplikaci zákona by se státní zástupci a soudci měli snažit brát v úvahu možnosti, které jsou k dispozici, zejména pokud jde o kapacitu nápravných zařízení. V této souvislosti by měla být stálá pozornost věnována hodnocení dopadů, které bude mít stávající struktura ukládaných trestů a trestní politika v této oblasti na vývoj vězeňské populace.

19. Státní zástupci a soudci by měli být zapojeni do procesu tvorby trestní politiky ohledně přeplněnosti vězeňských zařízení a nárůstu vězeňské populace v zájmu zajištění jejich podpory a předejít kontraproduktivní praxi při ukládání trestů.

20. Principy ukládání trestů by měly být stanoveny zákonodárnými nebo jinými kompetentními orgány tak, aby, kromě jiného, omezovaly využívání trestů odnětí svobody, rozšiřovaly využívání veřejných sankcí a nápravných opatření a podporovaly volbu takových postupů, jakými jsou narovnání nebo odškodnění oběti.

21. Zvláštní pozornost při stanovování odpovídající míry trestu by měla být věnována významu přitěžujících a polehčujících okolností, jakož i předchozích odsouzení.

V. Opatření vztahující se k období po skončení soudního řízení

Vykonávání veřejných sankcí a nápravných opatření – výkon trestů odnětí svobody

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

22. Aby se veřejné sankce a nápravná opatření staly důvěryhodnými alternativami ke krátkodobým trestům odnětí svobody, je třeba zajistit jejich efektivní výkon, zejména prostřednictvím:

- zajištění infrastruktury pro výkon takových sankcí a jejich kontroly, v neposlední řadě proto, aby soudci a státní zástupci získali důvěru v jejich účinnost; a
- rozvoje a užití spolehlivých metod k předvídání a odhadu rizik, stejně jako strategií dozoru, aby bylo možno rozpoznat riziko případného selhání pachatele a zajistit ochranu a bezpečnost veřejnosti.

23. Měl by být podporován rozvoj takových opatření, na jejichž základě dojde ke zkrácení délky vykonávaného trestu, přičemž hlavní důraz by měl být kladen na individuální opatření, jako je podmíněné propuštění, před hromadnými opatřeními k řešení přeplněnosti vězeňských zařízení (amnestie, kolektivní udělení milosti).

24. Podmíněné propuštění by mělo být považováno za jedno z nejvíce účinných a konstruktivních opatření, které nejen zkracuje délku trestu odnětí svobody, ale také podstatně napomáhá přípravě odsouzeného na návrat do společnosti.

25. K podpoře a širšímu využití podmíněného propuštění musejí být ve společnosti vytvořeny co nejlepší podmínky pro to, aby odsouzeným byla poskytnuta podpora, pomoc a dohled, v neposlední řadě i ve snaze přesvědčit kompetentní soudní a administrativní orgány, aby toto opatření považovaly za hodnotnou a zodpovědnou alternativu.

26. Měly by být vytvořeny a zavedeny účinné programy pro zacházení s odsouzenými během odnětí svobody a pro dohled a zacházení s nimi po propuštění tak, aby se usnadnilo jejich znovuzaházení do společnosti, aby se omezila recidiva a byla zajištěna ochrana a bezpečnost společnosti a aby státní zástupci a soudci získali důvěru v to, že opatření směřující ke zkrácení stanovené délky trestu odnětí svobody a veřejné sankce a nápravná opatření jsou konstruktivními a zodpovědnými alternativami.

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel jazykovou korekturou a je určen pro studijní účely.

**RADA EVROPY
VÝBOR MINISTRŮ**

**Doporučení č. R (99) 19
Výboru ministrů členským státům
o mediaci v trestních věcech**

(Schváleno Výborem ministrů dne 15. září 1999
na 679. zasedání náměstků ministrů)

Výbor ministrů, v souladu s ustanovením článku 15.b Statutu Rady Evropy, s poukazem na vývoj v členských státech při využití mediace v trestních věcech jako pružné, komplexní, problém řešící, s účastí všech spojené možnosti, která představuje doplněk nebo alternativu tradičních trestních řízení;
s ohledem na potřebu zvýšit aktivní osobní účast na trestních řízeních oběti, pachatelů a dalších osob, které mohou být dotčeny jako strany, jakož i zapojení společenství;

s uznáním legitimního zájmu obětí na tom, mít větší slovo při projednávání důsledků jejich viktimizace, při komunikaci s pachatelem a s ohledem na získání omluvy a odškodnění;

vzhledem k významu podněcovat smysl pachatelů pro odpovědnost a nabízet jim praktické možnosti k polepšení, které posílí jejich opětovné začlenění a nápravu;

s uznáním skutečnosti, že mediace může zvýšit vědomí důležité role jednotlivců a společenství při prevenci a zvládání kriminality a řešení s ní spojených konfliktů a tím napomáhat k dosažení konstruktivnějších a méně represivních výsledků trestního soudnictví;

s uznáním, že mediace vyžaduje specifické dovednosti a potřebuje kodex zásad a akreditované vzdělávání;

s ohledem na potenciálně významný přínos, kterým mohou přispět nevládní organizace a místní společenství na poli mediace v trestních věcech a na potřebu kombinovat a koordinovat úsilí veřejných a soukromých iniciativ;

se zřetelem na požadavky Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod; máje na paměti Evropskou úmluvu o uplatňování práv dítěte, stejně jako doporučení č. R (85) 11 o postavení oběti v rámci trestního práva a trestního řízení, č. R (87) 18 o zjednodušení trestního soudnictví, č. R (87) 21 o pomoci obětem a prevenci viktimizace, č. R (87) 20 o sociálních reakcích na kriminalitu mládeže, č. R (88) 6 o sociálních reakcích na kriminalitu mládeže mezi mladými lidmi pocházejícími z rodin migrantů, č. R (92) 16 o Evropských pravidlech alternativních sankcí a opatření, č. R (95) 12 o řízení trestního soudnictví a č. R (98) 1 o rodinné mediaci;

doporučuje, aby vlády členských států braly v potaz při rozvoji mediace v trestních věcech principy stanovené v dodatku k tomuto doporučení a zajistily co možná největší rozšíření tohoto dokumentu.

Dodatek k doporučení č. R (99) 19

I. Definice

Tyto směrnice se použijí na každý proces, jehož prostřednictvím se oběť a pachatel, jestliže s tím svobodně souhlasí, mohou aktivně účastnit na řešení záležitostí vzniklých z trestného činu s pomocí neutrální třetí strany (mediátora).

II. Všeobecné principy

1. Mediace v trestních věcech se může uskutečnit jen se svobodným souhlasem dotčených stran. Ty by měly být schopny kdykoli v průběhu mediace takový souhlas zrušit.
2. Jednání je při mediaci důvěrné a nesmí se ho následně využívat, pokud k tomu dotčené strany nedají souhlas.
3. Mediace v trestních věcech by měla představovat obecně dostupnou službu.
4. Mediace v trestních věcech by měla být dostupná ve všech stadiích trestního řízení.
5. Mediační služby by měly mít v rámci systému trestního soudnictví dostatečnou autonomii.

III. Právní základ

6. Předpisy by měly mediaci v trestních věcech usnadňovat.
7. Měly by existovat směrnice vymezující použití mediace v trestních věcech. Tyto směrnice by měly zejména určovat podmínky pro předávání případů mediační službě a jejich zvládnutí po mediaci.
8. Na mediaci by se měly vztahovat základní procedurální záruky; zúčastněné strany by zejména měly mít nárok na právní pomoc a když to bude zapotřebí na překlad/ tlumočení. Nezletilé osoby by měly mít navíc právo na rodičovskou pomoc.

IV. Činnost trestního soudnictví v souvislosti s mediací

9. Rozhodnutí o předání trestního případu k mediaci, stejně jako posouzení výsledku mediačního procesu by mělo být vyhrazeno orgánům trestního soudnictví.
10. Před udělením souhlasu s mediací by měly být strany plně informovány o svých právech, povaze mediačního procesu a možných důsledcích svého rozhodnutí.
11. Oběť ani pachatel by neměli být přemlouváni k přijetí mediace nečestnými prostředky.
12. Zvláštní předpisy a právní záruky, kterými se řídí účast nezletilých na soudních řízeních, by se měly vztahovat také na jejich účast na mediaci v trestních věcech.
13. Mediace by neměla začít, jestliže některá z hlavních zúčastněných stran není schopna pochopit smysl procesu.
14. Základem pro mediaci by zpravidla měla být znalost základních faktů případu oběma stranami. Účast na mediaci by neměla být v následném soudním řízení použita jako důkaz přiznání viny.

15. Před předáním případu k mediaci by měly být posouzeny zjevné rozdíly, pokud se týká věcí, jako je věk zúčastněných stran, jejich zralost a intelektuální schopnost.
16. Rozhodnutí o předání trestního případu k mediaci by mělo být doplněno přiměřenou lhůtou, ve které by měly být orgány trestního soudnictví informovány o stavu mediačního procesu.
17. Výsledky založené na zprostředkovaných dohodách by měly mít stejný status jako soudní rozhodnutí nebo rozsudky a měly by vylučovat stíhání pro stejné skutky (ne bis in idem).
18. Bude-li případ předán zpět orgánům trestního soudnictví bez dohody mezi stranami, nebo když naplnění takové dohody selže, rozhodnutí, jak pokračovat dále, by mělo být přijato neprodleně.

V. Činnost mediačních služeb

V.1 Standardy

19. Mediační služby by se měly řídit uznávanými standardy.
20. Mediační služby by měly mít při plnění svých povinností dostatečnou autonomii. Měly by být vypracovány standardy způsobilosti a etická pravidla, stejně jako postupy výběru, vzdělávání a hodnocení mediátorů.
21. Mediační služby by měla sledovat příslušná instituce.

V.2. Kvalifikace a vzdělávání mediátorů

22. Mediátoři by měli být získáváni ze všech sektorů společnosti a měli by mít obecně dobré znalosti o místní kultuře a společenstvích.
23. Mediátoři by měli být schopni prokazovat zdravý úsudek a mít interpersonální dovednosti nezbytné pro mediaci.
24. Mediátoři by měli před přijetím mediačních povinností absolvovat vstupní vzdělávání a další vzdělávání při zaměstnání. Cílem jejich vzdělávání by mělo být nabytí vysoké úrovně kvalifikace s ohledem na schopnosti řešit konflikty, specifické požadavky práce s oběťmi a pachateli a základní znalosti o systému trestního soudnictví.

V.3 Vyřizování jednotlivých případů

25. Před zahájením vlastní mediace by měl být mediátor informován o všech příslušných faktech případu a příslušné orgány trestního soudnictví by mu měly poskytnout všechny související doklady.
26. Mediace by měla být prováděna nestranným způsobem, vycházet z faktů případu a potřeb a přání stran. Mediátor by měl vždy respektovat důstojnosti stran a zajistit, aby strany jednaly s respektem k druhé.
27. Mediátor by měl odpovídat za bezpečné a klidné prostředí pro mediaci. Mediátor by měl být vnímavý vůči zranitelnosti stran.
28. Mediace by měla být provedena efektivně, avšak rychlostí, která je pro strany zvládnutelná.
29. Mediace by měla probíhat v neveřejném zasedání.
30. Bez ohledu na princip důvěrnosti by měl mediátor poskytnout příslušným orgánům nebo dotčené osobě jakékoli informace o hrozících vážných trestných činech, které mohou vyjít na světlo v průběhu mediace.

V.4 Výsledek mediace

31. Strany by měly dospět k dohodě dobrovolně. Dohody by měly obsahovat jen přijatelné a úměrné povinnosti.

32. Mediátor by měl podat orgánům trestního soudnictví zprávu o přijatých opatřeních a výsledku mediace. Mediátorova zpráva by neměla odhalovat obsah mediačních sezení, ani vyjadřovat jakýkoli názor na chování stran v průběhu mediace.

VI. Další vývoj mediace

33. Mezi orgány trestního soudnictví a mediačními službami by měly probíhat pravidelné konzultace k rozvoji vzájemného porozumění.

34. Členské státy by měly podporovat výzkum a hodnocení mediace v trestních věcech.

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel jazykovou korekturou a je určen pro studijní účely.

RADA EVROPY

VÝBOR MINISTRŮ

Doporučení R (98) 7

Výboru ministrů členským zemím týkající se etických a organizačních aspektů zdravotní péče ve vězeních

(Přijato Výborem ministrů dne 8. dubna 1998
na 627. zasedání náměstků ministrů)

Výbor ministrů s ohledem na podmínky uvedené v Článku 15.b Statutu Rady Evropy;

S ohledem na to, že se zdravotní péče musí řídit stejnými etickými principy jak v případě běžných pacientů, tak i ve vězeních;

S ohledem na to, že respektování základních práv vězňů znamená poskytovat vězňům preventivní léčbu a zdravotní péči, která bude stejná jako preventivní a léčebná péče poskytovaná pacientům všeobecně;

Vědom si, že lékař ve věznici musí často čelit obtížným problémům, které plynou z rozdílných očekávání vedení věznice a vězňů, což musí lékař řešit tím, že se bude velmi striktně držet etických principů;

S ohledem na to, že je v zájmu vězeňského lékaře, dalšího zdravotnického personálu, vězňů i vedení věznice, aby existovala jasná představa o právech vězňů na lékařskou péči a o specifické roli, kterou v této situaci hraje vězeňský lékař a další zdravotnický personál;

Vědom si toho, že specifické problémové situace, k nimž ve vězení dochází, jako např. přeplněnost věznic, výskyt infekčních chorob, drogová závislost, duševní poruchy, násilí, pobyt na samotkách a osobní prohlídky, vyžadují při vykonávání lékařské praxe ve vězeních dodržování pevných etických principů;

S ohledem na Evropskou Konvenci o ochraně lidských práv, Evropskou sociální chartu a Konvenci o lidských právech a biomedicíně;

S ohledem na Evropskou Konvenci o prevenci mučení a nelidského nebo ponižujícího zacházení a používání trestů a na doporučení ohledně poskytování zdravotnických služeb ve vězeních shrnutých v 3. všeobecné zprávě o činnosti Evropského výboru pro prevenci mučení a nelidského nebo ponižujícího zacházení a používání trestů;

S odvoláním na Doporučení č. R (87) 3 ohledně evropských vězeňských řádů, které pomáhají zajišťovat alespoň základní normy humánního zacházení a důstojnosti ve vězeních;

S odvoláním na Doporučení č. R (90) 3 ohledně lékařského výzkumu prováděného na lidech a Doporučení č. R (93) 6 týkajícího se vězeňských a kriminologických aspektů léčby přenosných chorob, včetně AIDS a dalších zdravotních problémů ve vězeních, a dále na směrnice WHO ohledně infekci HIV a AIDS ve vězeních z roku 1993;

Vědom si Doporučení 1235 (1994) týkajícího se psychiatrie a lidských práv a Doporučení 1257 (1995) týkajícího se podmínek vykonávání trestů odnětí svobody v členských zemích Rady Evropy, které byly vypracovány Parlamentním shromážděním Rady Evropy;

S ohledem na Principy lékařské etiky v otázce ochrany zadržených osob a vězňů před mučením a jiným krutým, nehumánním a ponižujícím zacházením a používáním trestů, které byly přijaty Generálním shromážděním Organizace spojených národů v roce 1982;

S odvoláním na specifické deklarace Světové zdravotnické asociace (WMA) týkající se lékařské etiky, především na Tokijskou deklaraci z roku 1975, Maltskou deklaraci týkající se hladovky z roku 1991 a na Prohlášení ohledně osobních prohlídek vězňů z roku 1993;

Vědom si nedávné reformy struktury, organizace a regulace zdravotních služeb poskytovaných ve vězeních, která proběhla v některých členských zemích, především v souvislosti s reformami systémů zdravotnictví v těchto zemích;

S ohledem na rozdílnou administrativní strukturu členských zemí, což si vyžaduje, že se v některých případech musejí doporučení zavádět na federální i státní úrovni;

Doporučuje vládám členských zemí, aby:

- při přepracovávání legislativy a vžité praxe v oblasti poskytování zdravotní péče ve vězeních vzaly v úvahu zásady a doporučení uvedené v dodatku k tomuto doporučení;
- zajistily co nejširší obeznámenost s tímto doporučením a vysvětlujícím memorandem, a to především v případě všech jednotlivců a orgánů zodpovědných za organizaci a poskytování preventivní a terapeutické péče ve vězeních.

Dodatek k Doporučení č. R (98) 7

I. Základní charakteristika práva na zdraví ve věznicích

A. Možnost návštěvy lékaře

1. Při nástupu do vězení a ve vazbě musí mít vězni v případě, že si to vyžaduje jejich zdravotní stav, právo navštívit lékaře nebo kvalifikovanou zdravotní sestru, a to bez zbytečného otálení a nehladě na vězeňský režim. Při nástupu do vězení musí být všichni vězni ve vlastním zájmu podrobeni vstupní lékařské prohlídce. Zvláštní pozornost je třeba věnovat diagnostice duševních poruch a psychologické adaptaci na prostředí vězení, abstinčním symptomům vyplývajícím ze zneužívání drog, léků a alkoholu a dále přenosným a chronickým onemocněním.

2. Aby bylo možno zajistit péči o zdraví vězňů, musí být lékaři a zdravotní sestry ve velkých nápravných zařízeních k dispozici celodenně v závislosti na počtu vězňů, jejich střídání se ve vězení a jejich celkovému zdravotnímu stavu.
3. Zdravotní služba ve věznicích musí být schopna zajistit alespoň poskytování ambulantních konzultací a ošetření akutních stavů. Pokud si zdravotní stav vězně žádá léčbu, která mu nemůže být ve vězení poskytnuta, je nezbytné podniknout všechny kroky k zajištění této péče ve zdravotnickém zařízení mimo věznici, za zachování veškerých bezpečnostních opatření.
4. Vězni musejí mít možnost navštívit lékaře v kteroukoli denní i noční dobu. Na území věznice musí být vždy přítomna osoba schopná poskytnout první pomoc. O závažných akutních případech je nutné informovat lékaře, zdravotní sestru a vedení věznice. V takových případech se předpokládá aktivní zapojení členů vězeňské dozorcí služby.
5. Musí být zajištěn přístup k psychiatrickému vyšetření a konziliu. Ve větších nápravných zařízeních musí být k dispozici tým psychiatrů. Pokud v menších zařízeních psychiatr k dispozici není, musí být jeho služby zajištěny psychiatrem, který pracuje buď ve veřejné nemocnici nebo soukromě.
6. Každý vězeň musí mít možnost navštívit kvalifikovaného stomatologa.
7. Vedení věznice musí zajistit kontakty a spolupráci s místními veřejnými i soukromými zdravotnickými zařízeními. Ve věznicích je často obtížné poskytovat odpovídající péči vězňům zneužívajícím drogy, alkohol nebo léky. Proto je nutné zajistit konzultační a v některých případech i léčebnou péči ze strany externích konziliářů, kteří poskytují odbornou péči drogově závislým pacientům v běžném životě.
8. V případě potřeby je nezbytné zajistit poskytování specifických zdravotních služeb vězenkyním. Těhotné ženy musí být monitorovány a musí jim být dána šance porodit dítě v té nemocnici, která je z hlediska jejich stavu nejvhodnější.
9. Při převozu do nemocnice musí být pacient podle potřeby doprovázen lékařem nebo zdravotní sestrou.

B. Přiměřenost zdravotní péče

10. Zdravotní politika v nápravných zařízeních musí být součástí zdravotní politiky jednotlivých zemí. Vězeňská zdravotní služba ve vězeních musí být schopna zajistit poskytování lékařské, psychiatrické a stomatologické péče a zavést hygienické a preventivní programy za podmínek srovnatelných s těmi, které panují mimo vězení. Vězeňští lékaři musí mít možnost doporučit pacienta k odbornému lékaři. Je-li nutné získat názor dalšího kvalifikovaného odborníka, je povinností vězeňské zdravotní služby tento názor obstarat.
11. Vězeňská zdravotní služba musí mít k dispozici dostatečný počet kvalifikovaných lékařů, zdravotních sester i technických pracovníků a také odpovídající zdravotnické zařízení a vybavení podobné nebo stejné kvality jako v případě zdravotnického zařízení mimo věznici.
12. V souladu s legislativou členských zemí musí být posílena role ministerstva zdravotnictví v oblasti hodnocení kvality hygieny, lékařské péče a organizace zdravotních služeb ve věznicích. Musí být jasně vymezeny úkoly a kompetence ministerstva zdravotnictví a dalších ministerstev, které musejí v oblasti zavádění integrované zdravotnické politiky ve věznicích spolupracovat.

C. Souhlas pacienta a princip důvěrnosti informací

13. Je nutné zajistit, aby byl respektován princip důvěrnosti informací tak, jako je tomu v případě všech ostatních pacientů.

14. Pokud vězeň netrpí nějakou chorobou, která mu znemožňuje chápat povahu a závažnost jeho onemocnění, musí vždy mít právo na poskytnutí svého souhlasu před každým fyzikálním vyšetřením, které se týká jeho samotného nebo jeho tělesných produktů, pokud se takového případu netýká zvláštní nařízení. Vězňům musí být jasně vysvětlen důvod každého vyšetření tak, aby ho pochopily. Musí jim být též podány informace ohledně všech léků, které mají užívat, a to včetně všech možných vedlejších účinků, jenž by se u nich mohly vyskytnout.

15. Informovaný souhlas musí být získán i od duševně nemocných pacientů, a také v situacích, kdy může docházet k rozporům mezi povinností lékaře a požadavky na bezpečnost, jako v případech, kdy pacient odmítá léčbu nebo stravu.

16. Jakýkoli případ, kdy nebude vyžadován svobodný souhlas pacienta, musí mít oporu v zákoně a musí se na něho vztahovat stejná pravidla jako v případě běžných pacientů.

17. Vězni ve vyšetřovací vazbě musí mít právo na to, aby se na vlastní náklady mohli nechat vyšetřit jejich lékařem nebo jiným nevězeňským lékařem.

Odsouzení vězni si mohou vyžádat další lékařský posudek a vězeňský lékař by se měl jejich prosbou vážně zabývat. Nicméně je na něm, jak v této věci rozhodne.

18. Je-li vězeň převážen do jiné věznice, musí být spolu s ním převezena i veškerá jeho zdravotní dokumentace, a to za podmínek, za nichž bude zajištěna důvěrnost všech lékařských údajů. Vězni musí být informováni o tom, že jejich zdravotní dokumentace má být převezena. Na základě zákonů jednotlivých zemí může vězeň s převozem své zdravotní dokumentace nesouhlasit.

Všem propuštěným vězňům musejí být poskytnuty písemné informace o jejich zdravotním stavu, aby mohly být předány jejich všeobecnému lékaři.

D. Profesionální nezávislost

19. Vězeňští lékaři musí poskytovat jednotlivým vězňům zdravotní péči na stejné úrovni, jako je tomu v případě běžných pacientů. Lékař se musí řídit pouze zdravotními požadavky vězňů.

20. Klinická rozhodnutí a jiná hodnocení zdravotního stavu osob zbavených svobody se musí řídit pouze na základě lékařských kritérií. Zdravotní personál musí mít možnost jednat naprosto nezávisle pouze s omezeními, která jsou jim kladena z hlediska jejich kvalifikace a kompetence.

21. Zdravotní sestry a další zdravotničtí pracovníci musí vykonávat své povinnosti pod přímým dohledem zodpovědného lékaře, který smí na svých podřízených žádat provádění pouze těch úkolů, které jim předepisuje zákon a etický kodex. Za hodnocení kvality poskytované lékařské a ošetrující péče zodpovídá k tomu určený zdravotnický orgán.

22. Odměňování zdravotního personálu nesmí být nižší než je běžná praxe v ostatních oblastech veřejného zdravotnictví.

II. Specifická role vězeňského lékaře a ostatního zdravotnického personálu v prostředí věznic

A. Všeobecné požadavky

23. Role vězeňského lékaře spočívá především v poskytování správné lékařské péče a rad všem vězňům, které má na starost.

24. Z titulu svého postavení může radit také vedení vězení ve věcech výživy a prostředí, ve kterém jsou vězni nuceni žít s ohledem na zajištění hygieny.

25. Zdravotnický personál musí být schopen poskytnout vedení věznice a dozorcům a vychovatelům zdravotní informace, případně školení v oblasti zdravotnictví.

B. Informace, prevence a zdravotnické vzdělávání

26. Při nástupu do vězení musí být každému vězni poskytnuty informace o jeho právech a povinnostech, o interním řádu týkajícím se chodu nápravného zařízení a také mu musí být sděleno, kdy a kde může žádat o radu a pomoc. Je důležité, aby těmito informacím porozuměli všichni vězni, proto je potřeba informovat negramotné vězně odpovídajícím způsobem.

27. Ve všech nápravných zařízeních musí být vypracovány programy zaměřené na zdravotní vzdělávání. Jak vězni, tak členové vedení nemocnice musí dostat základní informace v oblasti zdravotnictví se zaměřením na péči o zdraví osob zbavených svobody.

28. Je potřeba zdůrazňovat výhody dobrovolného a anonymního vyšetřování na přenosné choroby a vysvětlovat možné negativní následky hepatitidy, pohlavně přenosných chorob, tuberkulózy a infekce virem HIV. Ti, kteří se podrobí vyšetření, musí mít možnost využít výhod dalšího sledování svého zdravotního stavu.

29. Program zdravotnického vzdělávání by se měl zaměřit na přechod ke zdravému životnímu stylu a poskytnout vězňům možnost, aby se mohli sami rozhodnout v otázkách souvisejících s jejich zdravím a se zdravím jejich rodin, za zachování a ochrany jejich osobnosti a ve snaze snížit riziko závislosti a recidivy. Tento přístup by měl motivovat vězně k účasti v programech, které by jim měli poskytnout možnost naučit se chování a postupům, které by minimalizovaly rizika, jimž jinak své zdraví vystavují.

C. Zvláštní formy patologického chování a preventivní medicíny ve vězeních

30. Je potřeba, aby lékař přijímající nového vězně zaznamenal jakékoli známky agresivity, které by při úvodním vyšetření pozoroval, aby zapsal případný názor samotného vězně a své závěry. Tyto informace musí být se souhlasem vězně poskytnuty vedení věznice.

31. Veškeré informace o případech násilí vůči spoluvězňům, které se vyskytnou v průběhu vazby nebo výkonu trestu, musí být hlášeny příslušným orgánům. Je

pravidlem, že se tak děje pouze se souhlasem vězňů, jichž se takový incident týkal.

32. Ve výjimečných případech, a v každém případě v naprostém souladu s principy profesionální etiky, se nemusí informovaný souhlas vězně považovat za naprosto nezbytný, a to především v případech, kdy je lékař přesvědčen, že nese zodpovědnost za svého pacienta i za zbytek vězeňské komunity, a nahlásí závažný incident, který pro okolí představuje skutečné nebezpečí. Zdravotnická služba si musí vést záznamy o zraněních, k nimž na území věznice došlo, a hlásit je vedení věznice a příslušným ministerstvům v souladu se zákony na ochranu osobních dat platnými v jednotlivých zemích.

33. Je nutné poskytnout dozorcům a vychovatelům přiměřené školení v oboru zdravotnictví, aby byli schopni identifikovat fyzické a mentální poruchy, které se u vězňů mohou vyskytovat, a následně je hlásit.

D. Profesionální vzdělávání zdravotníků pracujících ve vězeních

34. Vězeňský lékař musí mít odpovídající znalosti v oboru všeobecné medicíny a psychiatrie. Jejich vzdělání musí být zaměřeno na získání základních teoretických znalostí, na obeznámení se s vězeňským prostředím a jeho účinkem na lékařskou praxi uvnitř vězení, na zhodnocení schopností adeptů vězeňského lékařství a na praxi, která jim je poskytnuta pod dozorem staršího zkušeného kolegy. Musí jim být také poskytováno pravidelné doškolování v průběhu jejich praxe.

35. Ostatním zdravotnickým pracovníkům se musí taktéž dostat odpovídajícího školení, které by zahrnovalo informace o fungování věznic a příslušných vězeňských řádech.

III. Organizace zdravotnictví ve vězeních zvláště s ohledem na řešení některých běžně se vyskytujících problémů

A. Přenosné choroby, především infekce HIV a AIDS, tuberkulóza a hepatitida

36. Z důvodu prevence pohlavně přenosných chorob ve vězeních je potřeba přijmout příslušná preventivní opatření.

37. HIV testy lze provádět pouze anonymně se souhlasem vězňů a v souladu s platnými zákony. Před a po provedení těchto vyšetření je nezbytné poskytovat možnost poradenství v této otázce.

38. Isolaci pacienta s infekční chorobou lze obhájit pouze v případě, že by byl takto izolován i pacient se stejnou chorobou, který by onemocněl mimo věznici.

39. Nelze připustit žádnou formu segregace osob, které jsou HIV pozitivní, a to podle ustanovení paragrafu 40.

40. Osoby, které těžce onemocní chorobami, které mají souvislost s AIDS, musí být léčeny uvnitř vězení, aniž by byli zbytečně uvrhováni do izolace. Pacienti, které je nutné chránit před přenosnými chorobami, kterými by se od jiných pacientů mohli nakazit, mohou být izolováni pouze v případě, že se tak děje s ohledem na jejich zdraví, tj. aby nedostali nějakou přidruženou chorobu v případech, kdy je jejich imunitní systém do značné míry oslaben.

41. Je-li u vězně diagnostikována tuberkulóza, je nutné přijmout veškerá opatření k tomu, aby se nemoc nešířila, a to v souladu s platnými zákony v této oblasti. Terapie by měla být standardní a neměla by se lišit od léčby poskytované běžným pacientům.

42. Očkování proti hepatitidě B je jedinou skutečně účinnou metodou prevence šíření tohoto onemocnění, a proto by mělo být nabídnuto jak vězňům, tak zaměstnancům věznice. Je potřeba poskytnout dostatek informací a použít vhodné preventivní metody, protože se hepatitida B a C přenáší především při intravenózní aplikaci drog a při kontaminaci spermatem nebo krví.

B. Závislost na drogách, alkoholu a lécích: organizace práce lékárny a vydávání léků

43. Je potřeba dále rozšířit péči poskytovanou vězňům závislým na alkoholu a drogách, a to s ohledem na služby poskytované osobám drogově závislým, jak to doporučuje Skupina pro boj proti drogové závislosti a ilegálnímu obchodování s drogami („Skupina Pompidou“). Je proto nezbytné poskytovat dostatek školicích kurzů zdravotnímu i ostatnímu personálu věznic a dále zlepšit spolupráci s konziliárními lékaři, aby bylo možno zajistit pokračování léčby i po propuštění vězňů na svobodu.

44. Vězeňský lékař by měl radit vězňům, aby využívali možnosti systému sociální a psychoterapeutické pomoci a vyhnuli se tak rizikům, která představuje získání závislosti na drogách, lécích a alkoholu.

45. Léčba abstinčního syndromu v souvislosti se zneužíváním drog, alkoholu a léků by měla probíhat ve stejném duchu jako mimo věznici.

46. Jestliže se vězeň podrobí odvykací léčbě, měl by ho lékař podporovat v tom, aby ještě za pobytu ve věznici i později na svobodě podnikl všechny kroky k tomu, aby do své závislosti opět neupadl.

47. Musí být zajištěna možnost, aby se vězni dostalo specializované konzultace interního i externího odborníka, který by ho měl v jeho úsilí podporovat v průběhu trestu i po propuštění. Tito odborníci by měli být rovněž schopni poskytnout školení dozorcům věznice.

48. V oprávněných případech mají mít vězni možnost mít u sebe léky, které přijímají. Avšak v případech, kdy se jedná o léky, kde by mohlo při jejich předávkování hrozit vězni nebezpečí, musí být tyto léky uchovávány mimo jeho dosah a vydávány pouze po jednotlivých dávkách.

49. Po konzultaci s příslušným farmaceutickým odborníkem musí vězeňský lékař vypracovat podrobný seznam léků a dalších preparátů, které jsou ve vězení předepisovány nejčastěji. Léky smí předepisovat pouze lékař a vydávat je smí pouze osoba k tomu určená.

C. Osoby, které nemohou být dlouhodobě zbaveny svobody z důvodu závažného tělesného postižení, pokročilého věku a zhoubného onemocnění

50. Vězni se závažným tělesným postižením a osoby pokročilého věku musí být ubytovány tak, aby jim bylo umožněno vést co nejnornálnější život a aby nebyly izolovány od ostatních spoluvězňů. Pro vozíčkáře a ostatní

hendikepované vězně je třeba v případě nutnosti provést stavební úpravy, které jsou v podobných případech obvyklé mimo vězení.

51. O tom, kdy je nutné vězně se zhoubným onemocněním a krátkodobou prognózou převést do nemocnice mimo vězení, rozhoduje pouze lékař na základě stavu nemocného. V terminálním stádiu jejich onemocnění se při čekání na převoz do nemocnice musí těmto pacientům dostat optimální zdravotnické péče v rámci zdravotního střediska uvnitř vězení. V těchto případech je nezbytné zajistit, aby měl takový pacient možnost občasné péče v hospici mimo vězení, aby se mu ulevilo. Je nutné zvážit, zda by nebylo vhodné vězně z lékařských důvodů omilostnit nebo mu zkrátit trest.

D. Psychiatrické symptomy, duševní poruchy a závažné poruchy osobnosti, riziko sebevraždy

52. Při zabezpečování psychiatrické léčby pro vězně by vedení věznic mělo spolupracovat s odpovídajícím ministerstvem, které je zodpovědné za duševní zdraví obyvatel.

53. Zdravotnické služby v oblasti duševního zdraví a sociální služby fungující v rámci věznic by měly poskytovat pomoc a radu vězňům a pomáhat jim vyrovnat se s prostředím a adaptovat se na něj. Tyto služby by měly postupovat koordinovaně s ohledem na úkoly, které musí každá z nich plnit. S ohledem na specifické podmínky práce ve vězeních je nezbytné zajistit jejich profesionální nezávislost.

54. V případech usvědčených sexuálních zločinců je potřeba pachatelům nabídnout možnost psychologického a psychiatrického vyšetření a také možnost odpovídající léčby v průběhu odpykávání trestu i po něm.

55. Vězni trpící závažnou duševní poruchou musí být drženi v nemocnici, která je patřičně vybavena, disponuje školenými odborníky a o takového pacienta je schopna se postarat. O tom, zda bude vězeň převezen do veřejné nemocnice, rozhoduje psychiatr, a jeho rozhodnutí může být ještě pozměněno kompetentními orgány.

56. V případech, kdy není možné se u duševně chorých pacientů vyhnout přísnému trestu, musí být tento trest omezen na minimum a musí být co nejdříve nahrazen léčbou s trvalým dozorem.

57. Za výjimečných okolností lze v případě těžce duševně chorých vězňů přikročit k občasným krátkodobým omezením pohybu, než začne působit uklidňující účinek předepsaných léků.

58. Jak zdravotníci, tak dozorcí a vychovatelé musí neustále sledovat možnost spáchání sebevraždy. V krizových momentech je nutné použít fyzických metod určených k tomu, aby si vězeň neublížil, je potřeba vězně neustále pozorovat, hovořit s ním a snažit se ho od jeho úmyslu odvrátit.

59. Další sledování zdravotního stavu propuštěných vězňů je zajišťováno specializovanými zdravotnickými zařízeními mimo působnost věznic.

E. Odmítnutí léčby, hladovka

60. V případě, že vězeň odmítne nabízenou lékařskou péči, je potřeba, aby tak učinil písemně v přítomnosti lékaře a jednoho svědka. Lékař musí pacientovi

poskytnout všechny informace o předpokládaných výhodách léčby, jiných možnostech léčby a musí ho varovat před možnými riziky ve spojitosti s jejím odmítnutím. Je potřeba se ujistit, že pacient zcela porozuměl situaci, ve které se nachází. Vzniknou-li potíže s dorozuměním se s pacientem z důvodu jazykové bariéry, je nezbytné vyhledat služby zkušeného tlumočníka.

61. Klinické vyšetření pacienta, který drží hladovku, smí být provedeno pouze s jeho výslovným souhlasem, ledaže by pacient trpěl závažnou duševní poruchou, která si vyžaduje jeho převoz do psychiatrického zařízení.

62. Osobám, které drží hladovku, by mělo být objektivně vysvětleno, jaký škodlivý účinek může mít jejich čin na jejich zdraví tak, aby porozuměli, jaké nebezpečí v sobě dlouhodobé odmítání potravy skrývá.

63. Pokud se podle názoru lékaře zdravotní stav hladovkáře závažným způsobem zhorší, je nutné, aby to nahlásil na příslušný úřad a přijal opatření v souladu s platnými zákony (a profesionálními standardy).

F. Násilí ve věznicích: disciplinární řízení, disciplinární tresty, omezení pohybu, režim zvýšené ostrahy

64. Vězni, kteří se důvodně obávají násilí, včetně možného sexuálního obtěžování ze strany ostatních vězňů, nebo kteří byli v nedávné době jinými vězni napadeni či zraněni, mají právo na plnou ochranu, kterou jim musejí dozorcí zajistit.

65. Lékaři by neměli podporovat nebo omlouvat používání násilí ze strany dozorců, kteří sami musí rozhodnout o tom, jakým způsobem zajistí v zařízení řád a disciplínu.

66. V případech, kdy je vězni udělen disciplinární trest jakéhokoli druhu, který by mohl nepříznivě ovlivnit jeho fyzické nebo psychické zdraví, musí zdravotničtí pracovníci zajistit lékařskou pomoc nebo péči, pokud je o to požádá vězeň nebo zaměstnanec nápravného zařízení.

G. Zvláštní zdravotní programy: socioterapeutické programy, rodinné vazby a kontakty s okolním světem, matka a dítě

67. Socioterapeutické programy musejí být organizovány v součinnosti s prostředím mimo vězení a pod náležitým dozorem. Lékaři by se měli snažit navázat konstruktivní spolupráci se všemi zainteresovanými službami, aby měli vězni z těchto programů prospěch a získali tak sociální dovednosti, které by mohly snížit riziko recidivy po jejich propuštění.

68. Je potřeba zhodnotit, zda je vhodné poskytnout vězňům možnost setkávat se s jejich sexuálními partnery při návštěvách bez dozoru.

69. Mělo by být možné, aby velmi malé děti byly ponechány v péči svých odsouzených matek, které by tak měly možnost poskytnout svým dětem pozornost a péči nezbytnou pro uchování jejich dobrého zdraví a pro vytvoření citových a psychologických vazeb mezi matkou a dítětem.

70. Pro matky s dětmi by měla být k dispozici speciální dětská zařízení (např. jesle a školka).

71. Lékaři by se neměli zúčastňovat administrativních rozhodnutí ohledně oddělení dětí určitého věku od matek.

H. Osobní prohlídky, lékařské zprávy, lékařský výzkum

72. Osobní prohlídky jsou záležitostí, která spadá pod působnost vedoucích orgánů a lékař by se jich neměl účastnit. Intimní lékařské vyšetření však musí provádět lékař v případech, že pro jeho přítomnost existuje objektivní zdravotní důvod.

73. Vězeňský lékař nesmí vypracovávat žádné lékařské zprávy ani pro obhajobu, ani pro obžalobu, ledaže by ho o to požádal sám vězeň nebo to bylo nařízeno soudem. Vězeňský lékař by se měl vyhnout tomu, aby v soudním sporu s osobou ve vazbě fungoval jako soudní znalec. Může provádět sběr vzorků a hodnotit je pouze pro účely diagnostiky a ze zdravotních důvodů.

74. Lékařský výzkum na vězních může být prováděn pouze v souladu s principy uvedenými v Doporučení č. R (87) 3 ohledně evropských vězeňských řádů, Doporučení č. R (90) 3 ohledně lékařského výzkumu prováděného na lidech a Doporučení č. R (93) 6 týkajícího se vězeňských a kriminologických aspektů léčby přenosných chorob, včetně AIDS a dalších zdravotních problémů ve vězeních.

¹V souladu s Pravidlem 10.2c Procedurálních pravidel týkajících se setkání náměstků ministrů, si dánská delegace vyhrazuje právo učinit následující prohlášení: „Paragraf 72 není pro Dánsko přijatelný z toho důvodu, že dovoluje, aby osobní prohlídku prováděla jiná osoba než lékař. Podle názoru dánských orgánů se dále může intimní vyšetření tělních otvorů provádět pouze se souhlasem osoby, jíž se vyšetření týká“.

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel jazykovou korekturou a je určen pro studijní účely.

**RADA EVROPY
VÝBOR MINISTRŮ**

**Doporučení č. R (97) 12
Výboru ministrů členským státům
o personálu zajišťujícím sankce a opatření**

Výbor ministrů, v souladu s ustanovením článku 15.b Statutu Rady Evropy, s ohledem na zájem Rady Evropy o zavedení společných principů trestní politiky pro kontrolu kriminality a způsobů jednání s podezřelými nebo odsouzenými pachateli, které jsou účinné a které zároveň respektují lidská práva;

s uznáním významu usnesení (66) 26 o postavení, přijímání a vzdělávání vězeňského personálu a usnesení (68) 24 o postavení, výběru a vzdělávání hlavních tříd pracovníků trestních institucí, spolu s nutností je aktualizovat s ohledem na změny v trestní, správní a profesní praxi, ke kterým došlo od jejich přijetí a které našly své vyjádření mimo jiné v doporučení č. R (87) o Evropských vězeňských pravidlech;

s uznáním nezbytnosti zavést také principy přijímání, výběru, vzdělávání a postavení personálu odpovědného za provádění alternativních sankcí a opatření, které doplňují principy stanovené v doporučení č. R (92) 16 o Evropských pravidlech alternativních sankcí a opatření;

vzhledem k tomu, že uspokojivé provádění alternativních a vazebních sankcí a opatření vyžaduje nasazení vysoce způsobilého, kvalifikovaného a pověřeného personálu, má-li být dosaženo účelů sankcí a opatření;

s vědomím, že realizace různých účelů alternativních a vazebních sankcí a opatření požaduje stále více úzkou spolupráci mezi personálem odpovědným za jejich provádění uvnitř těchto dvou sektorů a že si proto zasluhují posouzení možnosti mobility těchto pracovníků;

s ohledem na to, že je žádoucí, aby byli přijímán a vybírán personál s kvalifikací a osobními vlastnostmi a charakterem přiměřenými jeho různorodým úkolům; s ujištěním, že by mu měly být poskytnuty příležitosti, aby trvale rozvíjel své znalosti a dovednosti, aby dostál svým úkolům a zvládl nové náročné úkoly kompetentně a inovačně, ale s realistickou představivostí;

vzhledem k tomu, že spolupráce mezi různými pracovníky odpovědnými za provádění sankcí a opatření bude usnadněna, bude-li jejich práce vykonávána na základě sdílení poznatků o cílech a pracovních metodách;

s ohledem na to, že je důležité, aby bylo tomuto personálu přiznáno postavení odpovídající základním funkcím, které vykonává jménem společenství a aby měl ve svém zaměstnání podmínky přiměřené své kvalifikaci, které berou v úvahu náročnou povahu jeho práce;

s potvrzením potřeby jasného vyjádření etického základu práce vykonávané personálem zajišťujícím provádění alternativních a vazebních sankcí a opatření; doporučuje vládám členských států:

- aby se řídily principy přijímání, výběru, vzdělávání, pracovních podmínek a mobility personálu, který zajišťuje provádění sankcí a opatření obsažených v dodatku i k tomuto doporučení;
- aby přijaly vhodné opatření k zajištění národních etických směrnic pro personál zajišťující sankce a opatření, buď vypracováním takových etických směrnic v souladu s Evropskými směrnici stanovenými v dodatku II k tomuto doporučení, nebo přizpůsobením, když to bude zapotřebí, existujících národních etických směrnic podle Evropských směrnic;
- aby podpořily co největší možné rozšíření tohoto doporučení a jeho vysvětlujícího memoranda.

Dodatek i k doporučení č. R (97) 12 *)

PRINCIPY PŘIJÍMÁNÍ, VÝBĚRU, VZDĚLÁVÁNÍ, PRACOVNÍCH PODMÍNEK a MOBILITY PERSONÁLU ZAJIŠŤUJÍCÍHO SANKCE a OPATŘENÍ

*) Definice některých výrazů používaných v tomto dodatku jsou v části s terminologií, která následuje za oběma dodatky.

I. VŠEOBECNÉ PRINCIPY

1. Formou oficiálního dokumentu nebo dokumentů pokrývajících všechny aspekty přijímání, výběru, vzdělávání, postavení, řídicí odpovědnosti, pracovních podmínek a mobility by měla být stanovena jednoznačná politika týkající se personálu odpovědného za provádění sankcí a opatření. Tato politika by měla zdůraznit etickou povahu společných a individuálních odpovědností a zvláště by měla poukázat na národní respektování právních dokumentů o lidských právech. Měla by být formulována po konzultacích s personálem a/nebo zástupci jeho profese. v rozpočtu služby (služeb) by měly být vyhrazeny přiměřené finanční zdroje na realizaci této politiky.

2. Když bude tato personální politika ovlivněna změnami týkajícími se provádění sankcí a opatření a v obecnějším slova smyslu vývojem ve správě, profesní a sociální oblasti, měla být přezkoumána a podle potřeby upravena.

3. Počet pracovníků zajišťujících provádění sankcí a opatření by měl být dostatečný, aby efektivně zvládli všechny různé povinnosti na nich spočívající. Měli by mít osobní a charakterové vlastnosti i odbornou kvalifikaci nezbytnou pro výkon jejich funkcí.

II. PŘIJÍMÁNÍ a VÝBĚR

4. Principy přijímání a výběru by měly být chápány jako široce uplatnitelné nejen na první přijetí a výběr pro základní funkční úroveň, ale také na přijetí a výběr pro další funkční místa uvnitř probační služby a mezi probačními a vězeňskými službami.

5. Na pomoc při rozhodování o přijetí či nepřijetí by měly být při přijímacím řízení využívány pracovní popisy. Pracovní popisy by měly jasně a konkrétně popisovat cíle, povinnosti a odpovědnosti spojené s prací, která má být vykonávána. Jasně

by měly být také stanoveny podmínky zaměstnání, včetně určitého popisu možností služebního postupu.

6. s cílem přitáhnout vhodné uchazeče by měly být náborové potřeby a nezbytné kvalifikace náležitě zveřejněny.

7. Kromě požadovaného stupně dosaženého vzdělání, dobrého charakteru a odpovídajících zkušeností by uchazeči měli mít pružnou a vyrovnanou osobnost, projevovat zjevný zájem o práci, o kterou se ucházejí, mít vlastnosti nezbytné pro vytváření dobrých mezilidských vztahů a být ochotni se učit.

8. Přijímací a výběrové řízení by mělo být otevřené, jasné, úzkostlivě spravedlivé a nediskriminační. Instituce odpovědná za rozhodnutí o přijetí nebo nepřijetí by měla být složena z osob s širokou škálou příslušných zkušeností. Měla by rozhodovat nepodjatým způsobem.

9. Při uplatňování jakýchkoli nástrojů na posuzování osobních vlastností je třeba dbát na to, aby byly tyto hodnotící nástroje nestranné a ověřené.

10. Přijímání a výběr personálu by měly probíhat s ohledem na potřebu zaručit přiměřené zastoupení mužů a žen mezi pracovníky, stejně jako etnických menšin, aby bylo možno vyhovět potřebám podezřelých nebo odsouzených pachatelů, s nimiž bude jednáno.

11. Přijímání a výběr pracovníků do vyšších tříd by měl být založen na praktických profesních zkušenostech spojených s manažerskou schopností. v zájmu rozvoje účinné služby nebo služeb by měl být při přijímání a výběru brán ohled na potřebu poskytnout příležitosti pro služební postup a vývoj nových přístupů a zvláštních dovedností. Když je personál přijímán zvenčí, je pak zvlášť důležité, aby zcela odpovídaly zkušenosti a postoje takto přijatých a vybraných osob.

12. Jsou-li pracovníci najímáni na smlouvu, nebo jsou součástí vládou subvencované služby odpovědné za provádění sankcí a opatření, měl by proces jejich přijímání a výběru probíhat tak, aby bylo zajištěno, že jejich osobní vlastnosti a formální kvalifikace budou zcela přiměřené jejich úkolům a odpovědnostem.

13. s cílem zabránit plýtvání pracovní silou v důsledku nespokojenosti vedoucí k předčasnému ukončení pracovního poměru z iniciativy pracovníka a vybudovat pevné základy pro následné vzdělávání, by měla být přijata opatření k orientaci nových pracovníků při jejich nástupu, která jim poskytnou realistickou představu o jejich práci.

III. VZDĚLÁVÁNÍ

14. Veškeré vzdělávací akce pracovníků by se měly striktně zaměřovat na úkoly, které služba (služby) plní při provádění sankcí a opatření, a jejich cílů, obsahu a metod. Služba (služby) zajišťující provádění sankcí a opatření by měla zabezpečit, aby pracovníci absolvovali odpovídající školení, včetně o příslušných mezinárodních právních dokumentech.

15. Pokud nebyl potřebný vzdělávací program absolvován před přijetím, služba (služby) odpovědná za provádění sankcí a opatření by měla takové vzdělávání poskytnout nebo zajistit, že bude poskytnuto.

16. Účelem vstupního vzdělávacího programu by měla být příprava nového pracovníka na úkoly, které bude muset vykonávat s předáváním profesních dovedností a pochopením pracovního prostředí, zejména se znalostí problémů kriminality a jejích sociálních souvislostí. Program by měl také poskytnout poznatky o základních hodnotách profese a dát tím novému zaměstnanci možnost, aby si našel své místo ve službě (službách) pro provádění sankcí a opatření.

17. Vstupní vzdělávací programy by měly kombinovat teoretické a praktické aspekty, které mají vliv na úkoly a funkce jednotlivých pracovníků a na organizaci a fungování služby (služeb). Proto by měl být takový program dostatečně dlouhý.

Tyto programy by měly mezi jiným zahrnovat témata týkající se pozorování a interpretace chování, komunikace a jiné dovednosti v oboru mezilidských vztahů. Měly by být upravovány, aby mohly brát v potaz vývoj dotýkající se cílů a metod služby (služeb) pro provádění sankcí a opatření, zejména takový, který má za následek změnu charakteru konkrétních funkcí a dále vývoj ve vnějším prostředí, který má na tyto aspekty bezprostřední vliv.

18. Metody vstupního vzdělávání by měly využívat účinné učební postupy. Když to přichází v úvahu, měli by být využíváni učitelé se statutem externích pracovníků z pohledu služby (služeb) pro provádění sankcí a opatření.

19. Program vstupního vzdělávání by měl zahrnovat ověřování nabytých znalostí a umožňovat hodnocení absolventů. Proto by měl být stanoven způsob provádění spravedlivého hodnocení v průběhu a po ukončení vzdělávací akce.

20. Další pokračující vzdělávání by mělo umožnit trvalé zdokonalování pracovníků a tedy podporovat zvyšování jejich odborné úrovně. Toto vzdělávání by mělo obvykle vést k nabytí v národním měřítku uznávané kvalifikace v určitém předmětu nebo předmětech.

Takové vzdělávání by mělo být zpravidla organizováno na základě konzultací s dotčenými osobami. Pokračující vzdělávání by mělo být povinné, když nový vývoj přinese nové a podstatné požadavky na službu a mělo by být zahájeno před proběhnutím takových změn. Povinné by mělo být také v případě, kdy si to vyžádají určité aspekty pracovních povinností.

Toto vzdělávání by mělo v maximální možné míře zpřístupnit mezinárodní zkušenosti, když se to zdá být žádoucí jako způsob prohloubení individuálního osobního rozvoje, nebo když je to potřebné pro nějaký konkrétní účel služby.

21. Náplň dalšího pokračujícího vzdělávání by měla zvolena tak, aby co možná nejvíce brala v úvahu veškeré s prací související personálem vyjádřené potřeby. Postupy, které umožní vyjádření těchto potřeb, by měly být připraveny po konzultacích s pracovníky.

22. Když se speciální formy pokračujícího vzdělávání považují za zvlášť významné pro služební postup, měla by služba (služby) zajišťující provádění

sankcí a opatření vyvinout úsilí na poskytnutí takového programu zájem projevujícím jednotlivým pracovníkům.

23. Při zajišťování vzdělávacích programů by měli být využíváni externí odborníci z pohledu služby (služeb) pro provádění sankcí a opatření. Takový vzdělávací program by měl být proveden v součinnosti se specializovanými externími institucemi z pohledu dotčené služby (služeb).

24. Měly by být provedeny úpravy pracovní doby, které personálu umožní absolvovat lekce pokračujícího vzdělávání během normální pracovní doby. To by však nemělo vyloučit možnost vyžadovat určité studium ve volném čase.

25. Pro záruku vysoce kvalitní služby by mělo pokračující vzdělávání zahrnovat programy absolvované společně různými kategoriemi pracovníků, bez ohledu na třídu nebo funkci, aby se tak zlepšila spolupráce mezi těmito kategoriemi uvnitř služby (služeb) zajišťující provádění sankcí a opatření. Tyto programy by se proto měly snažit obeznámit personál se zásadami práce v multidisciplinárních týmech.

26. Vzdělávání manažerů by mělo personálu nabízet programy s širokým rozsahem náplně a metod a mít za cíl rozvoj schopností potřebných pro řízení a vedení týmů a případně mobilizaci externích zdrojů. Zvláštní místo mezi zařazovanými tématy by mělo mít přenášení odpovědnosti.

Vzdělávání manažerů odpovídající povaze přidělené odpovědnosti by mělo být povinné jak pro vyšší třídy vedení, tak pro ty, kteří mají přímou manažerskou odpovědnost za pracovní útvary.

27. Mělo by být prováděno systematické hodnocení vzdělávání, aby tak bylo možné měřit účinnost vzdělávacích programů jak podle toho, co naučily, tak podle toho, jak byly takto nabyté poznatky přeneseny do pracovní praxe. Tato hodnocení by měla vést k nezbytným úpravám buď vzdělávacích programů nebo podmínek pro uplatňování jejich výsledků v praxi.

28. Protože volba vzdělávacího personálu závisí striktně na druhu vzdělávacího programu, který má být uspořádán, měla by být podporována jeho různorodost. Vzdělávací pracovníci by měli zastávat profesní postoje a mít zkušenosti kombinující teoretické a praktické aspekty a také vynikající schopnost analyzovat lidské chování a naslouchat druhým.

29. Vzdělávací pracovníci by měli být přijímáni postupem, který umožní objektivně zjistit, že mají vysokou úroveň lidských a profesních vlastností nezbytných pro výkon předmětných funkcí, jestliže a když budou požadovány.

30. Když jsou vzdělávací pracovníci vybírá z personálu služby zajišťující provádění sankcí a opatření, měly by být jejich pracovní funkce a povinnosti jasně definovány. v případě potřeby by se měli vrátit k práci ve vlastním oboru, aby si uchovali své znalosti a praktické zkušenosti na aktualizované úrovni. Každý podstatný časový úsek doby strávené dočasným vykonáváním vzdělávacích činností by měl být uznán pro účely služebního postupu.

31. Protože vzdělávání personálu všech tříd by mělo být považováno za základní investici pro dosažení efektivnosti, měl by být vyhrazen na náklady na vzdělávání přiměřený podíl rozpočtu služby (služeb) pro provádění sankcí a opatření.

Jakákoli významná změna politiky týkající se provádění sankcí a opatření, která bude mít své důsledky pro vzdělávání personálu, by měla být doprovázena odhadem odpovídajících rozpočtových potřeb. Mělo by to platit zejména v případě, kdy jsou pro podezřelé nebo odsouzené pachatele založeny projekty, které vyžadují zvážit potřebu doplňujícího vzdělávání dotčených pracovníků.

32. Decentralizace vzdělávacích činností by měla být vždy spojena s přidělením individuálního rozpočtu decentralizovaným vzdělávacím orgánům.

33. Pracovníci, kteří vykonávají funkce specialistů, ať jsou zaměstnaní na plný nebo částečný úvazek, by měli mít možnost nastoupit u služby (služeb) pro provádění sankcí a opatření, aby zde absolvovali vzdělávací program, který má usnadnit jejich přizpůsobení se novému prostředí, kde budou vykonávat svou příslušnou funkci.

Kde to bude zapotřebí, měla by být těmto kategoriím personálu nabídnuta nějaká forma doplňujícího vzdělávání, které bude nezbytné pro řádné plnění jejich úkolů.

IV. PRACOVNÍ PODMÍNKY a ODPOVĚDNOST VEDENÍ

34. Efektivnost vyžaduje, aby si byli pracovníci vědomi základních principů, které poskytují rámec pro jejich práci. Za tím účelem by mělo být zveřejněno a podle potřeby aktualizováno programové prohlášení vymezující celkové cíle, principy, hodnoty a metody předmětné služby (služeb).

35. Příprava takového programového prohlášení by měla probíhat na základě širokých konzultací s personálem, aby tak byl zaručen od samého začátku jeho zájem a angažovanost.

36. Programové prohlášení by mělo postihovat činnosti služby (služeb) odpovědné za alternativní a vazební sankce a opatření a mělo by klást důraz na spolupráci a vzájemné porozumění. Je-li služba (služby) odpovědná za alternativní a vazební sankce a opatření řízené odděleně, měly by být oba její základní dokumenty sladěny, aby bylo zaručeno, že neexistují žádné rozpory v principech a hodnotách, na nichž je založena činnost obou částí služby.

37. Programové prohlášení by mělo být doplněno plánem pro dosažení vyhlášených cílů. Tyto cíle by měly být realistické a potenciálně dosažitelné. Při jejich určování by měla být vyžadována a brána v úvahu odborná stanoviska personálu.

38. Metody, jejichž prostřednictvím má být těchto cílů dosaženo, by měly usilovat o zapojení profesní kreativity a smyslu pro odpovědnost pracovníků na všech úrovních organizace. Z tohoto důvodu by mělo vedení na všech úrovních potvrzovat správnosti, udržovat a rozvíjet profesionalitu a dovednosti všech pracovníků.

39. Profesionalita má své kořeny v poznání a etickém uplatňování souboru specializovaných a vyvíjejících se znalostí a pracovních dovedností. Pracovníkům všech tříd a kategorií by proto měla být pravidelně nabízena řada vzdělávacích příležitostí, aby se mohli udržet na úrovni nového vývoje ve svém oboru činnosti. Zejména probačnímu personálu by měly být nabízeny příležitosti seznámit se

s problémy vězeňské práce a pokusit se je překonávat. Vězeňskému personálu by měly být nabízeny podobné příležitosti poučit se o probační práci.

40. Pracovní podmínky a mzda by měly být takové, aby umožnily přijímání a udržení si výkonných pracovníků a aby umožnily těmto pracovníkům správně vykonávat jejich funkce a rozvíjet vědomí profesní odpovědnosti.

41. Mělo by být vyvíjeno úsilí o záruku, že práci personálu provádějícího sankce a opatření se dostane společenského uznání, které si zasluhuje.

42. Vedení na všech úrovních by se mělo snažit zabránit tomu, aby pracovní podmínky nevedly ke vzniku stresových symptomů v řadách personálu, a to vhodnými opatřeními ve prospěch fyzické bezpečnosti, přiměřené pracovní doby, rozhodovací volnosti, otevřených komunikací a psychologicky příznivého klimatu v každém pracovním útvaru.

43. Jestliže byl personál vystaven při plnění svých povinností traumatickým incidentům, měla by mu být okamžitě nabídnuta pomoc ve formě informativní rozpravy, následované v případě potřeby osobním poradenstvím a případně dalšími nezbytnými dlouhodobými opatřeními.

44. Měly by být zavedeny zásady sociální péče na pomoc pracovníkům s osobními a soukromými problémy, které budou mít pravděpodobně dopad na jejich práci. Personálu by měly být poskytnuty veškeré informace o charakteru pomoci, která jim může být nabídnuta.

45. Personál by měl mít k dispozici realistické informace o možnostech služebního postupu. Rozhodnutí o povýšení by měla klást důraz na schopnosti, tj. na dovednosti nezbytné pro řádný výkon konkrétní práce. Při tomto hodnocení by měly výběrové postupy umožnit, aby byl náležitý ohled brán na pracovní zkušenosti, pracovní úsilí a odbornou kvalitu vykonávané práce, včetně schopnosti spolupracovat s druhými a zajistit si spolupráci u druhých. Pravidelné a přiměřeně časté hodnocení pracovního výkonu by mělo být projednáváno s dotčenými osobami, s cílem pomoci pracovníkům rozvinout naplno jejich potenciál a připravit se na možné povýšení.

46. Povýšení nemusí být jedinou formou uznání schopností. Měly by být hledány i jiné formy uznání schopností a podle vhodnosti uplatněny.

47. Měl by být podporován výzkum fungování personálu. Tento výzkum by se měl snažit stanovit mezi jiným, do jaké míry by se mohla práce dané služby podstatně zlepšit zavedením lepších forem přijímání, výběru, vzdělávání, organizace práce, stimulace a profesní podpory.

V. MOBILITA

48. s ohledem na zvýšení efektivnosti práce v rámci vězeňské nebo probační služby a mezi těmito službami, by měla být podporována možnost dočasného převedení osob pracujících v jedné této službě do druhé, aby v ní absolvovali vzdělávací program. Takový převod by se měl uskutečnit jen se souhlasem dotčené osoby, měl by být dočasný a neměl by znamenat žádnou změnu v oficiálním postavení pracovníka.

49. Pro zlepšení práce služby (služeb) pro provádění sankcí a opatření by měl být možný dočasný převod probačního pracovníka k výkonu vězeňské práce a vězeňského pracovníka k práci na úseku probace. Délka doby převodu, který by neměl znamenat trvalou změnu zaměstnání, by měla být stanovena podle účelu nebo účelů takového převodu.

50. Dočasný převod by měl být podmíněn příslušnou kvalifikací dotčené osoby. Rozpočtová omezení by nikdy neměla vést k převádění osob, které postrádají nezbytnou kvalifikaci. Měla by být přijata opatření pro provádění výběru vhodných osob. Jakákoli forma potřebného vzdělávání nebo přípravy by měla být poskytnuta před uskutečněním převodu.

51. Převedení pracovníka z věznice na probační práci a naopak netrvalo by mělo být zvažováno na základě žádosti podané o takovou změnu zaměstnání a mělo by podléhat národním podmínkám, které se na takovou žádost vztahují.
Dodatek II k doporučení R (97) 12 *)

EVROPSKÉ SMĚRNICE PRO ÚČELY NÁRODNÍCH ETICKÝCH SMĚRNIC PRO PERSONÁL ZAJIŠŤUJÍCÍ PROVÁDĚNÍ SANKCÍ a OPATŘENÍ

I. ETICKÉ POŽADAVKY OBECNĚ

1. Pracovníci zajišťující provádění sankcí a opatření musí loajálně a uvědoměle plnit povinnosti jim svěřené právními dokumenty uplatňovanými státem. Totéž musí platit, pokud se týká dodržování politiky, praktických postupů a pokynů služby (služeb) zajišťující provádění sankcí a opatření, které se vztahují na plnění těchto povinností, pokud nejsou v rozporu s platnými právními dokumenty.

2. Služba (služby) zajišťující provádění sankcí a opatření má za povinnost jasně vysvětlit svému personálu etické požadavky uplatňované při provádění sankcí a opatření, aby tak práce na každé úrovni organizace mohla být založena na obhájitelných etických premisách. Dotčená služba (služby) by se měla snažit předcházet, nebo když to bude nutné, odstraňovat etické pochybnosti, které její personál pociťuje ve vztahu k její politice, praktickým postupům nebo pokynům, tj. zavedením vhodných postupů a poradenství.

3. Personál zajišťující provádění sankcí a opatření se musí ve službě i mimo službu chovat způsobem, který je v souladu s politikou, principy a pokyny dotčené služby (služeb), nemá negativní dopad na výkon jejich povinností a nepodkopává důvěryhodnost služby (služeb). Pracovníci musí ihned informovat svého nadřízeného o každém chování nebo jednání, které bude zřejmě mít pro službu (služby) negativní důsledky.

4. Personál se musí vystríhat chování, které může vyvolat podezření, že peníze nebo jiné zdroje poskytnuté službě k použití jsou využívány nesprávně. v případě jakýchkoli pochyb by měla předmětná osoba požádat o radu, kterou by ji měla služba poskytnout.

5. Když jsou orgánu oprávněnému k takovému příjmu předávány informace týkající se podezřelého nebo odsouzeného pachatele, pracovníci mají etickou povinnost zaručit, že jsou tyto informace objektivní, upřímné a kompletní, zejména pokud se informace týkají nějaké nezákonné činnosti ze strany pachatele.

6. Vztahy mezi kolegy musí určovat duch spolupráce a vzájemné podpory, aby tak bylo rozvíjeno pracovní prostředí, které je fyzicky a psychologicky zdravé a bezpečné pro personál i podezřelého nebo odsouzeného pachatele. Personál musí pohotově nabídnout svou pomoc každému kolegovi, který ji při plnění svých povinností potřebuje, zejména v případě propuknutí násilí nebo jiného, obavy vzbuzujícího incidentu.

7. Personál zajišťující provádění sankcí a opatření musí respektovat práva svých kolegů, bez ohledu na jejich rasu, etnický nebo národnostní původ, barvu pleti, jazyk, náboženství, věk, pohlaví, sexuální orientaci nebo tělesný či duševní stav. Za žádných okolností se nesmí podílet na jakékoli formě obtěžování nebo diskriminace, ani se pokoušet takové chování omlouvat.

8. Personál zajišťující provádění sankcí a opatření musí brát náležitý ohled na rozdílné názory, nikoho neurazit a prosazovat respektování druhých. Nesmí kritizovat kolegy v přítomnosti podezřelého nebo odsouzeného pachatele nebo člena jeho rodiny či okruhu známých.

9. Personál zajišťující provádění sankcí a opatření musí plnit své povinnosti čestným způsobem a s otevřeností vůči jiným lidem nebo institucím, které spolupracují se službou (službami) zajišťujícími provádění sankcí a opatření a vůči veřejnosti, aby tak zvyšoval důvěru ve službu a její pracovníky.

10. Služba (služby) zajišťující provádění sankcí a opatření má etickou povinnost zajistit aby všichni její pracovníci byli plně informováni o povaze kontaktů, které mohou mít se sdělovacími prostředky podle příslušných vnitrostátních předpisů o svobodě projevu a podle politiky nebo pokynů na nich založených. Když pracovníci činí prohlášením médiím, musí přitom jednat loajálně, v souladu s předmětnými předpisy, politikou nebo pokyny. Při těchto příležitostech musí prokazovat čestnost, objektivnost a upřímnost.

II. ETICKÉ POŽADAVKY TÝKAJÍCÍ SE PODEZŘELÝCH NEBO ODSOUZENÝCH PACHATELŮ

11. Veškeré práce v souvislosti s prováděním sankcí a opatření musí být založeny na respektování hodnoty toho, že předmětná osoba je lidskou bytostí a práv udělených podezřelému nebo odsouzenému pachateli vnitrostátními nebo mezinárodními právními dokumenty. Respekt zaručený podezřelému nebo odsouzenému pachateli musí příslušet i jeho rodině a příbuzným.

12. Při své práci s podezřelými nebo odsouzenými pachateli musí všichni pracovníci loajálně usilovat o naplnění účelu sankce nebo opatření v souladu s politikou a praktickými postupy služby (služeb) zajišťujících provádění sankcí a opatření.

13. Personál se musí vystříhat použití násilí nebo jakékoli jiné formy tělesného nebo duševního špatného zacházení s podezřelými nebo odsouzenými pachateli, kteří jsou v jeho péči a musí udělat vše, co je v jeho moci, aby zajistil, že takového chování se nebudou dopouštět jiní.

14. Personál se musí vystříhat při provádění sankcí a opatření jakékoli formy diskriminace a udělat vše, co je v jeho moci, aby zabránil diskriminaci ze strany jiných osob nebo institucí.

15. Personál se musí vystříhat jakéhokoli chování, které provokuje podezřelé nebo odsouzené pachatele, kteří jsou v jeho péči. Personál musí naopak usilovat o navození pozitivního chování u podezřelých nebo odsouzených pachatelů, tím že bude poskytovat konstruktivní příklad svými postoji, slovy a jednáním.

16. Personál, který pracuje přímo s podezřelými nebo odsouzenými pachateli, má etickou povinnost je informovat o jejich povinnostech a právech v souvislosti s platnými sankcemi a opatřeními, stejně jako o formách pomoci, která jim může být nabídnuta, aby přijali za své zákonů dbalé chování.

17. s informacemi o podezřelých nebo odsouzených pachatelích a jejich situaci, stejně jako s informacemi o jejich rodinách se musí nakládat s respektem a musí být zpracovávány v souladu s příslušnými právními nebo správními předpisy o utajení. Personál musí loajálně plnit pokyny v nich obsažené.

18. Personál nesmí za žádných okolností přijmout úplatek nebo se podílet na korupčních aktivitách spolu s podezřelými nebo odsouzenými pachateli nebo jejich rodinami a musí udělat vše, co je v jeho moci, aby se do takových aktivit nezapojoval ani ostatní pracovníci.

19. Jednotliví pracovníci si musí vybudovat a udržovat profesní vztahy s podezřelými nebo odsouzenými pachateli a jejich rodinami. Musí požádat o radu, kdykoli budou mít pochybnosti o korektnosti svých vztahů s pachateli a jejich rodinami. Pracovníci s odpovědností vedoucího se nesmí bránit přijmout odpovídající opatření v souvislosti s pochybnými vztahy jakéhokoli svého podřízeného s pachateli a jejich rodinami.

TERMINOLOGIE

1. Výrazem „sankce a opatření“ se rozumí jak vazební tak alternativní sankce a opatření. Alternativní sankce a opatření jsou podle definice v doporučení č. R (92) 16 ty, které ponechají pachatele ve společenství a přinášejí určité omezení jeho svobody uložením podmínek a/nebo povinností, a které provádějí instituce jmenované k tomuto účelu zákonem. „Opatření“ jsou ty formy úkonů, které byly rozhodnuty v souvislosti s údajným trestným činem před nebo namísto rozhodnutí o sankci, nebo způsoby výkonu trestu zbavení svobody mimo vězeňské zařízení.

2. „Personálem zajišťujícím sankce a opatření“ se rozumí pracovníci služby (služeb), kteří mají provozní nebo manažerskou odpovědnost za provádění sankcí a opatření, jak jsou definovány výše (obvykle to jsou vězeňští a probační pracovníci).

3. V textu je činěn odkaz na „podezřelé pachatele“, protože služba (služby) zajišťující provádění sankcí a opatření může být odpovědná za opatření přijatá před soudem. Příkladem je vzetí do vazby, přidělení pomocné kontaktní osoby u soudu, nebo za určitých podmínek a s určitými zárukami zahájení plánované léčby.

4. Protože dodatek II stanoví závazné etické pojmy, a nikoli pravidla, bylo příslušné sloveso použito ve tvaru „musí“ (ve francouzštině slovesný tvar „devoir“). Má to znamenat, že předmětné pojmy mají mít přesvědčivou etickou sílu.

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel jazykovou korekturou a je určen pro studijní účely.

RADA EVROPY

VÝBOR MINISTRŮ

Doporučení R (93) 6

Výboru ministrů členským státům

týkající se vězeňských a kriminologických aspektů boje s přenosnými chorobami, včetně AIDS, a souvisejících zdravotních problémů ve věznici

*(Schváleno Výborem ministrů dne 18. října 1993
na 500. zasedání náměstků ministrů)*

Výbor ministrů, v souladu s ustanovením článku 15.b Statutu Rady Evropy,

Vzhledem k tomu, že v zájmu členských států Rady Evropy je dosažení větší jednoty mezi jejími členy a jediná cesta pro sledování tohoto síle je spolupráce jak na poli zdravotní péče ve věznicích, tak v oblasti politiky prevence zločinnosti,

se zřetelem na rozsah výzvy předložené vězeňským úřadům, co se týče odpovědnosti za rozvoj preventivních opatření a lékařské, psychologické a sociální péče o vězně infikované HIV,

s přesvědčením o potřebě ustanovení evropské strategie pro boj s infekcí HIV ve věznicích,

s ohledem na prohlášení z roku 1987 z konference o prevenci a zabránění šíření AIDS ve věznicích zvláštního programu pro AIDS Světové zdravotnické organizace,

s odvoláním na její doporučení R (87) 25 týkající se společné evropské politiky pro veřejné zdravotnictví v boji proti syndromu získané imunodeficiency (AIDS),

se zřetelem na závěry přijaté 8. konferencí ředitelů vězeňských správ (Štrasburk,

2. – 5. června 1987) o nakažlivých nemocích ve věznicích se zvláštní zmínkou o AIDS,

s ohledem na závěry přijaté 16. konferencí evropských ministrů spravedlnosti (Lisabon,

21. – 23. června 1988) o trestním právu a kriminologických otázkách vznesených

s vyjádřením své podpory doporučení 1080 (1988) Parlamentního shromáždění Rady Evropy o koordinované evropské zdravotní politice pro prevenci šíření AIDS ve věznicích,

Pracovní překlad

s odvoláním na jeho doporučení R (89) 14 o etických problémech souvisejících s infekcí HIV ve zdravotnických a sociálních zařízeních,

s vědomím, že ohled na základní práva vězňů, zejména právo na zdravotní péči, znamená poskytování vězňům preventivní a zdravotní péči odpovídající péči veřejnosti obecně poskytované,

s odkazem v této souvislosti na Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod a Evropskou sociální chartu,

s odvoláním na její doporučení č. R (87) 3 o Evropských vězeňských pravidlech, která pomáhají zaručit minimální standardy lidskosti a důstojnosti ve věznicích,

vzhledem k tomu, že preventivní opatření a opatření zdravotní péče by měla být za účelem dosažení souladu s etickými požadavky a jejich účinnosti založena na dobrovolné spolupráci vězeňské populace;

DOPORUČUJE, aby vlády členských států:

- dohlédly na to, aby tyto zásady a ustanovení stanovená v Dodatku k tomuto doporučení a připravená s ohledem na současné znalosti byly uvedeny do praxe v národních a regionálních vězeňských zdravotních politikách navržených pro boj s infekcí HIV a ostatními přenosnými chorobami;

- zajistily co nejširší rozšíření tohoto doporučení, věnovaly zvláštní pozornost všem jedincům a orgánům odpovědným za zavádění zdravotní politiky ve věznicích, stejně jako všem soudním úředníkům a orgánům odpovědným za politiku prevence zločinnosti a souvisejících kriminologických aspektů omezení šíření přenosných onemocnění.

Příloha k doporučení č. R (93)6

I. VĚZEŇSKÉ ASPEKTY

A. Všeobecné principy

1. Vzniká naléhavá potřeba navrhnout pro každý stát konzistentní politiku pro boj s HIV/AIDS ve věznicích.

Taková politika by měla být rozvíjena v těsné spolupráci s národními zdravotními úřady a začleněna do širšího rámce politiky pro boj s přenosnými chorobami ve věznicích.

Měly by být podporovány možnosti a způsoby prevence HIV/AIDS ve věznicích.

Zdravotnická osvěta a informovanost všech vězňů a personálu by se měla stát nedílnou součástí vězeňských politik.

2. Systematické lékařské prohlídky prováděné při vstupu do věznice by měly zahrnovat opatření pro zjištění přidružených onemocnění, včetně léčitelných infekčních nemocí, zejména tuberkulózy. Tato prohlídka také dává příležitost pro poskytování zdravotnické výchovy a vyvolání u vězňů většího smyslu pro odpovědnost za své vlastní zdraví.

Pracovní překlad

3. K dispozici by mělo být dobrovolné testování na infekce HIV/AIDS spolu s poradenstvím před a po testování. Zdravotnický personál by měl, na zodpovědnost lékaře, vysvětlit vězňům důsledky výsledků testů ještě před tím, než takové testy podstoupí, a informovat je o výsledcích plně důvěrně, pokud takovou informaci neodmítají obdržet.

Za současného stavu poznání by mělo být povinné testování zakázáno, protože by bylo neúčinné a diskriminující, a tudíž neetické.

4. V každém stádiu infekce HIV/AIDS by měla být vězňům nabídnuta stejná lékařská, psychologická a sociální péče jako ostatním členům společnosti. Obecně by vězni měli mít přístup k rovnocenným zdravotnickým službám jako svobodná společnost.

Spolupráce s národními a regionálními zdravotnickými systémy usnadňuje lékařskou péči o séropozitivní vězně a vězně nemocné AIDS a rovněž pokračování v jejich léčbě po příjmu a po propuštění.

5. Pro séropozitivní vězně by měla být zřízena lékařská péče, psychologická podpora a sociální služby usnadňující jejich integraci po propuštění.

6. Zvláštní úsilí by mělo být věnováno rozšiřování informací jak mezi vězeňským personálem, tak vězni, aby byli obeznámeni se způsoby přenosu infekce HIV a rovněž s hygienickými pravidly, která je zapotřebí dodržovat, a opatřeními pro omezení rizika nákazy v průběhu výkonu trestu a po propuštění.

Zdravotní a vězeňské úřady by měly poskytovat informace a v případě potřeby individuální poradenství o rizikovém chování.

Informace by měly být vězňům k dispozici v jazyce, kterému rozumí a bude-li to nezbytné, vzít v potaz jejich kulturní prostředí, z kterého vzešli.

7. V zájmu prevence šíření infekce HIV by měly vězeňské a zdravotní úřady dát vězňům k dispozici v průběhu jejich výkonu trestu a před dočasným nebo konečným propuštěním prezervativy. Na libovůli každého státu by měl být výběr nejvhodnějšího postupu pro tento účel: lékařská služba, prodej v kantýnách nebo jiné uspořádání vhodné pro současné poměry, typ dotčené vězeňské populace a způsob fungování vězeňského zařízení.

8. Informace o zdravotním stavu vězňů jsou důvěrné.

Lékař smí pouze poskytnout takové informace ostatním členům lékařského týmu, a výjimečně vedení věznice, je-li to naprosto nezbytné pro léčbu a péči o daného vězně nebo kontrolu zdravotního stavu vězňů a zaměstnanců, a to s ohledem na lékařskou etiku a ustanovení zákona. Obvykle by se to mělo uskutečnit se souhlasem dotčené osoby. Zpřístupnění informací by mělo dodržovat stejné zásady, které jsou uplatňovány ve svobodné společnosti.

Sérologický stav HIV/AIDS není obvykle považován za nezbytnou informaci.

9. Vzhledem k tomu, že ve společnosti oddělení, izolace a omezení v zaměstnání, při sportech a rekreaci nejsou pro séropozitivní občany považovány za nezbytné, musí být stejný postoj přijat vůči séropozitivním vězňům.

Pokud se vězni pokusí o sexuální násilí na ostatních vězních nebo častěji se pokouší poranit ostatní vězně či personál, mohou být ospravedlněna kárná opatření nebo samovazba, a to nezávisle na HIV stavu.

Pracovní překlad

10. Zdravotnická zařízení vyhovující standardům ve společnosti by měla být dostupná vězňům ve všech úsecích věznice.

11. Veškeré prostředky nezbytné, aby jim umožnily dodržovat hygienické předpisy, by měly být vězeňskému personálu a vězňům k dispozici.

12. Séropozitivní vězni by měli v průběhu výkonu trestu obdržet následnou lékařskou péči a poradenství, a to zejména, když jsou informováni o výsledcích testů.

Lékařská služba ve vězeňských zařízeních by měla zajistit, aby byla vězňům po jejich propuštění k dispozici lékařská a psychologická následná péče, a povzbudit je, aby těchto služeb využívali.

13. Vězni infikovaní HIV by neměli být vyloučeni z opatření, jako je například umístění v ubytovacích částečně na svobodě nebo centrech či jakýchkoliv dalších typech otevřených věznic nebo věznic s nižším stupněm ostrahy.

14. Vězňům s konečným stádiem onemocnění HIV by mělo být zaručeno podle možností předčasné propuštění a poskytnuta léčba mimo věznici.

15. v rámci vězeňského zdravotního systému by měly být k dispozici odpovídající finanční a lidské zdroje, které by vyhovovaly nejenom problematice přenosných onemocnění a HIV/AIDS, ale také všem zdravotním problémům postihujícím vězně.

16. Osoby zbavené svobody by neměly podstupovat lékařský výzkum, aniž by bylo možné očekávat přímý a významný přínos pro jejich zdraví.

Musí být přísně uplatňovány etické principy, co se týče výzkumu na lidských subjektech, zejména v souvislosti s informovaným souhlasem a důvěrností. Veškeré výzkumné studie prováděné ve věznicích by měly být předmětem schválení revizní komise pro etiku nebo alternativního postupu zaručujícího tyto zásady.

Výzkum prevence, ošetřování a léčby přenosných nemocí ve vězeňské populaci by měl být povzbuzován za předpokladu, že takový výzkum poskytuje informace, které nejsou dostupné ze studií ve svobodné společnosti.

Vězni by měli mít stejný přístup ke klinickým pokusům léčby všech nemocí souvisejících s HIV/AIDS jako osoby žijící ve svobodné společnosti.

Epidemiologické monitorování HIV/AIDS včetně anonymního, nekorelujícího vyšetřování by mohlo být zvažováno pouze, pokud jsou takové metody používány v obvyklé populaci a pokud si jejich aplikace na vězeňských populacích slibuje přinést výsledky užitečné pro vězně samotné.

Vězni by měli být v patřičnou dobu informováni o průběhu jakýchkoliv epidemiologických studií prováděných ve věznici, kde jsou umístěni k výkonu trestu.

Publikace a sdělování výsledků výzkumných studií musí zajišťovat absolutní důvěrnost, co se týče identity vězňů, kteří se takových studií zúčastnili.

B. Zvláštní opatření

17. Vězeňské úřady by měly přijmout, jak jen je možné důsledně, opatření bránící nezákonnému uvedení drog a injekčního materiálu do věznic. Nicméně,

Pracovní překlad

taková opatření by neměla nepříznivě ovlivnit trend směrem k těsnější integraci věznic do hospodářského a sociálního prostředí.

18. Prevence požaduje zavedení a rozvoj programů zdravotní osvěty s cílem snížit rizika, včetně poskytování informací o potřebě dezinfikovat injekční vybavení nebo používat jednorázové jehly.

Dezinfekční prostředek by měl být vězňům k dispozici, nejenom aby se chránili před přenosnými chorobami, ale také aby jim umožnil dodržovat hygienická pravidla.

19. Programy zdravotní a sociální péče by měly být rozvíjeny s ohledem na přípravu vězňů – uživatelů drog na propuštění a na adaptaci na systém předčasného propuštění, podmíněné náležitou následnou léčbou (ubytovna, centrum následné péče, nemocnice, ambulantní služba a terapeutická komunita).

20. Soudy nebo jiné kompetentní úřady by měly ve větší míře využívat jiná než vězeňská opatření s cílem povzbudit drogově závislé, aby vyhledali léčbu ve zdravotnických nebo sociálních institucích. Drogově závislí by měli být povzbuzováni, aby dodržovali takové léčebné programy.

21. Vězňům a jejich rodinám, manželkám nebo partnerkám, jimž jsou umožněny návštěvy bez dohledu, musí být poskytnuty informace, poradenství a podpora v souvislosti s HIV/AIDS.

Vězňům a jejich partnerkám by měly být k dispozici preventivní a antikoncepční prostředky v souladu s platnými zákony ve společnosti.

22. Programy zdravotní osvěty by měly být upraveny pro specifické potřeby žen - vězeňkyň.

Těhotným séropozitivním vězeňkyním musí být poskytnuta péče a pomoc ekvivalentní péči a pomoci poskytované ženám mimo vězení.

Ženy musí obdržet co možná nejvíce informací, co se týče rizik infekce nenarozeného dítěte, a pokud tak stanoví národní právní řád, ženy musí mít volbu dobrovolného ukončení těhotenství.

Séropozitivní dítě narozené ženě-vězeňkyni by mělo zůstat se svou matkou, pokud si tato tak přeje, a to v souladu s vězeňskými předpisy. Dítě by mělo mít přístup k příslušným specializovaným lékařským službám.

23. Programy zdravotní osvěty by měly být upraveny pro potřeby vězňů, zejména mladých vězňů, na podporu postojů a chování přispívajícího k vyvarování se přenosných chorob včetně HIV/AIDS.

24. Vězňům-cizincům trpícím HIV/AIDS by se mělo dostat týchž informací, poradenství a zdravotní péče jako ostatním vězňům.

25. Infekce HIV/AIDS by neměla zabránit vězni, aby byl předán na základě bilaterální dohody nebo Úmluvy Rady Evropy o předávání odsouzených osob (Convention on the Transfer of Sentenced Persons).

Lékařská zpráva o odsouzené osobě předávané do jeho/její mateřské země by měla být zaslána přímo vězeňskými zdravotnickými službami v odsuzujícím státě vězeňské zdravotnické službě ve státě rozsudek provádějícím, protože zpráva je chráněna lékařským tajemstvím.

Pracovní překlad

26. Rozhodnutí o vypovězení vězňů-cizích státních příslušníků infikovaných HIV/AIDS může být odloženo z humanárních důvodů, pokud jsou vězni vážně nebo smrtelně nemocní.

II. KRIMINOLOGICKÉ ASPEKTY

27. Priorita při potírání přenosných nemocí včetně HIV/AIDS je zavedení preventivních opatření a informací zaměřených na rozvoj informovanosti a smyslu pro odpovědnost mezi veřejností.

28. Sankce vztahující se k šíření přenosným nemocí AHIV/AIDS by měly být chápány v souvislosti se stávajícími trestními činy a instituce trestního řízení by měla být zvažována jako poslední instance.

29. Taková trestní řízení by měla být zaměřena na sankcionování těch, kteří navzdory informačním a vědomí vytvářejícím kampaním proti šíření HIV/AIDS přesto ohrožují životy, fyzickou integritu nebo zdraví ostatních.

30. Hygienici a praktičtí lékaři, kteří porušili normy a praxi zaměřenou na prevenci šíření přenosných chorob nebo ti, kteří neplní svou povinnost léčit jedince nakažené HIV/AIDS, by měli podléhat disciplinárním sankcím a případně platnému trestnímu právu.

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel jazykovou korekturou a je určen pro studijní účely.

RADA EVROPY

VÝBOR MINISTRŮ

Doporučení R (92) 18

Výboru ministrů členským státům

týkající se praktického používání Úmluvy o předávání odsouzených osob

*(Schváleno Výborem ministrů dne 19. října 1992
na 482. zasedání náměstků ministrů)*

Výbor ministrů, v souladu s ustanovením článku 15.b Statutu Rady Evropy,

s ohledem na Úmluvu o předávání odsouzených osob,

znovu prohlašuje význam resocializace odsouzených osob a za tímto účelem předávání takových osob do země jejich společnosti v případech, kdy tyto osoby nemají národnost odsuzujícího státu,

přeje si tedy další napomáhání praktického uplatňování této úmluvy, v rámci takové časové prodlevy, jež umožňuje dosažení zamýšleného cíle,

s odvoláním na její doporučení R (88) 13 týkající se praktického uplatňování Úmluvy o předávání odsouzených osob,

maje na mysli její doporučení R (84) 11 týkající se informací o Úmluvě o předávání odsouzených osob;

1. Doporučuje vládám členských států, aby:

- a. začlenily spolu s ostatní nezbytnou dokumentací formulář reprodukováný v Příloze I. napříště jak při podávání žádosti o předání, tak při potvrzování přijetí takové žádosti,
- b. postupovaly při zpracovávání žádostí o předání pečlivě a bezodkladně, takový způsobem, aby řízení bylo zcela v souladu s ustanoveními článku 5, odstavce 4 této úmluvy,
- c. přijaly v souladu se zásadami stanovenými v Příloze II. v budoucnu Směrnice o kritériích, která mají být splněna při rozhodování zda souhlasit s žádostmi o předání jim
- d. sdělily text takových směrnic a rovněž budoucí dodatky k němu generálnímu tajemníkovi Rady Evropy,
- c. pokud možná uvedly důvody pro všechna rozhodnutí odmítající předání, a to aniž by došlo k právní újmě vůči pravidlům v této úmluvě,

- d. učinily kroky umožňující jim, aby nemusely odmítat předání pouze na základě skutečnosti, že pokuty uložené odsouzené osobě v souvislosti s jejím trestem zůstávají nevyrovnány nebo že této osobě bylo uloženo vězení pro dluhy,
- e. při doručování předávané osoby, poskytly vykonávajícímu státu aktualizované prohlášení o souladu se článkem 6, odstavcem 2.b,
- f. pokud možno, daly k dispozici svým státním příslušníkům – před konečným udělením souhlasu s jejich předáním – přesné a snadno srozumitelné informace o předpisech, které na ně budou uplatněny s ohledem na délku trestu odnětí svobody, který má být vykonán a rovněž termíny a podmínky výkonu trestu v případě, že budou předáni,
- g. povzbuzovaly přímé kontakty mezi národními správami pověřenými prováděním této úmluvy, a to zejména přes běžné komunikační kanály, které mají k dispozici prostřednictvím seznamů uvedených níže pod bodem 2.a,
- h. rozšiřovaly a vylepšovaly „Standardní text poskytující informace o Úmluvě Rady Evropy o předávání odsouzených osob“ poskytnutý v doporučení R (84) 11 takovým způsobem, aby jeho text byl snadno srozumitelný všem, a zajišťovaly, aby dotčená osoba byla informována o tom, že podmínky způsobilosti pro předčasné propuštění s ustanovením dohledu, podmíněné propuštění atd. se budou ve vykonávajícím státě lišit od podmínek uplatnitelných v odsuzujícím státě,
- i. není-li stanoveno jinak národním právním řádem, mezinárodní úmluvy nebo bilaterální dohody v případě, že předávaná osoba unikla z vazby a opustila území vykonávajícího státu a tento stát není schopen na ni uvalit vazbu pro úplný výkon trestu, má tento stát informovat odsuzující stát, že úplný výkon trestu nemůže být splněn, a odsuzující stát smí pak prosadit úplný výkon trestu. Toto nezbavuje požadavku informovat odsuzující stát v souladu se článkem 15.b,

2. Dává pokyn generálnímu tajemníkovi Rady Evropy, aby:

- a. vedl aktualizovaný seznam obsahující přesné informace se jmény a adresami a rovněž s telefonními čísly a čísly telefaxu a telexu osob odpovědných v každé smluvní straně za provádění této úmluvy a předal kopii takového seznamu a rovněž jakékoliv nezbytné aktualizace každé z těchto osob,
- b. předal vládám všech smluvních stran této úmluvy kopie národních směrnic, které mu budou poskytnuty v souladu s ustanoveními doporučení 1.d výše uvedeného,
- c. předal toto doporučení vládám nečlenských států, které jsou smluvními stranami této úmluvy, a rovněž vládám států přizvaných k přistoupení k této úmluvě.

Příloha I. k doporučení R (92) 18

Úmluva Rady Evropy o předávání odsouzených osob

Potvrzení žádosti o informace pro repatriaci vězně

Jméno vězně:

Číslo vězně*:

Místo:

Dožadující stát: Jméno: Postavení: Adresa: Tel.: Fax:	Dožádaný stát: Jméno: Postavení: Adresa: Tel.: Fax:
Datum podání žádosti: Reference odesílatele:	Datum přijetí žádosti: Reference příjemce:

Pracovní překlad

Úředník odpovědný za další postup v dožádaném státě (pokud není adresátem):

Jméno:

Postavení:

Adresa:

Tel.:

Fax:

Přehled nyní přijatých opatření:

Datum, kdy lze očekávat příští odpověď:

Reference, které mají být uvedeny v korespondenci:

Podpis:

Jméno:

Datum:

Poznámka: Originál tohoto potvrzení by měl být podepsán a do pěti pracovních dní po přijetí vrácen odesílateli v dožadujícím státě. Kopii by si měl ponechat dožádaný stát.

* pokud je známo

Příloha II. k doporučení R (92) 18

Zásady uplatnitelné na národní směrnice týkající se o kritérií, která mají být splněna při rozhodování zda žádost o předání přijmout či zamítnout

1. směrnice by měly uvádět:
 - a. zda smluvní strana uplatňuje pokračování ve výkonu trestu v souladu se článkem 10 této úmluvy nebo přeměnu výroku o trestu podle článku 11 této úmluvy,
 - b. jakékoliv odchýlení povolené na základě ustanovení článku 6 této úmluvy nebo požadavků stanovených v souladu s článkem 17, odstavcem 3, prostřednictvím něhož by informativní a podpůrné dokumenty nemusely být kompletně nebo částečně přeložené.
2. směrnice by měly *inter alia* uvádět:
 - a. závazné důvody pro odmítnutí žádostí,
 - b. obvyklé důvody pro odmítnutí žádostí, například, kdy dotčená smluvní strana odmítne předání těch státních příslušníků, kteří opustili svou zemi nebo se zdržují mimo ni se záměrem zříci se jí jako místa svého trvalého bydliště, a/ nebo tam nemají žádné sociální nebo rodinné vazby.

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel jazykovou korekturou a je určen pro studijní účely.

RADA EVROPY VÝBOR MINISTRŮ

Doporučení č. R (92) 16 Rady ministrů členských států o Evropských pravidlech alternativních sankcí a opatření

Výbor ministrů, v souladu s ustanovením článku 15.b Statutu Rady Evropy, s ohledem na zájem Rady Evropy o zavedení společných principů trestní politiky mezi členskými státy s cílem posílit mezinárodní spolupráci na tomto poli; s vědomím značného vývoje, ke kterému došlo v členských státech při využívání sankcí a opatření, které se vykonávají ve společenství;

s ohledem na to, že tyto sankce a opatření představují důležité způsoby boje proti kriminalitě a že se vyhýbají negativním dopadům trestů odnětí svobody; s ohledem na význam přikládáný vývoji mezinárodních norem pro vznik, ukládání a provádění těchto sankcí a opatření,

doporučuje, aby se vlády členských států řídily ve svých vnitrostátních právních předpisech a praxi principy stanovenými textem Evropských pravidel alternativních sankcí a opatření, přiloženými k tomuto doporučení, s ohledem na jejich pokračující zavádění a aby v co největším možném rozsahu rozšířily tento dokument.

Dodatek k doporučení č. R (92) 16

Preamble

Účelem těchto pravidel je:

a. vyhlásit soubor norem, které národním zákonodárcům a příslušným praktikům (rozhodující orgány a orgány odpovědné za provádění) umožní zajistit spravedlivé a účinné uplatňování alternativních sankcí a opatření. Toto uplatňování musí usilovat o zachování nezbytné a žádoucí rovnováhy mezi potřebou chránit společnost jak ve smyslu udržování právního řádu tak uplatňování norem zajišťujících náhradu za škody způsobené obětí na straně jedné a nezbytným uznáním potřeb pachatele s ohledem na jeho společenské přizpůsobení na straně druhé;

b. poskytnout členským státům základní kritéria, aby tak mohlo být formulování a použití alternativních sankcí a opatření kombinováno se zárukami proti nebezpečí, že budou omezena základní lidská práva pachatelů, kteří jsou předmětem těchto sankcí a opatření. Obdobně je důležité chránit před takovým použitím těchto sankcí a opatření, které by vedlo k nějakému způsobu jejich zneužití, jež by například mohlo být výsledkem jejich použití na újmu určitých společenských skupin. Důkladně je třeba zvažovat výhody a nevýhody, stejně jako potenciální rizika vyplývající, nebo která by mohla pravděpodobně vyplynout z takových sankcí a opatření. Prostý fakt sledování cíle, kterým by byla náhrada

trestu odnětí svobody neopravňuje k použití nějakého druhu sankce nebo opatření nebo prováděcích prostředků;

c. navrhnout jasná pravidla chování personálu odpovědného za provádění alternativních sankcí a opatření a všech dalších osob ve společenství, kteří se na tomto poli angažují, s cílem zajistit, aby jejich provádění probíhalo v souladu se všemi uloženými podmínkami a povinnostmi a byla tak zaručena důvěryhodnost sankcí nebo opatření. To nicméně neznamená, že provádění je třeba pojmout nějakým tuhým nebo formalistickým způsobem. Mělo by naopak probíhat s trvalým zájmem o individualizaci, tj. o dosažení shody mezi trestným činem a trestní odpovědí, jakož i osobností a schopnostmi pachatele. Navíc skutečnost, že je možné se odvolat na soubor pravidel, která byla vyhlášena v mezinárodním měřítku, by měla usnadnit výměnu zkušeností, zejména pokud se týká pracovních metod.

Ani není možné dostatečně silně zdůraznit, že alternativní sankce a opatření uplatňované v rámci těchto pravidel znamenají přínos pro pachatele i pro společenství, protože pachatel se ocitá v postavení, kdy může pokračovat v uplatňování volby a převzít na sebe společenskou odpovědnost. a provádění trestních sankcí uvnitř samotného společenství a nikoli prostřednictvím procesu izolace, může jistě nabídnout dlouhodobě lepší ochranu společnosti, včetně přirozeně ochrany zájmu oběti nebo obětí.

Proto také se musí ukládání a provádění alternativních sankcí a opatření řídit těmito úvahami i základním cílem, kterým je zacházet s pachatelem s jeho respektováním jako odpovědné lidské bytosti.

Tato pravidla, vyvinutá jako paralela Evropských vězeňských pravidel, nemají být považována za nějaký modelový systém. Tvoří naopak souhrn požadavků, které mohou být společně přijaty a podle kterých je možné jednat. Bez respektování těchto požadavků nemůže dojít k uspokojivému uplatňování alternativních sankcí a opatření.

Na základě svých zkušeností i svého komplexního pohledu na situaci v členských státech je Rada Evropy schopna dohlédnout na to, aby tato pravidla vedla a pomáhala těm, kdož odpovídají za vnitrostátní právní řád i těm, kteří jej uplatňují.

Ustanovení o těchto pravidlech pojednávají o všech sankcích a opatřeních vykonávaných uvnitř společenství, jak jsou definovány ve slovníku, a také o způsobech výkonu trestů odnětí svobody mimo vězeňské zařízení. Pravidla nicméně nepokrývají opatření specificky se týkající mladistvých.

Část jedna – Všeobecné principy

Pravidlo 1

Tato pravidla se uplatňují neustranným způsobem.

Pravidlo 2

Definice výrazů ve slovníku obsaženém v dodatku se považují za nedílnou součást pravidel.

Kapitola i – právní rámec

Pravidlo 3

Vymezení, přijetí a uplatňování alternativních sankcí a opatření stanoví zákon.

Pravidlo 4

Podmínky a povinnosti alternativních sankcí a opatření, které vyhlásí rozhodující orgán, se vymezí jasnými a jednoznačnými zákonnými ustanoveními, stejně jako důsledky nedodržování těchto podmínek a povinností.

Pravidlo 5

Žádné alternativní sankce nebo opatření se nevyhlásí s platností na dobu neurčitou.

Trvání alternativních sankcí a opatření stanoví orgán zmocněný přijmout rozhodnutí ve lhůtách předepsaných zákonem.

Pravidlo 6

Povaha a trvání alternativních sankcí a opatření budou úměrné závažnosti trestného činu, za který byl pachatel odsouzen, nebo z kterého je osoba obžalována a bude přitom vzata v úvahu její osobní situace.

Pravidlo 7

Orgány odpovědné za provádění alternativních sankcí a opatření stanoví zákon. Povinnosti a odpovědnost provádějícího orgánu také stanoví zákon.

Pravidlo 8

Pravomoci provádějících orgánů rozhodovat o metodách provádění, pověření třetích stran k plnění jejich povinností, když to bude nezbytné, nebo uzavíráním dohod o provádění s pachatelem, jinými orgány nebo třetími stranami, stanoví zákon.

Pravidlo 9

Když pachatel nedodrží podmínky nebo povinnosti předepsaném rozhodnutím, kterým byla nad ním vynesena alternativní sankce nebo opatření, bude jeho zadržení a vzetí do vazby během provádění regulováno zákonem.

Pravidlo 10

Zákon nebude obsahovat žádné ustanovení o automatické přeměně alternativní sankce nebo opatření na trest vězení v případě nedodržení nějaké podmínky nebo povinnosti, spojené s touto sankcí nebo opatřením.

Pravidlo 11

Zákon by měl stanovit pravidelnou a externí kontrolu práce provádějících orgánů. Tuto kontrolu budou provádět kvalifikované a zkušené osoby.

Kapitola II – Soudní záruky a postup při vyřizování stížností

Pravidlo 12

Rozhodnutí o uložení nebo zrušení alternativní sankce nebo předsoudního opatření přijme soudní orgán.

Pravidlo 13

Pachatel má právo podat proti rozhodnutí, kterým je mu uložena alternativní sankce nebo opatření, nebo které mění nebo ruší tuto sankci nebo opatření, stížnost k vyššímu rozhodujícímu orgánu.

Pravidlo 14

K soudnímu orgánu bude podáno odvolání proti rozhodnutí o provádění alternativní sankce nebo opatření, kdykoli si pachatel bude chtít stěžovat, že omezení jeho svobody nebo rozhodnutí je nezákonné, nebo v rozporu s obsahem sankce nebo opatření.

Pravidlo 15

Pachatel, který si chce stěžovat proti rozhodnutí o provádění, přijatém provádějícím orgánem, nebo proti nepřijetí takového rozhodnutí, může využít postup pro vyřizování stížností.

Pravidlo 16

Postup pro podávání stížností musí být jednoduchý. Stížnosti jsou ihned přezkoumány a bez zbytečných průtahů rozhodnuty.

Pravidlo 17

Orgán nebo instituce pro vyřizování stížností dostane všechny nezbytné informace, které jim umožní o stížnostech rozhodnout. Pečlivě zváží potřebnost osobního vylisování stěžovatele, zejména když ten o to požádal.

Pravidlo 18

Orgán nebo instituce pro vyřizování stížností sdělí písemně své rozhodnutí a jeho důvody stěžovali a provádějícímu orgánu.

Pravidlo 19

Povolení mít na pomoc k dispozici osobu podle vlastní volby, nebo když to je nezbytné oficiálně jmenovaného právního zástupce, pokud existuje zákonné ustanovení o takové pomoci, nebude odepřeno pachateli, který chce využít právo podat stížnost proti rozhodnutí o uložení, změně nebo zrušení alternativní sankce nebo opatření, nebo proti rozhodnutí o provádění takové sankce nebo opatření.

Kapitola III – Respektování základních práv

Pravidlo 20

Při ukládání a provádění alternativních sankcí a opatření nebude docházet k žádné diskriminaci z důvodů rasy, barvy pleti, etnického původu, národnosti, pohlaví, jazyka, náboženství, politických nebo jiných názorů, společenského nebo jiného postavení nebo tělesného nebo duševního stavu.

Pravidlo 21

Nebudou přijímány nebo ukládány alternativní sankce nebo opatření, omezující občanská nebo politická práva pachatele, je-li to v rozporu s normami přijatými mezinárodním společenstvím v oblasti lidských práv a základních svobod. Tato práva nebudou při provádění alternativní sankce nebo opatření omezena ve větší míře, než nakolik to nutně vyplývá z rozhodnutí o uložení dané sankce nebo opatření.

Pravidlo 22

Povaha všech alternativních sankcí a opatření a způsobu jejich provádění bude v souladu se všemi mezinárodně garantovanými lidskými právy pachatele.

Pravidlo 23

Povaha, obsah a metody provádění alternativních sankcí a opatření neohrozí soukromí nebo důstojnost pachatelů nebo jejich rodin, ani nepovedou k jejich obtěžování. Stejně tak nesmí ohrozit sebeúctu, rodinné vztahy, vazby ve společnosti a schopnost fungovat ve společnosti. Budou přijaty záruky na ochranu pachatele před urážkami a nevhodnou zvědavostí nebo publicitou.

Pravidlo 24

Všechny pokyny prováděcího orgánu, včetně jmenovitě těch, které se týkají kontrolních požadavků, budou praktické, přesné a budou se omezovat na to, co je nezbytné pro účinné provádění sankce nebo opatření.

Pravidlo 25

Alternativní sankce nebo opatření nebudou nikdy zahrnovat lékařské ošetření nebo psychologickou léčbu nebo procedury, které nejsou v souladu s mezinárodně uznávanými etickými standardy.

Pravidlo 26

Povaha, obsah a provádění alternativní sankce nebo opatření nebudou zahrnovat zbytečné riziko tělesné nebo duševní újmy.

Pravidlo 27

Alternativní sankce a opatření budou uplatňovány způsobem, který nezvýší míru s nimi spojené sklíčenosti.

Pravidlo 28

Uložením nebo prováděním alternativní sankce nebo opatření se nesníží právo na požitky podle platného systému sociálního zabezpečení.

Pravidlo 29

Jsou-li přijata opatření o poskytování pomoci prováděcímu orgánu formou vykonávání příslušných aktivit dohledu za úplatu, a organizacemi nebo jednotlivci vybranými ze společenství, odpovědnost za záruku, že přitom poskytované služby splní požadavky těchto pravidel, bude spočívat na prováděcím orgánu. Prováděcí orgán rozhodne o opatření, které bude třeba přijmout, nebude-li takto poskytovaná pomoc tyto požadavky splňovat. Prováděcí orgán rovněž rozhodne o opatření, které bude třeba přijmout, jestliže dohled odhalí, že pachatel nedodržel podmínku, povinnost nebo pokyny související s uloženou alternativní sankcí nebo opatřením.

Kapitola IV – Spolupráce a souhlas pachatele

Pravidlo 30

Ukládání a provádění alternativních sankcí a opatření bude usilovat o rozvoj pachatelova smyslu pro odpovědnost vůči společenství obecně a konkrétně vůči oběti (obětem).

Pravidlo 31

Alternativní sankce nebo opatření bude uloženo, jen když bude známo, jaké podmínky a povinnosti by mohly být přiměřené a zda je pachatel připraven spolupracovat a dodržovat je.

Pravidlo 32

Podmínky nebo povinnosti, které má pachatel v rámci alternativní sankce nebo opatření dodržovat, se stanoví s přihlédnutím k jeho individuálním potřebám, důležitým pro provádění, jeho možnostem a právům i k jeho společenským odpovědnostem.

Pravidlo 33

Bez ohledu na vydání oficiálního dokumentu obsahujícího rozhodnutí o uložení alternativní sankce nebo opatření bude pachatel jasně informován před jejím zahájením v jazyce, kterému rozumí, a když to bude nezbytné, písemně, o povaze a sankce nebo opatření a o podmínkách nebo povinnostech, které musí být respektovány.

Pravidlo 34

Protože provádění alternativní sankce nebo opatření má být navrženo tak, aby byla zajištěna spolupráce pachatele a aby dokázal vnímat sankci jako spravedlivou a přiměřenou odpověď na spáchaný trestný čin, měl by se pachatel v maximální možné míře účastnit na rozhodování o okolnostech provádění.

Pravidlo 35

Souhlas obviněné osoby by měl být získán před uložením alternativního opatření, které má být uplatněno před soudem nebo namísto rozhodnutí o sankci.

Pravidlo 36

Je-li vyžadován souhlas pachatele, musí to být souhlas poučený a jednoznačný. Takový souhlas nesmí mít nikdy za následek zbavení pachatele některých jeho základních práv.

Část dvě – Lidské a finanční zdroje

Kapitola v – Profesionální personál

Pravidlo 37

Při přijímání, výběru a povyšování profesionálního personálu nesmí docházet k žádné diskriminaci z důvodů rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyku, náboženství, politických nebo jiných názorů, národnostního, etnického nebo sociálního původu, majetku, původu podle narození nebo jiného postavení. Při přijímání a výběru pracovníků by měl být brán ohled na specifické zásady v zájmu určitých kategorií osob a na různorodost pachatelů, nad nimiž bude vykonáván dohled.

Pravidlo 38

Personál odpovědný za provádění musí být dostatečně početný, aby mohl účinně plnit své různé povinnosti. Pracovníci mají charakterové vlastnosti a odborné kvalifikace, které jsou nezbytné pro jejich funkce. Musí být vypracovány normy a přijata opatření k záruce, že početnost a kvalita personálu bude odpovídat množství práce a odborným dovednostem a zkušenostem, který pro svou práci potřebuje.

Pravidlo 39

Personál odpovědný za provádění musí mít odpovídající vzdělání a musí mu být poskytnuty informace, které mu umožní vytvořit si realistickou představu o svém konkrétním oboru činnosti, praktických povinnostech a etických požadavcích kladených na jeho práci. Odborná způsobilost personálu bude pravidelně posilována a rozvíjena prostřednictvím dalšího vzdělávání a přezkoumávání a hodnocení jeho pracovního výkonu.

Pravidlo 40

Profesionální personál bude jmenován na takovém právním a finančním základu a zásadách pracovní doby, aby byla zajištěna jeho odborná a osobní kontinuita, aby bylo dále rozvíjeno vědomí úřední odpovědnosti zaměstnanců a aby se jejich postavení z pohledu služebních podmínek rovnalo postavení jiných odborných pracovníků ve srovnatelných funkcích.

Pravidlo 41

Profesionální personál podléhá provádějícímu orgánu, stanovenému zákonem. Tento orgán stanoví povinnosti, práva a odpovědnost svého personálu a zajistí dohled nad ním a hodnocení efektivnosti jeho práce.

Kapitola VI – Finanční zdroje

Pravidlo 42

Provádějící orgán musí mít dostatečné finanční prostředky poskytnuté z veřejných zdrojů. Třetí strany mohou poskytovat finanční nebo jiné příspěvky, avšak provádějící orgány nesmí být nikdy na nich závislé.

Pravidlo 43

V případech, kdy provádějící orgány využívají finanční příspěvky třetích stran, budou platit pravidla určující postupy, které je třeba dodržovat, osoby, kterým byla v této záležitosti udělena zvláštní odpovědnost a nástroje pro audit, jak byly tyto prostředky použity.

Kapitola VII – Zapojení a účast společenství

Pravidlo 44

Budou šířeny příslušné informace o povaze a obsahu alternativních sankcí a opatření i o různých způsobech jejich provádění, aby je dokázala chápat a vnímat jako přiměřenou a důvěryhodnou reakci na trestné chování široká veřejnost, včetně soukromých osob a soukromých a veřejných organizací a služeb, které jsou zapojeny do provádění těchto sankcí a opatření.

Pravidlo 45

Práce orgánů odpovědných za provádění alternativních sankcí a opatření bude doplňována s využitím všech odpovídajících zdrojů, existujících ve společenství, aby tak měly tyto orgány k dispozici vhodné způsoby, jak splnit potřeby pachatelů a zachovat jejich práva. Za tímto účelem bude maximálně využíváno také účasti organizací a jednotlivců vybraných ze společenství.

Pravidlo 46

Účast společenství bude využívána na pomoc pachatelům při rozvíjení jejich smysluplných vazeb ve společenství, s cílem zjistit zájem společenství o pachatele a rozšířit možnosti jeho kontaktů a podpory.

Pravidlo 47

Účast společenství bude zajištěna formou dohody s odpovědným provádějícím orgánem, která zejména stanoví povahu povinností a způsob jejich plnění.

Pravidlo 48

Zúčastněné organizace a jednotlivé osoby vybrané ze společenství budou vykonávat dohled jen v rozsahu stanoveném zákonem nebo definovaném orgány odpovědnými za uložení nebo provádění alternativních sankcí nebo opatření.

Pravidlo 49

Využívání jednotlivců vybraných ze společenství se nesmí stát náhradou za práce, kterou má vykonávat profesionální personál.

Pravidlo 50

Provádějící orgány definují kritéria a postupy, podle nichž jsou příslušní jednotlivci ve společenství vybírání, informováni o svých úkolech, povinnostech, mezích své pravomoci, odpovědnosti a dalších otázkách.

Pravidlo 51

Jednotlivci vybraní ze společenství budou v nezbytném rozsahu řízení profesionálním personálem a budou moci vykonávat ty povinnosti, které odpovídají jejich pravomoci a možnostem. Podle potřeby jim bude poskytnut vhodný vzdělávací program.

Pravidlo 52

Na zúčastněné organizace a jednotlivce vybrané ze společenství se budou vztahovat požadavky služebního tajemství.

Pravidlo 53

Jednotlivci vybraní ze společenství budou při plnění svých povinností mít sjednané úrazové pojištění, pojištění proti škodě způsobené nehodou a pojištění obecné odpovědnosti. Budou jim uhrazeny nezbytné výdaje vzniklé v průběhu jejich práce.

Pravidlo 54

Zúčastněné organizace a jednotlivci vybraní ze společenství budou vyslyšeni ve věcech obecného charakteru spadajících do jejich pravomoci i těch, které se týkají jednotlivých případů. Budou dostávat zpětné informace.

Část tři – Správní aspekty sankcí a opatření

Kapitola VIII – Podmínky provádění

Pravidlo 55

Alternativní sankce a opatření budou prováděny tak, aby byly pro pachatele co nejvíce smysluplné a přispěly k osobnímu a společenskému rozvoji důležitému

pro přizpůsobení se ve společnosti. k těmto cílům slouží metody dohledu a kontroly.

Pravidlo 56

Informace soudu nebo státnímu zástupci o přípravě, uložení nebo provádění alternativní sankce nebo opatření budou poskytovány jen profesionálním personálem nebo jeho prostřednictvím, nebo organizací stanovenou zákonem.

Pravidlo 57

Provádějící orgán zajistí, aby informace o právech osob vystavených alternativním sankcím a opatřením a pro záruku těchto práv byly těmto osobám dostupné. Profesionální personál a zúčastněné organizace a jednotlivci vybraní ze společenství budou o těchto ustanoveních informováni.

Pravidlo 58

Pachatel má právo vznést ústní nebo písemné námitky před jakýmkoli rozhodnutím o provádění alternativní sankce nebo opatření. Provádějící orgán zajistí, aby se pachatel mohl v případě konfliktu nebo krize s minimálním zpožděním obrátit na odpovědného pracovníka profesionálního personálu.

Pravidlo 59

Na stížnosti na provádění sankce nebo opatření, která byly uloženy pachateli, odpoví a vyšetří je provádějící orgán. Odpovědně a seriózně posoudí pachatelovu žádost o změnu dohlázele nebo jiné osoby pověřené úkolem, který se týká pachatele.

Pravidlo 60

Provádějící orgán založí k jednotlivým případům spisy. Ty budou udržovány v aktualizovaném stavu, aby mezi jiným mohla být na jejich základě připravena jakákoli potřebná zpráva o tom, jak pachatel dodržoval podmínky nebo povinnosti sankce nebo opatření.

Pravidlo 61

Informace ve spisech jednotlivých případů budou obsahovat jen záležitosti související s uloženou sankcí nebo opatřením a jejich prováděním. Tyto informace musí být maximálně spolehlivé a objektivní.

Pravidlo 62

Pachatel, nebo osoba jednající jménem pachatele má přístup ke spisu jeho individuálního případu, pokud to nenaruší právo na soukromí druhých. Pachatel má právo podat protest proti obsahu spisu. Podstata protestu bude písemně zaznamenána do spisu případu.

Pravidlo 63

Dohlázele pachatele běžně informuje o obsahu spisu jeho případu a o všech podaných zprávách a vysvětlí mu obsah spisu.

Pravidlo 64

Informace ze spisu k jakémukoli individuálnímu případu budou poskytnuty jen osobám, které mají zákonné právo na ně a rozsah takto poskytovaných informací

bude omezen na to, co je důležité pro úkol orgánu, který informace ze spisu požaduje.

Pravidlo 65

Po ukončení alternativní sankce nebo opatření budou spisy o případech, které se nacházejí v rukou provádějícího orgánu, zničeny nebo vedeny v archivu v souladu s pravidly poskytujícími ochranu před sdělením jejich obsahu třetím osobám. To se neprovede dříve, než přestanou platit právní účinky sankce nebo opatření, ani později, než je předpisy stanovená lhůta.

Pravidlo 66

Druh a rozsah informací o pachatelích, podávaných agenturám, které zprostředkují práci nebo poskytují osobní a sociální pomoc jakéhokoli typu, budou určeny a vymezeny účelem konkrétní uvažované akce. Bez výslovného a poučeného souhlasu pachatele budou z toho vyloučeny informace o trestném činu a osobní situaci pachatele, stejně jako veškeré další informace, které by pravděpodobně měly nepříznivé společenské důsledky, nebo které by znamenaly narušení jeho soukromého života.

Pravidlo 67

Úkoly zadávané pachatelům, kteří vykonávají veřejně prospěšné práce, nesmí být bezúčelné, ale musí být společensky užitečné a smysluplné a co nejvíce musí rozvíjet pachatelovy dovednosti. Veřejně prospěšné práce nebudou vykonávány pro nějaký podnik za účelem zisku.

Pravidlo 68

Pracovní a profesní podmínky pachatelů vykonávajících veřejně prospěšné práce budou v souladu s platnými předpisy pro ochranu zdraví a bezpečnosti při práci. Pachatelé budou mít sjednané úrazové pojištění, pojištění proti škodě způsobené nehodou a pojištění obecné odpovědnosti, vznikajícím následkem provádění.

Pravidlo 69

V zásadě neponese náklady na provádění pachatel.

Kapitola IX – Pracovní metody

Pravidlo 70

Provádění alternativních sankcí a opatření bude založeno na realizaci individualizovaných programů a rozvoji vhodných pracovních vztahů mezi pachatelem, dohlížitelem a všemi zúčastněnými organizacemi a jednotlivci vybranými ze společenství.

Pravidlo 71

Metody provádění budou individuálně přizpůsobeny podle konkrétních okolností každého případu. Orgány a pracovníci odpovědní za provádění musí proto přitom mít dostatečnou volnost v rozhodování, aby toho bylo možné dosáhnout bez vážných nerovností v zacházení.

Pravidlo 72

Prokáže-li se existence individuální potřeby, důležité z hlediska provádění sankce nebo opatření, bude poskytnuta osobní, sociální nebo materiální pomoc prokázané kvality.

Pravidlo 73

Pokyny, které provádějící orgán vydává k realizaci rozhodnutí o sankci nebo opatření, budou praktické a přesné. Nesmí pachatele vystavit požadavkům nad rámec těch, které vyplývají z rozhodnutí.

Pravidlo 74

Kontrolní činnosti budou prováděny jen v rozsahu nezbytném pro řádné uplatnění uložené sankce nebo opatření a budou vycházet z principu minimálního zásahu. Budou úměrné sankci nebo opatření a omezené jejich cíli.

Pravidlo 75

Provádějící orgány budou používat pracovní metody, které jsou v souladu s prokázanými profesními standardy. Tyto metody vezmou na vědomí vývoj ve výzkumu, sociální práci a příbuzných oborech činnosti.

Kapitola X – Působnost sankce nebo opatření a důsledky nedodržování

Pravidlo 76

Při zahájení účinnosti alternativní sankce nebo opatření bude pachatel informován o obsahu sankce nebo opatření a o tom, co se od něj očekává. Bude také informován o důsledcích nedodržení podmínek a povinností uvedených v rozhodnutí a o pravidlech, podle kterých může být poslán zpět k rozhodujícímu orgánu kvůli nedodržování nebo nedostatečném dodržování požadavků sankce nebo opatření.

Pravidlo 77

Provádějící orgán jasně definuje postupy, které budou provádějící pracovníci uplatňovat vůči pachateli a rozhodujícímu orgánu v případě, když pachatel nedodrží nebo nedostatečně dodrží uložené podmínky nebo povinnosti.

Pravidlo 78

Menší přestupky z pohledu pokynů provádějícího orgánu nebo podmínek nebo povinností, které nevyžadují uplatnění postupu ke zrušení sankce nebo opatření, budou neprodleně projednávány podle volného uvážení, nebo v případě nutnosti cestou správního řízení.

Pravidlo 79

Při jakémkoli pohovoru správního charakteru, který se týká menších přestupků, bude mít pachatel příležitost k vyjádření. Obsah tohoto pohovoru a případné další vyšetřovací akce budou zapsány do spisu individuálního případu a neprodleně a jasným způsobem sděleny pachateli.

Pravidlo 80

Každý závažný případ nedodržení podmínek nebo povinností předepsaných v rámci alternativní sankce nebo opatření provádějící orgán ihned písemně ohlásí rozhodujícímu orgánu.

Pravidlo 81

Každá písemná zpráva o nedodržení podmínek nebo povinností podá objektivní a podrobný popis způsobu, jak k němu došlo a okolností, za kterých k němu došlo.

Pravidlo 82

Rozhodující orgán vydá rozhodnutí o změně nebo částečném či úplném zrušení alternativní sankce nebo opatření jen po podrobném prozkoumání faktů poskytnutých provádějícím orgánem.

Pravidlo 83

Před přijetím rozhodnutí o změně nebo částečném či úplném zrušení alternativní sankce nebo opatření rozhodující orgán zajistí, aby měl pachatel příležitost prostudovat si dokumenty, na nichž je založena žádost o změnu nebo zrušení a podat své vyjádření k údajnému porušení nějaké uložené podmínky nebo povinnosti.

Pravidlo 84

Nedodržení podmínek nebo povinností spojených se sankcí nebo opatřením, které může podle platných předpisů vést ke změně nebo částečnému či úplnému zrušení sankce nebo opatření, samo o sobě neznamená trestný čin.

Pravidlo 85

Při zvažování rozhodnutí o zrušení alternativní sankce nebo opatření bude náležitě vzat v úvahu způsob a rozsah, v jakém pachatel všechny předepsané podmínky a povinnosti dodržoval.

Pravidlo 86

Rozhodnutí o zrušení alternativní sankce nebo opatření nemusí nutně vést k rozhodnutí o trestu odnětí svobody.

Pravidlo 87

Je možné, aby rozhodující orgán v souladu s platnými předpisy s přihlédnutím k pokroku, kterého dosáhl pachatel, kteroukoli podmínku nebo povinnost předepsanou v rámci alternativní sankce nebo opatření změnil.

Pravidlo 88

Rozhodující orgán by měl být schopen ukončit uplatňování sankce nebo opatření před jejím řádným uplynutím, jestliže se prokáže, že pachatel dodržoval požadované podmínky a povinnosti a pro dosažení účelu sankce nebo opatření se nadále nejeví nezbytné v nich pokračovat.

Kapitola XI – Výzkum a hodnocení fungování alternativních sankcí a opatření

Pravidlo 89

Bude podporován výzkum alternativních sankcí a opatření. Ty by měly být pravidelně hodnoceny.

Pravidlo 90

Hodnocení alternativních sankcí a opatření by mělo zahrnovat, ale nemělo by se omezovat na objektivní posouzení rozsahu, v jakém jejich uplatňování:

- odpovídá očekávání zákonodárců, soudních orgánů, rozhodujících orgánů, provádějících orgánů a společenství z pohledu cílů alternativních sankcí a opatření;
- přispívá ke snížení míry trestů odnětí svobody;
- umožňuje splnění s trestným činem souvisejících potřeb pachatelů;

- je nákladově efektivní;
- přispívá ke snížení kriminality ve společnosti.

Dodatek – Slovník

1. Alternativní sankce a opatření

Výraz „alternativní sankce a opatření“ ukazuje na sankce a opatření, které ponechávají pachatele uvnitř společnosti a nesou sebou určité omezení jeho svobody uložením podmínek a/nebo povinností a které provádějí instituce jmenované pro tento účel zákonem.

Výraz označuje jakoukoli sankci uloženou soudem nebo soudcem a jakékoli opatření přijaté před nebo namísto rozhodnutí o sankci i způsoby výkonu trestu odnětí svobody mimo vězeňské zařízení.

Peněžní sankce sice pod tuto definici nepatří, avšak jakákoli dohlížecí nebo kontrolní činnost prováděná za účelem jejich naplnění spadá do působnosti pravidel.

2. Stanoveno, regulováno – zákonem

Výrazy „stanoveno“ nebo „regulováno“ zákonem znamenají odkaz na zákony přijaté parlamentem a zveřejněné prostřednictvím vládních nařízení (vyhlášek nebo příkazů), jimiž se zákon provádí.

3. Soudní orgán

Pro účely těchto pravidel znamená výraz „soudní orgán“ soud, soudce nebo státního zástupce.

4. Rozhodující orgán

Výrazem „rozhodující orgán“ se rozumí soudní orgán zmocněný zákonem k uložení nebo zrušení alternativní sankce nebo opatření, nebo ke změně jejich podmínek a povinností, nebo jakákoli instituce, která má podobné zmocnění. Rozhodující orgán má širší význam než soudní orgán.

5. Provádějící orgán

„Provádějícím orgánem“ je instituce nebo jsou instituce zmocněné rozhodovat a mít hlavní odpovědnost za praktické provádění alternativní sankce nebo opatření. v mnoha zemích je provádějícím orgánem probační služba.

6. Provádění a uplatnění

„Prováděním“ se rozumí vykonávání praktických aspektů práce provádějícího orgánu, kterými se zajistí řádný výkon alternativní sankce nebo opatření.

„Uplatněním“ se rozumí uložení a provádění alternativní sankce nebo opatření. Tento výraz má tedy širší význam než první.

7. Podmínky a povinnosti

„Podmínkami a povinnostmi“ se rozumí všechny požadavky, které jsou součástí sankce nebo opatření uložených rozhodujícím orgánem.

8. Stížnost

Výraz „stížnost“ se vztahuje jak na odvolání k soudnímu orgánu tak na podání stížnosti správní instituci.

9. Dohled

Výraz „dohled“ zahrnuje jak činnosti, které provádí provádějící orgán nebo které jsou jeho jménem prováděny a mají napomoci k tomu, aby byl pachatel ponechán ve společenství, tak opatření přijatá k záruce, že pachatel splní všechny uložené podmínky nebo povinnosti.

10. Kontrola

Výraz „kontrola“ označuje činnosti, které se omezují na zjištění, zda jsou všechny podmínky nebo povinnosti splněny, a na činnosti, které mají zajistit jejich dodržování použitím, nebo hrozbou použití postupů, které jsou k dispozici v případě nedodržování.

Kontrola má užší význam než dohled.

11. Pachatel

Výhradně v zájmu stručnosti je výraz „pachatel“ chápán jako zahrnující jak obžalovanou tak odsouzenou osobu.

12. Účast společenství

Výraz „účast společenství“ se vztahuje na všechny formy pomoci, placené nebo neplacené, poskytované v rámci plného nebo částečného úvazku, nebo občas, které provádějícímu orgánu poskytují veřejné nebo soukromé organizace a jednotlivci vybraní ze společenství.

13. Mluvnický rod

V zájmu stručnosti používají pravidla jen mužský rod (např. „on“, „jeho“, „jemu“).

Ženský rod (například „ona“, „ji“, „její“) je vždy třeba chápat spolu s mužským rodem.

14. Slovesné tvary

Pravidla, která vymezují základní požadavky, jsou formulována ve slovesných tvarech „bude“ a „musí“. Zásadní zákazy jsou pak vyjádřeny v záporu těchto slovesných tvarů. Formulace, které vyjadřují, co je žádoucí, nikoli absolutně nezbytné, používají slovesné tvary „mělo by“, „má“. Když je žádoucí něco zakázat, použijí se tyto slovesné tvary v záporu.

**RADA EVROPY
DOPORUČENÍ Č. R(89)12
VÝBORU MINISTRŮ ČLENSKÝM STÁTŮM
O VZDĚLÁVÁNÍ VE VĚZENÍ**

(přijaté Výborem ministrů dne 13. října 1989 na 429. setkání zástupců ministrů)

Výbor ministrů na základě znění článku 15.b Statutu Rady Evropy -

- považuje právo na vzdělání za právo základní;
- bere v úvahu význam vzdělávání v rozvoji jednotlivce a společnosti;
- zejména si uvědomuje, že velká část vězňů má jen velmi málo vzdělávacích zkušeností, a proto mají velkou potřebu ve vzdělávací oblasti;
- je toho názoru, že vzdělávání ve vězení přispívá k vytváření humánnějších věznic a ke zlepšení podmínek vazby;
- je toho názoru, že výchova ve vězení je důležitým prostředkem ke zjednodušení opětovného zařazení vězně do společnosti;
- uznává, že při praktickém uplatňování některých práv nebo opatření v souladu s následujícími doporučeními mohou být oprávněné rozdíly mezi odsouzenými a obviněnými;
- zohledňuje Doporučení č. R(87)3

o Evropských vězeňských pravidlech a Doporučení č. R(81)17

o vzdělávání dospělých, a doporučuje vládám členských států zavést politiku, která zohledňuje následující:

1. Všichni vězni mají mít přístup ke vzdělávání, které by mělo zahrnovat základní vzdělávání, profesní vzdělávání, tvořivé a kulturní činnosti, tělesnou výchovu a sporty, sociální výchovu a možnost navštěvovat knihovnu;
2. Vzdělávání vězňů by mělo být obdobné jako vzdělávání pro příslušné věkové kategorie ve vnějším světě a rozsah vzdělávacích možností pro vězně by měl být pokud možno co nejširší;
3. Cílem vzdělávání ve vězení má být celkový rozvoj osobnosti v oblasti sociální, ekonomické a kulturní;

Zdroj překladu:

http://www.epea.org/index.php?option=com_content&task=view&id=478&Itemid=496

4. Všichni zaměstnanci, kteří pracují v administrativě vězeňského systému a v řízení věznic, by měli vzdělávání co nejvíce usnadňovat a podporovat;
5. Vzdělávání nemá být považováno za méně důležité než práce v rámci vězeňského režimu a vězni nemají být finančně nebo jinak znevýhodňováni v důsledku účasti na procesu vzdělávání;
6. Je třeba vyvinout úsilí k podpoře aktivní účasti vězňů ve všech aspektech vzdělávání;
7. Je třeba zavést programy dalšího vzdělávání, aby si učitelé a vychovatelé osvojili příslušné vzdělávací a výchovné metody vhodné pro dospělé;
8. Je třeba věnovat individuální pozornost vězňům, kteří mají specifické problémy a hlavně těm, kteří neumí řádně číst a psát;
9. Profesní vzdělávání má být zaměřeno na širší rozvoj osobnosti a má reagovat na trendy na pracovním trhu;
10. Vězni by měli mít nejméně jedenkrát týdně přímý přístup do dobře vybavené knihovny;
11. Měla by být rozvíjena a podporována tělesná výchova a sport;
12. Důležitou úlohu by měly mít tvořivé a kulturní činnosti, protože poskytují vězňům možnost rozvoje a seberealizace;
13. Do sociální výchovy je třeba zahrnout praktické prvky, které umožní vězni řídit si svůj každodenní život ve vězení s cílem usnadnit mu návrat do společnosti;
14. Ve všech případech, kdy je to možné, by vězňům mělo být povoleno zúčastňovat se vzdělávání poskytovaného mimo vězení;
15. V případě, že se vzdělávání musí realizovat v rámci věznice, měla by se ho pokud možno účastnit vnější společnost;
16. Je třeba zavést opatření umožňující vězňům pokračovat v jejich výchovně vzdělávacím procesu po jejich propuštění;
17. Vězením je třeba dát k dispozici potřebné finanční prostředky, zařízení a vyučující personál, aby bylo možno poskytnout vězňům příslušné vzdělávání.

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

RADA EVROPY

VÝBOR MINISTRŮ

Doporučení č. R (88) 13

Výboru ministrů členským státům

týkající se uplatňování v praxi Úmluvy o předávání odsouzených osob

*(Schváleno Výborem ministrů dne 22. září 1988
na 419. zasedání náměstků ministrů)*

Výbor ministrů v souladu s ustanovením článku 15.b Statutu Rady Evropy,

přeje si napomáhat uplatňování Úmluvy o předávání odsouzených osob a povzbuzovat nejširší možné využití mechanismu předávání, stanovuje;

s ohledem na doporučení č. R (84) 11 týkající se informací o Úmluvě o předávání odsouzených osob,

I. Doporučuje, aby vlády členských států:

1. *Pokud se týče výběru řízení výkonu trestu (Článek 3.3 této úmluvy)*

a. při zvažování, zda vyloučit, na základě Článku 3.3 této úmluvy, uplatnění jednoho z řízení výkonu trestu stanovených ve Článku 9.i, patřičně vzaly v úvahu veškeré problémy, které by takové vyloučení mohlo s sebou nést pro uplatnění této úmluvy nebo pro fungování mechanismu předávání;

b. při vyhotovování prohlášení v souladu s Článkem 3.3 přihlížely k problémům, který by toto prohlášení mohlo s sebou nést pro uplatnění této úmluvy nebo pro fungování mechanismu předávání s ohledem na ostatní smluvní státy, a hledaly řešení, které by umožňovalo předání odsouzené osoby, přičemž braly v potaz zejména její zájem na tom být předán;

2. *Pokud se týče uplatnění na “státní příslušníky” (Článek 3.4 této úmluvy)**

samy zvážily využití této možnosti, v souladu s článkem 3.4, definovat termín “státní příslušník” v širším slova smyslu s ohledem na jakékoliv těsné vazby, které mají dotčené osoby s vykonávajícím státem;

3. *Pokud se týče zpracování žádostí o předání*

a. stanovily řízení a učinily organizační ujednání pro účelné zajištění požadavků předávání a informovaly o tom ostatní strany, s ohledem na to, aby byly informovány o řízení ve všech jeho stádiích; to by mohlo být provedeno zasláním vysvětlivek nebo dopisů ostatním stranám či prostřednictvím *aide-mémoire* ;

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

b. projednaly žádosti o předání a učinily rozhodnutí zda k předání přistoupit či nikoliv tak rychle, jak jen je možné a v tomto smyslu zvážily uvedení konečných termínů pro zpracování případů; tam, kde žádost s sebou nese specifické problémy, které pravděpodobně způsobí zdržení, měla by být druhá strana i odsouzená osoba informována;

c. bylo zpracování žádosti o předání, zejména v naléhavých případech, urychleno, příslušné úřady využijí v co nejširší míře moderních telekomunikačních prostředků, například telexu a telefaxu;

4. Pokud se týče informací, které mají být poskytnuty odsouzené osobě

umožnily odsouzené osobě dát její informovaný souhlas, příslušné úřady státu ukládajícího trest se vynasnaží poskytnout dotčené osobě veškeré závažné informace, co se týče předpokládaných důsledků jejího předání, včetně, podle možností, o jejím předčasném propuštění;

5. Pokud se týče odsouzené osoby

a. prováděly dohodnutá předání co nejdříve po udělení souhlasu odsouzené osoby;

b. zajistily, že informace o jakémkoliv prominutí získaném vězněm v odsuzujícím státě a jakémkoliv další faktory týkající se výkonu trestu zakládající se na hypotetickém datu předání, budou dodány vykonávajícímu státu před uskutečněním předání; tam, kde to není možné, informace by měly být dodány co nejdříve po předání;

II. Dává pokyn generálnímu tajemníkovi, aby předal toto doporučení vládám nečlenských států, smluvní straně této úmluvy a vládám států přizvaných k přistoupení k této úmluvě.

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel jazykovou korekturou a je určen pro studijní účely.

RADA EVROPY

VÝBOR MINISTRŮ

Doporučení č. R (84) 12

Výboru ministrů členským státům týkající se cizinců

*(Schváleno Výborem ministrů dne 21. června 1982
na 374. zasedání náměstků ministrů)*

Výbor ministrů, v souladu s ustanovením článku 15.b Statutu Rady Evropy, vzhledem k velkému počtu zahraničních vězňů zadržovaných ve vězeňských zařízeních členských států;

uznává problémy, jimž mohou tito vězni čelit vzhledem k takovým faktorům, jako jsou jiný jazyk, odlišná kultura, zvyky a náboženství;

přeje si zmírnění jakékoliv možné izolace zahraničních vězňů a napomáhat jejich terapii se zaměřením na jejich sociální reintegraci;

s ohledem na skutečnost, že taková terapie by měla brát v úvahu zvláštní potřeby zahraničních vězňů a zajistit, aby jim byly poskytovány stejné příležitosti, jako se dostávají ostatním vězňům;

vzhledem k tomu, že je žádoucí zavést určité standardy na evropské úrovni;

s ohledem na Usnesení (73) 5 o standardních minimálních pravidlech pro zacházení s vězni a Usnesení (75) 3 o právních a správních aspektech kriminality mezi přistěhovaleckými pracovníky.

Doporučuje, aby se vlády členských států řídily ve svém právním řádu a praxi zásadami uvedenými v příloze k tomuto doporučení.

P Ř Í L O H A

Následující zásady jsou navrženy pro uplatnění na zahraniční vězně, tj. na vězně jiných národností, kteří vzhledem k takovým faktorům, jako je jazyk, zvyky, kulturní původ nebo náboženství, mohou čelit specifickým problémům. Nicméně pokud vězni čekají na soud nebo své vydání, tyto zásady by měly být uplatňovány pouze do rozsahu, aby jejich zavedení nepoškozovalo účel vazby. Při zavádění těchto zásad by mělo být přihlédnuto k požadavkům vězeňské správy, včetně bezpečnosti věznice a dostupnosti zdrojů.

Zásady by měly být uplatňovány tak, aby zajistily, že zacházení se zahraničními vězni je prospěšné pro jejich sociální reintegraci. To si může vyžádat přijetí specifických opatření, pokud se týče konkrétních kategorií zahraničních vězňů, vzhledem k takovým faktorům, jako je národnost, jazyk, náboženské zákazy a zvyky, kulturní původ, délka trestu a povinnost vypovězení. Mělo by být

vyvinuto maximální přiměřené úsilí, aby zacházení se zahraničními vězni nevedlo k jejich znevýhodnění.

I. Přidělení do vězeňských zařízení

1. Přidělování zahraničních vězňů do vězeňských zařízení by nemělo probíhat pouze na základě jejich národnosti. Pokud přidělení zahraničního vězně do vězeňského zařízení pravděpodobně ulehčí jeho situaci izolace napomůže jeho terapii, může být ovlivněno podle jeho specifických potřeb, zejména s ohledem na komunikaci s osobami stejné národnosti, se stejným jazykem, vyznávajícími totéž náboženství nebo osobami se stejnou kulturou. Tato možnost by měla být zvažována zejména tam, kde národní vězeňský systém přihlíží k přáním vězňů při jejich přidělování do vězeňských zařízení.

II. Terapie ve věznicích

a. Opatření pro snížení izolace a na podporu sociální reintegrace

2. Pro zmírnění pocitu izolace by měla být zahraničnímu vězni umožněna komunikace s ostatními osobami téže národnosti, se stejným jazykem, náboženstvím nebo kulturou, například povolením společné práce, trávení volného času a vycházek.

3. Maximální úsilí by mělo být věnováno umožnění přístupu zahraničním vězňům k materiálům ke čtení v jejich rodném jazyce. Za tímto účelem mohou věznice vyhledat pomoc konzulárních služeb a odpovídajících soukromých organizací.

4. v případě, kdy je zahraniční vězeň pravděpodobně schopen zůstat v zemi zadržení a přeje si přizpůsobit se kultuře této země, pak by mu měla v tomto ohledu vězeňská správa pomoci.

5. Zahraniční vězni by měli mít stejný přístup ke vzdělání a profesnímu školení jako vězni domácí. Aby zahraniční vězni mohli mít přístup ke kurzům zaměřeným na zvyšování vzdělání a profesní kvalifikace, měla by být věnována pozornost možnosti poskytnutí nezbytných speciálních zařízení.

6. Návštěvy a ostatní kontakty s vnějším světem by měly být domluveny tak, aby splňovaly zvláštní potřeby zahraničního vězně.

7. Obvykle by zahraniční vězni měli být oprávněni k opuštění věznice a jiným schváleným přerušením výkonu trestu podle stejných zásad jako vězni-státní příslušníci. Zhodnocení rizika, že zahraniční vězeň může opustit zemi a vyhnout se trestu, by mělo být vždy provedeno na základě skutkové podstaty jednotlivých případů.

b. Opatření pro snížení jazykových bariér

8. Zahraniční vězni by měli být bezprostředně po přijetí do věznice informováni jazykem, kterému rozumí, o hlavních rysech běžné vězeňské praxe, o dostupném školení a studijních zařízeních a o možnostech, jsou-li takové, vyžádat si služby tlumočníka. Tyto informace by měly být předány v písemné formě, tam kde to není možné, ústně.

9. Zahraničnímu vězni, který neovládá jazyk země, v níž je zadržen, by měl být poskytnut překlad nebo tlumočení, co se týče trestu, jakéhokoliv práva na odvolání a jakéhokoliv soudního rozhodnutí přijatého v průběhu jeho zadržení.

10. Aby bylo zahraničním vězňům umožněno naučit se jazyk, jímž se hovoří ve věznici, měly by jim být poskytnuty odpovídající příležitosti pro jazykové vzdělávání.

c. Opatření pro uspokojení zvláštních potřeb

11. Respektovány by měly být náboženské zákazy a zvyky zahraničních vězňů. Pokud je to možné, mělo by být zahraničním vězňům umožněno je dodržovat.

12. Mělo by se přihlížet k problémům, které mohou vzniknout v důsledku kulturních odlišností.

d. Opatření pro ulehčení vazebních podmínek

13. Se zahraničními vězni, kteří nevyužívají v praxi všech možností, jakých se dostává vězňům-státním příslušníkům, a jejichž podmínky vazby jsou obecně mnohem těžší, by mělo být zacházeno takovým způsobem, aby tyto nevýhody byly, pokud možno, vyváženy.

III. Pomoc konzulárních úřadů

14. Zahraniční vězni by měli být neprodleně informováni o svém právu požadovat kontakty na své konzulární úřady, o možnostech pomoci, která by mohla být těmito úřady poskytnuta, a o jakýchkoliv krocích, které se jich týkají a mají být příslušnými úřady s ohledem na stávající konzulární úmluvy učiněny. Pokud si zahraniční vězeň přeje pomoc od diplomatického nebo konzulárního úřadu, včetně opatření pro svou sociální reintegraci v případě vypovězení, později by měl být důkladně informován o svém právu.

15. Konzulární úřady by měly v co nejranějších stádiu pomoci svým státním příslušníkům, zejména pravidelnými návštěvami.

16. Konzulární úřady by měly v rámci svých povinností nabídnout veškerou možnou pomoc na podporu resocializace zahraničních vězňů v souladu s nařízeními a dohodami země zadržení. Zejména by měly nabídnout vězni svou pomoc, co se týče jeho rodinných vztahů umožněním návštěv a kontaktů s rodinnými příslušníky.

17. Konzulární úřady by měly v souladu se stávajícími vězeňskými nařízeními vyvinout maximální úsilí, aby zahraničním vězňům poskytly literaturu a další materiály ke čtení, které jim mají pomoci udržet kontakty s jejich domovskými zeměmi.

18. Konzulární úřady by měly zvážit výrobu informačních letáků pro zadržené státní občany své země.

Tyto letáky by měly uvádět místo a telefonní číslo nejbližšího konzulátu a vězně informovat o možnostech pomoci, kterou mu mohou poskytnout konzuláty, například navštěvování vězně, poskytování informací, co se týče jeho vazby, dodávání literatury a materiálu ke čtení, a předkládání návrhů o možnostech repatriace, zejména vzhledem k předání vězně na základě uplatnění stávajících

mezinárodních dohod. Tyto letáky by měly být vězni dány k dispozici v co možná nejranějším stádiu jeho zadržení.

IV. Pomoc veřejných organizací

19. Vězeňské správy a veřejné organizace pracující v oblasti pomoci vězňům a jejich resocializace by měly v rámci spolupráce věnovat náležitou pozornost zahraničním vězňům a jejich specifickým problémům. Veřejné organizace v domovské zemi vězně by měly jednat ve spolupráci s konzulárními úřady dané země.

20. Veřejné organizace by měly povzbuzovat poskytování informací zahraničním vězňům o pomoci, která jim může být poskytnuta. Vězeňské správy by měly zajistit snadnou dostupnost těchto informací pro zahraniční vězně.

21. Měly by být umožněny kontakty zahraničních vězňů s veřejnými organizacemi.

22. Vězeňské správy by měly s ohledem na odpovídající pomoc poskytnout veřejným organizacím veškeré nezbytné příležitosti pro návštěvy a korespondenci, za předpokladu, že vězeň s těmito kontakty souhlasí. Tam, kde je možné realizovat jen omezený počet návštěv, mělo by být u příslušných případů zváženo prodloužení návštěvní doby a omezení, co se týče odesílání a přijímání dopisů, by mělo být flexibilnější.

23. S ohledem na umožnění kontaktů mezi veřejnými organizacemi a zahraničními vězni by měly příslušné úřady v jednotlivých zemích zřídit národní kontaktní kancelář pro veřejné organizace, které nesou odpovědnost za sociální reintegraci vězňů a pracují na jejich územích. Adresa národní kontaktní kanceláře, stejně jako diplomatického nebo konzulárního úřadu by měly být zahraničnímu vězni sděleny vězeňskou správou ve chvíli jeho přijetí do věznice.

24. Měla by být prosazována a podporována organizace pomoci dobrovolníky, kteří by byli schopni pomáhat zahraničním vězňům. Tito dobrovolníci by měli spadat pod odpovědnost buď vězeňských správ nebo konzulárních úřadů či veřejných organizací. Těmto dobrovolníkům by měly být, pokud je možné, poskytnuty stejné příležitosti jako těm uvedeným v odstavci 22.

V. Vzdělávání a využití vězeňského personálu

25. Vzdělávání vězeňských dozorců a ostatních kategorií vězeňského personálu pro podporu jejich práce se zahraničními vězni by mělo být povzbuzováno a začleněno do obvyklých vzdělávacích programů. Obecně by mělo být prostřednictvím takového vzdělávání usilováno o zlepšení porozumění potížím a kulturnímu původu zahraničních vězňů tak, aby se předešlo vzniku zaujatých postojů.

26. Měla by být věnována pozornost zavedení určitého personálu schopného intenzivněji pracovat se zahraničními vězni a zvyšování této jejich schopnosti poskytnutím takto zaměřeného specializovaného vzdělávání, například založeného na výuce jazyka nebo školení na téma konkrétních problémů vyskytujících se v souvislosti a jednotlivými skupinami zahraničních vězňů.

VI. Shromažďování statistických údajů

27. Pozornost by měla být věnována shromažďování obvyklých statistických dat, která umožní, aby byli cizí státní příslušníci klasifikováni s ohledem na význam pro praktickou správu. v tomto kontextu by mělo být pamatováno na to, že je žádoucí, aby populace zahraničních vězňů byla rozdělena s ohledem na jejich národnost, délku trestu, hlavní trestní čin, zemi, odkud pocházejí, a povinnost vyhoštění. Statistické údaje by měly, pokud možno, pokrývat počty získané v průběhu roku, stejně jako denní průměry.

28. Pozornost by měla být také věnována vedení příležitostných přehledů o záležitostech, které by nebylo možné podrobit rutinní statistické analýze.

VII. Vyhoštění a repatriace

29. Aby byla umožněna co nejlépe odpovídající vězeňská terapie, mělo by být rozhodnutí týkající se vyhoštění učiněno co nejdříve, aniž by bylo dotčeno právo vězně na odvolání proti tomuto rozhodnutí, s přihlédnutím k osobním vazbám zahraničního vězně a působení na jeho sociální reintegraci.

30. Co se týče výhod sociální reintegraci vězně, příslušné úřady země zadržení by měly, bez ohledu na rozhodnutí o vyhoštění, zvážit, zda je repatriace vězně žádoucí v souladu se stávajícími mezinárodními dohodami.

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel jazykovou korekturou a je určen pro studijní účely.

RADA EVROPY

VÝBOR MINISTRŮ

Doporučení R (84) 11

Výboru ministrů členským státům týkající se informací o Úmluvě o předávání odsouzených osob

*(Schváleno Výborem ministrů dne 21. června 1984
na 37.zasedání náměstků ministrů)*

Výbor ministrů, v souladu s ustanovením článku 15.b Statutu Rady Evropy, s ohledem na Úmluvu o předávání odsouzených osob ze dne 21. března 1983; přeje si napomáhat smluvním státům plnit jejich povinnosti v souladu se článkem 4.1 této úmluvy, dodávat odsouzeným osobám, na něž lze tuto úmluvu uplatňovat, informace o tomto materiálu;

vzhledem k tomu, že je nezbytné tyto informace poskytovat odsouzeným osobám v jazyce, kterému rozumí;

s přesvědčením, že standardní text, který má být použit jako přepravní informace o materiálu této úmluvy pro potenciální předávané osoby, pomůže smluvním státům při sjednávání nezbytných překladů,

I. Doporučuje, aby vlády členských států poskytly soudní překlad standardního textu v příloze k tomuto doporučení do svého oficiálního jazyka nebo jazyků a aby braly v potaz jakékoliv výhrady PROHLÁŠENÍ k této úmluvě, o nichž by potencionální předávané osoby potřebovaly být uvědoměny, a v době ratifikace, přijetí nebo schválení této úmluvy uložily tento překlad u generálního tajemníka Rady Evropy;

II. Dává pokyn generálnímu tajemníkovi Rady Evropy, aby zaslal kopie těchto překladů všem smluvním státům pro využití jejich vězeňskými správami;

III. Dává pokyn generálnímu tajemníkovi Rady Evropy, aby předal toto doporučení vládám nečlenských států, smluvní straně této úmluvy, které se zúčastnily vypracování této úmluvy a vládám států přizvaných k přistoupení k této úmluvě.

PŘÍLOHA

Standardní text poskytující informace o Úmluvě Rady Evropy o předávání odsouzených osob

Úmluva o předávání odsouzených osob umožňuje na základě určitých okolností osobám, které obdržely vazební trest v zemi jiné než své domoviny, aby byly předány do domovské země k vykonání trestu odnětí svobody. Stručné vysvětlení těchto podmínek je uvedeno níže. Tento dokument nepředstavuje vyčerpávající popis této úmluvy. Pokud se tedy chcete informovat o možnosti

předání k výkonu svého trestu odnětí svobody ve (vykonávajícím státě), měli byste požádat vězeňskou správu nebo příslušný úřad ve (vykonávajícím státě) o podrobnější informace, například aby vám zařídil, abyste dostal kopii této úmluvy a aby oba státy zvážily možnost vašeho předání. s jakoukoliv žádostí o informace se můžete také obrátit na konzulárního zástupce z (vykonávajícího státu).

Kdo musí odsouhlasit předání?

Předání vyžaduje:

- a. souhlas dotyčné osoby nebo tam, kde je nezbytné, souhlas právního zástupce dané osoby;
- b. souhlas státu, kde byla osoba odsouzena; a
- c. souhlas státu, kam je požadováno předání.

Komu bude ku prospěchu předání do (vykonávajícího státu)?

Pro předání do (vykonávajícího státu) můžete být způsobilý, pokud jsou splněny následující podmínky:

- a. pokud jste považován za státního příslušníka (vykonávajícího státu) ;
- b. pokud soudní rozhodnutí, jímž vám byl uložen trest, je pravomocné;
- c. pokud Vám podle obecného pravidla zbývá vykonat trest odnětí svobody po dobu nejméně šesti měsíců, ačkoliv za výjimečných okolností může být tato doba kratší; a
- d. pokud trestní čin, pro nějž jste byl souzený, je trestním činem v souladu s právním řádem (vykonávajícího státu).

Jaký trest by bylo třeba, abyste vykonal následně po předání?

- (Státy uplatňující řízení "pokračování ve výkonu trestu":)

Maximální trest, který má být vykonán následně po předání, by byl v rozsahu zbývajících trestu dle původního rozsudku po odečtu jakéhokoli prominutí trestu získaného v (odsuzujícím státě) k datu předání. Pokud byl trest uložený v (odsuzujícím státě) delší nebo jiné povahy než trest, který by mohl být uložen za tentýž trestní čin ve (vykonávajícím státě), byl by trest upraven na nejbližší ekvivalentní trest, který je uplatnitelný v souladu s právním řádem (vykonávajícího státu), aniž by byl delší nebo přísnější než byl původní trest.

- (Státy uplatňující řízení "přeměna výroku o trestu":)

Pokud by nebylo možné potvrdit před předáním přesnou povahu a délku trestu, který má být vykonán ve (vykonávajícím státě), protože původní rozsudek by vyžadoval přeměnu provedenou (soudem) (příslušnými úřady) ve (vykonávajícím státě) následně po předání k výkonu trestu na trest, který by mohl být uložen, pokud by byl trestní čin spáchán ve (vykonávajícím státě). Nicméně získáte určitou představu o povaze a délce trestu, na nějž by mohl být původní trest přeměněn ve (vykonávajícím státě), což vám pomůže při rozhodování, zda usilovat o předání. v souladu s podmínkami této úmluvy trest

tímto způsobem přeměněný nebude delší nebo přísnější než původní trest, nebude předmětem žádné minimální výše, která může být stanovena právním řádem (vykonávajícího státu) za tento trestní čin a bude brát v potaz celou dobu strávenou ve vazbě před předáním.

Po vašem předání bude váš rozsudek proveden v souladu s právním řádem a předpisy, které platí ve (vykonávajícím státě).

Trestní stíhání za ostatní trestní činy

Prosím, abyste měli na paměti, že po vašem předání jsou úřady (vykonávajícího státu) oprávněny vás stíhat, odsoudit nebo zadržet za jakýkoliv jiný trestní čin než ten, za nějž vám byl uložen současný trest.

Milost, amnestie nebo zmírnění trestu

Vaše předání by nezamezilo vašemu prospěchu z jakékoliv milosti, amnestie nebo zmírnění trestu, které může být povoleno buď (odsuzujícím státem) nebo (vykonávajícím státem).

Přezkoumání původního rozsudku

Pokud vyjdou na světlo po vašem předání nové informace, které budou považovány za důvody k přezkoumání původního rozsudku projednaného v (odsuzujícím státě), bude záležet pouze na (odsuzujícím státě), aby rozhodl o jakémkoliv uplatnění přezkoumání.

Ukončení výkonu trestu

Pokud, ať již z jakéhokoliv důvodu, trest původně uložený v (odsuzujícím státě) přestal být v (odsuzujícím státě) vykonatelný, úřady (vykonávajícího státu) vás, jakmile obdrží tuto informaci, zproští výkonu tohoto trestu. Obdobně, když trest, který má být vykonán ve (vykonávajícím státě), přestal být zde vykonatelný, už by po vás nemohlo být vyžadováno, abyste vykonal původní trest uložený v (odsuzujícím státě), pokud byste se tam měl vrátit.

Některé informace o řízení

Můžete vyjádřit svůj zájem na předání buď úřadům (odsuzujícího státu) nebo (vykonávajícího státu).

Pokud úřady (odsuzujícího státu) jsou připraveny zvážit vaše předání, poskytnou úřadům (vykonávajícího státu) informace o vás, o skutečnostech souvisejících s vaším odsouzením a trestem a o povaze a délce vašeho trestu. Pokud úřady (vykonávajícího státu) jsou připraveny zvážit vaše předání, odpoví poskytnutím (informací o povaze a trestu, který byste musel vykonal po předání)¹, (naznačením, jak by váš trest mohl být následně po předání změněn), spolu s informacemi o uspořádání pro prominutí trestu, podmíněném propuštění atd. ve (vykonávajícím státě).

Pracovní překlad

Za předpokladu, že oba státy jsou ochotny se dohodnout na vašem předání, budete dotázán, zda po přijetí a zvážení informací poskytnutých (vykonávajícím státem) souhlasíte s předáním v souladu s touto úmluvou.

1. Platí pro státy uplatňující postupy „pokračování ve výkonu trestu“.
2. Platí pro státy uplatňující postupy „přeměna výroku o trestu“.

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel jazykovou korekturou a je určen pro studijní účely.

RADA EVROPY

VÝBOR MINISTRŮ

Doporučení č. R (82) 17

Výboru ministrů členským státům týkající se vazebních opatření a zacházení s nebezpečnými vězni

*(Schváleno Výborem ministrů dne 24. září 1982
na 350. zasedání náměstků ministrů)*

Výbor ministrů, v souladu s ustanovením článku 15.b Statutu Rady Evropy,
s ohledem na skutečnost, že v populaci vězňů se nachází určitý počet
nebezpečných vězňů,

s vědomím nezbytnosti chránit bezpečnost veřejnosti a zajistit ve věznici řád a
spolehlivý chod,

vzhledem k tomu, že náležité zacházení by mělo být také stanoveno pro
nebezpečné vězně,

s ohledem na Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod, Usnesení
(73) 5 o standardních minimálních pravidlech pro zacházení s vězni (the
Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) obecně a Usnesení
(76) 2 o zacházení s vězni vykonávajícími dlouhodobé tresty odnětí svobody
(the Treatment of Long-term Prisoners) zejména,

Doporučuje, aby vlády členských států:

1. uplatňovaly, jak jen je možné, obvyklá vězeňská nařízení pro nebezpečné vězně;
2. uplatňovaly bezpečnostní opatření pouze do rozsahu nezbytně nutného;
3. uplatňovaly bezpečnostní opatření způsobem respektujícím lidskou důstojnost a práva;
4. zajistily, že bezpečnostní opatření budou brát v potaz rozdíly se požadavky podle různé povahy nebezpečnosti;
5. čelily do přípustné míry možným negativním vlivům podmínek zesílené ostrahy;
6. věnovaly veškerou nezbytnou pozornost zdravotním problémům, které mohou plynout z podmínek zesílené ostrahy;
7. poskytovaly vzdělávání, profesní školení, pracovní činnosti, činnosti pro volný čas a ostatní aktivity do takového rozsahu, jaký bezpečnost umožňuje;
8. měly takový systém pro pravidelnou kontrolu, jenž by zajistil, že čas strávený ve vazbě v podmínkách se zesílenou ostrahou a uplatňovaná úroveň ostrahy nepřekračuje nezbytný rozsah;

9. zajistily, že jednotky zesílené ostrahy, když jsou zřízeny, měly odpovídající počet míst, zaměstnanců a veškerou nezbytnou vybavenost;
10. poskytovaly vhodné školení a informace všem zaměstnancům odpovědným za vazbu a zacházení s nebezpečnými vězni.

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel jazykovou korekturou a je určen pro studijní účely.

RADA EVROPY

VÝBOR MINISTRŮ

Doporučení č. R (82) 16

Výboru ministrů členským státům týkající se možnosti opustit věznici

*(Schváleno Výborem ministrů dne 24. září 1982
na 350. zasedání náměstků ministrů)*

Výbor ministrů, v souladu s ustanovením článku 15.b Statutu Rady Evropy, vzhledem k tomu, že je v zájmu členských států Rady Evropy stanovit společné zásady politiky prevence zločinnosti,

s ohledem na skutečnost, že možnost opuštění věznice přispívá k větší humanitě věznic a zlepšení podmínek výkonu trestu,

se zřetelem na skutečnost, že opuštění věznice je jedním z prostředků usnadňujících sociální reintegraci vězně,

s ohledem na zkušenosti v této oblasti,

Doporučuje, aby vlády členských států:

1. umožnily opuštění věznice v co nejširším možném rozsahu z důvodů zdravotních, vzdělávání, týkajících se zaměstnání, rodinných či ostatních sociálních důvodů;

2. při povolování vycházky vzaly v úvahu:

- povahu a závažnost trestního činu, dobu, na jakou je vězeň odsouzen, a již vykonaný trest;

- osobnost a chování vězně a rizika, pokud jsou nějaká přítomna, která může odsouzená osoba ve výkonu trestu odnětí svobody pro společnost představovat;

- rodinu vězně a sociální situace, která se může v průběhu jeho výkonu trestu změnit;

- účel vycházky, její délku a podmínky;

3. povolovaly opuštění vězení tak často, jak jen je možné, a to s ohledem na výše zmíněné faktory;

4. povolovaly opuštění vězení nejenom odsouzeným osobám vykonávajícím trest odnětí svobody v otevřených věznicích ale také vězňům ve věznicích s přísnou ostrahou, za předpokladu, že to není v rozporu s bezpečností veřejnosti;

5. přijaly veškerá nezbytná opatření za účelem umožnit povolení opuštění věznice za přesně stanovených podmínek tam, kde je to možné, cizincům, jejichž rodiny nežijí v zemi;
6. přijaly veškerá nezbytná opatření pro povolení opuštění věznice tam, kde je to možné, bezdomovcům a osobám s komplikovaným rodinným zázemím;
7. zvážily možnost povolení vycházky pachatelům, kteří jsou předmětem „bezpečnostních opatření“ a jsou drženi jinde než ve vězení;
8. využívaly možnosti odmítnutí povolení opuštění věznice jako disciplinární sankci pouze v případech, kde došlo k zneužití tohoto systému;
9. informovaly vězně v co nejširším možném rozsahu o důvodech pro zamítnutí povolení opuštění věznice;
10. poskytovaly prostředky, pomocí nichž může být zamítnutí revidováno;
11. v případě potřeby konzultovaly s jinými úřady než vězeňskými a usilovaly o spolupráci s nimi a rovněž s agenturami a osobami, které mohou přispět k lepšímu fungování tohoto systému;
12. získaly podporu veškerého vězeňského personálu;
13. poskytly nezbytné prostředky pro efektivní fungování tohoto systému;
14. přísně kontrolovaly a hodnotily plynulý chod a rozvoj jakéhokoliv systému možností opuštění věznice;
15. důkladně informovaly veřejnost o cílech, fungování a výsledcích tohoto systému.

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel jazykovou korekturou a je určen pro studijní účely.

RADA EVROPY

VÝBOR MINISTRŮ

Doporučení R (79) 14

Výboru ministrů členským státům

týkající se uplatňování Evropské úmluvy o dohledu nad podmíněně odsouzenými nebo podmíněně propuštěnými pachateli

Výbor ministrů, v souladu s ustanovením článku 15.b Statutu Rady Evropy, přejíce si napomáhat uplatňování Evropské úmluvy o dohledu nad podmíněně odsouzenými nebo podmíněně propuštěnými pachateli, která byla otevřena k podpisu 30. listopadu 1964 a vstoupila v platnost 22. srpna 1975,

I. Doporučuje, aby vlády členských států:

Pokud ještě nejsou smluvními stranami této úmluvy, ji vzhledem k rozšiřujícímu se systému vzájemné pomoci, ratifikovaly co nejdříve,

Pokud jsou smluvními stranami, s ohledem na:

Článek 15, první odstavec

Pouze dožadující stát byl oprávněn udělit milost nebo amnestii či nařídít přezkoumání trestu a informoval o dožádaný stát;

Článek 17

Při uplatňování svého právního řádu a rozhodování ve věci výkonu trestu, vzal dožádaný stát v potaz, jak jen je možné, osobní situaci odsouzené osoby před jejím uvězněním;

Článek 20

Dožadující stát předem zamezil přijímání jakýchkoliv výkonných opatření požadovaných, aniž by odvolal svou žádost, dříve než byl dožádaný stát informován o záměru přijmout opatření ohledně žádosti, nebo aniž by se dožádaný a dožadující stát rozhodly na základě vzájemné dohody neprosazovat výkon trestu v dožádaném státě;

Článek 21

Právo na milost mohlo být vykonáno buď v dožadujícím nebo dožádaném státě a aby pouze dožadující stát měl právo na rozhodnutí o jakémkoliv uplatnění přezkoumání trestu;

Dožadující stát neprodleně informoval dožádaný stát o jakémkoliv rozhodnutí, které zapříčiňuje zrušení práva na prosazení trestu, a naopak ;

Článek 25

Právo na prosazení trestu bylo navráceno dožadujícímu státu, pokud dožádaný stát od něj výslovně upustí, což by mělo být možné pouze, pokud se oba dotyčné státy takto dohodnou nebo pokud v dožádaném státě prosazení výkonu trestu již není možné;

II. Vyzývá smluvní strany členských států této úmluvy, aby v průběhu pěti let informovaly generálního tajemníka Rady Evropy o opatřeních přijatých pro zavedení tohoto doporučení.

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

RADA EVROPY

VÝBOR MINISTRŮ

USNESENÍ (70) 1

(Schváleno náměstký ministrů dne 26. ledna 1970)

Praktická organizace opatření pro dohled a ochranný dohled nad podmíněně odsouzenými nebo podmíněně propuštěnými pachateli

Výbor ministrů,

s odvoláním na usnesení (65) 1 o podmíněném odsouzení, probaci a ostatních alternativách k testu odnětí svobody,

vzhledem k tomu, že účinnost opatření terapie představuje ve všech členských státech nejdůležitější cíl trestní politiky,

s ohledem na vhodnost vyvarování se ukládání trestů odnětí svobody, kdykoliv se to ukáže možným,

se zřetelem na skutečnost, že probace, podmíněné propuštění a podobná opatření poskytující terapii na svobodě jsou rozvíjena ve většině členských států,

vzhledem k tomu, že je účelné navrhnout nejvhodnější legislativní rámec a nejúčinnější služby a metody terapie s ohledem na tato opatření,

vzhledem k tomu, že ustanovení společných zásad pro využívání podmíněných opatření je pro přínosný rozvoj těchto opatření žádoucí a navíc napomůže zavádění Evropské úmluvy o dohledu nad podmíněně odsouzenými nebo podmíněně propuštěnými pachateli,

Doporučuje, aby vlády členských států:

1. (a) zvážily svou legislativu s cílem:

- Provéřit prospěšnost zavádění, vývoje a zlepšování různých forem podmíněného odsouzení a souvisejících opatření nebo nastavení metod pro provádění takových opatření,
- Provéřit možnost opuštění od omezení nebo jejich zredukování při uplatňování podmíněných opatření (vztahujících se ke kategoriím pachatelů nebo kategoriím trestních činů), která jsou na překážku individuálnímu přístupu k trestům.

(b) uvážily, že pokud je možné, šetření předcházející odsouzení, které poskytne užitečné informace o charakteru pachatele a jeho sociálních poměrech, by mělo být přikázáno pokaždé, kdy je zvažován výrok o probaci nebo souvisejících opatřeních předpokládajících dohled,

(c) zaměstnaly takový vyškolený vyšetřovací personál, který by získával a předkládal objektivní informace o potřebách pachatele a možnostech jeho terapie,

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

(d) poskytovaly záruky proti neoprávněnému vniknutí do soukromí v průběhu sociálního šetření a rovněž proti zneužití získaných informací.

2. (a) přezkoumaly, pokud je nezbytné, a pozměnily právní ustanovení spojená s povolením podmíněného propuštění, například ustanovení vztahující se k délce uloženého trestu, minimální době výkonu trestu před propuštěním nebo omezeních týkajících se určitých kategorií pachatelů, například recidivistů,

(b) zajistily, že ti, kteří vykonávají doživotní tresty, měli možnost prostřednictvím periodického přezkoumání, povolení podmíněného propuštění nebo přinejmenším omilostnění po patřičném zvážení své osobnosti a potřeby ochrany společnosti,

(c) požadovaly probační službu nebo jiné takové služby, které mohou být příslušné v této záležitosti, navíc povinnost ochranného dohledu, aby byl ochranný dohled poskytován dokonce pachatelům nepodmíněně propuštěným,

(d) zajistily, že jakékoliv řízení pro podmíněné propuštění poskytuje všem pachatelům možnost plného přezkoumání jejich případu a uvedení ve známost jejich pohledu pro rychlá rozhodnutí, pro náležité přihlédnutí k potřebám terapie pachatele a potřebě ochrany společnosti,

(e) přezkoumaly a vyvíjely, zejména s ohledem na současné inovace, prostředky určené pro usnadnění po propuštění přechodu z ústavního života na svobodu. Především by měly být specifické a podrobné plány pro propuštění zahájeny v příslušné době výkonu trestu.

3. (a) zajistily rozvoj metod dohledu, které dále vytvářejí a využívají vztah mezi sociálním kurátorem a jeho klientem v přátelském kontextu, prostřednictvím něhož lze pomoci S osobními problémy,

(b) přezkoumaly, a pokud je nezbytné, zavedly legislativu takovou, aby jakékoliv požadavky provázející probaci, podmíněné propuštění a podobná opatření umožnily dosažení co nejefektivnějšího individuálního přístupu k terapii, mezitím také zajistily, aby tyto požadavky plně respektovaly lidská práva a lidskou důstojnost,

(c) přezkoumaly stávající ustanovení pro terapii pachatelů vykazujících zvláštní problémy (například drogová nebo alkoholová závislost) a pokud je nezbytné, rozšířily taková ustanovení,

(d) přezkoumaly, a pokud je nezbytné, vytvářely možnosti pro bydlení osob podléhajících probaci nebo podmíněně propuštěných,

(e) zajistily, aby úprava požadavků stanovených v příkazech podmíněného odsouzení nebo propuštění byla možná s ohledem na změněné potřeby nebo okolnosti.

4. (a) zajistily, aby bez ohledu na správní rámec, v němž probíhá probace, předčasné propuštění s ustanovením dohledu a vězeňské služby, aby zde byla plná integrace metod pro zacházení s pachateli,

(b) zajistily nábor odborně kvalifikovaného personálu jako nezbytný základ pro efektivní probační službu,

(c) zvážily přínos spojený s využíváním dobrovolných pracovníků spolupracujících S profesionálním personálem,

(d) věnovaly podle potřeby pozornost zlepšování podmínek služby sociálních kurátorů s ohledem na zvláštní problémy spočívající v jejich práci,

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

(e) zařídily počáteční školení odborného personálu, který má mít ukončené veškeré předvstupní školení, a rovněž zajistily doškolování v průběhu činnosti pro zvýšení teoretických znalostí a zlepšení praktických zkušeností,

(f) zabezpečily účinné postupy výběru a pokyny pro dobrovolné pracovníky a rovněž náhradu jejich výdajů,

(g) zvážily počet případů profesionálních a dobrovolných dozorců s cílem dosáhnout co nejúčinnější terapie a nejvhodnějšího využití lidských a materiálních zdrojů.

5. (a) umožňovaly celkovou správní inspekci služeb probace a pro předčasně propuštěné S příkazem dohledu,

(b) zajišťovaly dohled za účelem zajištění kontroly výkonu příkazů k probaci nebo k podmíněnému propuštění,

(c) zajistily provádění dohledu sociálním pracovníkem nad jednotlivými dozorci tak, aby dodržovali a rozvíjeli profesionální standardy,

(d) zajistily vhodné zaznamenávání případů.

6. (a) zajistily, že požadavky uložené na základě příkazů k probaci nebo podmíněnému propuštění budou dodržovány umožněním příslušných sankcí, které mají být za tímto účelem použity,

(b) zvážily svůj právní řád a postupy tak, aby v souvislosti s jakýmkoliv dovolávanými sankcemi tam, kde osoba podléhající probaci nebo předčasně propuštěná s ustanovením dohledu (parole), aniž by recidivovala, se vyhýbá dohledu nebo nebere na vědomí požadavky, bylo přihlédnuto nejenom k porušení uložených podmínek, ale také k celkovým postojům pachatele a potřebám jeho terapie,

(c) zvážily svůj právní řád a postupy tak, aby bylo zajištěno, že tam kde dojde k recidivě spácháním nového trestního činu, má být na výběr:

- uložení nepodmíněného trestu jak za nový trestní čin, tak za čin, který měl předtím za následek podmíněné opatření
- dodržení původního podmíněného opatření, eventuálně s úpravou některých podmínek v něm stanovených a uložení druhého trestu, ale tentokrát s ohledem na nový trestní čin nepodmíněně
- výrok druhého podmíněného opatření pokrývajícího jak původní, tak nový trestní čin

7. podporovaly výzkum výběru pachatelů pro probaci a rovněž vypracování systémů pro probaci a podmíněné propuštění.

8. zabezpečily rozsáhlé rozšíření zprávy Rady Evropy pro praktickou organizaci opatření pro dohled a ochranný dohled podmíněně odsouzených a podmíněně propuštěných pachatelů, zejména ve svých příslušných službách,

Vyzývá vlády, aby podávaly generálnímu tajemníkovi Rady Evropy každé tři roky zprávu a informovaly ho o jimi přijatých opatřeních ohledně těchto doporučení.

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

RADA EVROPY

VÝBOR MINISTRŮ

Usnesení (67) 5

Výzkum na vězních zvažovaný z individuálního pohledu a z pohledu vězeňské komunity

Výbor ministrů,

s ohledem na skutečnost, že v členských státech Rady Evropy, přestože mají alternativní opatření k trestu odnětí svobody, je velký počet pachatelů ve výkonu trestu odnětí svobody nebo podstupuje terapii vězeňských zařízení,

se zřetelem k potřebě přípravy pachatelů pro jejich návrat do společnosti a k boji proti tomu, aby se stali recidivisty,

s ohledem na skutečnost, že tyto cíle nebyly dosaženy, recidiva bývalých vězňů je přítomná ve velkém měřítku,

vzhledem také ke značným výdajům, které ústavní terapie představuje pro státy, a v důsledku toho potřebě maximálně zvýšit účinnost takové terapie,

přičemž je tedy nezbytné provést podrobné studie vězňů jako jednotlivců a rovněž vězeňské komunity,

přičemž, jeden z cílů Rady Evropy, co se týče problematiky zločinnosti, je podpořit kriminologický výzkum výměnou informací a koordinací úsilí v této oblasti,

jelikož taková spolupráce by umožnila uvedení v soulad opatření evropské trestní politiky,

se zřetelem na doporučení 3. konference ředitelů kriminologických výzkumných ústavů,

Doporučuje, aby vlády členských států:

(a) podporovaly výzkum na vězních a vězeňské komunitě, například zavedením výzkumných středisek v rámci svých vězeňských správ nebo podporou provádění výzkumu nezávislými organizacemi;

(b) pomáhaly výzkumným pracovníkům umožněním přístupu do vězeňských zařízení a zajištěním spolupráce veřejných služeb;

(c) vzaly v úvahu výsledky takového výzkumu při vypracovávání opatření trestní politiky;

(d) podporovaly výzkum hodnotící výsledky nových opatření trestní politiky a na výzkum se zaměřily obzvláště, když změny nastaly nebo jsou očekávány;

Doporučuje zejména, aby výzkum podporovaný nebo zamýšlený vládami pokrýval všechny aspekty ústavní léčby, jinými slovy:

(a) že by výzkum na vězních zvažovaný z individuálního pohledu měl zahrnovat:

(i) klinické studie;

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

(ii) srovnávací studie osobnosti delikventa před a poté, co určité opatření bylo na něj uplatněno;

(iii) studie, které uvádějí do souvislosti jednání subjektu po terapii s terapií, kterou obdržel;

(iv) studie korelací mezi vlastnostmi pachatelů a účinky různých forem uplatněné léčby;

(b) že by výzkum vězeňské komunity měl zahrnovat:

(i) studie úlohy, stanovisek a postojů vězňů;

(ii) studie úlohy, stanovisek a postojů vězeňského personálu;

(iii) studie souvislostí mezi dvěma skupinami, které dohromady tvoří vězeňské společenství;

(iv) studie těch faktorů, které v sociální struktuře věznice brání změně, čímž dávají vznik výrazné překážce pro nápravu organizace vězeňství.

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

RADA EVROPY

VÝBOR MINISTRŮ

Usnesení (62) 2

Volební, občanská a sociální práva vězňů Doporučení 195

Výbor ministrů,

se zřetelem na doporučení č. 195 (1959) Poradního shromáždění Rady Evropy o reformě trestní politiky,

s ohledem na usnesení přijaté v Paříži, dne 6. června 1961 ministry účastnicími se Konference evropských ministrů spravedlnosti,

se zřetelem na potřebu, aby byl v členských státech Rady Evropy podporován vězeňský systém, který ač chrání společnost, přesto podporuje respektování lidské důstojnosti,

vzhledem k tomu, že “Standardní minimální pravidla pro zacházení s vězni ” přijatá dne 30. srpna

1955 prvním Kongresem OSN o prevenci zločinnosti a zacházení s pachateli, by měla být doplněná do konce, vymezit společnou dohodou limity, které režim výkonu trestu odnětí svobody může oprávněně stanovit pro uplatnění práv vězně, vztahující se na něj jako na jedince,

Doporučuje vládám členských států Rady Evropy, aby uplatňovaly následující ustanovení, pokud jsou v souladu s jejich ústavními zásadami a mezinárodními závazky.

A. Všeobecné principy

1. Pravidla zde stanovená vymezují vliv výkonu trestu odnětí svobody na volební, občanská a sociální práva, jimž by se vězeň, nesouzený nebo odsouzený, těšil, kdyby byl na svobodě. Tyto principy představují příklady uplatnění společných minimálních pravidel.

2. Když je v daném státě osoba zbavená ze zákona těchto práv vztahujících se k bodu 1, je žádoucí, aby tato pravidla byla vzata v úvahu, příslušný právní řád by měl být upraven.

V nepřítomnosti jakéhokoliv národního právního řádu k danému bodu, by měla být tato pravidla nahlížena jako vyjádření evropského právního vědomí v tomto ohledu.

3. Tato ustanovení jsou založena na principu, že pouhá skutečnost výkonu trestu odnětí svobody neovlivňuje držbu práv, ale jejich uplatnění může být omezeno, je-li neslučitelné s účelem výkonu trestu odnětí svobody nebo dodržováním veřejného pořádku a bezpečností věznice.

4. Za žádných okolností nemají být práva stanovená v tomto ustanovení interpretovaná jako omezující nebo snižující práva a svobody uznaná v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolu k tomu.

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

B. Volební práva

5. Pokud právní řád umožňuje voličům volit bez osobní návštěvy volební místnosti, bude osobě ve vazbě umožněno toto výsadní právo, pokud tato osoba nebyla zbavena volebního práva ze zákona nebo soudním příkazem.

6. Vězni, jemuž je povoleno volit, mají být dány příležitosti, aby se informoval o těchto okolnostech s cílem uplatnit svá práva.

C. Občanská práva

7.

(a) S výjimkou níže stanoveného v bodě 8 pouhá skutečnost výkonu trestu odnětí svobody nemá bránit vězni v uplatňování jeho občanských práv osobně nebo prostřednictvím osoby jednající v jeho zastoupení.

(b) Pokud vězeň shledá nemožným uplatnit svá práva osobně, bude mu umožněno, aby byl zastupován.

8. Vězeňská správa může zakázat vězni uplatnit svá občanská práva, pokud:

(a) uplatnění takových práv je neslučitelné s cíli výkonu trestu odnětí svobody nebo terapie pachatele;

(b) se jedná o případ odsouzené osoby, kdy uplatnění takových práv může být odloženo, až do propuštění, aniž by došlo k poškození zájmů dotčené odsouzené osoby.

D. Sociální práva

9. Pokud vězeň nabyl práva na dávky sociálního zabezpečení před svým výkonem trestu odnětí svobody, toto nebude anulováno pouhou skutečností vykonávání trestu odnětí svobody.

10. Vězeň má, pokud je možné, chránit své právo na dávky sociálního zabezpečení; veškerá příslušná opatření k tomu účelu mají být provedena.

11. S výjimkou důchodů, k nimž je vězeň oprávněn na základě pouze jím zaplacených příspěvků, vyplácení dávek smí být v průběhu výkonu trestu odnětí svobody odloženo nebo sníženo, ale rodinné přídavky na závislé osoby by měly být nadále vypláceny a být splatné přímo příjemcům dávek, a to se souhlasem nebo bez souhlasu vězně.

E. Ochrana práv

12. Vězeň se smí po celou dobu hájit právním řízením. Jako žalobce smí pokračovat v soudním řízení, které nebylo v době jeho výkonu trestu odnětí svobody uzavřeno, pokud nezbytné jednání nemůže být obvyčejně odloženo na dobu po jeho propuštění.

13. Vězeň také může rovněž zahájit nové soudní řízení, pokud takové jednání nemůže být obvyčejně odloženo na dobu po jeho propuštění a je slučitelné s cíli výkonu trestu odnětí svobody nebo terapie pachatele.

14. Vězeň nebude mít právo vystupovat před příslušným soudem, aniž by právní řád nebo soud vyžadoval jeho přítomnost.

Zdroj překladu:

Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel korekturou terminologie, překlad pořízený překladatelskou agenturou

15. v civilním a správním řízení, jehož může být vězeň účastníkem na základě nyní stanovených pravidel, má mít vězeň právo komunikovat ústně nebo písemně s osobou oprávněnou hájit jeho zájmy.

16. Předmět zvláštních předpisů upravujících komunikaci s právníky, návštěvy a korespondence přijaté vězněm mohou být příslušným orgánem kontrolovány.

17. Vězeň má právo podat okamžitou písemnou žádost vládním resortům nebo podobným orgánům za účelem ochrany svých zájmů. Veškerá korespondence z takových institucí nebo orgánů má být neprodleně předána adresátovi.